ΝΑ ΑΠΑΞΙΩΣΟΥΜΕ ΟΛΕΣ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ

ΜΗΝΙΑΙΑ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
Αριθμ. Φύλλου 180
ΜΑΡΤΙΟΣ
2018
1,5 ΕΥΡΩ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

1,5 ΕΥΡΩ

Ακούστε. Εγώ είμαι ο γκρεμιστής, γιατί είμ' εγώ κι ο κτίστης,

Ακούστε. Εγώ είμαι ο γκρεμιστής, γιατί είμ' εγώ κι ο κτίστης,
ο διαλεχτός της άρνησης κι ο ακριβογιός της πίστης.
Και θέλει και το γκρέμισμα νου και καρδιά και χέρι. [...]
Καβάλα στο νοητάκι μου, δεν τρέμω σας όποιοι είστε
γρικάω, βγαίνει από μέσα του μια προσταγή: Γκρεμίστε!

ΚΩΣΤΗΣ ΠΑΛΑΜΑΣ

ΣΚΕΨΕΙΣ ΔΙΑΔΡΟΜΗΣ ... ΣΚΕΨΕΙΣ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

από τον Κύκλο Σύνταξης

Οι πολιτικές διώξεις που μεθόδευσε το καθεστώς Τσίπρα βασιζόμενο, μάλιστα, σε «έρευνα» των διωκτικών αρχών των ΗΠΑ με αφορμή το «σκάνδαλο» Novartis δεν αποτελούν, βέβαια, κάποιου είδους «κάθαρση» της «κόπρου» του «παλαιού» πολιτικού συστήματος. Άλλο τόσο, όμως, δεν αποτελούν κιόλας κάποια θεσμική κατάπτωση λόγω «παρεμβάσεων» στο χώρο της Δικαιοσύνης, όπως καταγγέλλει το «αντίπαλο» δέος. Πόσο πια να καταπέσουν και αυτοί οι έρμοι οι θεσμοί. Κατάπτωση των θεσμών θα ήταν πράγματι εάν δεν υπήρχε καμμία παρέμβαση στην Δικαιοσύνη και όχι το αντίθετο.

Το καθεστώς Τσίπρα απλά είναι ένα άριστος μαθητής. Ένας μαθητής που έχει θητεύσει δεκαετίες στα ίδια έδρανα με τους «διωκόμενους». Η αριστερά πάντα χρήσιμη, πάντα πρόθυμη, πάντα κατάλληλη για τα δύσκολα.

Από την άλλη μεριά δεν θα πρέπει και να την υπερεκτιμούμε. Πιστός υπηρέτης είναι των Μεγάλων Αφεντικών, των ΗΠΑ, του γερμανικού και του γαλλικού κράτους, της ΕΕ. Αφιονισμένη για την εξουσία, παραζαλισμένη από τις απαιτήσεις της κυριαρχικής ελίτ που υπηρετεί, δεν ήξερε τί να πρωτοδώσει. Βάση στο ισραηλινό κράτος, υποταγή μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο στις αγορές, τεμενάδες στους αμερικάνους, γλείψιμο στο ΔΝΤ, γη και ύδωρ στην καραμανλική δεξιά; Αδίστακτη στην προπαγάνδα, αδίστακτη στο ψέμμα, ολοκληρωτική στην εξαπάτηση, γαντζωμένη στην εξουσία μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο. Έτοιμη άκουσον-άκουσον να πανηγυρίσει για την «καθαρή έξοδο από τα μνημόνια» και την υιοθέτηση «ελληνικού μνημονίου», ενώ πανηγυρίζει ήδη για την «ευλογία» των αγορών, που αναβαθμίζουν λέει την «πιστοληπτική ικανότητα» ενός καραχρεωκοπημένου κράτους, όταν οι μισθοί είναι μικρότεροι από το επίδομα ανεργίας, όταν τα συσσίτια στα σχολεία είναι ο θρίαμβος της αριστερής κοινωνικής πολιτικής.

Όσο για τους «οσιομάρτυρες» που τώρα διώκονται βάσει, όπως οι ίδιοι ισχυρίζονται, των καταθέσεων «κουκου-

Στα Ίμια «Του γρήγορου η μάνα δεν έκλαψε ποτέ»... Ένα μικρό χρονικό

Θυμάστε αυτό το σύνθημα στα Εξάρχεια πριν από 15-20 χρόνια;

Ποιός θα περίμενε πως αυτή η επιγραμματική «in a nutshell» καταγραφή του νέου κινηματικού ήθους θα γινόταν κάποτε ακόμη και το νέο άτυπο κρατικό δόγμα του φοβερού και τρομερού κομμουνιστικού καθεστώτος Τσίπρα όσον αφορά την λεγόμενη εξωτερική πολιτική; Ενός καθεστώτος που, παρ' όλα αυτά, γνωρίζει να συνταιριάζει τον (πάντα επιλεκτικό και υποκριτικό) αντιεθνικισμό, τον αντιφασισμό, τις σταλινικού τύπου προγραφές σε όποιον διαφοροποιείται, έστω και στα σημεία και τέλος, με τον ωμό και απροκάλυπτο χουλιγκανισμό.

Αλλά, ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Στις 9 Φλεβάρη ο τούρκος αρχηγός ΓΕΕΘΑ στρατηγός Χουλουσί Ακάρ δηλώνει σε τουρκικά ΜΜΕ ότι **«Μπορούμε να καλύψουμε όλο το Αιγαίο όχι μόνο τα Ίμια, έχουμε την δύναμη να επιχειρούμε στο Αφρίν και να ελέγχουμε την ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο την ίδια στιγμή».**

Λίγο πριν τα μεσάνυχτα της 12^{ης} Φεβρουαρίου 2018 τουρκικό πολεμικό σκάφος (ακταιωρός) εμβολίζει στην περιοχή του Ιμίων ένα ελληνικό πλοίο ανοιχτής θαλάσσης και συγκεκριμένα του Λιμενικού Σώματος επιδιώκοντας την βύθισή του.

Το σκάφος του Λιμενικού απομακρύνεται κακήν κακώς για επισκευή. Η περιοχή αποκλείεται αμέσως από τον τουρκικό Στόλο.

Στα υπουργεία Εξωτερικών και Αμύνης επικρατεί σιγή ασυρμάτου ως ...το μεσημέρι της επόμενης μέρας, όταν το Λιμενικό εκδίδει ανακοίνωση για το «συμβάν» της «πρόσκρουσης» λόγω «επικίνδυνων ελιγμών» της τουρκικής ακταιωρού. Τρία πουλάκια κάθονταν...! Το απόγευμα της ίδιας ημέρας το ΥΠ.ΕΞ. εδέησε να εκδώσει ανακοίνωση για την «πραγματοποίηση έντονου διαβήματος».

ο οποίος δήλωσε στον Τσίπρα πως *«η Τουρκία δεν θα ανεχτεί τις διαρκείς εχθρικές ενέργειες των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων».*

Την ίδια στιγμή που η περιοχή των Ιμίων (τυπικά θεωρείται ότι συμπεριλαμβάνεται στην επικράτεια του ελλαδικού κράτους) παραμένει αποκλεισμένη από μεγάλη δύναμη του τουρκικού στόλου και ανακοινώνεται από την πλευρά του τουρκικού κράτους ο ναυτικός αποκλεισμός και του Καστελόριζου (!) για ναυτική άσκηση, ο ΥΠΕΞ Νίκος Κοτζιάς δηλώνει ότι την επόμενη φορά... η ελληνική πλευρά δεν θα απαντήσει ειρηνικά (!!!), ότι η Τουρκία είναι «νευρική», «δεν ξέρει γεωγραφία» και δηλώνει πολύ ευτυχής (!) που θα κινήσει διαδικασίες για χρηματική αποζημίωση από το τουρκικό κράτος για τις φθορές στο περιπολικό του Λιμενικού! Σε ερώτηση του δημοσιογράφου αν αύριο ξαναγίνει κάτι τέτοιο, ο Κοτζιάς δήλωσε απλά: «Δεν θα ξαναγίνει».

Γιατί; Επειδή το είπε ο Κοτζιάς! Δεν σας αρκεί;

Ο Καμμένος; Κάπου εξαφανισμένος στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες.

Στις 15 Φεβρουαρίου ο Τσίπρας αποφασίζει ότι είναι ώρα να ...βραβεύσει το πλήρωμα του σκάφους, που εμβολίστηκε στα Ίμια στο αρχηγείο του Λιμενικού. Χασκογελώντας όλη την ώρα σαν ηλίθιος τους συνεχάρη και δήλωσε σχετικά με την «ψυχραιμία» που επέδειξε κυβερνήτης και πλήρωμα, ότι «και η ψυχραιμία είναι γενναιότητα». Επειδή κατόρθωσαν να εγκαταλείψουν περιοχή υποτίθεται της ελλαδικής επικράτειας, όπου φύγει-φύγει και καραβοτσακισμένοι ή επειδή **στάλθηκε στην περιοχή σχεδόν άοπλο σκάφος ενάντια σε υπέρτερη αντίπαλη στρατιωτική δύναμη στην περιοχή για να προκαλέσει το «ατύχημα»** κατά Κοτζιά;

Ποιός μπορεί να ισχυριστεί πως το «επεισόδιο» δεν είχε προαναγγελθεί εδώ και μήνες πριν; Στις 30 Νοεμβρίου 2017, ο Mevlut Cavusoglu δηλώνει πως τα ***«Ίμια είναι τουρκικό έδαφος»***, ενώ ο ηγέτης της τουρκικής αντιπολίτευσης Kemal Kilicdaroglu κατηγορεί την Ελλάδα πως ***«κατέχει παράνομα ελληνικά νησιά»***.

Στις 28 Ιανουαρίου το τουρκικό πολεμικό ναυτικό παρενοχλεί και γελοιοποιεί τον στρατηλάτη Πάνο Καμμένο, μη επιτρέποντας στο πολεμικό σκάφος που επέβαινε ο «μπαρουτοκαπνισμένος» υπουργός-κομάντο να πλησιάσει τα Ίμια για να αποτίσει τιμή στους πεσόντες αξιωματικούς το 1996. Λίγες ώρες μετά ο αμερικανός

πρου» του «παλαιού» πολιτικού συστήματος. Άλλο τόσο, όμως, δεν αποτελούν κιόλας κάποια θεσμική κατάπτωση λόγω «παρεμβάσεων» στο χώρο της Δικαιοσύνης, όπως καταγγέλλει το «αντίπαλο» δέος. Πόσο πια να καταπέσουν και αυτοί οι έρμοι οι θεσμοί. Κατάπτωση των θεσμών θα ήταν πράγματι εάν δεν υπήρχε καμμία παρέμβαση στην Δικαιοσύνη και όχι το αντίθετο.

Το καθεστώς Τσίπρα απλά είναι ένα άριστος μαθητής. Ένας μαθητής που έχει θητεύσει δεκαετίες στα ίδια έδρανα με τους «διωκόμενους». Η αριστερά πάντα χρήσιμη, πάντα πρόθυμη, πάντα κατάλληλη για τα δύσκολα.

Από την άλλη μεριά δεν θα πρέπει και να την υπερεκτιμούμε. Πιστός υπηρέτης είναι των Μεγάλων Αφεντικών, των ΗΠΑ, του γερμανικού και του γαλλικού κράτους, της ΕΕ. Αφιονισμένη για την εξουσία, παραζαλισμένη από τις απαιτήσεις της κυριαρχικής ελίτ που υπηρετεί, δεν ήξερε τί να πρωτοδώσει. Βάση στο ισραηλινό κράτος, υποταγή μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο στις αγορές, τεμενάδες στους αμερικάνους, γλείψιμο στο ΔΝΤ, γη και ύδωρ στην καραμανλική δεξιά; Αδίστακτη στην προπαγάνδα, αδίστακτη στο ψέμμα, ολοκληρωτική στην εξαπάτηση, γαντζωμένη στην εξουσία μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο. Έτοιμη άκουσον-άκουσον να πανηγυρίσει για την «καθαρή έξοδο από τα μνημόνια» και την υιοθέτηση «ελληνικού μνημονίου», ενώ πανηγυρίζει ήδη για την «ευλογία» των αγορών, που αναβαθμίζουν λέει την «πιστοληπτική ικανότητα» ενός καραχρεωκοπημένου κράτους, όταν οι μισθοί είναι μικρότεροι από το επίδομα ανεργίας, όταν τα συσσίτια στα σχολεία είναι ο θρίαμβος της αριστερής κοινωνικής πολιτικής.

Όσο για τους «οσιομάρτυρες» που τώρα διώκονται βάσει, όπως οι ίδιοι ισχυρίζονται, των καταθέσεων «κουκουλοφόρων» μαρτύρων, που απλά αναφέρουν αναπόδεικτα το όνομά τους, είναι και το ξέρουν οι πρωτομάστορες αυτού του είδους της πολιτικής αντιπαράθεσης. Όμοιος ομοίω και η κοπριά στα λάχανα. Γιατί είναι πραγματικά για γέλια να εμφανίζονται οι εξουσιαστικές μερίδες που αντιμάχονται για το μοίρασμα της πίττας που απέμεινε, σαν το «παλιό» και τον «νέο», σαν το «άφθαρτο» και το «διεφθαρμένο».

Την ίδια στιγμή η Μ. Ανατολή συνεχίζει να φλέγεται, κομματιασμένη, ακρωτηριασμένη κατά το δοκούν των «ανθρωπιστών» της Δύσης, που ευλογούσαν λίγα χρόνια πριν την δήθεν «αραβική άνοιξη» που μετατράπηκε στον χειρότερο εφιάλτη. Εκατομμύρια πρόσφυγες, εκατομμύρια νεκροί από το Ιράκ, μέχρι την Λιβύη και την Συρία που παραμένει μια τεράστια ανοικτή πληγή, που ανοίγουν ολοένα και περισσότερο οι τούρκοι εξουσιαστές που βομβαρ-

20 χρόνια;

Ποιός θα περίμενε πως αυτή η επιγραμματική «in a nutshell» καταγραφή του νέου κινηματικού ήθους θα γινόταν κάποτε ακόμη και το νέο άτυπο κρατικό δόγμα του φοβερού και τρομερού κομμουνιστικού καθεστώτος Τσίπρα όσον αφορά την λεγόμενη εξωτερική πολιτική; Ενός καθεστώτος που, παρ' όλα αυτά, γνωρίζει να συνταιριάζει τον (πάντα επιλεκτικό και υποκριτικό) αντιεθνικισμό, τον αντιφασισμό, τις σταλινικού τύπου προγραφές σε όποιον διαφοροποιείται, έστω και στα σημεία και τέλος, με τον ωμό και απροκάλυπτο χουλιγκανισμό.

Αλλά, ας πάρουμε τα πράγματα από την αρχή.

Στις 9 Φλεβάρη ο τούρκος αρχηγός ΓΕΕΘΑ στρατηγός Χουλουσί Ακάρ δηλώνει σε τουρκικά ΜΜΕ ότι **«Μπορούμε να καλύψουμε όλο το Αιγαίο όχι μόνο τα Ίμια, έχουμε την δύναμη να επιχειρούμε στο Αφρίν και να ελέγχουμε την ανατολική Μεσόγειο και το Αιγαίο την ίδια στιγμή».**

Λίγο πριν τα μεσάνυχτα της 12ης Φεβρουαρίου 2018 τουρκικό πολεμικό σκάφος (ακταιωρός) εμβολίζει στην περιοχή του Ιμίων ένα ελληνικό πλοίο ανοιχτής θαλάσσης και συγκεκριμένα του Λιμενικού Σώματος επιδιώκοντας την βύθισή του.

Το σκάφος του Λιμενικού απομακρύνεται κακήν κακώς για επισκευή. Η περιοχή αποκλείεται αμέσως από τον τουρκικό Στόλο.

Στα υπουργεία Εξωτερικών και Αμύνης επικρατεί σιγή ασυρμάτου ως ...το μεσημέρι της επόμενης μέρας, όταν το Λιμενικό εκδίδει ανακοίνωση για το «συμβάν» της «πρόσκρουσης» λόγω «επικίνδυνων ελιγμών» της τουρκικής ακταιωρού. Τρία πουλάκια κάθονταν...! Το απόγευμα της ίδιας ημέρας το ΥΠ.ΕΞ. εδέησε να εκδώσει ανακοίνωση για την «πραγματοποίηση έντονου διαβήματος».

Στην ανακοίνωση αναφέρεται χαρακτηριστικά:

«Επικίνδυνα συμβάντα σαν αυτό, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, είναι αποτέλεσμα της κλιμακούμενης και προκλητικής συμπεριφοράς, που επιδεικνύει αυξημένα τις τελευταίες ημέρες η Τουρκία.

Η Τουρκία οφείλει να τερματίσει τις παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και τις πράξεις που δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Πράξεις που υπονομεύουν την περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα, που η Ελλάδα προασπίζεται και θα συνεχίσει να προασπίζεται». (Παρατηρείστε ότι δεν αναφέρει λέξη για «παραβίαση εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων»).

Το βράδυ της ίδιας ημέρας, το «Μαξίμου» ανακοινώνει, πως ο Αλέξης Τσίπρας συνομίλησε με τον Τούρκο ομόλογό του, Μπιναλί Γιλντιρίμ, στον απόηχο της έντασης με την Τουρκία μετά τη νέα «πρόκληση» στα Ίμια, αλλά και των «εμπρηστικών» δηλώσεων του προέδρου

η ελληνική πλευρά δεν θα απαντήσει ειρηνικά (!!!), ότι η Τουρκία είναι «νευρική», «δεν ξέρει γεωγραφία» και δηλώνει πολύ ευτυχής (!) που δεν κινήσει διαδικασίες για χρηματική αποζημίωση από το τουρκικό κράτος για τις φθορές στο περιπολικό του Λιμενικού! Σε ερώτηση του δημοσιογράφου αν αύριο ξαναγίνει κάτι τέτοιο, ο Κοτζιάς δήλωσε απλά: «Δεν θα ξαναγίνει».

Γιατί; Επειδή το είπε ο Κοτζιάς! Δεν σας αρκεί;

Ο Καμμένος; Κάπου εξαφανισμένος στη Σύνοδο του ΝΑΤΟ στις Βρυξέλλες.

Στις 15 Φεβρουαρίου ο Τσίπρας αποφασίζει ότι είναι ώρα να ...βραβεύσει το πλήρωμα του σκάφους, που εμβολίστηκε στα Ίμια στο αρχηγείο του Λιμενικού. Χασκογελώντας όλη την ώρα σαν ηλίθιος τούς συνεχάρη και δήλωσε σχετικά με την «ψυχραιμία» που επέδειξε κυβερνήτης και πλήρωμα, ότι «και η ψυχραιμία είναι γενναιότητα». Επειδή κατόρθωσαν να εγκαταλείψουν περιοχή υποτίθεται της ελλαδικής επικράτειας, όπου φύγει-φύγει και καραβοτσακισμένοι ή επειδή **στάλθηκε στην περιοχή σχεδόν άοπλο σκάφος ενάντια σε υπέρτερη αντίπαλη στρατιωτική δύναμη στην περιοχή για να προκαλέσει το «ατύχημα»** κατά Κοτζιά;

Ποιός μπορεί να ισχυριστεί πως το «επεισόδιο» δεν είχε προαναγγελθεί εδώ και μήνες πριν; Στις 30 Νοεμβρίου 2017, ο Mevlut Cavusoglu δηλώνει πως τα **«*Ίμια είναι τουρκικό έδαφος*»**, ενώ ο ηγέτης της τουρκικής αντιπολίτευσης Kemal Kilicdaroglu κατηγορεί την Ελλάδα πως **«*κατέχει παράνομα ελληνικά νησιά*»**.

Στις 28 Ιανουαρίου το τουρκικό πολεμικό ναυτικό παρενοχλεί και γελοιοποιεί τον στρατηλάτη Πάνο Καμμένο, μη επιτρέποντας στο πολεμικό σκάφος που επέβαινε ο «μπαρουτοκαπνισμένος» υπουργός-κομάντο να πλησιάσει τα Ίμια για να αποτίσει τιμή στους πεσόντες αξιωματικούς το 1996. Λίγες ώρες μετά ο αμερικανός πρέσβης στην Ελλάδα Geoffry Pyatt προαναγγέλλει «ατύχημα» στο Αιγαίο. Ακολουθούν νέες «προκλητικές» δηλώσεις τούρκων πρωθυπουργικών συμβούλων για τα Ίμια, ενώ ο τουρκικός τύπος κινείται σε έντονα φιλοπόλεμικό κλίμα.

Ποιός είναι, λοιπόν, το πραγματικό αφεντικό του Αιγαίου;

Ποιος καθορίζει τις εξελίξεις;

Το ευρώ... Όχι δεν τρελαθήκαμε εμείς. Το είπε ο Μάρδας σε ραδιοφωνικό σταθμό: *«η οποιαδήποτε ρήξη Ελλάδας-Τουρκίας είναι ρήξη εναντίον του ευρώ.* ***Το ευρώ είναι ένας θώρακας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής»***, τόνισε ο κ. Μάρδας στον *Real Fm*. *«Πίσω από οποιαδήποτε στρατιωτική πρόκληση υπάρχει σε επίπεδο Ευρώπης ένα νόμισμα, και είμαστε μέρος αυτού του νομίσματος»*.

Αυτή η περίεργη εθνικοανεξαρτησιακή διακήρυξη του Μάρδα σίγουρα επηρέασε τις εξελίξεις, όπως φά-

τί να πρωτοδώσει. Βάση στο ισραηλινό κράτος, υποταγή μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο στις αγορές, τεμενάδες στους αμερικάνους, γλείψιμο στο ΔΝΤ, γη και ύδωρ στην καραμανλική δεξιά; Αδίστακτη στην προπαγάνδα, αδίστακτη στο ψέμμα, ολοκληρωτική στην εξαπάτηση, γαντζωμένη στην εξουσία μέχρι εκεί που δεν πάει άλλο. Έτοιμη άκουσον-άκουσον να πανηγυρίσει για την «καθαρή έξοδο από τα μνημόνια» και την υιοθέτηση «ελληνικού μνημονίου», ενώ πανηγυρίζει ήδη για την «ευλογία» των αγορών, που αναβαθμίζουν λέει την «πιστοληπτική ικανότητα» ενός καραχρεωκοπημένου κράτους, όταν οι μισθοί είναι μικρότεροι από το επίδομα ανεργίας, όταν τα συσσίτια στα σχολεία είναι ο θρίαμβος της αριστερής κοινωνικής πολιτικής.

Όσο για τους «οσιομάρτυρες» που τώρα διώκονται βάσει, όπως οι ίδιοι ισχυρίζονται, των καταθέσεων «κουκουλοφόρων» μαρτύρων, που απλά αναφέρουν αναπόδεικτα το όνομά τους, είναι και το ξέρουν οι πρωτομάστορες αυτού του είδους της πολιτικής αντιπαράθεσης. Όμοιος ομοίω και η κοπριά στα λάχανα. Γιατί είναι πραγματικά για γέλια να εμφανίζονται οι εξουσιαστικές μερίδες που αντιμάχονται για το μοίρασμα της πίττας που απέμεινε, σαν το «παλιό» και τον «νέο», σαν το «άφθαρτο» και το «διεφθαρμένο».

Την ίδια στιγμή η Μ. Ανατολή συνεχίζει να φλέγεται, κομματιασμένη, ακρωτηριασμένη κατά το δοκούν των «ανθρωπιστών» της Δύσης, που ευλογούσαν λίγα χρόνια πριν την δήθεν «αραβική άνοιξη» που μετατράπηκε στον χειρότερο εφιάλτη. Εκατομμύρια πρόσφυγες, εκατομμύρια νεκροί από το Ιράκ, μέχρι την Λιβύη και την Συρία που παραμένει μια τεράστια ανοικτή πληγή, που ανοίγουν ολοένα και περισσότερο οι τούρκοι εξουσιαστές που βομβαρδίζουν παίρνοντας την θέση των αμερικανών ή των ρώσων που βομβάρδισαν και αυτοί για να μην βομβαρδίζει μόνος του ο Άσαντ... Την ίδια στιγμή, στην νοτιανατολική Μεσόγειο, οι ύαινες συνεχίζουν να συγκεντρώνονται μυρίζοντας αίμα ή πετρέλαιο ή φυσικό αέριο, δεν έχει διαφορά.

Ο πόλεμος δεν έχει απλά ξεκινήσει. Μαίνεται. Το μόνο που απομένει να διαπιστώσουμε είναι το μέγεθος της φρίκης που θα αφήσει πίσω του.

Όπως τόσες και τόσες φορές στο παρελθόν...

Μάρτιος 2018

ίδια στιγμή».

Λίγο πριν τα μεσάνυχτα της 12ης Φεβρουαρίου 2018 τουρκικό πολεμικό σκάφος (ακταιωρός) εμβολίζει στην περιοχή του Ιμίων ένα ελληνικό πλοίο ανοιχτής θαλάσσης και συγκεκριμένα του Λιμενικού Σώματος επιδιώκοντας την βύθισή του.

Το σκάφος του Λιμενικού απομακρύνεται κακήν κακώς για επισκευή. Η περιοχή αποκλείεται αμέσως από τον τουρκικό Στόλο.

Στα υπουργεία Εξωτερικών και Αμύνης επικρατεί σιγή ασυρμάτου ως ...το μεσημέρι της επόμενης μέρας, όταν το Λιμενικό εκδίδει ανακοίνωση για το «συμβάν» της «πρόσκρουσης» λόγω «επικίνδυνων ελιγμών» της τουρκικής ακταιωρού. Τρία πουλάκια κάθονταν...! Το απόγευμα της ίδιας ημέρας το ΥΠ.ΕΞ. εδέησε να εκδώσει ανακοίνωση για την «πραγματοποίηση έντονου διαβήματος».

Στην ανακοίνωση αναφέρεται χαρακτηριστικά:

«Επικίνδυνα συμβάντα σαν αυτό, τα οποία θέτουν σε κίνδυνο ανθρώπινες ζωές, είναι αποτέλεσμα της κλιμακούμενης και προκλητικής συμπεριφοράς, που επιδεικνύει αυξημένα τις τελευταίες ημέρες η Τουρκία.

Η Τουρκία οφείλει να τερματίσει τις παραβιάσεις του διεθνούς δικαίου και τις πράξεις που δεν συμβάλλουν στην ανάπτυξη των σχέσεων μεταξύ των δύο χωρών. Πράξεις που υπονομεύουν την περιφερειακή ασφάλεια και σταθερότητα, που η Ελλάδα προασπίζεται και θα συνεχίσει να προασπίζεται». (Παρατηρείστε ότι δεν αναφέρει λέξη για «παραβίαση εθνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων»).

Το βράδυ της ίδιας ημέρας, το «Μαξίμου» ανακοινώνει, πως ο Αλέξης Τσίπρας συνομίλησε με τον Τούρκο ομόλογό του, Μπιναλί Γιλντιρίμ, στον απόηχο της έντασης με την Τουρκία μετά τη νέα «πρόκληση» στα Ίμια, αλλά και των «εμπρηστικών» δηλώσεων του προέδρου Ταγίπ Ερντογάν. Ο μηχανισμός προπαγάνδας μεταφέρει πως ο Τσίπρας μίλησε με «αυστηρότητα», ενώ ανεπίσημοι φιλοκυβερνητικοί δίαυλοι «διαρρέουν» ότι ο Γιλντιρίμ (σ.σ. Κεραυνός στα τουρκικά) είπε στον «Αλέξη» πως «δεν ήταν εσκεμμένη η ενέργεια του τουρκικού πολεμικού ναυτικού».

Το τουρκικό ΥΠΕΞ απαντά πως ο ομόλογος έλληνας ΥΠΕΞ *«παραπλανεί το λαό του και διαστρέφει ως συνήθως την αλήθεια»* αρνούμενος κάθε ευθύνη. Στην ανακοίνωση επισημαίνεται πως η πρωτοβουλία για την επικοινωνία Γιλντιρίμ-Τσίπρα ανήκε στον πρώτο,

περιοχή υποτίθεται της ελλαδικής επικράτειας, όπου φύγει-φύγει και καραβοτσακισμένοι ή επειδή **στάλθηκε στην περιοχή σχεδόν άοπλο σκάφος ενάντια σε υπέρτερη αντίπαλη στρατιωτική δύναμη στην περιοχή για να προκαλέσει το «ατύχημα»** κατά Κοτζιά;

Ποιός μπορεί να ισχυριστεί πως το «επεισόδιο» δεν είχε προαναγγελθεί εδώ και μήνες πριν; Στις 30 Νοεμβρίου 2017, ο Mevlut Cavusoglu δηλώνει πως τα **«Ίμια είναι τουρκικό έδαφος»**, ενώ ο ηγέτης της τουρκικής αντιπολίτευσης Kemal Kilicdaroglu κατηγορεί την Ελλάδα πως **«κατέχει παράνομα ελληνικά νησιά»**.

Στις 28 Ιανουαρίου το τουρκικό πολεμικό ναυτικό παρενοχλεί και γελοιοποιεί τον στρατηλάτη Πάνο Καμμένο, μη επιτρέποντας στο πολεμικό σκάφος που επέβαινε ο «μπαρουτοκαπνισμένος» υπουργός-κομάντο να πλησιάσει τα Ίμια για να αποτίσει τιμή στους πεσόντες αξιωματικούς το 1996. Λίγες ώρες μετά ο αμερικανός πρέσβης στην Ελλάδα Geoffry Pyatt προαναγγέλλει «ατύχημα» στο Αιγαίο. Ακολουθούν νέες «προκλητικές» δηλώσεις τούρκων πρωθυπουργικών συμβούλων για τα Ίμια, ενώ ο τουρκικός τύπος κινείται σε έντονα φιλοπολεμικό κλίμα.

Ποιός είναι, λοιπόν, το πραγματικό αφεντικό του Αιγαίου;

Ποιος καθορίζει τις εξελίξεις;

Το ευρώ... Όχι δεν τρελαθήκαμε εμείς. Το είπε ο Μάρδας σε ραδιοφωνικό σταθμό: *«η οποιαδήποτε ρήξη Ελλάδας-Τουρκίας είναι ρήξη εναντίον του ευρώ.* ***Το ευρώ είναι ένας θώρακας της ελληνικής εξωτερικής πολιτικής»***, *τόνισε ο κ. Μάρδας στον Real Fm. «Πίσω από οποιαδήποτε στρατιωτική πρόκληση υπάρχει σε επίπεδο Ευρώπης ένα νόμισμα, και είμαστε μέρος αυτού του νομίσματος».*

Αυτή η περίεργη εθνικοανεξαρτησιακή διακήρυξη του Μάρδα σίγουρα επηρέασε τις εξελίξεις, όπως φάνηκε στην συνέχεια.

Την ίδια στιγμή η Άγκυρα εισβάλλει, μη γνωρίζοντας προφανώς τις δηλώσεις Μάρδα, με στόλο στην κυπριακή ΑΟΖ και μετά από μερικές ημέρες αναγκάζει την ιταλική πετρελαϊκή εταιρία ENI, που είχε ενοικιάσει το συγκεκριμένο «θαλάσσιο οικόπεδο», να ματαιώσει εργασίες άντλησης υδρογονανθράκων. Η ελληνοκυπριακή «κοινότητα» διαμαρτύρεται χλιαρά. Στις 22 Φεβρουαρίου κυκλοφορεί έντονα η πληροφορία (αρχικά χωρίς να διαψεύδεται από καμία πλευρά) πως υπήρξε

συνέχεια στη σελ. 4

ΣΤΟΝ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟ ΤΗΣ «ΠΟΛΩΣΗΣ» Ή ΣΤΟΝ ΑΣΤΕΡΙΣΜΟ ΤΗΣ ΠΛΑΝΗΣ...

Στην πολιτική συχνά κατασκευάζονται αντιπαραθέσεις ανάμεσα σε εξουσιαστικές μερίδες, που βαθμιαία στοχεύουν να προβληθούν ως έχουσες πολωτικό χαρακτήρα. Στην λεγόμενη μεταπολιτευτική περίοδο η εναλλαγή στην εξουσία των δύο μεγαλύτερων πολιτικών σχηματισμών, δηλαδή της ΝΔ και του Πασοκ, χαρακτηρίστηκε πολλάκις από την λεγόμενη **πόλωση**, η οποία αποδείχθηκε πολιτικά ωφέλιμη για τους σχεδιασμούς τους.

Επρόκειτο για μια ευρύτερη περίοδο, κατά την οποία τουλάχιστον έως το 1989, ήταν σχετικά εύκολο να διατηρηθούν οι ιδεολογικές γραμμές, οι οποίες είχαν χαραχθεί με έμφαση ήδη από την περίοδο του Εμφυλίου, χωρίς να διαταράσσονται στο ελάχιστο οι διαδικασίες κοινωνικού και οικονομικού μετασχηματισμού που δρομολόγησαν και επέβλεπαν οι «εγγυήτριες» μεγάλες δυνάμεις.

Οφείλουμε, όμως, έγκαιρα να τονίσουμε ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της «πόλωσης» από εκείνα δευτερευούσης σημασίας, όχι μόνο διότι εν προκειμένω δεν επιδιώκουμε μια εξαντλητική διερεύνηση του «φαινομένου», αλλά κυρίως επειδή θέλουμε να φθάσουμε απλούστερα και καίρια στις ουσιαστικότερες διαπιστώσεις.

Ας δούμε, όμως, ένα παράδειγμα.

Στις 14 Αυγούστου του 1974 η οικουμενική κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή αποσύρει το ελλαδικό κράτος από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, μετά τον Αττίλα 2 και την κατοχή της βόρειας Κύπρου από τουρκικά στρατεύματα. Στην σχετική κυβερνητική ανακοίνωση τότε, αναφερόταν μεταξύ άλλων, ότι *«...το ΝΑΤΟ αποδείχθηκε ανίκανο να παρεμποδίσει την Τουρκία από την εξαπόλυση νέας βάρβαρης και απρόκλητης επίθεσης κατά της Κύπρου... Το ΝΑΤΟ δεν έχει επομένως λόγο ύπαρξης και δεν μπορεί να εκπληρώσει το σκοπό για τον οποίο συνεστήθη, αφού δεν μπορεί να αποτρέψει τον πόλεμο μεταξύ δύο μελών του....»*.

Έξι χρόνια αργότερα και μόλις 70 μέρες πριν από την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και συγκεκριμένα στις 19 Οκτωβρίου 1980, η τότε κυβέρνηση Ράλλη αποφασίζει την επάνοδο στο ΝΑΤΟ, ενώ την ίδια στιγμή ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ ...

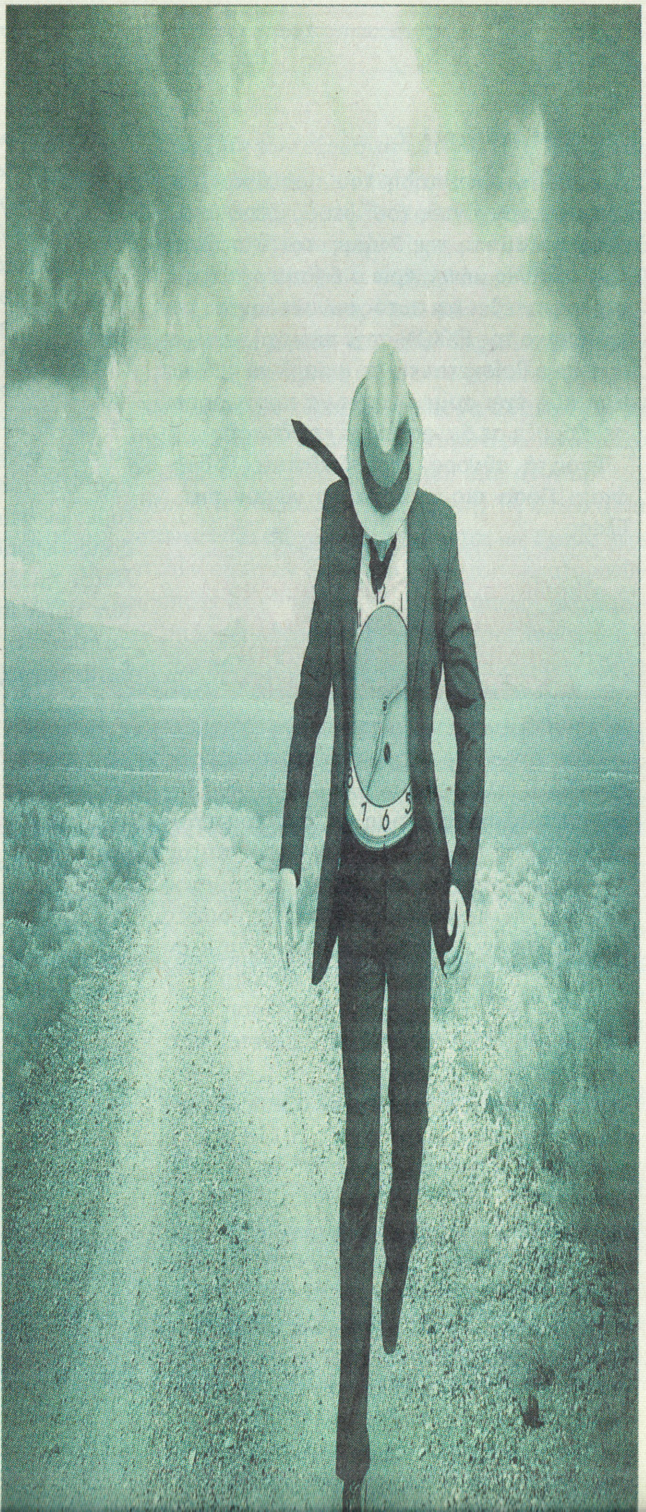
αλλά και μια κατάσταση κοινωνικού ανταγωνισμού, που δεν επιτρέπει απλά, αλλά και εν πολλοίς τροφοδοτεί μια τέτοιου είδους πολιτική αντιπαράθεση, εκφράζεται και εκπροσωπείται μέσω αυτής.

Η κατανόηση, λοιπόν, αυτής της αλληλεξάρτησης σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, αλλά και ιδεολογικό επίπεδο μάς βοηθάει να οδηγηθούμε εύκολα στο συμπέρασμα, ότι όταν οι «υπερβολές» στις πολιτικές αντιπαραθέσεις είναι εκείνες που δίνουν και το στίγμα τους, τότε βρισκόμαστε μπροστά σε σημαντικές μεταβολές των όρων επιβολής. Το γεγονός, ότι την «πόλωση» διαδέχεται αργά ή γρήγορα η «συναίνεση», επιτείνει αυτή την εντύπωση και σε καμμία περίπτωση δεν την αναιρεί.

Μια «συγκρουσιακή» διαδικασία, βέβαια, αφήνει τις πιο έντονες εντυπώσεις και είναι εκείνη η οποία προσπαθεί να επιβάλλει στους «ουδέτερους» να πάρουν θέση, που εξαναγκάζει τους «μικρούς» στην εγκατάλειψη της «ουδετερότητας»· είναι μια διαδικασία, η οποία κινείται στα πλαίσια μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης, εκβιάζοντας για την ένταξη, άμεσα ή έμμεσα, στο ένα ή στο άλλο στρατόπεδο.

Στην πολιτική, πράγματι, δεν υπάρχουν ενδοιασμοί. Οι σκληροί ανταγωνισμοί, όμως, μεταξύ των εξουσιαστών είναι και εκείνοι που καθορίζουν σε πολλές περιπτώσεις τους νέους όρους επιβολής. Μ' άλλα λόγια, του *«κόρακα τ' αυγά δεν βγάζουν περιστέρια»*. Δυστυχώς, αυτή η απλή διαπίστωση, όχι μόνο δεν λαμβάνεται υπ' όψιν από τους εξουσιαζόμενους, αλλά αντίθετα παραγνωρίζεται και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Οι συνέπειες για τον κοινωνικό χώρο δεν είναι αμελητέες. Η σύγχυση ιδεών, η αφομοίωση, η ματαίωση, η αποδυνάμωση και η ανασφάλεια ενδυναμώνονται, και μαζί τους το εξουσιαστικό πλέγμα στο σύνολό του.

Οι τεχνικοί της εξουσίας, όπως είπαμε, γνωρίζουν καλά την χρήση των εκβιαστικών διλημμάτων, που ενισχύονται από τις άμεσες ή έμμεσες προτροπές για συμμετοχή (συνενοχή) και ενεργητική εμπλοκή του κοινωνικού χώρου στις μεταξύ τους «διαφορές». Πολλές φορές η ανταπό-

ρακτήρα. Στην λεγόμενη μεταπολιτευτική περίοδο η εναλλαγή στην εξουσία των δύο μεγαλύτερων πολιτικών σχηματισμών, δηλαδή της ΝΔ και του Πασοκ, χαρακτηρίστηκε πολλάκις από την λεγόμενη **πόλωση**, η οποία αποδείχθηκε πολιτικά ωφέλιμη για τους σχεδιασμούς τους.

Επρόκειτο για μια ευρύτερη περίοδο, κατά την οποία τουλάχιστον έως το 1989, ήταν σχετικά εύκολο να διατηρηθούν οι ιδεολογικές γραμμές, οι οποίες είχαν χαραχθεί με έμφαση ήδη από την περίοδο του Εμφυλίου, χωρίς να διαταράσσονται στο ελάχιστο οι διαδικασίες κοινωνικού και οικονομικού μετασχηματισμού που δρομολόγησαν και επέβλεπαν οι «εγγυήτριες» μεγάλες δυνάμεις.

Οφείλουμε, όμως, έγκαιρα να τονίσουμε ορισμένα βασικά χαρακτηριστικά της «πόλωσης» από εκείνα δευτερευούσης σημασίας, όχι μόνο διότι εν προκειμένω δεν επιδιώκουμε μια εξαντλητική διερεύνηση του «φαινομένου», αλλά κυρίως επειδή θέλουμε να φθάσουμε απλούστερα και καίρια στις ουσιαστικότερες διαπιστώσεις.

Ας δούμε, όμως, ένα παράδειγμα.

Στις 14 Αυγούστου του 1974 η οικουμενική κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή αποσύρει το ελλαδικό κράτος από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, μετά τον Αττίλα 2 και την κατοχή της βόρειας Κύπρου από τουρκικά στρατεύματα. Στην σχετική κυβερνητική ανακοίνωση τότε, αναφερόταν μεταξύ άλλων, ότι «*...το ΝΑΤΟ αποδείχθηκε ανίκανο να παρεμποδίσει την Τουρκία από την εξαπόλυση νέας βάρβαρης και απρόκλητης επίθεσης κατά της Κύπρου... Το ΝΑΤΟ δεν έχει επομένως λόγο ύπαρξης και δεν μπορεί να εκπληρώσει το σκοπό για τον οποίο συνεστήθη, αφού δεν μπορεί να αποτρέψει τον πόλεμο μεταξύ δύο μελών του....*».

Έξι χρόνια αργότερα και μόλις 70 μέρες πριν από την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και συγκεκριμένα στις 19 Οκτωβρίου 1980, η τότε κυβέρνηση Ράλλη αποφασίζει την επάνοδο στο ΝΑΤΟ, ενώ την ίδια στιγμή ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ εκφράζουν την «πλήρη» και «έντονη» αντίθεσή τους και διοργανώνουν «μαχητικά» συλλαλητήρια.

Έναν χρόνο αργότερα, το Πασοκ, έχοντας εκτός των άλλων έναν σκληρό αντιιμπεριαλιστικό λόγο (το καθεστώς Τσίπρα μόνο σαν καρικατούρα μπορεί να συγκριθεί), αναλαμβάνει την διαχείριση των κρατικών υποθέσεων. Φυσικά, το ελλαδικό κράτος παρά την παρατεταμένη εγκατάσταση τού Πασοκ στην εξουσία ουδέποτε αποχώρησε εκ νέου από το ΝΑΤΟ, αποδεικνύοντας στην πράξη τι εννοούσαν οι σοσιαλιστές, όταν διατράνωναν την «πλήρη αντίθεση» τους στην Ευρωατλαντική Συμμαχία.

Οι μόνοι «πειραματισμοί» που επέτρεψε στο «Κίνημα» ο Ανδρέας Παπανδρέου αφορούσαν τον «τρίτο δρόμο» του «Κινήματος των Αδεσμεύτων» (Non–Aligned Movement, ή NAM), το οποίο συγκροτήθηκε σταδιακά σε έναν διεθνή οργανισμό, στον οποίο προσχώρησαν πάνω από 100 κράτη μέλη, που δήλωναν ότι δεν συμμετείχαν

εκπροσωπείται μέσω αυτής.

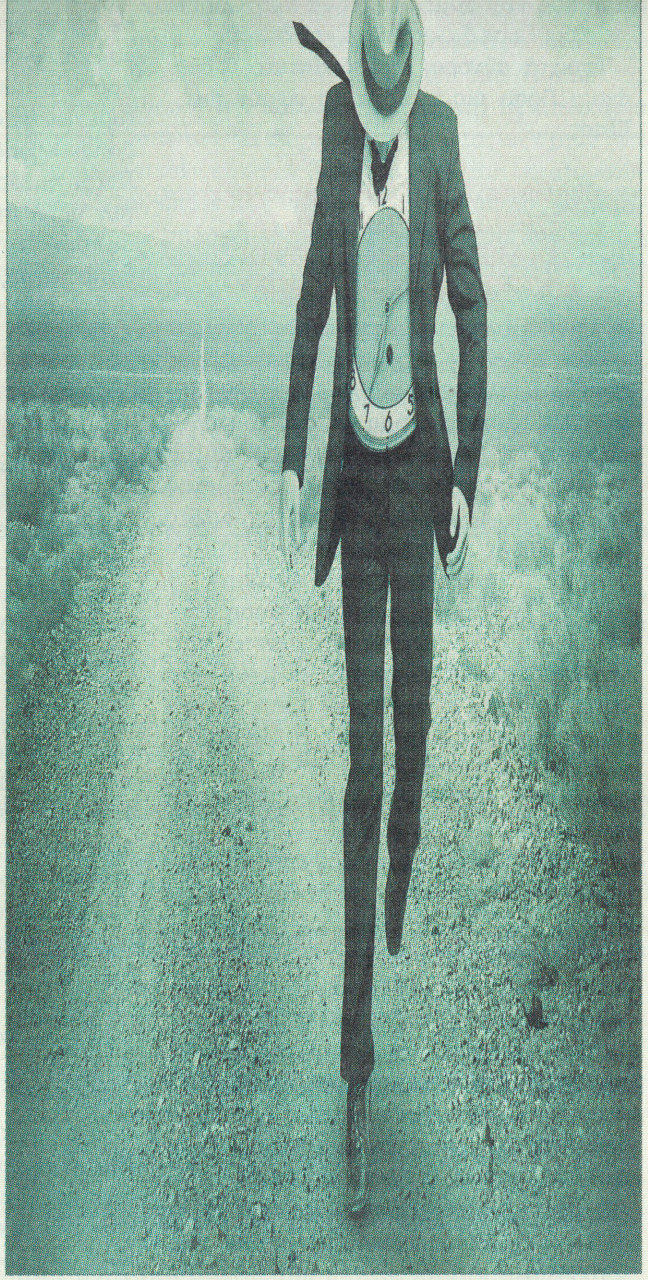
Η κατανόηση, λοιπόν, αυτής της αλληλεξάρτησης σε πολιτικό, οικονομικό, κοινωνικό, αλλά και ιδεολογικό επίπεδο μάς βοηθάει να οδηγηθούμε εύκολα στο συμπέρασμα, ότι όταν οι «υπερβολές» στις πολιτικές αντιπαραθέσεις είναι εκείνες που δίνουν και το στίγμα τους, τότε βρισκόμαστε μπροστά σε σημαντικές μεταβολές των όρων επιβολής. Το γεγονός, ότι την «πόλωση» διαδέχεται αργά ή γρήγορα η «συναίνεση», επιτείνει αυτή την εντύπωση και σε καμμία περίπτωση δεν την αναιρεί.

Μια «συγκρουσιακή» διαδικασία, βέβαια, αφήνει τις πιο έντονες εντυπώσεις και είναι εκείνη η οποία προσπαθεί να επιβάλλει στους «ουδέτερους» να πάρουν θέση, που εξαναγκάζει τους «μικρούς» στην εγκατάλειψη της «ουδετερότητας»· είναι μια διαδικασία, η οποία κινείται στα πλαίσια μιας κατάστασης έκτακτης ανάγκης, εκβιάζοντας για την ένταξη, άμεσα ή έμμεσα, στο ένα ή στο άλλο στρατόπεδο.

Στην πολιτική, πράγματι, δεν υπάρχουν ενδοιασμοί. Οι σκληροί ανταγωνισμοί, όμως, μεταξύ των εξουσιαστών είναι και εκείνοι που καθορίζουν σε πολλές περιπτώσεις τους νέους όρους επιβολής. Μ' άλλα λόγια, του «*κόρακα τ' αυγά δεν βγάζουν περιστέρια*». Δυστυχώς, αυτή η απλή διαπίστωση, όχι μόνο δεν λαμβάνεται υπ' όψιν από τους εξουσιαζόμενους, αλλά αντίθετα παραγνωρίζεται και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Οι συνέπειες για τον κοινωνικό χώρο δεν είναι αμελητέες. Η σύγχυση ιδεών, η αφομοίωση, η ματαίωση, η αποδυνάμωση και η ανασφάλεια ενδυναμώνονται, και μαζί τους το εξουσιαστικό πλέγμα στο σύνολό του.

Οι τεχνικοί της εξουσίας, όπως είπαμε, γνωρίζουν καλά την χρήση των εκβιαστικών διλημμάτων, που ενισχύονται από τις άμεσες ή έμμεσες προτροπές για συμμετοχή (συνενοχή) και ενεργητική εμπλοκή του κοινωνικού χώρου στις μεταξύ τους «διαφορές». Πολλές φορές η ανταπόκριση είναι μικρή έως ανύπαρκτη, γεγονός, όμως, που αποδεδειγμένα δεν τους αναγκάζει να εγκαταλείψουν τις προσπάθειές τους, αλλά να τις εντείνουν, καθώς σε μια παραδοσιακά συγκρουσιακή (με τον έναν ή τον άλλον τρόπο) κοινωνία, η σιωπή ή η πρόσκαιρη αδράνεια ενδέχεται να υποδεικνύει, μάλλον, περισσότερο ένα καζάνι που βράζει, χωρίς να υπάρχει πρόβλεψη σε ποιο χρόνο και υπό ποίες συνθήκες θα εκραγεί.

Δεν χωρά αμφιβολία, ότι η καθολική παραδοχή περί της απουσίας διαχωριστικών γραμμών –και μάλιστα προ πολλού– ανάμεσα στην «δεξιά» και την «αριστερά» δυσκολεύει ιδιαίτερα την προσφυγή στις παλιές καλές και δοκιμασμένες συνταγές. Μην ξεχνούμε, ότι όσο εύκολο είναι να βγει η οδοντόπαστα από το σωληνάριο άλλο τόσο δύσκολο είναι να την ξαναβάλει κάποιος μέσα. Δεν πιστεύουμε κιόλας ότι αυτό είναι το ζητούμενο. Είναι ενδεικτική, άλλωστε, η σταδιακή αντικατάσταση των πα-

«συναίνεση», το ζητούμενο, όπως παρουσιάστηκε, δεν ήταν πλέον η διαχείριση της «κλιμάκωσης των συγκρούσεων» είτε σε τοπικό είτε σε διεθνές επίπεδο, αλλά η κοινή μετατόπιση και η αναζήτηση μιας θέσης σ' ένα πλανητικό σύστημα διακυβέρνησης ραγδαία μεταβαλλόμενο. Τα μόνα αποδεκτά σύνορα από την παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία είναι εκείνα που προσδιορίζουν το χάσμα ανάμεσα σε εκείνα τα κράτη ή τις κοινωνίες, που κατέχουν ή έχουν ικανοποιητική πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες.

Τα διαφόρων ειδών «πισωγυρίσματα» και «παραφωνίες» (Brexit, εκλογή Τραμπ κ.ά.) επιτείνουν την εντύπωση

Ας δούμε, όμως, ένα παράδειγμα.

Στις 14 Αυγούστου του 1974 η οικουμενική κυβέρνηση του Κωνσταντίνου Καραμανλή αποσύρει το ελλαδικό κράτος από το στρατιωτικό σκέλος του ΝΑΤΟ, μετά τον Αττίλα 2 και την κατοχή της βόρειας Κύπρου από τουρκικά στρατεύματα. Στην σχετική κυβερνητική ανακοίνωση τότε, αναφερόταν μεταξύ άλλων, ότι «*...το ΝΑΤΟ αποδείχθηκε ανίκανο να παρεμποδίσει την Τουρκία από την εξαπόλυση νέας βάρβαρης και απρόκλητης επίθεσης κατά της Κύπρου... Το ΝΑΤΟ δεν έχει επομένως λόγο ύπαρξης και δεν μπορεί να εκπληρώσει το σκοπό για τον οποίο συνεστήθη, αφού δεν μπορεί να αποτρέψει τον πόλεμο μεταξύ δύο μελών του....*».

Έξι χρόνια αργότερα και μόλις 70 μέρες πριν από την είσοδο της Ελλάδας στην ΕΟΚ και συγκεκριμένα στις 19 Οκτωβρίου 1980, η τότε κυβέρνηση Ράλλη αποφασίζει την επάνοδο στο ΝΑΤΟ, ενώ την ίδια στιγμή ΠΑΣΟΚ και ΚΚΕ εκφράζουν την «πλήρη» και «έντονη» αντίθεσή τους και διοργανώνουν «μαχητικά» συλλαλητήρια.

Έναν χρόνο αργότερα, το Πασοκ, έχοντας εκτός των άλλων έναν σκληρό αντιιμπεριαλιστικό λόγο (το καθεστώς Τσίπρα μόνο σαν καρικατούρα μπορεί να συγκριθεί), αναλαμβάνει την διαχείριση των κρατικών υποθέσεων. Φυσικά, το ελλαδικό κράτος παρά την παρατεταμένη εγκατάσταση τού Πασοκ στην εξουσία ουδέποτε αποχώρησε εκ νέου από το ΝΑΤΟ, αποδεικνύοντας στην πράξη τι εννοούσαν οι σοσιαλιστές, όταν διατράνωναν την «πλήρη αντίθεση» τους στην Ευρωατλαντική Συμμαχία.

Οι μόνοι «πειραματισμοί» που επέτρεψε στο «Κίνημα» ο Ανδρέας Παπανδρέου αφορούσαν τον «τρίτο δρόμο» του «Κινήματος των Αδεσμεύτων» (Non–Aligned Movement, ή NAM), το οποίο συγκροτήθηκε σταδιακά σε έναν διεθνή οργανισμό, στον οποίο προσχώρησαν πάνω από 100 κράτη-μέλη, που δήλωναν ότι δεν συμμετείχαν στα δύο στρατόπεδα «μπλοκ» του Ψυχρού Πολέμου. Το ίδιο συνέβη και με την περιβόητη «σύγκρουση» με την Εκκλησία επί Τρίτση. Μια ακόμη «σύγκρουση», που επίσης μπήκε οριστικά και αμετάκλητα στο «χρονοντούλαπο της ιστορίας».

Ο λαός, όμως, δεν έπρεπε να «ξεχνά τί σημαίνει δεξιά». Η «πόλωση» συνέφερε και την «άλλη» πλευρά. Σ' αυτό το σημείο, θα πρέπει να διευκρινίσουμε, ότι αυτή ακριβώς η στόχευση δεν επιτυγχάνεται με σχεδιασμούς επί χάρτου, που πραγματοποιούνται σε κομματικά γραφεία, αλλά η επιτυχία της προϋποθέτει, όχι μόνο την κοινωνική ανταπόκριση ή αλλιώς την κοινωνική δεκτικότητα,

Στην πολιτική, πράγματι, δεν υπάρχουν ενδοιασμοί. Οι σκληροί ανταγωνισμοί, όμως, μεταξύ των εξουσιαστών είναι και εκείνοι που καθορίζουν σε πολλές περιπτώσεις τους νέους όρους επιβολής. Μ' άλλα λόγια, του «*κόρακα τ' αυγά δεν βγάζουν περιστέρια*». Δυστυχώς, αυτή η απλή διαπίστωση, όχι μόνο δεν λαμβάνεται υπ' όψιν από τους εξουσιαζόμενους, αλλά αντίθετα παραγνωρίζεται και μάλιστα σε μεγάλο βαθμό. Οι συνέπειες για τον κοινωνικό χώρο δεν είναι αμελητέες. Η σύγχυση ιδεών, η αφομοίωση, η ματαίωση, η αποδυνάμωση και η ανασφάλεια ενδυναμώνονται, και μαζί τους το εξουσιαστικό πλέγμα στο σύνολό του.

Οι τεχνικοί της εξουσίας, όπως είπαμε, γνωρίζουν καλά την χρήση των εκβιαστικών διλημμάτων, που ενισχύονται από τις άμεσες ή έμμεσες προτροπές για συμμετοχή (συνενοχή) και ενεργητική εμπλοκή του κοινωνικού χώρου στις μεταξύ τους «διαφορές». Πολλές φορές η ανταπόκριση είναι μικρή έως ανύπαρκτη, γεγονός, όμως, που αποδεδειγμένα δεν τους αναγκάζει να εγκαταλείψουν τις προσπάθειές τους, αλλά να τις εντείνουν, καθώς σε μια παραδοσιακά συγκρουσιακή (με τον έναν ή τον άλλον τρόπο) κοινωνία, η σιωπή ή η πρόσκαιρη αδράνεια ενδέχεται να υποδεικνύει, μάλλον, περισσότερο ένα καζάνι που βράζει, χωρίς να υπάρχει πρόβλεψη σε ποιο χρόνο και υπό ποίες συνθήκες θα εκραγεί.

Δεν χωρά αμφιβολία, ότι η καθολική παραδοχή περί της απουσίας διαχωριστικών γραμμών –και μάλιστα προ πολλού– ανάμεσα στην «δεξιά» και την «αριστερά» δυσκολεύει ιδιαίτερα την προσφυγή στις παλιές καλές και δοκιμασμένες συνταγές. Μην ξεχνούμε, ότι όσο εύκολο είναι να βγει η οδοντόπαστα από το σωληνάριο άλλο τόσο δύσκολο είναι να την ξαναβάλει κάποιος μέσα. Δεν πιστεύουμε κιόλας ότι αυτό είναι το ζητούμενο. Είναι ενδεικτική, άλλωστε, η σταδιακή αντικατάσταση των παλιών γνωστών ιδεολογικών διαχωρισμών με την δήθεν νεόκοπη πάλη του «νέου» με το «παλιό», του «άφθαρτου» με το «διεφθαρμένο», του «ικανού» με το «ανίκανο» πολιτικό σύστημα.

Αυτή ακριβώς η διαδικασία ήρθε να ενισχύσει περεταίρω μια συνολικότερη διαδικασία ενοποίησης των κυριαρχικών μοντέλων διακυβέρνησης, η οποία έμοιαζε να προϋποθέτει εκτός των άλλων την προσωρινή αδρανοποίηση λόγου χάρη των εθνικισμών, που έμοιαζαν πλέον όχι μόνον αχρείαστοι, αλλά και επιβλαβείς στην τρέχουσα φάση της παγκοσμιοποίησης.

Έτσι, η «πόλωση» έδωσε απλόχερα την θέση της στην

«συναίνεση», το ζητούμενο, όπως παρουσιάστηκε, δεν ήταν πλέον η διαχείριση της «κλιμάκωσης των συγκρούσεων» είτε σε τοπικό είτε σε διεθνές επίπεδο, αλλά η κοινή μετατόπιση και η αναζήτηση μιας θέσης σ' ένα πλανητικό σύστημα διακυβέρνησης ραγδαία μεταβαλλόμενο. Τα μόνα αποδεκτά σύνορα από την παγκοσμιοποιημένη κυριαρχία είναι εκείνα που προσδιορίζουν το χάσμα ανάμεσα σε εκείνα τα κράτη ή τις κοινωνίες, που κατέχουν ή έχουν ικανοποιητική πρόσβαση στις νέες τεχνολογίες.

Τα διαφόρων ειδών «πισωγυρίσματα» και «παραφωνίες» (Brexit, εκλογή Τραμπ κ.ά.) επιτείνουν την εντύπωση μιας κολοσσιαίας μεταβολής, παρά αναιρούν το γεγονός της δρομολόγησής της.

Εκείνο, όμως, που εντυπωσιάζει ακόμη περισσότερο είναι η ταχύτητα αυτής της μεταβολής, η οποία σε συνάρτηση με το μέγεθός της οδηγεί μάλλον ακόμη και αυτά τα ίδια τα κυριαρχικά κέντρα, που υποτίθεται ότι ελέγχουν ή προσπαθούν να ελέγξουν την κίνησή της σε μια αδυναμία προβλέψεων των τυχόν «ατυχημάτων».

Και ακόμη περισσότερο του κόστους τους...

Συσπείρωση Αναρχικών
23/2/2018

συνέχεια από τη σελ. 2

«μυστική» συνάντηση του προέδρου της ENI με παράγοντες του ψευδοκράτους με διαμεσολάβηση της Ρώμης. Και όλα αυτά λίγους μόλις μήνες πριν ο 6ος αμερικανικός στόλος κατέβει και αυτός συνοδεύοντας γεωτρύπανο της EXXON στην περιοχή, ενώ σε αναμονή βρίσκεται και το ισραηλινό κράτος που ήδη έχει συμφωνήσει να προχωρήσει σε εξόρυξη σε διαφορετικό «οικόπεδο»...

Ανοιχτά σύνορα, ωρέ διεθνιστές αδέρφια;;; Πόσο πιο ανοιχτά να γίνουν πια... Έλεος...

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΣΙΠΡΑ ΤΩΡΑ ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ: ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ...

Οι εργαζόμενοι πλέουν σε πελάγη ευτυχίας.

Ένας στους τρεις μισθωτούς σκλάβους αμείβεται πλέον με μισθό 327 ευρώ, δηλαδή χαμηλότερο ακόμη και από το επίδομα ανεργίας (360 ευρώ). Σύμφωνα και με τα νέα επίσημα στοιχεία του συστήματος ***Εργάνη***, οι λεγόμενες ευέλικτες μορφές απασχόλησης –στις νέες προσλήψεις– τον μήνα Ιανουάριο του 2018 έφτασαν το 53,25%, ενώ η πλήρης απασχόληση έπεσε στο 46,75%. Όπως αποτυπώνεται από τα στοιχεία αυτά, πρόκειται για μια πλήρη αντιστροφή της αναλογίας σε σχέση με πριν από τρία χρόνια (Ιανουάριος 2014), όταν η πλήρης απασχόληση ήταν στό 54,47% και η μερική στο 45,53%. Πιο συγκεκριμένα, τα νέα στοιχεία του ΕΦΚΑ βεβαιώνουν ότι από το σύνολο των 2,1 εκατ. μισθωτών εργαζομένων, οι 636 χιλιάδες εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης και αμείβονται με μέσο μισθό 327 ευρώ.

Και τα «καλύτερα» βρίσκονται μπροστά μας.

Θα θυμίσουμε ότι ήδη από 1/1/2018 όλοι οι μισθοί μειώνονται λόγω της κατάργησης

εργαζομένων αντιστοιχεί σε ποσοστό 5,89%, ενώ το αντίστοιχο μερίδιο των αδήλωτων γυναικών εργαζομένων, καταλαμβάνει ποσοστό 5,88%. Από τους 542.521 εργαζόμενους που απασχολούνταν συνολικά στις επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν οι 447.952 είναι ημεδαποί, (ποσοστό 82,57%), ενώ οι 94.569 αλλοδαποί (ποσοστό 17,43%). Το ποσοστό των αδήλωτων ημεδαπών εργαζομένων, σε σχέση με το σύνολο των ημεδαπών εργαζομένων είναι 4,27%, ενώ αντίστοιχα το ποσοστό των αδήλωτων αλλοδαπών εργαζομένων σε σχέση με το σύνολο των αλλοδαπών εργαζομένων είναι 13,55%. Οι αδήλωτοι ημεδαποί εργαζόμενοι στο σύνολο των αδήλωτων εργαζομένων αντιστοιχούν σε ποσοστό 59,88%, ενώ οι αδήλωτοι αλλοδαποί εργαζόμενοι αντιστοιχούν σε ποσοστό 40,12% – και ο νοών νοείτω...

«ΣΚΑΝΔΑΛΟ» NOVARTIS: ΟΠΕΡΑ BUFFA ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΟΠΟΙΟΣ ΑΝΤΕΞΕΙ...

Όπως είπαμε ο μεγάλος ηγέτης της αριστεράς και της προόδου που νίκησε τον όφι των μνημονίων, ο αξεπέραστος Αλέξης Τσίπρας, ήταν ιδιαίτερα συνετός και μετρημένος στην Βουλή εναντίον των πολιτικών του αντιπάλων. Το ίδιο και ο Κυριάκος Μητσοτάκης που δεν ούρλιαζε σαν εκείνον τον ψυχάκια τον Σαμαρά, και τον τηλεπαρουσιαστή καραγκιόζη Άδωνι, ούτε σαν εκείνη την λάμια τον Λοβέρδο. Έκαναν, λοιπόν, εντύπωση και οι δύο. Ο μεγάλος κομμουνιστής ηγέτης Τσίπρας ύστερα από την δοξολογία του FBI, ύμνησε τον Ανδρέα Παπανδρέου, ανέβασε στο βάθρο το ψηλότερο τον Κώστα τον Καραμανλή τον Σιωπηλό, τους εξήρε αμφότερους για την πολιτική τους στάση σε παρόμοιες «σκανδαλώδεις» περιπτώσεις (βλ. «σκάνδαλο» Κοσκωτά και Βατοπεδίου).

Ρε μπας και τα έχουν βρει αυτοί οι δύο. Ρε μπας και ο Τσιπράκης τελικά του κάνει

και τους προστατευόμενους μάρτυρες που έβαλαν εναντίον της, έβγαλε στην συνέχεια ένα λογίδριο κατά του νόμου περί ευθύνης υπουργών. Τότε τον διέκοψε κάποιος από τους λιγοστούς βουλευτές που έμειναν στην αίθουσα για να τον ακούσουν (μάλλον νεοδημοκράτης) ο οποίος του θύμισε ότι ορισμένοι από τους κατηγορούμενους έχουν ζητήσει να μην παραγραφούν τα αδικήματα, ώστε να δικαστούν και δικαιωθούν. Ο Μιχαλολιάκος μόνο που δεν δάκρυσε και αυτός από την συγκίνηση, απαντώντας ότι δεν είναι όλοι οι πολιτικοί διεφθαρμένοι. Και μετά ...ψήφισε μαζί με τον Συριζα.

Και δυο λόγια για το νομικό μέρος της υπόθεσης που ο μεγάλος ηγέτης Τσίπρας αποφάσισε τάχα να μην ασχοληθεί.

Η δωροδοκία κατά την άσκηση των υπουργικών καθηκόντων έχει παραγραφεί και για τα 10 πολιτικά πρόσωπα για τα οποία στήθηκαν κάλπες, ενώ η δωροδοκία επ' ευκαιρία της άσκησης των υπουργικών καθηκόντων, αφορά μόνο τους Σαμαρά-Γεωργιάδη, όμως, σύμφωνα τουλάχιστον με τις καταθέσεις που έχουν γίνει γνωστές, τους αφορούν περιστατικά προγενέστερα της 7.4.2014 , άρα και για τις πράξεις αυτές υπάρχει παραγραφή.

Και οι 10, όμως, μπορούν να διωχθούν από την Εισαγγελία πλέον μόνο για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα), πράξη, όμως, για την οποία μέχρις στιγμής ουδεμία μαρτυρική κατάθεση υπάρχει.

Μέχρι τότε, βέβαια, πολλά εκλογικά και μη μπορούν να συμβούν...

Το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, η καταλληλότερη χρήση του και η λίμπιντο των εθνικοφρόνων...

Έχει γραφτεί στο παρελθόν, σε διάφορες χιουμοριστικές στήλες, ότι η εθνοσωτήριος αριστεροδεξιά κυβέρνηση, που έφερε, όχι

ποίηση τους; Είναι και αυτή μια ανθρώπινη ανάγκη. Για την ακρίβεια παραπέμπει στην ήπια σεξουαλική διαστροφή που ακούει στο όνομα «φετιχισμός»...

....

Και όσο οι φιλοκυβερνητικοί επαναστάτες τρυπούν τις παλάμες τους με το Μανιφέστο, οι έλληνες, μετά την αναζωπύρωση του Μακεδονικού, κουτουπώνονται όλη τη μέρα. Η λίμπιντο έχει φτάσει στα ύψη και οι συνεπείς Μαρξιστές παραπονιούνται διαρκώς ότι δεν μπορούν να κοιμηθούν από τα βογγητά των Εθνικοφρόνων και τις γεμάτες πάθος κραυγές με πατριωτικά συνθήματα.

Αυτό είναι το αναπάντεχο συμπέρασμα από στατιστική έρευνα του έγκριτου Ανδρολογικού Ινστιτούτου που δημοσιεύτηκε πρόσφατα.

Συγκεκριμένα, σε έρευνα που έκανε το Ανδρολογικό Ινστιτούτο σε 1.000 άτομα, με τηλεφωνικές συνεντεύξεις, με διαδικτυακά ερωτηματολόγια και με ζωντανές συνεντεύξεις πεδίου, αξιολογήθηκε η συχνότητα των σεξουαλικών επαφών τον τελευταίο μήνα, που υπήρξε έντονη επικαιρότητα λόγω των διαπραγματεύσεων για την ονομασία της πΓΔΜ.

«Η υποψία πως η εθνικό-λαϊκή ανάταση, που παρατηρείται στο "Μακεδονικό" ζήτημα, μπορεί να μεταφραστεί και ως ανάταση ερωτική, ήταν το αντικείμενο της μελέτης μας», εξηγεί ο χειρουργός ουρολόγος - ανδρολόγος, συνεργάτης του Ανδρολογικού Ινστιτούτου, Χρήστος Φλιάτουρας.

Ο δε πρόεδρος του Ανδρολογικού Ινστιτούτου υποστηρίζει πως *«στον ανθρώπινο εγκέφαλο οι διαδρομές της αγάπης και του μίσους είναι ίδιες. Ενώ, αντίθετο των δυο αυτών αισθημάτων, είναι η αδιαφορία. Υποψιαζόμαστε πως αυτή την περίεργη περίοδο, οι Έλληνες αγάπησαν πολύ τόσο το ταπεινό, το παρόν, όσο και το ένδοξο παρελθόν τους. Άρα των Ελλήνων οι κοινότη-*

σε εξόρυξη σε διαφορετικό «οικόπεδο»...

Ανοιχτά σύνορα, ωρέ διεθνιστές αδέρφια;;; Πόσο πιο ανοιχτά να γίνουν πια... Έλεος...

Η ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ΤΣΙΠΡΑ ΤΩΡΑ ΔΙΚΑΙΩΝΕΤΑΙ: ΟΙ ΜΙΣΘΟΙ ΧΑΜΗΛΟΤΕΡΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΕΠΙΔΟΜΑ ΑΝΕΡΓΙΑΣ...

Οι εργαζόμενοι πλέουν σε πελάγη ευτυχίας.

Ένας στους τρεις μισθωτούς σκλάβους αμείβεται πλέον με μισθό 327 ευρώ, δηλαδή χαμηλότερο ακόμη και από το επίδομα ανεργίας (360 ευρώ). Σύμφωνα και με τα νέα επίσημα στοιχεία του συστήματος ***Εργάνη***, οι λεγόμενες ευέλικτες μορφές απασχόλησης –στις νέες προσλήψεις– τον μήνα Ιανουάριο του 2018 έφτασαν το 53,25%, ενώ η πλήρης απασχόληση έπεσε στο 46,75%. Όπως αποτυπώνεται από τα στοιχεία αυτά, πρόκειται για μια πλήρη αντιστροφή της αναλογίας σε σχέση με πριν από τρία χρόνια (Ιανουάριος 2014), όταν η πλήρης απασχόληση ήταν στό 54,47% και η μερική στο 45,53%. Πιο συγκεκριμένα, τα νέα στοιχεία του ΕΦΚΑ βεβαιώνουν ότι από το σύνολο των 2,1 εκατ. μισθωτών εργαζομένων, οι 636 χιλιάδες εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης και αμείβονται με μέσο μισθό 327 ευρώ.

Και τα «καλύτερα» βρίσκονται μπροστά μας.

Θα θυμίσουμε ότι ήδη από 1/1/2018 όλοι οι μισθοί μειώνονται λόγω της κατάργησης της έκπτωσης 1,5% στην παρακράτηση φόρου, ενώ από 1/1/2020 επέρχεται και νέα περικοπή στις καθαρές αποδοχές των μισθωτών, λόγω της μείωσης του αφορολόγητου –για δεύτερη συνεχόμενη φορά– στα 5.700 ευρώ.

Ας δούμε, όμως, και ορισμένα επίσημα στοιχεία για την «μαύρη εργασία».

Στο διάστημα 15 Σεπτεμβρίου 2013 έως 31 Αυγούστου 2017, διενεργήθηκαν έλεγχοι σε 126.384 επιχειρήσεις όλων των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο αυτής της δειγματοληπτικής διαδικασίας 19.204 επιχειρήσεις βρέθηκαν να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους (ποσοστό 15,19%). Σε σύνολο 542.521 εργαζομένων στις επιχειρήσεις, που διενεργήθηκαν

σε σχέση με το σύνολο των ημεδαπών εργαζομένων είναι 4,27%, ενώ αντίστοιχα το ποσοστό των αδήλωτων αλλοδαπών εργαζομένων σε σχέση με το σύνολο των αλλοδαπών εργαζομένων είναι 13,55%. Οι αδήλωτοι ημεδαποί εργαζόμενοι στο σύνολο των αδήλωτων εργαζομένων αντιστοιχούν σε ποσοστό 59,88%, ενώ οι αδήλωτοι αλλοδαποί εργαζόμενοι αντιστοιχούν σε ποσοστό 40,12% – και ο νοών νοείτω...

«ΣΚΑΝΔΑΛΟ» NOVARTIS: ΟΠΕΡΑ BUFFA ΣΤΗΝ ΒΟΥΛΗ ΚΑΙ ΟΠΟΙΟΣ ΑΝΤΕΞΕΙ...

Όπως είπαμε ο μεγάλος ηγέτης της αριστεράς και της προόδου που νίκησε τον όφι των μνημονίων, ο αξεπέραστος Αλέξης Τσίπρας, ήταν ιδιαίτερα συνετός και μετρημένος στην Βουλή εναντίον των πολιτικών του αντιπάλων. Το ίδιο και ο Κυριάκος Μητσοτάκης που δεν ούρλιαζε σαν εκείνον τον ψυχάκια τον Σαμαρά, και τον τηλεπαρουσιαστή καραγκιόζη Άδωνι, ούτε σαν εκείνη την λάμια τον Λοβέρδο. Έκαναν, λοιπόν, εντύπωση και οι δύο. Ο μεγάλος κομμουνιστής ηγέτης Τσίπρας ύστερα από την δοξολογία του FBI, ύμνησε τον Ανδρέα Παπανδρέου, ανέβασε στο βάθρο το ψηλότερο τον Κώστα τον Καραμανλή τον Σιωπηλό, τους εξήρε αμφότερους για την πολιτική τους στάση σε παρόμοιες «σκανδαλώδεις» περιπτώσεις (βλ. «σκάνδαλο» Κοσκωτά και Βατοπεδίου).

Ρε μπας και τα έχουν βρει αυτοί οι δύο. Ρε μπας και ο Τσιπράκης τελικά του κάνει αβάντα του γουρλομάτη Κυριάκου, μήπως ρε παιδιά τον βοηθάει να ξεσκαρτάρει το κόμμα; Η αλήθεια, όμως, είναι ότι μας έχει περάσει μια ακόμη πιο βρώμικη σκέψη. Μήπως όλο αυτό το έχουν σχεδιάσει οι δύο τους; Δηλαδή να βγάλουν από την κυκλοφορία τον Σαμαρά, να ακινητοποιήσουν τον Βενιζέλο και τον Λοβέρδο και όποιος προλάβει τελικά να αγκαζάρει την Φώφη, την οποία μπορούν να έχουν και οι δυο εναλλάξ; Διεστραμμένο; Διόλου. Ένας συνηθισμένος πολιτικός χειρισμός. Ή μήπως ο Συριζα διαπραγματεύεται ήδη τους πολιτικούς συσχετισμούς της επομένης ημέρας;

Α, μας άρεσε, επίσης, που η Τασία Χριστοδουλοπούλου διαολόστειλε αυτόν τον αχώνευτο πρώην εισαγγελέα τον Αθανασί-

τα, ώστε να δικαστούν και δικαιωθούν. Ο Μιχαλολιάκος μόνο που δεν δάκρυσε και αυτός από την συγκίνηση, απαντώντας ότι δεν είναι όλοι οι πολιτικοί διεφθαρμένοι. Και μετά ...ψήφισε μαζί με τον Συριζα.

Και δυο λόγια για το νομικό μέρος της υπόθεσης που ο μεγάλος ηγέτης Τσίπρας αποφάσισε τάχα να μην ασχοληθεί.

Η δωροδοκία κατά την άσκηση των υπουργικών καθηκόντων έχει παραγραφεί και για τα 10 πολιτικά πρόσωπα για τα οποία στήθηκαν κάλπες, ενώ η δωροδοκία επ' ευκαιρία της άσκησης των υπουργικών καθηκόντων, αφορά μόνο τους Σαμαρά-Γεωργιάδη, όμως, σύμφωνα τουλάχιστον με τις καταθέσεις που έχουν γίνει γνωστές, τους αφορούν περιστατικά προγενέστερα της 7.4.2014 , άρα και για τις πράξεις αυτές υπάρχει παραγραφή.

Και οι 10, όμως, μπορούν να διωχθούν από την Εισαγγελία πλέον μόνο για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα), πράξη, όμως, για την οποία μέχρις στιγμής ουδεμία μαρτυρική κατάθεση υπάρχει.

Μέχρι τότε, βέβαια, πολλά εκλογικά και μη μπορούν να συμβούν...

Το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, η καταλληλότερη χρήση του και η λίμπιντο των εθνικοφρόνων...

Έχει γραφτεί στο παρελθόν, σε διάφορες χιουμοριστικές στήλες, ότι η εθνοσωτήριος αριστεροδεξιά κυβέρνηση, που έφερε, όχι ένα, αλλά δύο –και προσεχώς τρία– μνημόνια και υποθήκευσε τη «δημόσια» περιουσία για 99 χρόνια, θα έφτανε μέρα που θα μοίραζε το κομμουνιστικό μανιφέστο για τη διαπαιδαγώγηση του Ελληνικού Λαού στα νέα Ιδεώδη.

Και, επιτέλους, ήρθε και αυτή η ώρα.

Την «ιστορική έκδοση» του Κομμουνιστικού Μανιφέστου προσέφερε ως ένθετο μέσα στο Φλεβάρη, μία από τις πιο κίτρινες κυβερνητικές φυλλάδες, το Documento (με πρόλογο Αλέξη Τσίπρα;).

Πιθανόν να έφριξαν ορισμένοι αριστεροί με την «ανίερη» αυτή προσφορά από την φυλλάδα της «κατοχικής κυβέρνησης» (τα παράπονά σας στον Καμμένο, αυτός τη χαρακτήρισε έτσι), αλλά η προσφορά πέρασε

μέρα. Η λίμπιντο έχει φτάσει στα ύψη και οι συνεπείς Μαρξιστές παραπονιούνται διαρκώς ότι δεν μπορούν να κοιμηθούν από τα βογγητά των Εθνικοφρόνων και τις γεμάτες πάθος κραυγές με πατριωτικά συνθήματα.

Αυτό είναι το αναπάντεχο συμπέρασμα από στατιστική έρευνα του έγκριτου Ανδρολογικού Ινστιτούτου που δημοσιεύτηκε πρόσφατα.

Συγκεκριμένα, σε έρευνα που έκανε το Ανδρολογικό Ινστιτούτο σε 1.000 άτομα, με τηλεφωνικές συνεντεύξεις, με διαδικτυακά ερωτηματολόγια και με ζωντανές συνεντεύξεις πεδίου, αξιολογήθηκε η συχνότητα των σεξουαλικών επαφών τον τελευταίο μήνα, που υπήρξε έντονη επικαιρότητα λόγω των διαπραγματεύσεων για την ονομασία της πΓΔΜ.

«Η υποψία πως η εθνικό-λαϊκή ανάταση, που παρατηρείται στο "Μακεδονικό" ζήτημα, μπορεί να μεταφραστεί και ως ανάταση ερωτική, ήταν το αντικείμενο της μελέτης μας», εξηγεί ο χειρουργός ουρολόγος - ανδρολόγος, συνεργάτης του Ανδρολογικού Ινστιτούτου, Χρήστος Φλιάτουρας.

Ο δε πρόεδρος του Ανδρολογικού Ινστιτούτου υποστηρίζει πως «*στον ανθρώπινο εγκέφαλο οι διαδρομές της αγάπης και του μίσους είναι ίδιες. Ενώ, αντίθετο των δυο αυτών αισθημάτων, είναι η αδιαφορία. Υποψιαζόμαστε πως αυτή την περίεργη περίοδο, οι Έλληνες αγάπησαν πολύ τόσο το ταπεινό, το παρόν, όσο και το ένδοξο παρελθόν τους. Άρα των Ελλήνων οι κοινότητες, με έντονα πάθη, θετικά και αρνητικά, πλησίασαν την κτηνώδη φύση, που είναι ο πυρήνας της σεξουαλικότητας*».

Έχετε καμία αντίρρηση;

Άλλωστε δεν υπάρχει πιο ξενέρωτο θέαμα από τους αριστερούς υπουργούς, τα «μνημόνια» τους, τα επιτόκια και τα ομόλογά τους, τους πλειστηριασμούς και τα φορομπηχτικά τους κόλπα και τα μούτρα τους, όταν υπογράφουν τα νέα δημευτικά διατάγματα σαν θιγμένες Αντουανέττες. Μπροστά στη μιζέρια τους, ακόμη και τα συλλαλητήρια είναι όαση ζωντάνιας. Άσε που το «καμάκι» πάει σύννεφο. Γιατί, είναι προτιμότερες οι απρόσωπες θλιβερές «ουρές» στον ΟΑΕΔ και στις εφορίες; Σταματάμε εδώ για να μην μας κυνηγήσουν μαινόμενες ορδές

απασχόλησης στις νέες προσλήψεις τον μήνα Ιανουάριο του 2018 έφτασαν το 53,25%, ενώ η πλήρης απασχόληση έπεσε στο 46,75%. Όπως αποτυπώνεται από τα στοιχεία αυτά, πρόκειται για μια πλήρη αντιστροφή της αναλογίας σε σχέση με πριν από τρία χρόνια (Ιανουάριος 2014), όταν η πλήρης απασχόληση ήταν στό 54,47% και η μερική στο 45,53%. Πιο συγκεκριμένα, τα νέα στοιχεία του ΕΦΚΑ βεβαιώνουν ότι από το σύνολο των 2,1 εκατ. μισθωτών εργαζομένων, οι 636 χιλιάδες εργάζονται με καθεστώς μερικής απασχόλησης και αμείβονται με μέσο μισθό 327 ευρώ.

Και τα «καλύτερα» βρίσκονται μπροστά μας.

Θα θυμίσουμε ότι ήδη από 1/1/2018 όλοι οι μισθοί μειώνονται λόγω της κατάργησης της έκπτωσης 1,5% στην παρακράτηση φόρου, ενώ από 1/1/2020 επέρχεται και νέα περικοπή στις καθαρές αποδοχές των μισθωτών, λόγω της μείωσης του αφορολόγητου –για δεύτερη συνεχόμενη φορά– στα 5.700 ευρώ.

Ας δούμε, όμως, και ορισμένα επίσημα στοιχεία για την «μαύρη εργασία».

Στο διάστημα 15 Σεπτεμβρίου 2013 έως 31 Αυγούστου 2017, διενεργήθηκαν έλεγχοι σε 126.384 επιχειρήσεις όλων των κλάδων οικονομικής δραστηριότητας. Στο πλαίσιο αυτής της δειγματοληπτικής διαδικασίας 19.204 επιχειρήσεις βρέθηκαν να απασχολούν αδήλωτους εργαζόμενους (ποσοστό 15,19%). Σε σύνολο 542.521 εργαζομένων στις επιχειρήσεις, που διενεργήθηκαν έλεγχοι, εντοπίστηκαν 31.930 αδήλωτοι εργαζόμενοι (ποσοστό 5,89%), ενώ τα πρόστιμα, που επιβλήθηκαν, αποκλειστικά για την αδήλωτη εργασία ανέρχονται στο ποσό των 335.856.485 ευρώ.

Από τους 31.930 συνολικά εργαζόμενους που απασχολούνταν αδήλωτοι στις επιχειρήσεις που ελέγχθηκαν από το 2013 έως το 2017, οι άνδρες καταλαμβάνουν ποσοστό 53,08%, ενώ οι γυναίκες 46,92%.

Το μερίδιο των αδήλωτων ανδρών εργαζομένων σε σχέση με το σύνολο των ανδρών ήταν ιδιαίτερα συνετός και μετρημένος στην Βουλή εναντίον των πολιτικών του αντιπάλων. Το ίδιο και ο Κυριάκος Μητσοτάκης που δεν ούρλιαζε σαν εκείνον τον ψυχάκια τον Σαμαρά, και τον τηλεπαρουσιαστή καραγκιόζη Άδωνι, ούτε σαν εκείνη την λάμια τον Λοβέρδο. Έκαναν, λοιπόν, εντύπωση και οι δύο. Ο μεγάλος κομμουνιστής ηγέτης Τσίπρας ύστερα από την δοξολογία του FBI, ύμνησε τον Ανδρέα Παπανδρέου, ανέβασε στο βάθρο το ψηλότερο τον Κώστα τον Καραμανλή τον Σιωπηλό, τους εξήρε αμφότερους για την πολιτική τους στάση σε παρόμοιες «σκανδαλώδεις» περιπτώσεις (βλ. «σκάνδαλο» Κοσκωτά και Βατοπεδίου).

Ρε μπας και τα έχουν βρει αυτοί οι δύο. Ρε μπας και ο Τσιπράκης τελικά του κάνει αβάντα του γουρλομάτη Κυριάκου, μήπως ρε παιδιά τον βοηθάει να ξεσκαρτάρει το κόμμα; Η αλήθεια, όμως, είναι ότι μας έχει περάσει μια ακόμη πιο βρώμικη σκέψη. Μήπως όλο αυτό το έχουν σχεδιάσει οι δύο τους; Δηλαδή να βγάλουν από την κυκλοφορία τον Σαμαρά, να ακινητοποιήσουν τον Βενιζέλο και τον Λοβέρδο και όποιος προλάβει τελικά να αγκαζάρει την Φώφη, την οποία μπορούν να έχουν και οι δυο εναλλάξ; Διεστραμμένο; Διόλου. Ένας συνηθισμένος πολιτικός χειρισμός. Ή μήπως ο Συριζα διαπραγματεύεται ήδη τους πολιτικούς συσχετισμούς της επομένης ημέρας;

Α, μας άρεσε, επίσης, που η Τασία Χριστοδουλοπούλου διαολόστειλε αυτόν τον αχώνευτο πρώην εισαγγελέα τον Αθανασίου και φυσικά ξεχωρίσαμε έναν ακόμη πολύ μεγάλο ηγέτη του κοινοβουλίου. Έναν πραγματικό απεσταλμένο της Αρίας Φυλής. Τον μεγάλο εθνικοσοσιαλιστή ηγέτη Μιχαλολιάκο, ο οποίος και αυτός «δυστυχώς» ξέπεσε στα μάτια μας οριστικά και αμετάκλητα.

Που ήταν εκείνα τα επικολυρικά «αλήτες προδότες πολιτικοί», που πήγαν εκείνες οι υποσχέσεις για τις «ξιφολόγχες που θα ακονίζονται στα πεζοδρόμια»; Αφού πρώτα θύμισε στους Νεοδημοκράτες ότι τα ίδια έκαναν και εκείνοι με την Χρυσή Αυγή της 7.4.2014 , άρα και για τις πράξεις αυτές υπάρχει παραγραφή.

Και οι 10, όμως, μπορούν να διωχθούν από την Εισαγγελία πλέον μόνο για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα), πράξη, όμως, για την οποία μέχρις στιγμής ουδεμία μαρτυρική κατάθεση υπάρχει.

Μέχρι τότε, βέβαια, πολλά εκλογικά και μη μπορούν να συμβούν…

Το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, η καταλληλότερη χρήση του και η λίμπιντο των εθνικοφρόνων…

Έχει γραφτεί στο παρελθόν, σε διάφορες χιουμοριστικές στήλες, ότι η εθνοσωτήριος αριστεροδεξιά κυβέρνηση, που έφερε, όχι ένα, αλλά δύο –και προσεχώς τρία– μνημόνια και υποθήκευσε τη «δημόσια» περιουσία για 99 χρόνια, θα έφτανε μέρα που θα μοίραζε το κομμουνιστικό μανιφέστο για τη διαπαιδαγώγηση του Ελληνικού Λαού στα νέα Ιδεώδη.

Και, επιτέλους, ήρθε και αυτή η ώρα.

Την «ιστορική έκδοση» του Κομμουνιστικού Μανιφέστου προσέφερε ως ένθετο μέσα στο Φλεβάρη, μία από τις πιο κίτρινες κυβερνητικές φυλλάδες, το Documento (με πρόλογο Αλέξη Τσίπρα;).

Πιθανόν να έφριξαν ορισμένοι αριστεροί με την «ανίερη» αυτή προσφορά από την φυλλάδα της «κατοχικής κυβέρνησης» (τα παράπονά σας στον Καμμένο, αυτός τη χαρακτήρισε έτσι), αλλά η προσφορά πέρασε στα ψιλά. Ουδείς ασχολήθηκε να αποκτήσει ένα ακόμα άχρηστο αντικείμενο, που πιθανότατα δεν θα μπει καν στον κόπο να το φυλλομετρήσει ή «να το συγκρίνει με νεότερες εκδόσεις», όπως προτείνει με αφέλεια η διαφημιστική αφίσα της εφημερίδας.

Με κάθε προσήκοντα σεβασμό στους αντισεξιστές αναγνώστες μπαίνουμε στον πειρασμό να εκφράσουμε μια σκέψη μας. Σε τί μπορεί να χρησιμεύει το Κομμουνιστικό Μανιφέστο στους φιλοκυβερνητικούς ταξικούς τσολιάδες αν όχι για την αυτοϊκανοπΓΔΜ.

«Η υποψία πως η εθνικό-λαϊκή ανάταση, που παρατηρείται στο "Μακεδονικό" ζήτημα, μπορεί να μεταφραστεί και ως ανάταση ερωτική, ήταν το αντικείμενο της μελέτης μας», εξηγεί ο χειρουργός ουρολόγος - ανδρολόγος, συνεργάτης του Ανδρολογικού Ινστιτούτου, Χρήστος Φλιάτουρας.

Ο δε πρόεδρος του Ανδρολογικού Ινστιτούτου υποστηρίζει πως *«στον ανθρώπινο εγκέφαλο οι διαδρομές της αγάπης και του μίσους είναι ίδιες. Ενώ, αντίθετο των δυο αυτών αισθημάτων, είναι η αδιαφορία. Υποψιαζόμαστε πως αυτή την περίεργη περίοδο, οι Έλληνες αγάπησαν πολύ τόσο το ταπεινό, το παρόν, όσο και το ένδοξο παρελθόν τους. Άρα των Ελλήνων οι κοινότητες, με έντονα πάθη, θετικά και αρνητικά, πλησίασαν την κτηνώδη φύση, που είναι ο πυρήνας της σεξουαλικότητας».*

Έχετε καμία αντίρρηση;

Άλλωστε δεν υπάρχει πιο ξενέρωτο θέαμα από τους αριστερούς υπουργούς, τα «μνημόνια» τους, τα επιτόκια και τα ομόλογά τους, τους πλειστηριασμούς και τα φορομπηχτικά τους κόλπα και τα μούτρα τους, όταν υπογράφουν τα νέα δημευτικά διατάγματα σαν θιγμένες Αντουανέττες. Μπροστά στη μιζέρια τους, ακόμη και τα συλλαλητήρια είναι όαση ζωντάνιας. Άσε που το «καμάκι» πάει σύννεφο. Γιατί, είναι προτιμότερες οι απρόσωπες θλιβερές «ουρές» στον ΟΑΕΔ και στις εφορίες; Σταματάμε εδώ για να μην μας κυνηγήσουν μαινόμενες ορδές αντιεθνικιστών και αντισεξιστών και άντε μετά να γλιτώσεις…

Ο δύσμοιρος πάντως και διαρκώς τσαλακωμένος (ως μαρξιστής) Τσακαλώτος αναρωτιέται ακόμη, γιατί δεν καταλαβαίνουν οι πολίτες «ότι η οικονομία βελτιώνεται».

Και που να 'ρθει η άνοιξη κύριε Τσακαλώτε…

Λεόν

ΠΟΝΤΙΚΟΛΟΓΙΕΣ...ΕΞ ΥΠΝΟΥ

Άκου Τόσκα να μαθαίνεις!

Εντάξει, ακόμη κι ένας αυτοδίδακτος μυς (όπως η αφεντιά μου) έχει πλέον μάθει πως άπαντες οι αριστεροί (κομμουνιστές, σοσιαλιστές, αναρχοκομμουνιστές(!) και τα ρέστα πασατέμπο ανάλατο για την κυρα-Κομπρέσα) είναι μαλωμένοι με την αλήθεια. Δηλαδή, δίχως υπερβολές, αν σου πούνε «καλημέρα», ρίξε καλού κακού και μια ματιά προς τα πάνω, μήπως και δεις φεγγάρι. Αν η πολιτική ήταν τα Ιμαλάια, τότε στα σίγουρα η αριστερά θα ήταν το Έβερεστ. Αλλά αυτήν τη φορά σας παραδέχομαι ρε θεομπαίχτες, ξεπεράσατε τον εαυτό σας.

Τα βάζει κάτω, λοιπόν, η υπουργάρα η κομμουνιστική, ο Τόσκας ο πολύς, παρέα με το επιτελείο του, που τα 'χει πλάκα (για πλάκα) τα γαλόνια τα χρυσά, μετράει τα τετραγωνικά, τα ξανά μετρά, να και κάτι βίντεο ελικοπτερίσια μπατσικά, ρίχνουν και στο χαρτί τρεις ντουζίνες εξισώσεις για διδάκτορες κι άνω... και να το! Habemus τον αριθμό τον σωστό, τον στρογγυλό, το νοικοκυρεμένο, τουτέστιν 140.000(!) νοματαίοι, όλοι κι όλοι, ουδείς παραπάνω, ούτε μύτη ούτε ρουθούνι! Και κουβέντα δεν σηκώνουμε· όποιος λέγει, γράφει, διασπείρει το αντίθετο, είναι φασισταριό, είναι χρυσαυγίτης πορωμένος και βάλε.

Πως είπατε; Ότι σας φάνηκαν πολύ περισσότεροι, πως δεν μπορεί να σας γελούν τα μάτια σας; Όχι μανδάμ, δεν τα μάθατε καλά τα γράμματα, μου φαίνεται. Και τα μάτια σας σάς γελούν και τα αυτιά σας, όλοι κι όλα σας γελούν, εκτός από το κράτος. Διότι, αν η πραγματικότητα δεν συμφωνεί με το κράτος, τόσο το χειρότερο για την πραγματικότητα. Ψέματα; Χι-

τα «δικά τους» πλήθη, για μια διαίρεση θα ντραπούν; Άντε τώρα να ξηλώσεις κανένα γαλόνι, που σου άθροισαν τόσες χιλιάδες «κεφάλια» επί πλέον στην σούμα οι κερχανατζήδες. Άλλη φορά πρώτα θα ρωτάς τους «αντιεξουσιαστές» γνωστούς σου και μετά θα λες το «ποίημα». Πως; Ποιους «αντιεξουσιαστές» εννοώ; Μα αυτούς που εσύ «κύριε» Τόσκα ανέφερες δημόσια πως κουβεντιάζετε[1]. Μήπως λέω ψέματα; Δεν δηλώσες στο «τελεβιζιόν» (που έλεγε κι ο μακαρίτης ο Λιαντίνης) πως έχετε καλέσει τις συλλογικότητες από τα Εξάρχεια, για να συζητήσετε, με εξαίρεση όσες σχετίζονται με τα ναρκωτικά(!);[2] Πέρα από αναρχικούς που, έτσι κι αλλιώς, ουδεμία σχέση έχουν με κινήματα και πολιτική και τοποθετήθηκαν εγγράφως και δημοσίως, ποια άλλη «συλλογικότητα των Εξαρχείων» σε διέψευσε; Ουδεμία.

Εφ' όσον μπορείς να τους καλείς, είτε απευθείας είτε μέσω αριστερών «συνδέσμων», μιας και στην πολιτική, ως γνωστόν, «τα λένε» όλοι με όλους, άλλη φορά να τους ρωτάς προτού μάς πεις τα ψέματά σου. Από ό,τι φαίνεται αυτοί είναι ικανότεροι ψεύτες από εσένα. Και δεν είναι μόνον στους αριθμούς, αλλά και στους χαρακτηρισμούς. Τι για «σφουγγαρίστρες» διαβάσαμε , τι για «εθνικιστικό βόθρο» κι άλλα πολλά αλανιάρικα σε στυλ ο ασίκης της Τρούμπας έγινε μπολσεβίκος.

Βεβαίως, όταν οι εθνικιστές προσπαθούν να εγκλωβίσουν μεγάλα κοινωνικά κομμάτια, για να κερδίσουν πολιτική υπεραξία, οι άνθρωποι αυτοί γίνονται «βόθρος» και «φασίστες». Όταν εσείς οι διεθνιστές εγκλωβίζετε με ακόμη δολιότερο τρόπο χιλιάδες ανθρώπους, για τον ίδιο ακριβώς σκοπό (βλέπε «Αγανακτισμένοι», «Δεν πληρώνω» κ.ά.), τότε τους βαπτίζετε «αγωνιζόμενο κίνημα». Και με

Προοδευτικός ή συντηρητικός; Ιδού η απορία...

Μιαν φορά κι έναν καιρό, ήταν θυμάμαι ένα σχολικό βιβλίο *Έκφρασης-Έκθεσης* (τρομάρα τους), όπου εντός του φιγουράριζε μια ευφάνταστη γελοιογραφία. Στην γελοιογραφία αυτή απεικονιζόταν ένας σαστισμένος καθηγητής σε μια σχολική αίθουσα γεμάτη μαθητές, στα θρανία των οποίων, όμως, δεν ήταν ακουμπισμένα βιβλία, τετράδια, γόμες ή στυλό, αλλά οθόνες και πληκτρολόγια.

Οι οθόνες ήταν, ας πούμε, «παλαιού τύπου» (μιας κι όταν ο Πόντικας βολόδερνε στους σχολικούς αυλόγυρους, επίπεδες οθόνες ούτε η NASA διέθετε) και μαζί με τα πληκτρολόγια «καταλάμβαναν» την συνολική επιφάνεια των θρανίων. Ο σκιτσογράφος αφήνει αφαιρετικά να εννοηθεί πως ο καθηγητής τούς ζήτησε να βγάλουν τα μολύβια τους και μια κόλλα χαρτί, προφανώς για να γράψουν κάποιο διαγώνισμα, βάζοντας έναν από τους μαθητές των πρώτων θρανίων να λέει, «τί είναι χαρτί και μολύβι κύριε;».

Θυμάμαι πόσο εξωφρενική φαινόταν όλη αυτή η σκηνή τότε. Ασφαλώς, το ίδιο θα φάνταζε και στο νου του γελοιογράφου που την εμπνεύστηκε, για αυτό εξάλλου η σκέψη αυτή μετασχηματίστηκε σε μια τόσο εύστοχη γελοιογραφία, ακριβώς γιατί στην εποχή της ήταν σαφέστατα αυτό που λένε «τραβηγμένη από τα μαλλιά». Το «τότε» βρίσκεται πλέον ένα τέταρτο του αιώνα μακριά και στο «αυλάκι» της τεχνολογίας έχουν κυλήσει ωκεανοί.

Τώρα δεν βρίσκω τίποτε το αστείο σε εκείνο το σκίτσο. Προκαλούσε γέλιο, γιατί

όντως έτσι, ουδείς διερωτήθηκε μήπως το λεγόμενο συντηρητικό και το λεγόμενο προοδευτικό, λειτουργώντας αλληλοσυμπληρωματικά, μπορούν κάλλιστα να συνυπάρξουν αρμονικά. Φυσικά, όλο αυτό ήταν άριστα οργανωμένο από την εξουσία.

Το λεγόμενο «προοδευτικό», λοιπόν, έπρεπε να ταυτιστεί με το «ρηξικέλευθο», με το «επαναστατικό». Έτσι η φράση, «αυτός είναι προοδευτικός», έφθασε να λειτουργεί ως κομπλιμέντο, ενώ, αντιθέτως, το να αποκαλέσεις κάποιον «συντηρητικό», ακόμη και σήμερα, είναι ουδόλως κολακευτικό. Οπότε, το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί κάποιος «συντηρητικός» λειτούργησε (και λειτουργεί ακόμη) ως ένα είδος φοβήτρου, για όσους προσπαθούν να παραμένουν ιδιότροποι και ιδιόρρυθμοι, δίχως να πειθαρχούν στα κελεύσματα της όποιας προόδου.

Οι περισσότεροι πειθάρχησαν και πειθαρχούν, έγιναν «μοντέρνοι», καλοδέχθηκαν κάθε νεωτερικότητα άκριτα, για να

πως άπαντες οι αριστεροί (κομμουνιστές, σοσιαλιστές, αναρχοκομμουνιστές(!) και τα ρέστα πασατέμπο ανάλατο για την κυρα-Κομπρέσα) είναι μαλωμένοι με την αλήθεια. Δηλαδή, δίχως υπερβολές, αν σου πούνε «καλημέρα», ρίξε καλού κακού και μια ματιά προς τα πάνω, μήπως και δεις φεγγάρι. Αν η πολιτική ήταν τα Ιμαλάια, τότε στα σίγουρα η αριστερά θα ήταν το Έβερεστ. Αλλά αυτήν τη φορά σας παραδέχομαι ρε θεομπαίχτες, ξεπεράσατε τον εαυτό σας.

Τα βάζει κάτω, λοιπόν, η υπουργάρα η κομμουνιστική, ο Τόσκας ο πολύς, παρέα με το επιτελείο του, που τα 'χει πλάκα (για πλάκα) τα γαλόνια τα χρυσά, μετράει τα τετραγωνικά, τα ξανά μετρά, να και κάτι βίντεο ελικοπτερίσια μπατσικά, ρίχνουν και στο χαρτί τρεις ντουζίνες εξισώσεις για διδάκτορες κι άνω... και να το! Habemus τον αριθμό τον σωστό, τον στρογγυλό, το νοικοκυρεμένο, τουτέστιν 140.000(!) νοματαίοι, όλοι κι όλοι, ουδείς παραπάνω, ούτε μύτη ούτε ρουθούνι! Και κουβέντα δεν σηκώνουμε· όποιος λέγει, γράφει, διασπείρει το αντίθετο, είναι φασισταριό, είναι χρυσαυγίτης πορωμένος και βάλε.

Πως είπατε; Ότι σας φάνηκαν πολύ περισσότεροι, πως δεν μπορεί να σας γελούν τα μάτια σας; Όχι μανδάμ, δεν τα μάθατε καλά τα γράμματα, μου φαίνεται. Και τα μάτια σας σάς γελούν και τα αυτιά σας, όλοι κι όλα σας γελούν, εκτός από το κράτος. Διότι, αν η πραγματικότητα δεν συμφωνεί με το κράτος, τόσο το χειρότερο για την πραγματικότητα. Ψέματα; Χιλιο-ιδωμένο βέβαια, το έργο, μα αυτοί οι κομμουνιστές (με ολίγην ακροδεξιά γαρνιτούρα από ΑΝΕΛ) είναι τόσο φαιδροί ψεύτες, που εμπρός τους ο Πινόκιο κι ο Μυνχάουζεν ομοιάζουν με το λίκνο της ειλικρίνειας. «Αλήθεια» είναι αυτό που λέει η κυβέρνηση. Όπως άλλωστε συνέβαινε και τα «ωραία» εκείνα χρόνια στην «καλή μας» Σοβιετία, την «μεγάλη κόκκινη πατρίδα των εργατών» (που τα έβρισκαν οι μπαγάσηδες, ε;).

Αλλά, «κύριε» Τόσκα, λυπάμαι πολύ. Έρχεσαι δεύτερος και καταϊδρωμένος. Δεν είσαι τόσο καλός ψεύτης όσο νομίζεις, ούτε εσύ ούτε οι γαλονάτες θεραπαινίδες σου. Τι 140.000 βρε υπουργάρα με τα σου και μετά θα λες το «ποίημα». Πως; Ποιους «αντιεξουσιαστές» εννοώ; Μα αυτούς που εσύ «κύριε» Τόσκα ανέφερες δημόσια πως κουβεντιάζετε[1]. Μήπως λέω ψέματα; Δεν δηλώσες στο «τελεβιζιόν» (που έλεγε κι ο μακαρίτης ο Λιαντίνης) πως έχετε καλέσει τις συλλογικότητες από τα Εξάρχεια, για να συζητήσετε, με εξαίρεση όσες σχετίζονται με τα ναρκωτικά(!);[2] Πέρα από αναρχικούς που, έτσι κι αλλιώς, ουδεμία σχέση έχουν με κινήματα και πολιτική και τοποθετήθηκαν εγγράφως και δημοσίως, ποια άλλη «συλλογικότητα των Εξαρχείων» σε διέψευσε; Ουδεμία.

Εφ' όσον μπορείς να τους καλείς, είτε απευθείας είτε μέσω αριστερών «συνδέσμων», μιας και στην πολιτική, ως γνωστόν, «τα λένε» όλοι με όλους, άλλη φορά να τους ρωτάς προτού μάς πεις τα ψέματά σου. Από ό,τι φαίνεται αυτοί είναι ικανότεροι ψεύτες από εσένα. Και δεν είναι μόνον στους αριθμούς, αλλά και στους χαρακτηρισμούς. Τι για «σφουγγαρίστρες» διαβάσαμε, τι για «εθνικιστικό βόθρο» κι άλλα πολλά αλανιάρικα σε στυλ ο ασίκης της Τρούμπας έγινε μπολσεβίκος.

Βεβαίως, όταν οι εθνικιστές προσπαθούν να εγκλωβίσουν μεγάλα κοινωνικά κομμάτια, για να κερδίσουν πολιτική υπεραξία, οι άνθρωποι αυτοί γίνονται «βόθρος» και «φασίστες». Όταν εσείς οι διεθνιστές εγκλωβίζετε με ακόμη δολιότερο τρόπο χιλιάδες ανθρώπους, για τον ίδιο ακριβώς σκοπό (βλέπε «Αγανακτισμένοι», «Δεν πληρώνω» κ.ά.), τότε τους βαπτίζετε «αγωνιζόμενο κίνημα». Και με την σειρά τους οι εθνικιστές[3], vice versa (να πω κι εγώ την εξυπνάδα μου), τους αποκαλούν «μπαχαλάκηδες» και «κουκουλοφόρους». Έτσι δεν είναι;

Πάντως κοντά είστε. Καμμιά 60.000 νοματαίους διαφορά μόνον. Ψιλά πράγματα, δηλαδή. Σε σχέση τουλάχιστον με τις εκατοντάδες χιλιάδες που είδανε τα μάτια μας. Αλλά τι λέω, εσείς είστε και τα «μάτια» και τα «αυτιά» μας. Η Πραβда «μας» η εναλλακτική!

Μιαν φορά κι έναν καιρό, ήταν θυμάμαι ένα σχολικό βιβλίο *Έκφρασης-Έκθεσης* (τρομάρα τους), όπου εντός του φιγουράριζε μια ευφάνταστη γελοιογραφία. Στην γελοιογραφία αυτή απεικονιζόταν ένας σαστισμένος καθηγητής σε μια σχολική αίθουσα γεμάτη μαθητές, στα θρανία των οποίων, όμως, δεν ήταν ακουμπισμένα βιβλία, τετράδια, γόμες ή στυλό, αλλά οθόνες και πληκτρολόγια.

Οι οθόνες ήταν, ας πούμε, «παλαιού τύπου» (μιας κι όταν ο Πόντικας βολόδερνε στους σχολικούς αυλόγυρους, επίπεδες οθόνες ούτε η NASA διέθετε) και μαζί με τα πληκτρολόγια «καταλάμβαναν» την συνολική επιφάνεια των θρανίων. Ο σκιτσογράφος αφήνει αφαιρετικά να εννοηθεί πως ο καθηγητής τούς ζήτησε να βγάλουν τα μολύβια τους και μια κόλλα χαρτί, προφανώς για να γράψουν κάποιο διαγώνισμα, βάζοντας έναν από τους μαθητές των πρώτων θρανίων να λέει, «τί είναι χαρτί και μολύβι κύριε;».

Θυμάμαι πόσο εξωφρενική φαινόταν όλη αυτή η σκηνή τότε. Ασφαλώς, το ίδιο θα φάνταζε και στο νου του γελοιογράφου που την εμπνεύστηκε, για αυτό εξάλλου η σκέψη αυτή μετασχηματίστηκε σε μια τόσο εύστοχη γελοιογραφία, ακριβώς γιατί στην εποχή της ήταν σαφέστατα αυτό που λένε «τραβηγμένη από τα μαλλιά». Το «τότε» βρίσκεται πλέον ένα τέταρτο του αιώνα μακριά και στο «αυλάκι» της τεχνολογίας έχουν κυλήσει ωκεανοί.

Τώρα δεν βρίσκω τίποτε το αστείο σε εκείνο το σκίτσο. Προκαλούσε γέλιο, γιατί αυτό που απεικόνιζε έμοιαζε τόσο χάρτινο, όσο και το υλικό στο οποίο σχεδιάστηκε το πρωτότυπό του. Έλεγε ο μπάρμπας μου, «πρόσεχε τι εύχεσαι» και είχε δίκιο. Θα προσέθετα πως τελικά πρέπει να είσαι υποψιασμένος ακόμη και με όσα αστειεύεσαι. Δεν ξέρεις, τελικά, «από πού θα σου έρθει». Οι γελοιογραφίες τού τότε έγιναν οι βιωμένες δυστοπίες τού σήμερα.

Κι όλο τρέχουμε, καλπάζουμε προς το τίποτα, προοδεύουμε διαρκώς απεκδυόμενοι ό,τι το ουσιαστικό, ό,τι το αυθόρμητο κι απροσχημάτιστο έχουμε μέσα μας.

όντως έτσι, ουδείς διερωτήθηκε μήπως το λεγόμενο συντηρητικό και το λεγόμενο προοδευτικό, λειτουργώντας αλληλοσυμπληρωματικά, μπορούν κάλλιστα να συνυπάρξουν αρμονικά. Φυσικά, όλο αυτό ήταν άριστα οργανωμένο από την εξουσία.

Το λεγόμενο «προοδευτικό», λοιπόν, έπρεπε να ταυτιστεί με το «ρηξικέλευθο», με το «επαναστατικό». Έτσι η φράση, «αυτός είναι προοδευτικός», έφθασε να λειτουργεί ως κομπλιμέντο, ενώ, αντιθέτως, το να αποκαλέσεις κάποιον «συντηρητικό», ακόμη και σήμερα, είναι ουδόλως κολακευτικό. Οπότε, το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί κάποιος «συντηρητικός» λειτούργησε (και λειτουργεί ακόμη) ως ένα είδος φοβήτρου, για όσους προσπαθούν να παραμένουν ιδιότροποι και ιδιόρρυθμοι, δίχως να πειθαρχούν στα κελεύσματα της όποιας προόδου.

Οι περισσότεροι πειθάρχησαν και πειθαρχούν, έγιναν «μοντέρνοι», καλοδέχθηκαν κάθε νεωτερικότητα άκριτα, για να μην φανούν αρτηριοσκληρωτικοί κι απο-συνάγωγοι για τους «άλλους». Ωστόσο, πάντοτε θα υπάρχουν εκείνες οι «αποκλίνουσες μειοψηφίες», αποκλίνουσες για τα μάτια των «πολλών», που «βλέπουν» μόνον το λευκό σκοτάδι εκατομμυρίων watt. Κι αυτοί θα κατανοούν πως ο αγώνας δεν χρειάζεται μόνον τόλμη, αλλά και αρετή, συνείδηση, εσωτερική αρμονία.

Πόντιξ ο Σισύφειος

1. Αν ακόμη πιστεύετε σε όσα βλέπετε κι ακούτε: http://www.skai.gr/news/greece/article/321862/toskas-eho-kalesei-tis-sullogikotites-apo-ta-exarheia-na-suzitisoume/

διδάκτορες κι άνω... και να το! Habemus τον αριθμό τον σωστό, τον στρογγυλό, το νοικοκυρεμένο, τουτέστιν 140.000(!) νοματαίοι, όλοι κι όλοι, ουδείς παραπάνω, ούτε μύτη ούτε ρουθούνι! Και κουβέντα δεν αηκώνουμε· όποιος λέγει, γράφει, διασπείρει το αντίθετο, είναι φασισταριό, είναι χρυσαυγίτης πορωμένος και βάλε.

Πως είπατε; Ότι σας φάνηκαν πολύ περισσότεροι, πως δεν μπορεί να σας γελούν τα μάτια σας; Όχι μανδάμ, δεν τα μάθατε καλά τα γράμματα, μου φαίνεται. Και τα μάτια σας γελούν και τα αυτιά σας, όλοι κι όλα σας γελούν, εκτός από το κράτος. Διότι, αν η πραγματικότητα δεν συμφωνεί με το κράτος, τόσο το χειρότερο για την πραγματικότητα. Ψέματα; Χιλιο-ιδωμένο βέβαια, το έργο, μα αυτοί οι κομμουνιστές (με ολίγην ακροδεξιά γαρνιτούρα από ΑΝΕΛ) είναι τόσο φαιδροί ψεύτες, που εμπρός τους ο Πινόκιο κι ο Μυνχάουζεν ομοιάζουν με το λίκνο της ειλικρίνειας. «Αλήθεια» είναι αυτό που λέει η κυβέρνηση. Όπως άλλωστε συνέβαινε και τα «ωραία» εκείνα χρόνια στην «καλή μας» Σοβιετία, την «μεγάλη κόκκινη πατρίδα των εργατών» (που τα έβρισκαν οι μπαγάσηδες, ε;).

Αλλά, «κύριε» Τόσκα, λυπάμαι πολύ. Έρχεσαι δεύτερος και καταϊδρωμένος. Δεν είσαι τόσο καλός ψεύτης όσο νομίζεις, ούτε εσύ ούτε οι γαλονάτες θεραπαινίδες σου. Τι 140.000 βρε υπουργάρα με τα κόκκινα; Είσαι με τα καλά σου; Μπες και λίγο στο γνωστό κινηματικό διαδικτυακό ιστότοπο «αντιπληροφόρησης» (γελάστε ελεύθερα), να μάθεις, να διδαχθείς από τους ειδικούς της κομμουνιστικής προπαγάνδας. Άνοιξε τα στραβά σου λιγάκι.

Άκου Τόσκα να μαθαίνεις· οι συγκεντρωμένοι ήταν 80.000(!!!) το πολύ. Που μου χρυσοπληρώνεις συμβουλάτορες και παρατρεχάμενους αδίκως. Αυτός είναι ο σωστός αριθμός! Τι είπες; Πώς το ξέρουν αυτοί; Θα αστειεύεσαι, φαντάζομαι. Τόσα χρόνια πολλαπλασιάζουν ανερυθρίαστα σου. Από ό,τι φαίνεται αυτοί είναι ικανότεροι ψεύτες από εσένα. Και δεν είναι μόνον στους αριθμούς, αλλά και στους χαρακτηρισμούς. Τι για «σφουγγαρίστρες» διαβάσαμε , τι για «εθνικιστικό βόθρο» κι άλλα πολλά αλανιάρικα σε στυλ ο ασίκης της Τρούμπας έγινε μπολσεβίκος.

Βεβαίως, όταν οι εθνικιστές προσπαθούν να εγκλωβίσουν μεγάλα κοινωνικά κομμάτια, για να κερδίσουν πολιτική υπεραξία, οι άνθρωποι αυτοί γίνονται «βόθρος» και «φασίστες». Όταν εσείς οι διεθνιστές εγκλωβίζετε με ακόμη δολιότερο τρόπο χιλιάδες ανθρώπους, για τον ίδιο ακριβώς σκοπό (βλέπε «Αγανακτισμένοι», «Δεν πληρώνω» κ.ά.), τότε τους βαπτίζετε «αγωνιζόμενο κίνημα». Και με την σειρά τους οι εθνικιστές[3], vice versa (να πω κι εγώ την εξυπνάδα μου), τους αποκαλούν «μπαχαλάκηδες» και «κουκουλοφόρους». Έτσι δεν είναι;

Πάντως κοντά είστε. Καμμιά 60.000 νοματαίους διαφορά μόνον. Ψιλά πράγματα, δηλαδή. Σε σχέση τουλάχιστον με τις εκατοντάδες χιλιάδες που είδανε τα μάτια μας. Αλλά τι λέω, εσείς είστε και τα «μάτια» και τα «αυτιά» μας. Η Πραβδα «μας» η εναλλακτική!

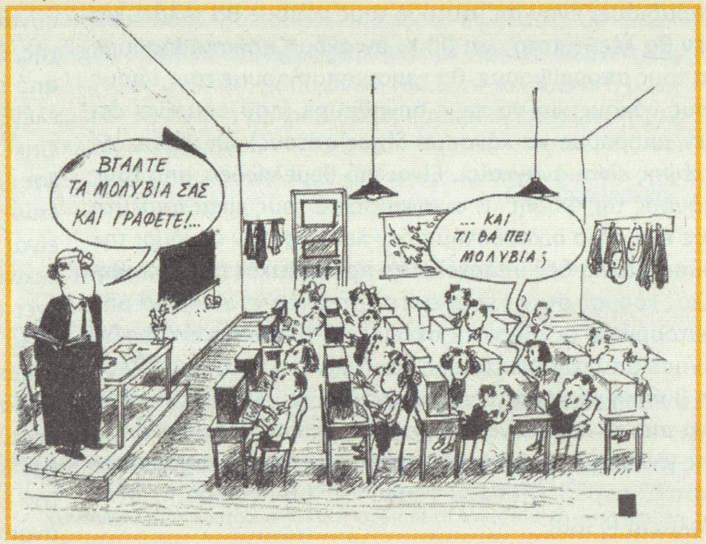
1. Αν ακόμη πιστεύετε σε όσα βλέπετε κι ακούτε: http://www.skai.gr/news/greece/article/321862/toskas-eho-kalesei-tis-sullogikotites-apo-ta-exarheia-na-suzitisoume/
2. Που τα γνωρίζεις όλα αυτά «κύριε» Τόσκα; Υπάρχουν συλλογικότητες στα Εξάρχεια που σχετίζονται με ναρκωτικά; Κι αν ναι από πού το ξέρεις εσύ;
3. Σαφώς και η διάδραση εθνικισμού-διεθνισμού στο πλαίσιο της ενοποίησης της κυριαρχίας έχει κάνει δυσδιάκριτα τα μεταξύ τους όρια. Ένεκα τούτου, ναι μεν η δεξαμενή σκέψης της Νέας Τάξης εμπλουτίζει κυρίως το θεωρητικό και το πρακτικό της οπλοστάσιο από τον διεθνισμό, αλλά, όπου κρίνει αναγκαίο, είτε αναζωπυρώνει είτε κατασκευάζει εθνικισμούς, όπως άλλωστε και στην περίπτωση της Βαρδαρίας.

χαρτί, προφανώς για να γράψουν κάποιο διαγώνισμα, βάζοντας έναν από τους μαθητές των πρώτων θρανίων να λέει, «τί είναι χαρτί και μολύβι κύριε;».

Θυμάμαι πόσο εξωφρενική φαινόταν όλη αυτή η σκηνή τότε. Ασφαλώς, το ίδιο θα φάνταζε και στο νου του γελοιογράφου που την εμπνεύστηκε, για αυτό εξάλλου η σκέψη αυτή μετασχηματίστηκε σε μια τόσο εύστοχη γελοιογραφία, ακριβώς γιατί στην εποχή της ήταν σαφέστατα αυτό που λένε «τραβηγμένη από τα μαλλιά». Το «τότε» βρίσκεται πλέον ένα τέταρτο του αιώνα μακριά και στο «αυλάκι» της τεχνολογίας έχουν κυλήσει ωκεανοί.

Τώρα δεν βρίσκω τίποτε το αστείο σε εκείνο το σκίτσο. Προκαλούσε γέλιο, γιατί αυτό που απεικόνιζε έμοιαζε τόσο χάρτινο, όσο και το υλικό στο οποίο σχεδιάστηκε το πρωτότυπό του. Έλεγε ο μπάρμπας μου, «πρόσεχε τι εύχεσαι» και είχε δίκιο. Θα προσέθετα πως τελικά πρέπει να είσαι υποψιασμένος ακόμη και με όσα αστειεύεσαι. Δεν ξέρεις, τελικά, «από πού θα σου έρθει». Οι γελοιογραφίες τού τότε έγιναν οι βιωμένες δυστοπίες τού σήμερα.

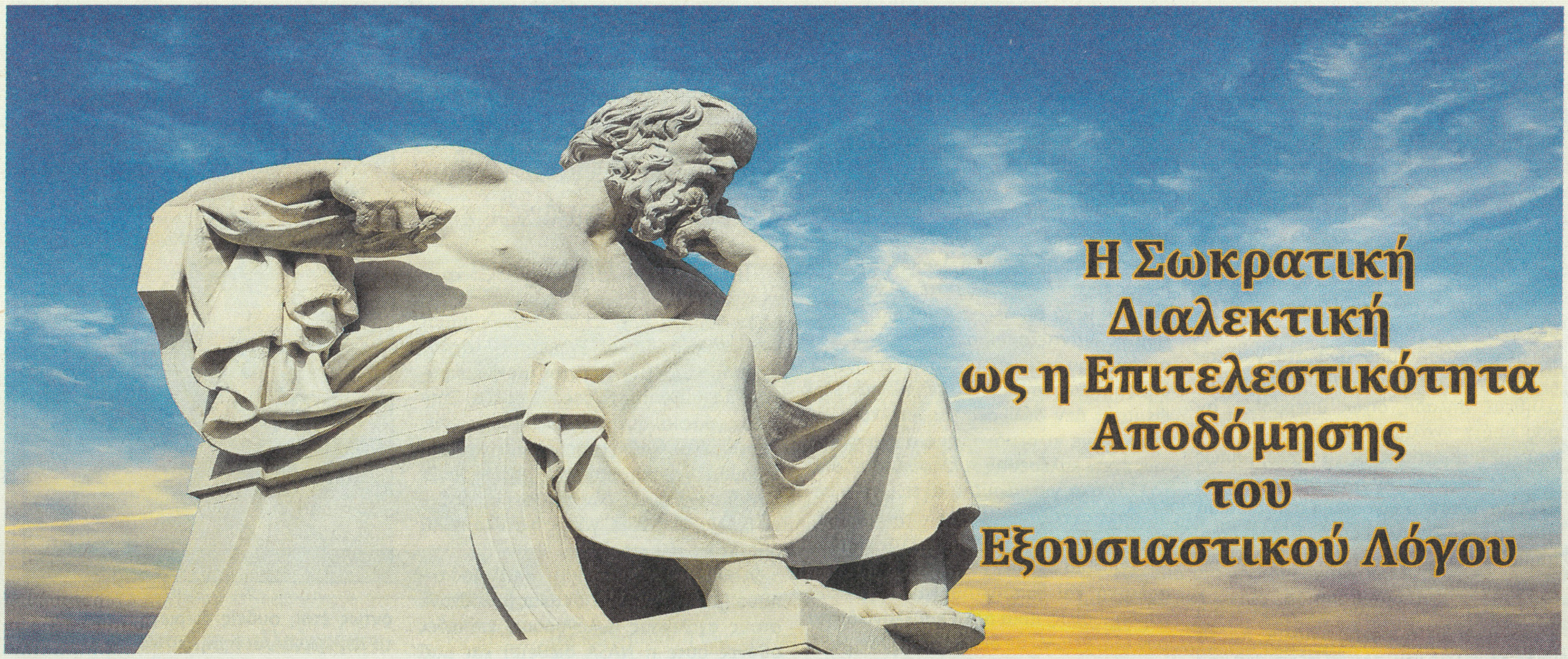
Κι όλο τρέχουμε, καλπάζουμε προς το τίποτα, προοδεύουμε διαρκώς απεκδυόμενοι ό,τι το ουσιαστικό, ό,τι το αυθόρμητο κι απροσχημάτιστο έχουμε μέσα μας. Απλώς γιατί το «καινούριο» ταυτίστηκε με το «καλύτερο». Και κάπου σε αυτό το σημείο την πατήσαμε· αγρίως μάλιστα. Το παλιό άρχισε να σημαίνει «συντηρητικό» και το καινούριο «προοδευτικό». Και πλην ελαχίστων, ουδείς διερωτήθηκε αν τα πράγματα είναι

Το λεγόμενο «προοδευτικό», λοιπόν, έπρεπε να ταυτιστεί με το «ρηξικέλευθο», με το «επαναστατικό». Έτσι η φράση, «αυτός είναι προοδευτικός», έφθασε να λειτουργεί ως κομπλιμέντο, ενώ, αντιθέτως, το να αποκαλέσεις κάποιον «συντηρητικό», ακόμη και σήμερα, είναι ουδόλως κολακευτικό. Οπότε, το ενδεχόμενο να χαρακτηριστεί κάποιος «συντηρητικός» λειτούργησε (και λειτουργεί ακόμη) ως ένα είδος φοβήτρου, για όσους προσπαθούν να παραμένουν ιδιότροποι και ιδιόρρυθμοι, δίχως να πειθαρχούν στα κελεύσματα της όποιας προόδου.

Οι περισσότεροι πειθάρχησαν και πειθαρχούν, έγιναν «μοντέρνοι», καλοδέχθηκαν κάθε νεωτερικότητα άκριτα, για να μην φανούν αρτηριοσκληρωτικοί κι απουσυνάγωγοι για τους «άλλους». Ωστόσο, πάντοτε θα υπάρχουν εκείνες οι «αποκλίνουσες μειοψηφίες», αποκλίνουσες για τα μάτια των «πολλών», που «βλέπουν» μόνον το λευκό σκοτάδι εκατομμυρίων watt. Κι αυτοί θα κατανοούν πως ο αγώνας δεν χρειάζεται μόνον τόλμη, αλλά και αρετή, συνείδηση, εσωτερική αρμονία.

Πόντιξ ο Σισύφειος

Η Σωκρατική Διαλεκτική ως η Επιτελεστικότητα Αποδόμησης του Εξουσιαστικού Λόγου

Στην μνήμη Σταυρούλας Λαγκαδινού

I

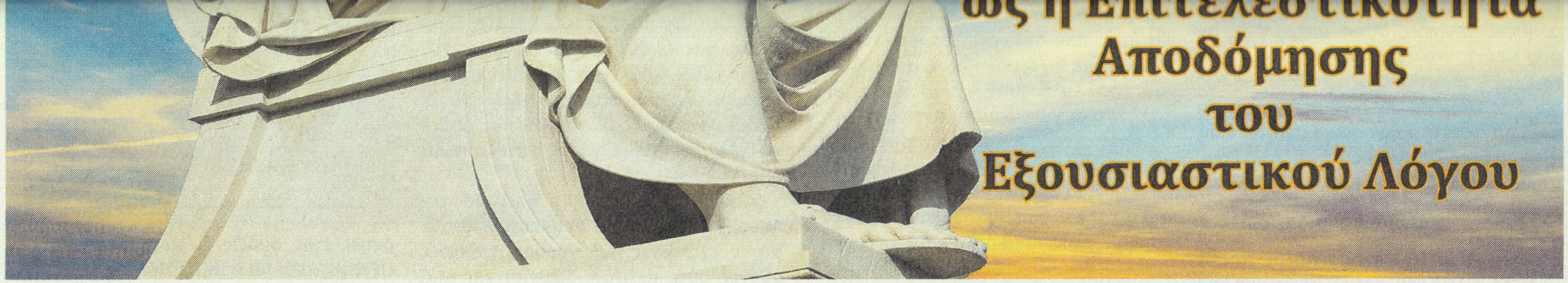
Σωκρατική διαλεκτική. Πρέπει να δούμε τον Σωκράτη με τον τρόπο που έβλεπε και ο ίδιος τον εαυτό του· ο Σωκράτης θεωρούσε τον εαυτό του θεραπευτή της ψυχής.

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα [*Πολιτεία* 439C-E] η ψυχή απαρτίζεται από τρία μέρη: (1) Το λογικό (λογιστικό): αφορά τις λογικές λειτουργίες. Το λογικό προστάζει και η κύρια αρετή εδώ είναι η φρόνηση, (2) Το συναισθηματικό (θυμοειδές): αφορά στον συναισθηματικό κόσμο (π.χ. συναισθήματα όπως ματαιοδοξία, υπερηφάνεια, θάρρος, έννοιες όπως της δικαιοσύνης, ηθικής, κ.λπ.). Το συναισθηματικό υπακούει τον νου (το λογιστικό) και η βασική του λειτουργία είναι να κρατάει υπό έλεγχο το ορεκτικό. Αρετή του θυμοειδούς είναι η γενναιότητα, (3) Το ορεκτι-

Βέβαια, στη διάρκεια της διαλεκτικής διαδικασίας ο Σωκράτης προϋποθέτει και το θεωρεί αυτονόητο ότι ο συνομιλητής δεν παραβιάζει τους νόμους της σκέψης. Έτσι, δεν *θεματοποιεί* τον λόγο, δηλαδή, δεν εστιάζει την προσοχή του στο λόγο, αλλά σ' αυτό που ο λόγος επιτελεί –ο λόγος στη διαλεκτική είναι *εργαλείο*, όπως εργαλείο είναι και το σφυρί γι' αυτόν που καρφώνει (αυτός που καρφώνει δεν σκέφτεται το σφυρί αλλά *αυτό που κάνει με-το-σφυρί*). Το σφυρί έλκει την προσοχή του όταν γίνει ελαττωματικό και έτσι αποσυντεθεί από την χρήση του.

Η ψυχή τώρα συνιστά ένα αδιαίρετο σύνολο –ας το παρομοιάσουμε με τρεις κρίκους οι οποίοι συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε αν ένας φύγει διαλύεται όλο το σύνολο. Η εικόνα που μας προσφέρει ο Πλάτων είναι ο μύθος του άρματος που το σέρνουν δύο άλογα, το θυμικό και το επιθυμητικό, όπου ηνίοχος είναι το λογιστικό. Κι αν ο ηνίοχος δεν κυβερνήσει σωστά, το άρμα θα συντριβεί. Αν όμως το θυμικό και το επιθυμητό υπακούν και το λογιστικό παίρνει τις σωστές αποφάσεις, τότε η ψυχή θα βρίσκεται σε αρμονία [*Φαίδρος* 246A-254E].

τής του νομίζει ότι γνωρίζει, είτε αυτό αφορά την αρετή ή τη δικαιοσύνη ή ο,τιδήποτε άλλο, και εξ αιτίας αυτής της πεποίθησης έχει υποστεί ένα είδος νοητικής φραγής: είναι εγκλωβισμένος μέσα στην αυταπάτη την οποία, εσφαλμένα, θεωρεί γνώση. Το έργο του Σωκράτη είναι να διαλύσει αυτό το μπλοκάρισμα και να τον οδηγήσει σε *απορία* (έλλειψη πόρων –το σημείο όπου **έχουν** εξαντληθεί τα επιχειρήματά του). Αυτή τη στιγμή –της απορίας– ο συνομιλητής δέχεται ένα *τράνταγμα*: το στερεό έδαφος πάνω στο οποίο στεκόταν υποχωρεί. Και μένει μετέωρος. Ακριβώς τώρα αποκτά συνείδηση του κενού. Σ' αυτή τη στιγμή, το σημαντικό στοιχείο δεν είναι η αλήθεια αυτή καθ' εαυτή –όπως είπαμε στόχος δεν είναι η αλήθεια –στόχος είναι η *απορία* ή η *κρίση* **(ο κλονισμός)**– και σε αυτή την απορία το άτομο αναγκάζεται ή μάλλον ωθείται να επανεξετάσει τον εαυτό του. Και εξετάζοντας τον εαυτό του βγαίνει (ή τουλάχιστον έχει τη δυνατότητα να βγει) από την αυταπάτη στην οποία βρισκόταν, βγαίνει από την άγνοια και οδηγείται στην *αυτογνωσία*. Η άγνοια, σύμφωνα με τον Σωκράτη, είναι αιτία του κακού: αυτός

ως η Επιτελεστικότητα Αποδόμησης του Εξουσιαστικού Λόγου

Στην μνήμη Σταυρούλας Λαγκαδινού

I

Σωκρατική διαλεκτική. Πρέπει να δούμε τον Σωκράτη με τον τρόπο που έβλεπε και ο ίδιος τον εαυτό του· ο Σωκράτης θεωρούσε τον εαυτό του θεραπευτή της ψυχής.

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα [*Πολιτεία* 439C-E] η ψυχή απαρτίζεται από τρία μέρη: (1) Το λογικό (λογιστικό): αφορά τις λογικές λειτουργίες. Το λογικό προστάζει και η κύρια αρετή εδώ είναι η φρόνηση, (2) Το συναισθηματικό (θυμοειδές): αφορά στον συναισθηματικό κόσμο (π.χ. συναισθήματα όπως ματαιοδοξία, υπερηφάνεια, θάρρος, έννοιες όπως της δικαιοσύνης, ηθικής, κ.λπ.). Το συναισθηματικό υπακούει τον νου (το λογιστικό) και η βασική του λειτουργία είναι να κρατάει υπό έλεγχο το ορεκτικό. Αρετή του θυμοειδούς είναι η γενναιότητα, (3) Το ορεκτικό (επιθυμητικό): έχει να κάνει με τις επιθυμίες. Αρετή του επιθυμητικού είναι η σωφροσύνη.

Τρεις είναι οι βασικοί νόμοι της σκέψης: (α) Της μη-Αντίφασης: τίποτα δεν μπορεί να είναι την ίδια στιγμή α και όχι-α, (β) Του Αποκλεισμένου Τρίτου: Κάθε πρόταση είναι είτε αληθής είτε ψευδής, (γ) Της Ταυτότητας: Για όλα τα α: α=α.

Αυτοί οι νόμοι είναι αληθείς για δύο λόγους: (i) Είναι αυταπόδεικτοι (είναι θεμελιακοί, δεν υπάρχει κάτι πιο θεμελιακό απ' αυτούς –ρυθμίζουν τη σκέψη, δίχως αυτούς η σκέψη δεν μπορεί να υλοποιηθεί), αν δηλαδή κάποιος παραβιάσει έναν απ' αυτούς τους νόμους θα μιλάει και δεν θα λέει τίποτα, και (ii) Κι αν ακόμη προσπαθήσουμε να τους απορρίψουμε, θα χρησιμοποιήσουμε τους ίδιους τους νόμους για να τους αρνηθούμε (που σημαίνει ότι δεν μπορούμε να κάνουμε δίχως αυτούς). Οι νόμοι της σκέψης είναι αναγκαίοι. Είναι πιο θεμελιώδεις από τους Νόμους της Φύσης. Η αναγκαιότητά τους είναι *απόλυτη*

Βέβαια, στη διάρκεια της διαλεκτικής διαδικασίας ο Σωκράτης προϋποθέτει και το θεωρεί αυτονόητο ότι ο συνομιλητής δεν παραβιάζει τους νόμους της σκέψης. Έτσι, δεν *θεματοποιεί* τον λόγο, δηλαδή, δεν εστιάζει την προσοχή του στο λόγο, αλλά σ' αυτό που ο λόγος επιτελεί –ο λόγος στη διαλεκτική είναι *εργαλείο*, όπως εργαλείο είναι και το σφυρί γι' αυτόν που καρφώνει (αυτός που καρφώνει δεν σκέφτεται το σφυρί αλλά *αυτό που κάνει με-το-σφυρί*). Το σφυρί έλκει την προσοχή του όταν γίνει ελαττωματικό και έτσι αποσυντεθεί από την χρήση του.

Η ψυχή τώρα συνιστά ένα αδιαίρετο σύνολο –ας το παρομοιάσουμε με τρεις κρίκους οι οποίοι συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε αν ένας φύγει διαλύεται όλο το σύνολο. Η εικόνα που μας προσφέρει ο Πλάτων είναι ο μύθος του άρματος που το σέρνουν δύο άλογα, το θυμικό και το επιθυμητικό, όπου ηνίοχος είναι το λογιστικό. Κι αν ο ηνίοχος δεν κυβερνήσει σωστά, το άρμα θα συντριβεί. Αν όμως το θυμικό και το επιθυμητό υπακούν και το λογιστικό παίρνει τις σωστές αποφάσεις, τότε η ψυχή θα βρίσκεται σε αρμονία [*Φαίδρος* 246A-254E].

Για να έχει, λοιπόν, κάποιος καλή υγεία θα πρέπει και τα τρία μέρη της ψυχής να είναι εναρμονισμένα. Ο Σωκράτης είναι, επομένως, θεραπευτής της ψυχής όπως με αντίστοιχο τρόπο ένας φυσιοθεραπευτής είναι θεραπευτής του σώματος. Και πότε κάποιος είναι ψυχικά άρρωστος; Αν έχει εσφαλμένες **(παράλογες)** πεποιθήσεις ή αν επιθυμεί βλαβερά πράγματα ή αν κινητοποιείται από λάθος συναισθήματα, όπως για παράδειγμα από τη ματαιοδοξία.

Δεδομένου τώρα ότι οι πεποιθήσεις **(παράλογες)** αφορούν το λογικό μέρος της ψυχής, τον ηνίοχο, αν είναι εσφαλμένες θα επηρεάσουν και τις επιθυμίες και τα συναισθήματα, οπότε θα διασπαστεί η συνοχή της ψυχής. Θα διασπαστεί όμως η συνοχή της ψυχής επίσης αν, από την άλλη μεριά, το λογιστικό μέρος δεν μπορέσει να ελέγξει τα συναισθήματα και τις ορέξεις. Η διαλεκτική επικεντρώνεται λοιπόν στο λογιστικό μέρος της ψυχής και έργο της είναι να ξεριζώσει τις εσφαλμένες – **καθώς επίσης και** *παγιωμένες* –πεποιθήσεις. Ο Σωκράτης όμως

τής του νομίζει ότι γνωρίζει, είτε αυτό αφορά την αρετή ή τη δικαιοσύνη ή ο,τιδήποτε άλλο, και εξ αιτίας αυτής της πεποίθησης έχει υποστεί ένα είδος νοητικής φραγής: είναι εγκλωβισμένος μέσα στην αυταπάτη την οποία, εσφαλμένα, θεωρεί γνώση. Το έργο του Σωκράτη είναι να διαλύσει αυτό το μπλοκάρισμα και να τον οδηγήσει σε *απορία* (έλλειψη πόρων –το σημείο όπου **έχουν** εξαντληθεί τα επιχειρήματά του). Αυτή τη στιγμή –της απορίας– ο συνομιλητής δέχεται ένα *τράνταγμα*: το στερεό έδαφος πάνω στο οποίο στεκόταν υποχωρεί. Και μένει μετέωρος. Ακριβώς τώρα αποκτά συνείδηση του κενού. Σ' αυτή τη στιγμή, το σημαντικό στοιχείο δεν είναι η αλήθεια αυτή καθ' εαυτή –όπως είπαμε στόχος δεν είναι η αλήθεια –στόχος είναι η *απορία* ή η *κρίση* **(ο κλονισμός)**– και σε αυτή την απορία το άτομο αναγκάζεται ή μάλλον ωθείται να επανεξετάσει τον εαυτό του. Και εξετάζοντας τον εαυτό του βγαίνει (ή τουλάχιστον έχει τη δυνατότητα να βγει) από την αυταπάτη στην οποία βρισκόταν, βγαίνει από την άγνοια και οδηγείται στην *αυτογνωσία*. Η άγνοια, σύμφωνα με τον Σωκράτη, είναι αιτία του κακού: αυτός που κάνει το κακό, το κάνει υπό το κράτος της άγνοιας –αν είχε γνώση, δεν θα έπραττε το κακό– γνώση και κακό είναι για τον Σωκράτη έννοιες ασυμβίβαστες. Κανείς δεν κάνει το κακό έχοντας γνώση: «Ουδείς εκών κακός» [*Πολιτεία* 589C, *Τίμαιος* 86D-C, *Πρωταγόρας* 358D]. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα (και με τους Χριστιανούς αργότερα) η ηθική κακία συνδέεται με, ή απορρέει από, την άγνοια. Με αυτή την έννοια, το κακό δεν έχει αυτόνομη ύπαρξη, απλά συνιστά έλλειψη. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα παράδειγμα του Ακινάτη, ο οποίος γράφει ότι το κακό είναι όπως και οι τρύπες στον τοίχο στον οποίο μοιραία θα **επιφέρουν** κατάρρευση [*De Malo=Περί του Κακού*]. Με άλλα λόγια το κακό είναι *απουσία*.

Το σημαντικό σημείο που πρέπει να προσέξουμε είναι το εξής: ο Σωκράτης πιστεύει ότι ο άνθρωπος είναι *ενδογενώς* καλός. Θα μπορούσαμε να κάνουμε μια διάκριση ανάμεσα στο *ουσιαστικό* καλό και στο *φαινομενικό* καλό, όπου το πρώτο, το ουσιαστικό καλό, είναι συνθήκη ή προϋπόθεση για το δεύτερο. Ο συνομιλητής λοιπόν έχει μια

I

Σωκρατική διαλεκτική. Πρέπει να δούμε τον Σωκράτη με τον τρόπο που έβλεπε και ο ίδιος τον εαυτό του· ο Σωκράτης θεωρούσε τον εαυτό του θεραπευτή της ψυχής.

Σύμφωνα με τον Πλάτωνα [*Πολιτεία* 439C-E] η ψυχή απαρτίζεται από τρία μέρη: (1) Το λογικό (λογιστικό): αφορά τις λογικές λειτουργίες. Το λογικό προστάζει και η κύρια αρετή εδώ είναι η φρόνηση, (2) Το συναισθηματικό (θυμοειδές): αφορά στον συναισθηματικό κόσμο (π.χ. συναισθήματα όπως ματαιοδοξία, υπερηφάνεια, θάρρος, έννοιες όπως της δικαιοσύνης, ηθικής, κ.λπ.). Το συναισθηματικό υπακούει τον νου (το λογιστικό) και η βασική του λειτουργία είναι να κρατάει υπό έλεγχο το ορεκτικό. Αρετή του θυμοειδούς είναι η γενναιότητα, (3) Το ορεκτικό (επιθυμητικό): έχει να κάνει με τις επιθυμίες. Αρετή του επιθυμητικού είναι η σωφροσύνη.

Τρεις είναι οι βασικοί νόμοι της σκέψης: (α) Της μη-Αντίφασης: τίποτα δεν μπορεί να είναι την ίδια στιγμή α και όχι-α, (β) Του Αποκλεισμένου Τρίτου: Κάθε πρόταση είναι είτε αληθής είτε ψευδής, (γ) Της Ταυτότητας: Για όλα τα α: α=α.

Αυτοί οι νόμοι είναι αληθείς για δύο λόγους: (i) Είναι αυταπόδεικτοι (είναι θεμελιακοί, δεν υπάρχει κάτι πιο θεμελιακό απ' αυτούς –ρυθμίζουν τη σκέψη, δίχως αυτούς η σκέψη δεν μπορεί να υλοποιηθεί), αν δηλαδή κάποιος παραβιάσει έναν απ' αυτούς τους νόμους θα μιλάει και δεν θα λέει τίποτα, και (ii) Κι αν ακόμη προσπαθήσουμε να τους απορρίψουμε, θα χρησιμοποιήσουμε τους ίδιους τους νόμους για να τους αρνηθούμε (που σημαίνει ότι δεν μπορούμε να κάνουμε δίχως αυτούς). Οι νόμοι της σκέψης είναι αναγκαίοι. Είναι πιο θεμελιώδεις από τους Νόμους της Φύσης. Η αναγκαιότητά τους είναι *απόλυτη* –σε ένα άλλο οικοσύστημα δεν λειτουργούν οι νόμοι της φύσης, αλλά δεν υπάρχει ούτε πραγματικός ούτε υποθετικός κόσμος στον οποίο ένα ον να σκέφτεται και να μην λειτουργούν οι νόμοι της σκέψης. (Η τυποποίησή τους ξεκίνησε από τον Αριστοτέλη και η μελέτη τους αποτέλεσε τη βασική μέριμνα των Σχολαστικών του Μεσαίωνα, που ένα από τα κύρια ενδιαφέροντά τους ήταν η λογική δομή της γλώσσας). Ο Πλάτων ωστόσο μας δίνει ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα του νόμου της μη-αντίφασης, στην *Πολιτεία* [436B].

Έτσι, δεν *θεματοποιεί* τον λόγο, δηλαδή, δεν εστιάζει την προσοχή του στο λόγο, αλλά σ' αυτό που ο λόγος επιτελεί –ο λόγος στη διαλεκτική είναι *εργαλείο*, όπως εργαλείο είναι και το σφυρί γι' αυτόν που καρφώνει (αυτός που καρφώνει δεν σκέφτεται το σφυρί αλλά *αυτό που κάνει με-το-σφυρί*). Το σφυρί έλκει την προσοχή του όταν γίνει ελαττωματικό και έτσι αποσυντεθεί από την χρήση του.

Η ψυχή τώρα συνιστά ένα αδιαίρετο σύνολο –ας το παρομοιάσουμε με τρεις κρίκους οι οποίοι συνδέονται με τέτοιο τρόπο ώστε αν ένας φύγει διαλύεται όλο το σύνολο. Η εικόνα που μας προσφέρει ο Πλάτων είναι ο μύθος του άρματος που το σέρνουν δύο άλογα, το θυμικό και το επιθυμητικό, όπου ηνίοχος είναι το λογιστικό. Κι αν ο ηνίοχος δεν κυβερνήσει σωστά, το άρμα θα συντριβεί. Αν όμως το θυμικό και το επιθυμητό υπακούν και το λογιστικό παίρνει τις σωστές αποφάσεις, τότε η ψυχή θα βρίσκεται σε αρμονία [*Φαίδρος* 246A-254E].

Για να έχει, λοιπόν, κάποιος καλή υγεία θα πρέπει και τα τρία μέρη της ψυχής να είναι εναρμονισμένα. Ο Σωκράτης είναι, επομένως, θεραπευτής της ψυχής όπως με αντίστοιχο τρόπο ένας φυσιοθεραπευτής είναι θεραπευτής του σώματος. Και πότε κάποιος είναι ψυχικά άρρωστος; Αν έχει εσφαλμένες **(παράλογες)** πεποιθήσεις ή αν επιθυμεί βλαβερά πράγματα ή αν κινητοποιείται από λάθος συναισθήματα, όπως για παράδειγμα από τη ματαιοδοξία.

Δεδομένου τώρα ότι οι πεποιθήσεις **(παράλογες)** αφορούν το λογικό μέρος της ψυχής, τον ηνίοχο, αν είναι εσφαλμένες θα επηρεάσουν και τις επιθυμίες και τα συναισθήματα, οπότε θα διασπαστεί η συνοχή της ψυχής. Θα διασπαστεί όμως η συνοχή της ψυχής επίσης αν, από την άλλη μεριά, το λογιστικό μέρος δεν μπορέσει να ελέγξει τα συναισθήματα και τις ορέξεις. Η διαλεκτική επικεντρώνεται λοιπόν στο λογιστικό μέρος της ψυχής και έργο της είναι να ξεριζώσει τις εσφαλμένες – **καθώς επίσης και** *παγιωμένες* –πεποιθήσεις. Ο Σωκράτης όμως είναι "ουτοπικός" ή α-τοπικός, δεν έχει δηλαδή ως σημείο εκκίνησης έναν συγκεκριμένο τόπο, στην κυριολεξία δεν έχει κανέναν τόπο. Το σημείο εκκίνησής του, εργαλείο αλλά και εφαλτήριο για τη συζήτηση είναι η φημισμένη φράση: «Ένα πράγμα γνωρίζω ότι δεν γνωρίζω» [*Απολογία* 21D] –και αυτό είναι το βασικό εργαλείο· είναι το εργαλείο *αποδόμησης*. Και τι αποδομείται; Η δεδομένη και παγιωμένη πεποίθηση που έχει ο συνομιλητής για τον εαυτό του. Μια πεποίθηση που δεν είναι απλώς διανοητική αλλά αφορά συνολικά τον εαυτό. Ο συνομιλητής

είναι εγκλωβισμένος μέσα στην αυταπάτη την οποία, εσφαλμένα, θεωρεί γνώση. Το έργο του Σωκράτη είναι να διαλύσει αυτό το μπλοκάρισμα και να τον οδηγήσει σε *απορία* (έλλειψη πόρων –το σημείο όπου **έχουν** εξαντληθεί τα επιχειρήματά του). Αυτή τη στιγμή –της απορίας– ο συνομιλητής δέχεται ένα *τράνταγμα*: το στερεό έδαφος πάνω στο οποίο στεκόταν υποχωρεί. Και μένει μετέωρος. Ακριβώς τώρα αποκτά συνείδηση του κενού. Σ' αυτή τη στιγμή, το σημαντικό στοιχείο δεν είναι η αλήθεια αυτή καθ' εαυτή –όπως είπαμε στόχος δεν είναι η αλήθεια –στόχος είναι η *απορία* ή η *κρίση* **(ο κλονισμός)**– και σε αυτή την απορία το άτομο αναγκάζεται ή μάλλον ωθείται να επανεξετάσει τον εαυτό του. Και εξετάζοντας τον εαυτό του βγαίνει (ή τουλάχιστον έχει τη δυνατότητα να βγει) από την αυταπάτη στην οποία βρισκόταν, βγαίνει από την άγνοια και οδηγείται στην *αυτογνωσία*. Η άγνοια, σύμφωνα με τον Σωκράτη, είναι αιτία του κακού: αυτός που κάνει το κακό, το κάνει υπό το κράτος της άγνοιας –αν είχε γνώση, δεν θα έπραττε το κακό– γνώση και κακό είναι για τον Σωκράτη έννοιες ασυμβίβαστες. Κανείς δεν κάνει το κακό έχοντας γνώση: «Ουδείς εκών κακός» [*Πολιτεία* 589C, *Τίμαιος* 86D-C, *Πρωταγόρας* 358D]. Σύμφωνα με τον Πλάτωνα (και με τους Χριστιανούς αργότερα) η ηθική κακία συνδέεται με, ή απορρέει από, την άγνοια. Με αυτή την έννοια, το κακό δεν έχει αυτόνομη ύπαρξη, απλά συνιστά έλλειψη. Μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε ένα παράδειγμα του Ακινάτη, ο οποίος γράφει ότι το κακό είναι όπως και οι τρύπες στον τοίχο στον οποίο μοιραία θα **επιφέρουν** κατάρρευση [*De Malo=Περί του Κακού*]. Με άλλα λόγια το κακό είναι *απουσία*.

Το σημαντικό σημείο που πρέπει να προσέξουμε είναι το εξής: ο Σωκράτης πιστεύει ότι ο άνθρωπος είναι *ενδογενώς* καλός. Θα μπορούσαμε να κάνουμε μια διάκριση ανάμεσα στο *ουσιαστικό* καλό και στο *φαινομενικό* καλό, όπου το πρώτο, το ουσιαστικό καλό, είναι συνθήκη ή προϋπόθεση για το δεύτερο. Ο συνομιλητής λοιπόν έχει μια άποψη του φαινομενικού καλού το οποίο εκλαμβάνει *δίχως να το γνωρίζει* ως το ουσιαστικό καλό. Με δεδομένο τώρα ότι ο άνθρωπος είναι ενδογενώς καλός, αν κάποιος έχει εσφαλμένες ηθικές πεποιθήσεις, θα πρέπει την *ίδια στιγμή* –δίχως να το γνωρίζει– να έχει βαθιά μέσα του αληθείς ηθικές πεποιθήσεις, οι οποίες, αν αντιπαραβληθούν με τις εσφαλμένες, θα τις ακυρώσουν. Αν, λοιπόν, κάποιος κρατιέται σφιχτά από μια εσφαλμένη πεποίθηση, θα έχει την ίδια στιγμή, δίχως να το συνειδητοποιεί, βαθιά μέσα του, πεποιθήσεις που θα αρνούνται την εσφαλμένη

πεποίθηση, και αυτό θα του δημιουργεί μια εσωτερική σύγκρουση η οποία θα του προκαλεί μια συνεχή διαταραχή δίχως να μπορεί να βρει την αιτία της. Θα είναι δηλαδή ένας άνθρωπος διχασμένος, ένας άνθρωπος άρρωστος: θα βρίσκεται σε εσωτερική ζάλη. Αυτό ακριβώς, λοιπόν, επιδιώκει ο Σωκράτης: μέσα από τη διαλεκτική διαδικασία, να φέρει στο φως τις αληθείς πεποιθήσεις οι οποίες θα ακυρώσουν τις εσφαλμένες, με αποτέλεσμα να θεραπευτεί η ψυχή.

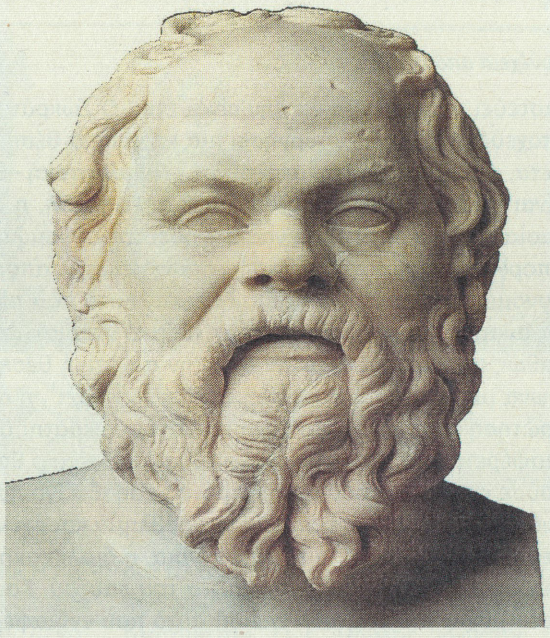
Αυτή είναι η βασική λειτουργία του σωκρατικού ελέγχου: από τη μια μεριά να ασκήσει κριτική στις παγιωμένες θέσεις και από την άλλη να τις απορρίψει. Αλλά η απόρριψη δεν είναι αυτοσκοπός της διαλεκτικής διαδικασίας. Ο Σωκράτης δεν θέλει να εξολοθρεύσει τον συνομιλητή του ούτε να κυριαρχήσει πάνω του. Αυτό που επιδιώκει είναι να τον βοηθήσει *να ψάξει μέσα στον εαυτό του*. Το σημείο εστίασης τώρα είναι η ηθική περιοχή –ζητήματα οικονομικά ή στενά πολιτικά ή επιστημονικά τον αφήνουν αδιάφορο, και αν κάποτε τα θίγει, το κάνει απλώς και μόνο για να εξηγήσει καλύτερα αυτό που θέλει να πει που, στην ουσία, δεν έχει καμιά σχέση με αυτά τα ζητήματα. Η διαλεκτική λοιπόν είναι *αναζήτηση*. Βέβαια αυτή η αναζήτηση δεν αποτελεί απλώς και μόνο ένα διανοητικό γύμνασμα ούτε καλλιεργείται για να γίνει όπλο κυριαρχίας. Αυτό που εξετάζει ο Σωκράτης είναι ο *βίος* και όχι κάποιες προτάσεις οι οποίες είναι ασύνδετες με τη ζωή. Ο Σωκράτης δεν στοχεύει απλά και μόνο στην προτασιακή γνώση, η βασική του επιδίωξη αφορά τη *βιωματική γνώση*: Η αρετή δεν είναι απλώς ζήτημα ορισμού αλλά τρόπου ζωής. Βέβαια, η αρετή δεν είναι ζήτημα επεισοδιακών πράξεων, όπου κάποιος κάνει το καλό απλά και μόνο επειδή βρίσκεται σε καλή διάθεση ή επειδή στοχεύει σε κάποια οφέλη. Αυτό που ενδιαφέρει το Σωκράτη είναι η ηθική προδιάθεση τού χαρακτήρα –η πράξη είναι το ενδεικτικό στοιχείο αυτής της προδιάθεσης: αυτό που καθιστά την πράξη ενάρετη είναι η κατάσταση της ψυχής, η εσωτερική κατάσταση του ατόμου που πράττει. Ο έλεγχος, λοιπόν, έχει δύο φάσεις: (α) *Αρνητική*: οι (εσφαλμένοι) ισχυρισμοί του συνομιλητή καταρρίπτονται, και (β) *Θετική*: ο συνομιλητής αποκτάει συνείδηση της κατάστασής του και θεραπεύεται.

Με τον έλεγχο η ψυχή γίνεται πεδίο σύγκρουσης. Με μια διαφορά: η σύγκρουση τώρα, σε αντίθεση με την ασυνείδητη εσωτερική σύγκρουση ανάμεσα στο ουσιαστικό και στο φαινομενικό καλό, είναι συνειδητή. Αυτή τη στιγ-

ρων έννοια της αλήθειας και ο διάλογος είναι διαδικασία αναζήτησης και άμεσης συμμετοχής, ο συνομιλητής δεν προσλαμβάνει μια γνώση λίγο πολύ από δεύτερο χέρι που, στην καλύτερη περίπτωση, την οικειοποιείται, αλλά *συμμετέχει ο ίδιος* στην απόκτηση αυτής της γνώσης –είναι θα λέγαμε ενεργητικό και όχι παθητικό υποκείμενο όσον αφορά τη γνώση. Και εδώ βρίσκεται ο αντιεξουσιαστικός χαρακτήρας της σωκρατικής διαλεκτικής: ο Σωκράτης ενδιαφερόταν να μορφοποιήσει ενεργούς και όχι παθητικούς πολίτες, που απλώς θα υπάκουαν στη γνώση ή στην εξουσία. Με άλλα λόγια αν μάθεις να αποκτάς τη γνώση με ενεργητικό τρόπο συμμετέχοντας σ' αυτήν και όχι προσλαμβάνοντάς την υπακούοντας παθητικά σε αυτά που σου λένε, θα είναι δύσκολο αργότερα να σκύβεις το κεφάλι.

Επίσης, αν το άτομο ως ακροατής αποδέχεται τη γνώση αυστηρά παθητικά, αν δεν είναι παρά ένας δέκτης των ιδεών –ένα φερέφωνο– του ομιλητή, τότε δεν μπορούμε να μιλάμε για μια σχέση ανάμεσα σε ίσους, για μια σχέση στην οποία το στοιχείο της εξουσίας είναι απόν, μιας εξουσίας που τραβάει μια διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε αυτόν που γνωρίζει (την αυθεντία) και σε αυτόν που υπακούει. Στο Σωκρατικό διάλογο, οι συνομιλητές κάνουν ερωτήσεις και στη συνέχεια λαμβάνουν μέρος στις απαντήσεις. Έτσι ο λόγος αποκτάει ανάμεσά τους ένα είδος *αμοιβαιότητας*: οι συνομιλητές αλλάζουν ρόλους, ο καθένας μπαίνει στη θέση του άλλου –αυτός που ερωτά στη συνέχεια καλείται να απαντήσει, και αντίστροφα. Και με αυτή την έννοια, οι συνομιλητές είναι *όμοιοι*. Που σημαίνει ότι είναι αδύνατον ο ένας να πάρει **εξουσιαστική στάση** απέναντι σε κάποιον άλλο. Εδώ ο λόγος αποτελεί *την ενότητα της διαφοράς*.

Ο Πλάτων αντιδιαστέλλει τη διαλεκτική τέχνη με τη Σοφιστική. Στη σοφιστική (έτσι τουλάχιστον όπως την εννοεί ο Πλάτων), η γνώση είναι κάτι που υπαγορεύεται από *την αυθεντία* (και δεν ερευνάται) –είναι κάτι που ανταλλάσσεται με χρήματα. Για τον Σωκράτη όμως, η γνώση δεν είναι η αποδοχή μιας γνώσης που έρχεται από πάνω, όσο έγκυρη και αν είναι αυτή, την οποία το άτομο αναπαράγει σαν φωνογράφος. Αντίθετα, η γνώση επιτυγχάνεται με τη *συμμετοχή* εκείνου που την αναζητά. Είναι με άλλα λόγια ένα προσωπικό επίτευγμα. Η φιλοσοφία με αυτή την άποψη, δεν έχει να κάνει με το να μαθαίνουμε έτοιμες αλήθειες. Αντίθετα, είναι μια πορεία *αναζήτησης*.

θεωρεί εσφαλμένη και πρέπει να απορριφθεί.

(2) Ο Σωκράτης εξασφαλίζει από τον συνομιλητή συμφωνία σε μια πρόταση (ας την ονομάσουμε «Β») η οποία έρχεται σε κατάφωρη αντίφαση με την πρόταση «Α».

(3) Ο συνομιλητής οδηγείται στο να συνειδητοποιήσει και να συμφωνήσει ότι η πρόταση «Β» την οποία έχει αποδεχθεί (στο 2) αντιφάσκει με την πρόταση «Α» (στο 1).

(4) Έτσι αναιρεί την –αρχική– πρόταση «Α».

Αναφέρω με απλά λόγια ένα παράδειγμα από τον *Γοργία* [474C-475E] όπου ο συνομιλητής του Σωκράτη, ο Πώλος, ανασκευάζει την αρχική του θέση και αποδέχεται την ενάντια.

Ο Σωκράτης ρωτάει: «Τι είναι προτιμότερο, να αδικείς ή να αδικείσαι;» Ο Πώλος απαντάει: «Μα, σίγουρα, προτιμότερο είναι να αδικείς» (στη βάση ότι είναι οδυνηρότερο το να αδικείσαι από το να αδικείς). Σωκράτης: «Αυτός που αδικεί είναι αισχρός (κακός)»–δεδομένου ότι είναι αυτός που φέρνει το κακό στον κόσμο και όχι ο άλλος που το υπομένει. Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Και αφού είναι κακός, δεν μπορεί να είναι καλύτερος από αυτόν που δεν είναι κακός» Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Άρα αυτός που αδικεί είναι χειρότερος από αυτόν που αδικείται» (δεδομένου ότι αυτός που αδικεί φέρνει το κακό στον κό-

Αυτή είναι η βασική λειτουργία του σωκρατικού ελέγχου: από τη μια μεριά να ασκήσει κριτική στις παγιωμένες θέσεις και από την άλλη να τις απορρίψει. Αλλά η απόρριψη δεν είναι αυτοσκοπός της διαλεκτικής διαδικασίας. Ο Σωκράτης δεν θέλει να εξολοθρεύσει τον συνομιλητή του ούτε να κυριαρχήσει πάνω του. Αυτό που επιδιώκει είναι να τον βοηθήσει *να ψάξει μέσα στον εαυτό του*. Το σημείο εστίασης τώρα είναι η ηθική περιοχή –ζητήματα οικονομικά ή στενά πολιτικά ή επιστημονικά τον αφήνουν αδιάφορο, και αν κάποτε τα θίγει, το κάνει απλώς και μόνο για να εξηγήσει καλύτερα αυτό που θέλει να πει που, στην ουσία, δεν έχει καμιά σχέση με αυτά τα ζητήματα. Η διαλεκτική λοιπόν είναι *αναζήτηση*. Βέβαια αυτή η αναζήτηση δεν αποτελεί απλώς και μόνο ένα διανοητικό γύμνασμα ούτε καλλιεργείται για να γίνει όπλο κυριαρχίας. Αυτό που εξετάζει ο Σωκράτης είναι ο *βίος* και όχι κάποιες προτάσεις οι οποίες είναι ασύνδετες με τη ζωή. Ο Σωκράτης δεν στοχεύει απλά και μόνο στην προτασιακή γνώση, η βασική του επιδίωξη αφορά τη *βιωματική γνώση*: Η αρετή δεν είναι απλώς ζήτημα ορισμού αλλά τρόπου ζωής. Βέβαια, η αρετή δεν είναι ζήτημα επεισοδιακών πράξεων, όπου κάποιος κάνει το καλό απλά και μόνο επειδή βρίσκεται σε καλή διάθεση ή επειδή στοχεύει σε κάποια οφέλη. Αυτό που ενδιαφέρει το Σωκράτη είναι η ηθική προδιάθεση τού χαρακτήρα –η πράξη είναι το ενδεικτικό στοιχείο αυτής της προδιάθεσης: αυτό που καθιστά την πράξη ενάρετη είναι η κατάσταση της ψυχής, η εσωτερική κατάσταση του ατόμου που πράττει. Ο έλεγχος, λοιπόν, έχει δύο φάσεις: (α) *Αρνητική*: οι (εσφαλμένοι) ισχυρισμοί του συνομιλητή καταρρίπτονται, και (β) *Θετική*: ο συνομιλητής αποκτάει συνείδηση της κατάστασής του και θεραπεύεται.

Με τον έλεγχο η ψυχή γίνεται πεδίο σύγκρουσης. Με μια διαφορά: η σύγκρουση τώρα, σε αντίθεση με την ασυνείδητη εσωτερική σύγκρουση ανάμεσα στο ουσιαστικό και στο φαινομενικό καλό, είναι συνειδητή. Αυτή τη στιγμή, ο συνομιλητής οδηγείται στο να κάνει μια βασική επιλογή: αυτή η επιλογή αφορά την ταυτότητά του ως άτομο, και είναι η στιγμή που επιλέγει ο ίδιος ή η ίδια τι είδους άτομο θέλει να είναι, τι είδους εαυτό θέλει να έχει. Τώρα, οι παράλογοι δεσμοί ή τα βλαβερά εξαρτήματα της όρεξης και του εγώ έρχονται στην επιφάνεια σε κοινή θέα. Τώρα το φαινομενικό καλό φανερώνεται ως αυτό που είναι: μια κάλπικη απομίμηση του αγαθού.

Η κάλπικη Bellona, δεν εμφανίζεται ως αυτό που πραγματικά είναι –ένα σιχαμερό ζωύφιο– αλλά, κάτω από το προσωπείο της Αρετής, και με περίτεχνο κάλυμμα μητρικής αφοσίωσης, κρύβει τα ύπουλα πλοκάμια της οργής και της ανεξέλεγκτης μανίας της. Παρουσιάζει την ακατάσχετη δίψα της για λεηλασία και πλιάτσικο σαν μέριμνα για τα παιδιά της. Με δόλο εξαπατά τους ανθρώπους παθητικούς πολίτες, που απλώς θα υπάκουαν στη γνώση ή στην εξουσία. Με άλλα λόγια αν μάθεις να αποκτάς τη γνώση με ενεργητικό τρόπο συμμετέχοντας σ' αυτήν και όχι προσλαμβάνοντάς την υπακούοντας παθητικά σε αυτά που σου λένε, θα είναι δύσκολο αργότερα να σκύβεις το κεφάλι.

Επίσης, αν το άτομο ως ακροατής αποδέχεται τη γνώση αυστηρά παθητικά, αν δεν είναι παρά ένας δέκτης των ιδεών –ένα φερέφωνο– του ομιλητή, τότε δεν μπορούμε να μιλάμε για μια σχέση ανάμεσα σε ίσους, για μια σχέση στην οποία το στοιχείο της εξουσίας είναι απόν, μιας εξουσίας που τραβάει μια διαχωριστική γραμμή ανάμεσα σε αυτόν που γνωρίζει (την αυθεντία) και σε αυτόν που υπακούει. Στο Σωκρατικό διάλογο, οι συνομιλητές κάνουν ερωτήσεις και στη συνέχεια λαμβάνουν μέρος στις απαντήσεις. Έτσι ο λόγος αποκτάει ανάμεσά τους ένα είδος *αμοιβαιότητας*: οι συνομιλητές αλλάζουν ρόλους, ο καθένας μπαίνει στη θέση του άλλου –αυτός που ερωτά στη συνέχεια καλείται να απαντήσει, και αντίστροφα. Και με αυτή την έννοια, οι συνομιλητές είναι *όμοιοι*. Που σημαίνει ότι είναι αδύνατον ο ένας να πάρει **εξουσιαστική στάση** απέναντι σε κάποιον άλλο. Εδώ ο λόγος αποτελεί *την ενότητα της διαφοράς*.

Ο Πλάτων αντιδιαστέλλει τη διαλεκτική τέχνη με τη Σοφιστική. Στη σοφιστική (έτσι τουλάχιστον όπως την εννοεί ο Πλάτων), η γνώση είναι κάτι που υπαγορεύεται από *την αυθεντία* (και δεν ερευνάται) –είναι κάτι που ανταλλάσσεται με χρήματα. Για τον Σωκράτη όμως, η γνώση δεν είναι η αποδοχή μιας γνώσης που έρχεται από πάνω, όσο έγκυρη και αν είναι αυτή, την οποία το άτομο αναπαράγει σαν φωνογράφος. Αντίθετα, η γνώση επιτυγχάνεται με τη *συμμετοχή* εκείνου που την αναζητά. Είναι με άλλα λόγια ένα προσωπικό επίτευγμα. Η φιλοσοφία με αυτή την άποψη, δεν έχει να κάνει με το να μαθαίνουμε έτοιμες αλήθειες. Αντίθετα, είναι μια πορεία *αναζήτησης*.

Ας πούμε τώρα λίγα λόγια για τον έλεγχο. Ο έλεγχος έχει τέσσερα χαρακτηριστικά: (1) Αυτό που εξετάζεται (π.χ. αρετή, ανδρεία, δικαιοσύνη) αποτελεί ένα κεντρικό σημείο στο αξιολογικό σύστημα τού υπό εξέταση ατόμου. (2) Απαιτείται (από τη διαλεκτική) ότι ο συνομιλητής *λέει αυτό που πιστεύει*. (3) Η εξέταση λαμβάνει χώρα σε κοινό τόπο (ή τουλάχιστον με άλλους συνομιλητές) όπου η εικόνα του συνομιλητή διακυβεύεται (ο εαυτός δεν είναι μόνος – έχει κοινωνική υπόσταση, υπάρχει ουσιαστικά σε σχέση με τους άλλους). (4) Ο συνομιλητής πιστεύει ότι *γνωρίζει* την αλήθεια.

Ο έλεγχος λοιπόν είναι *αναζήτηση*. Η ανασκευή (απόρριψη) της άποψης του συνομιλητή δεν είναι αυτοσκοπός –διαφορετικά η διαλεκτική του Σωκράτη θα ήταν *εριστική*. Στους εριστικούς διαλόγους στόχος είναι η νίκη. Στον Σωκράτη, το αντικείμενο της έρευνας είναι θετικό. Για τον

θεωρεί εσφαλμένη και πρέπει να απορριφθεί.

(2) Ο Σωκράτης εξασφαλίζει από τον συνομιλητή συμφωνία σε μια πρόταση (ας την ονομάσουμε «Β») η οποία έρχεται σε κατάφωρη αντίφαση με την πρόταση «Α».

(3) Ο συνομιλητής οδηγείται στο να συνειδητοποιήσει και να συμφωνήσει ότι η πρόταση «Β» την οποία έχει αποδεχθεί (στο 2) αντιφάσκει με την πρόταση «Α» (στο 1).

(4) Έτσι αναιρεί την –αρχική– πρόταση «Α».

Αναφέρω με απλά λόγια ένα παράδειγμα από τον *Γοργία* [474C-475E] όπου ο συνομιλητής του Σωκράτη, ο Πώλος, ανασκευάζει την αρχική του θέση και αποδέχεται την ενάντια.

Ο Σωκράτης ρωτάει: «Τι είναι προτιμότερο, να αδικείς ή να αδικείσαι;» Ο Πώλος απαντάει: «Μα, σίγουρα, προτιμότερο είναι να αδικείς» (στη βάση ότι είναι οδυνηρότερο το να αδικείσαι από το να αδικείς). Σωκράτης: «Αυτός που αδικεί είναι αισχρός (κακός)»–δεδομένου ότι είναι αυτός που φέρνει το κακό στον κόσμο και όχι ο άλλος που το υπομένει. Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Και αφού είναι κακός, δεν μπορεί να είναι καλύτερος από αυτόν που δεν είναι κακός» Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Άρα αυτός που αδικεί είναι χειρότερος από αυτόν που αδικείται» (δεδομένου ότι αυτός που αδικεί φέρνει το κακό στον κόσμο). Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Πώς γίνεται λοιπόν να προτιμάς να είσαι χειρότερος; Δεν είναι προτιμότερο να είσαι καλύτερος;». Συμπέρασμα: «Είναι προτιμότερο να αδικείσαι παρά να αδικείς». Η αρχική θέση του Πώλου ήταν πως είναι οδυνηρότερο να αδικείσαι, και με αυτή την έννοια προτιμότερο. Τώρα έχει ανασκευάσει τη θέση –αν και οδυνηρότερο είναι προτιμότερο. Σ' αυτό το σημείο η σκέψη του Πλάτωνα ακολουθεί έναν κανόνα συναγωγής που οι σχολαστικοί ονόμασαν *modus tollens* (μέθοδο διάψευσης): «Αν Α τότε Β», «όχι-Β», «άρα όχι-Α»). Όσον αφορά την αρετή, η βασική ιδέα που βρίσκεται στο παρασκήνιο είναι η εξής: το οδυνηρό δεν συνιστά ένα αναγκαίο χαρακτηριστικό του κακού, ούτε το ηδονικό συνιστά ένα αναγκαίο χαρακτηριστικό του αγαθού. Σε συμφωνία με αυτή την ιδέα, ο Αριστοτέλης γράφει: «Ευδαιμονία είναι η δραστηριότητα της ψυχής σύμφωνα με την αρετή» –όπου

χεύει απλά και μόνο στην προτασιακή γνώση, η βασική του επιδίωξη αφορά τη *βιωματική γνώση*: Η αρετή δεν είναι απλώς ζήτημα ορισμού αλλά τρόπου ζωής. Βέβαια, η αρετή δεν είναι ζήτημα επεισοδιακών πράξεων, όπου κάποιος κάνει το καλό απλά και μόνο επειδή βρίσκεται σε καλή διάθεση ή επειδή στοχεύει σε κάποια οφέλη. Αυτό που ενδιαφέρει το Σωκράτη είναι η ηθική προδιάθεση τού χαρακτήρα –η πράξη είναι το ενδεικτικό στοιχείο αυτής της προδιάθεσης: αυτό που καθιστά την πράξη ενάρετη είναι η κατάσταση της ψυχής, η εσωτερική κατάσταση του ατόμου που πράττει. Ο έλεγχος, λοιπόν, έχει δύο φάσεις: (α) *Αρνητική*: οι (εσφαλμένοι) ισχυρισμοί του συνομιλητή καταρρίπτονται, και (β) *Θετική*: ο συνομιλητής αποκτάει συνείδηση της κατάστασής του και θεραπεύεται.

Με τον έλεγχο η ψυχή γίνεται πεδίο σύγκρουσης. Με μια διαφορά: η σύγκρουση τώρα, σε αντίθεση με την ασυνείδητη εσωτερική σύγκρουση ανάμεσα στο ουσιαστικό και στο φαινομενικό καλό, είναι συνειδητή. Αυτή τη στιγμή, ο συνομιλητής οδηγείται στο να κάνει μια βασική επιλογή: αυτή η επιλογή αφορά την ταυτότητά του ως άτομο, και είναι η στιγμή που επιλέγει ο ίδιος ή η ίδια τι είδους άτομο θέλει να είναι, τι είδους εαυτό θέλει να έχει. Τώρα, οι παράλογοι δεσμοί ή τα βλαβερά εξαρτήματα της όρεξης και του εγώ έρχονται στην επιφάνεια σε κοινή θέα. Τώρα το φαινομενικό καλό φανερώνεται ως αυτό που είναι: μια κάλπικη απομίμηση του αγαθού.

Η κάλπικη Bellona, δεν εμφανίζεται ως αυτό που πραγματικά είναι –ένα σιχαμερό ζωύφιο– αλλά, κάτω από το προσωπείο της Αρετής, και με περίτεχνο κάλυμμα μητρικής αφοσίωσης, κρύβει τα ύπουλα πλοκάμια της οργής και της ανεξέλεγκτης μανίας της. Παρουσιάζει την ακατάσχετη δίψα της για λεηλασία και πλιάτσικο σαν μέριμνα για τα παιδιά της. Με δόλο εξαπατά τους ανθρώπους και κλέβει τις εύπιστες καρδιές τους: και αυτοί ακολουθούν το θανατερό τέρας νομίζοντας πως είναι έργο της Αρετής και αφήνουν αυτό το μοχθηρό δαιμόνιο να τους αδράχνει με ευκολία και να τους αλυσοδένει [Prudentius, *Psychomachia* 556-567 –ελεύθερη απόδοση].

Αυτή ακριβώς η απομίμηση του αγαθού θα πρέπει να εξαλειφθεί ώστε να επιτευχθεί η κάθαρση της ψυχής. Έτσι λοιπόν, ο έλεγχος δεν είναι μια απλή διανοητική υπόθεση, αλλά *κατάβαση* του εαυτού στο εσώτερο γίγνεσθαι τού είναι, και αναγέννηση.

Επειδή τώρα στον διάλογο δεν υπάρχει εκ των προτέρων κάποιος που να κατέχει τη γνώση, ένας καθένας μπαίνει στη θέση του άλλου –αυτός που ρωτά στη συνέχεια καλείται να απαντήσει, και αντίστροφα. Και με αυτή την έννοια, οι συνομιλητές είναι *όμοιοι*. Που σημαίνει ότι είναι αδύνατον ο ένας να πάρει **εξουσιαστική στάση** απέναντι σε κάποιον άλλο. Εδώ ο λόγος αποτελεί *την ενότητα της διαφοράς*.

Ο Πλάτων αντιδιαστέλλει τη διαλεκτική τέχνη με τη Σοφιστική. Στη σοφιστική (έτσι τουλάχιστον όπως την εννοεί ο Πλάτων), η γνώση είναι κάτι που υπαγορεύεται από *την αυθεντία* (και δεν ερευνάται) –είναι κάτι που ανταλλάσσεται με χρήματα. Για τον Σωκράτη όμως, η γνώση δεν είναι η αποδοχή μιας γνώσης που έρχεται από πάνω, όσο έγκυρη και αν είναι αυτή, την οποία το άτομο αναπαράγει σαν φωνογράφος. Αντίθετα, η γνώση επιτυγχάνεται με τη *συμμετοχή* εκείνου που την αναζητά. Είναι με άλλα λόγια ένα προσωπικό επίτευγμα. Η φιλοσοφία με αυτή την άποψη, δεν έχει να κάνει με το να μαθαίνουμε έτοιμες αλήθειες. Αντίθετα, είναι μια πορεία *αναζήτησης*.

Ας πούμε τώρα λίγα λόγια για τον έλεγχο. Ο έλεγχος έχει τέσσερα χαρακτηριστικά: (1) Αυτό που εξετάζεται (π.χ. αρετή, ανδρεία, δικαιοσύνη) αποτελεί ένα κεντρικό σημείο στο αξιολογικό σύστημα τού υπό εξέταση ατόμου. (2) Απαιτείται (από τη διαλεκτική) ότι ο συνομιλητής *λέει αυτό που πιστεύει*. (3) Η εξέταση λαμβάνει χώρα σε κοινό τόπο (ή τουλάχιστον με άλλους συνομιλητές) όπου η εικόνα του συνομιλητή διακυβεύεται (ο εαυτός δεν είναι μόνος – έχει κοινωνική υπόσταση, υπάρχει ουσιαστικά σε σχέση με τους άλλους). (4) Ο συνομιλητής πιστεύει ότι *γνωρίζει* την αλήθεια.

Ο έλεγχος λοιπόν είναι *αναζήτηση*. Η ανασκευή (απόρριψη) της άποψης του συνομιλητή δεν είναι αυτοσκοπός –διαφορετικά η διαλεκτική του Σωκράτη θα ήταν *εριστική*. Στους εριστικούς διαλόγους στόχος είναι η νίκη. Στον Σωκράτη, το αντικείμενο της έρευνας είναι θετικό. Για τον Σωκράτη το να φιλοσοφείς σημαίνει να εξετάζεις. Στην εριστική διαλεκτική, όπου το κατεξοχήν αντικείμενο είναι η *νίκη*, ο συνομιλητής είναι ελεύθερος να πει οτιδήποτε θα του δώσει πλεονέκτημα στη συζήτηση. Στον έλεγχο όμως, που το πρωταρχικό αντικείμενο είναι η έρευνα για να ξεκαθαριστεί το έδαφος, ο συνομιλητής πρέπει να πει αυτό που πιστεύει έστω και αν με αυτό τον τρόπο χάσει στη "διαμάχη".

<u>Η διάρθρωση του ελέγχου είναι ως εξής:</u>

(1) Ο συνομιλητής βεβαιώνει τη θέση του με μια πρόταση (ας την ονομάσουμε «Α») την οποία ο Σωκράτης ...

(4) Έτσι αναιρεί την –αρχική– πρόταση «Α».

Αναφέρω με απλά λόγια ένα παράδειγμα από τον *Γοργία* [474C-475E] όπου ο συνομιλητής του Σωκράτη, ο Πώλος, ανασκευάζει την αρχική του θέση και αποδέχεται την εναντία.

Ο Σωκράτης ρωτάει: «Τι είναι προτιμότερο, να αδικείς ή να αδικείσαι;» Ο Πώλος απαντάει: «Μα, σίγουρα, προτιμότερο είναι να αδικείς» (στη βάση ότι είναι οδυνηρότερο το να αδικείσαι από το να αδικείς). Σωκράτης: «Αυτός που αδικεί είναι αισχρός (κακός)»–δεδομένου ότι είναι αυτός που φέρνει το κακό στον κόσμο και όχι ο άλλος που το υπομένει. Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Και αφού είναι κακός, δεν μπορεί να είναι καλύτερος από αυτόν που δεν είναι κακός» Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Άρα αυτός που αδικεί είναι χειρότερος από αυτόν που αδικείται» (δεδομένου ότι αυτός που αδικεί φέρνει το κακό στον κόσμο). Ο Πώλος συμφωνεί. Σωκράτης: «Πώς γίνεται λοιπόν να προτιμάς να είσαι χειρότερος; Δεν είναι προτιμότερο να είσαι καλύτερος;». Συμπέρασμα: «Είναι προτιμότερο να αδικείσαι παρά να αδικείς». Η αρχική θέση του Πώλου ήταν πως είναι οδυνηρότερο να αδικείσαι, και με αυτή την έννοια προτιμότερο. Τώρα έχει ανασκευάσει τη θέση –αν και οδυνηρότερο είναι προτιμότερο. Σ' αυτό το σημείο η σκέψη του Πλάτωνα ακολουθεί έναν κανόνα συναγωγής που οι σχολαστικοί ονόμασαν *modus tollens* (μέθοδο διάψευσης): «Αν Α τότε Β», «όχι-Β», «άρα όχι-Α»). Όσον αφορά την αρετή, η βασική ιδέα που βρίσκεται στο παρασκήνιο είναι η εξής: το οδυνηρό δεν συνιστά ένα αναγκαίο χαρακτηριστικό του κακού, ούτε το ηδονικό συνιστά ένα αναγκαίο χαρακτηριστικό του αγαθού. Σε συμφωνία με αυτή την ιδέα, ο Αριστοτέλης γράφει: «Ευδαιμονία είναι η δραστηριότητα της ψυχής σύμφωνα με την αρετή» –όπου η αρετή είναι *αναγκαία συνθήκη* για την ευδαιμονία· δίχως την αρετή δεν μπορεί να υπάρξει ευδαιμονία.

Ανακεφαλαιώνουμε. Στην αρχή της συζήτησης ο συνομιλητής του Σωκράτη θέτει την άποψή του, μια άποψη που θεωρεί δεδομένη και αμετακίνητη. Ο Σωκράτης αρχίζει τις ερωτήσεις, τον έλεγχο, με σκοπό, όχι απλώς να αμφισβητήσει και να απορρίψει τη θέση του συνομιλητή του (αυτή όπως ήδη είπαμε είναι η εριστική μέθοδος που, εξολοθρεύοντας τον συνομιλητή, στοχεύει στη νίκη), αλλά να οδηγήσει τον συνομιλητή να δει ότι αυτό που

συνέχεια στη σελ. 8

συνέχεια από τη σελ. 7

πιστεύει άκριτα ίσως να μην είναι έτσι. Ο Σωκράτης δεν στοχεύει στο να δημιουργήσει μια καινούρια θέση. Αντίθετα, η διαδικασία που ακολουθεί είναι αρνητική –θετικό είναι το αποτέλεσμα της διαδικασίας. Δηλαδή, η διαδικασία του Σωκράτη είναι να οδηγήσει τον συνομιλητή σε απορία (αρνητικό στάδιο) και ως συνέπεια της απορίας ο συνομιλητής να συνειδητοποιήσει ότι αυτό που πίστευε ως αναμφισβήτητο δεν ήταν έτσι (θετικό στάδιο). Βέβαια, καθώς ο Σωκράτης ξεκινάει από την αρνητική θέση σύμφωνα με την οποία "γνωρίζει ότι δεν γνωρίζει", η αρχική ερώτηση καταλήγει αναπάντητη. Αλλά ο Σωκράτης δεν ενδιαφέρεται για μια *τελική* απάντηση, κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε μια καινούρια παγιωμένη θέση. Εκείνο που τον ενδιαφέρει είναι να *φωτιστεί* το πρόβλημα και όχι να δοθεί λύση σ' αυτό. Μ' αυτή την έννοια, η διαλεκτική είναι μια *διαρκής αναζήτηση στα μύχια του εαυτού*. Και λέμε "στα μύχια του εαυτού" επειδή αυτό που ενδιαφέρει το Σωκράτη είναι ο εαυτός. Και ο εαυτός είναι αξεχώριστος από το αγαθό, και το αγαθό είναι αυτό που *νοηματοδοτεί* τον εαυτό –δίχως το αγαθό, ο εαυτός χάνει το νόημα της ύπαρξης.

Ένας από τους στόχους του Σωκράτη είναι να αμφισβητήσει την αυθεντία των πολιτικών οι οποίοι υποβάλλουν γνώμες με την αμφίεση της γνώσης και, λόγω της κοινωνικής τους θέσης, σπάνια αμφισβητούνται –η κοινωνική και πολιτική τους θέση εγγυάται για τη δήθεν εγκυρότητα των απόψεών τους και, βέβαια, δυσφορούν όταν οι γνώμες τους εξετάζονται. Αυτό που αποκαλύπτει η διαλεκτική είναι ότι η γνώση τους δεν είναι τίποτε άλλο από επιτήδευση. Ο κοινωνικός ρόλος της διαλεκτικής οδηγεί τον Σωκράτη σε ηθικο-πολιτικές ερωτήσεις, όπως «Είναι η αρετή διδακτέα;», ή «Είναι αναγκαίο να έχουμε έναν δάσκαλο για να μας μάθει την αρετή;». Ο Σωκράτης βέβαια πιστεύει ότι η αρετή βρίσκεται *μέσα* στον κάθε άνθρωπο, και, απλώς, με τον κατάλληλο τρόπο –με τη διαλεκτική –αφυπνίζεται. Και πώς γίνεται αυτό; Η εξής φράση είναι χαρακτηριστική: «Γνώρισε τον εαυτό σου» [*Χαρμίδης* 164d] –που μας φέρνει στο νου τη φημισμένη προτροπή του Οράτιου: *Sapere Aude! (Τόλμησε να σκεφτείς!)*. Έτσι λοιπόν η αρετή βρίσκεται μέσα στον καθένα μας και δεν είναι αποτέλεσμα τεχνικής, ούτε επιδεξιότητας ούτε διδασκαλίας, ούτε βέβαια αντικείμενο χορηγίας.

η ρητορική δεν ενδιαφέρεται τόσο για τη σωστότητα όσο για την *αποτελεσματικότητα* –ή μάλλον, το αποτελεσματικό για τη ρητορική *είναι* και το σωστό.

Τέλος, για την ηθική χρήση του λόγου είναι χαρακτηριστική μια υπόδειξη του Αυγουστίνου: «Αν μιλάς με ευφράδεια (πειστικά) και με σοφία, θα εκφράζεις αλήθειες που είναι αποτελεσματικές [...] αλλά αυτός που δεν μπορεί να μιλάει με ευφράδεια *και* σοφία, είναι προτιμότερο να μιλάει με σοφία δίχως ευφράδεια παρά με ευφράδεια δίχως σοφία» [*De Doctrina Christiana*, 28 §61].

II

Επιτελεστικότητα. Η έννοια της επιτελεστικότητας εισήχθη στη φιλοσοφία από τον J.L. Austin [*Πώς να κάνουμε πράγματα με τις λέξεις*, έκδ. ΕΣΤΙΑ]. Ο Austin διακρίνει, μεταξύ άλλων, ανάμεσα στις *περιγραφικές* και στις *επιτελεστικές* εκφορές. Οι πρώτες καθρεφτίζουν ή περιγράφουν μια κατάσταση πραγμάτων και είναι αληθείς αν βρίσκονται σε αντιστοιχία με τον κόσμο (η πρόταση «έξω βρέχει» είναι αληθής αν υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στην πρόταση και στον κόσμο, αν δηλαδή *έξω βρέχει*). Από την άλλη μεριά, οι επιτελεστικές εκφορές είναι συντελεστικές πράξης –δεν δηλώνουν απλώς κάτι, αλλά *κάνουν*: «Η διατύπωση της εκφοράς είναι η επιτέλεση μιας πράξης» [σ. 26]. Ένα από τα παραδείγματα επιτελεστικών εκφορών που προσφέρει ο Austin είναι το εξής: «Δέχομαι αυτή τη γυναίκα ως νόμιμη σύζυγό μου» [σ.24] (στην εκκλησία, με την παρουσία ιερέα, με τις κατάλληλες συμπεριφορές, κ.λπ.). Ένα άλλο, δικό μας, παράδειγμα: ο αξιωματικός φωνάζει στους στρατιώτες «Πυρ!». Το πρόβλημα όμως με τον τρόπο που εννοεί και χρησιμοποιεί ο Austin τις επιτελεστικές εκφορές είναι το εξής: *Προϋποθέτουν* και, δεν είναι δυνατό να λειτουργήσουν ανεξάρτητα από, μια ήδη υπάρχουσα σύμβαση ή θεσμό. Στο πρώτο από τα παραδείγματα που παραθέσαμε, προϋποτίθεται ο θεσμός του γάμου, στο δεύτερο η υπακοή προς τους ανωτέρους. Βέβαια, η επιτελεστική εκφορά, σε αντιδιαστολή προς την περιγραφική εκφορά, αλλάζει αυτό στο οποίο αναφέρεται (π.χ. ανακηρύσσει –και *κάνει*– δύο άτομα συζύγους, ενώ πριν ήταν μόνοι τους). Αλλά αλλάζει με τον τρόπο που υπαγορεύεται από τη σύμβαση ή τον θεσμό δίχως να επιτρέπει καμία παρέκκλιση. Και, συγκεκριμένα, το πρόβλημα είναι

άπειρο. Το να έχουμε ορίζοντα σημαίνει ότι μπορούμε και βλέπουμε πέρα από αυτό που είναι στο χέρι μας, αλλά δεν βλέπουμε απλώς μακριά, βλέπουμε καλύτερα. Ο ορίζοντας δείχνει προς ένα όριο εμπειρίας που κείται εκτός εμπειρίας. Στέκεται ως η *ορμή* της υπέρβασης του εαυτού –ως η ορμή που *εμψυχώνει* τον εαυτό. Ερχόμαστε τώρα, στο δεύτερο στάδιο της επιτελεστικότητας: πραγματοποιούμε μια ιδέα που η καταγωγή της βρίσκεται και πάλι στη σωκρατική διαλεκτική: πραγματοποιούμε τη *συγχώνευση των οριζόντων* [όρος του Hans-George Gadamer, *Truth and Method*]. Τώρα βγαίνουμε από την υποκειμενικότητά μας και μπαίνουμε σε ένα πεδίο συλλογικής σκέψης και δράσης.

Τώρα αρνούμαστε τα όριά μας –τα όρια που μας έχει επιβάλλει ένας προσχεδιασμένος κόσμος, που το μόνο που κάνει είναι να μας *εγκλωβίζει* και να μας *αναλώνει*. Τώρα βγαίνουμε από την κατάσταση **της αδρανούς ύπαρξης** και μεταστοιχειωνόμαστε σε *πρόσωπα*.

Είναι αυτό ακριβώς που κάνει ο Σωκράτης. Χρησιμοποιεί την "επιτελεστικότητα" όχι με τον τρόπο που την υπαγορεύει το σύστημα ή ο κυρίαρχος εξουσιαστικός λόγος. Αυτό που κάνει ο Σωκράτης είναι να αρνείται κάθε *προσχεδιασμένο* κόσμο, να διανοίγει τους ορίζοντες προς το άπειρο, και να φανερώνει καινούριες δυνατότητες –δυνατότητες που βρίσκονται κρυμμένες μέσα στον κάθε άνθρωπο, αλλά που σε πολλούς από μας έχουν περιπέσει σε νάρκη. Βυθιζόμαστε όλο και πιο βαθιά σ' έναν εφιαλτικό ύπνο από τον οποίο, το ξύπνημα, κάθε μέρα που περνάει και κάθε νύχτα που έρχεται, γίνεται όλο και περισσότερο οδυνηρό, γίνεται όλο και λιγότερο εφικτό. Κάτω από αυτή την οπτική, η σωκρατική διαλεκτική ως πράξη επιτελεστικότητας είναι πρώτα απ' όλα μια πράξη *αφύπνισης*. Συνιστά *άλμα προς τα εμπρός*.

III

Η εικόνα του Σωκράτη. Αν ήταν να δώσουμε την εικόνα του Σωκράτη με μια πρόταση, θα λέγαμε ότι είναι αυτός που αμφισβήτησε τον κυρίαρχο και εξουσιαστικό λόγο. Και θα μπορούσαμε να τον παρομοιάσουμε με τον Αίσωπο. Ο Αίσωπος αμφισβήτησε τον κυρίαρχο λόγο των ανθρώπων με το να *δώσει* λόγο στα όντα που, λόγω της φύσης τους, δεν έχουν λόγο και, μη έχοντας λόγο, *κακο-*

καθώς ο Σωκράτης ξεκινάει από την αρνητική θέση σύμφωνα με την οποία "γνωρίζει ότι δεν γνωρίζει", η αρχική ερώτηση καταλήγει αναπάντητη. Αλλά ο Σωκράτης δεν ενδιαφέρεται για μια *τελική* απάντηση, κάτι τέτοιο θα οδηγούσε σε μια καινούρια παγιωμένη θέση. Εκείνο που τον ενδιαφέρει είναι να *φωτιστεί* το πρόβλημα και όχι να δοθεί λύση σ' αυτό. Μ' αυτή την έννοια, η διαλεκτική είναι μια *διαρκής αναζήτηση στα μύχια του εαυτού*. Και λέμε "στα μύχια του εαυτού" επειδή αυτό που ενδιαφέρει το Σωκράτη είναι ο εαυτός. Και ο εαυτός είναι αξεχώριστος από το αγαθό, και το αγαθό είναι αυτό που *νοηματοδοτεί* τον εαυτό –δίχως το αγαθό, ο εαυτός χάνει το νόημα της ύπαρξης.

Ένας από τους στόχους του Σωκράτη είναι να αμφισβητήσει την αυθεντία των πολιτικών οι οποίοι υποβάλλουν γνώμες με την αμφίεση της γνώσης και, λόγω της κοινωνικής τους θέσης, σπάνια αμφισβητούνται –η κοινωνική και πολιτική τους θέση εγγυάται για τη δήθεν εγκυρότητα των απόψεών τους και, βέβαια, δυσφορούν όταν οι γνώμες τους εξετάζονται. Αυτό που αποκαλύπτει η διαλεκτική είναι ότι η γνώση τους δεν είναι τίποτε άλλο από επιτήδευση. Ο κοινωνικός ρόλος της διαλεκτικής οδηγεί τον Σωκράτη σε ηθικο-πολιτικές ερωτήσεις, όπως «Είναι η αρετή διδακτέα;», ή «Είναι αναγκαίο να έχουμε έναν δάσκαλο για να μας μάθει την αρετή;». Ο Σωκράτης βέβαια πιστεύει ότι η αρετή βρίσκεται *μέσα* στον κάθε άνθρωπο, και, απλώς, με τον κατάλληλο τρόπο –με τη διαλεκτική –αφυπνίζεται. Και πώς γίνεται αυτό; Η εξής φράση είναι χαρακτηριστική: «Γνώρισε τον εαυτό σου» [*Χαρμίδης* 164d] –που μας φέρνει στο νου τη φημισμένη προτροπή του Οράτιου: *Sapere Aude! (Τόλμησε να σκεφτείς!)*. Έτσι λοιπόν η αρετή βρίσκεται μέσα στον καθένα μας και δεν είναι αποτέλεσμα τεχνικής, ούτε επιδεξιότητας ούτε διδασκαλίας, ούτε βέβαια αντικείμενο χορηγίας.

Κι αν δεν *ενεργοποιήσουμε* την αρετή που βρίσκεται μέσα μας, αργά ή γρήγορα θα οδηγηθούμε στο αναπόφευκτο –στο Ροβεσπιέρο: «Η αρετή δίχως τον τρόμο είναι κενή έννοια» [*Ομιλία στη Συμβατική, 5/2/1794*]. Αλλά αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Το επόμενο που ακολουθεί είναι η απόλυτη απελπισία: «Τρόμος *δίχως* αρετή».

Ας πούμε τώρα, πριν κλείσουμε αυτή την ενότητα, λίγα λόγια, ιδιαίτερα σχηματικά και συνοπτικά, για τη διάκριση ανάμεσα στη διαλεκτική και στη ρητορική. Το κοινό χαρακτηριστικό και των δύο είναι η πειθώ. Αλλά στη διαλεκτική η πειθώ πρέπει να είναι το αποτέλεσμα αυστηρά λογικής διαδικασίας, εδώ οι προτάσεις, έστω και αν αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο άτομο, αφορούν όλα τα άτομα καθολικά –ό,τι ισχύει για τους συμμετέχοντες στη διαλεκτική ισχύει για *όλους* (εμβέλεια της διαλεκτικής είναι η *καθολικότητα*)– ενώ, από την άλλη μεριά η ρητορική αφορά *συγκεκριμένα* άτομα (εμβέλεια της ρητορικής

δίχως σοφία» [*De Doctrina Christiana*, 28 301].

II

Επιτελεστικότητα. Η έννοια της επιτελεστικότητας εισήχθη στη φιλοσοφία από τον J.L. Austin [*Πώς να κάνουμε πράγματα με τις λέξεις*, έκδ. ΕΣΤΙΑ]. Ο Austin διακρίνει, μεταξύ άλλων, ανάμεσα στις *περιγραφικές* και στις *επιτελεστικές* εκφορές. Οι πρώτες καθρεφτίζουν ή περιγράφουν μια κατάσταση πραγμάτων και είναι αληθείς αν βρίσκονται σε αντιστοιχία με τον κόσμο (η πρόταση «έξω βρέχει» είναι αληθής αν υπάρχει αντιστοιχία ανάμεσα στην πρόταση και στον κόσμο, αν δηλαδή *έξω βρέχει*). Από την άλλη μεριά, οι επιτελεστικές εκφορές είναι συντελεστικές πράξης –δεν δηλώνουν απλώς κάτι, αλλά *κάνουν*: «Η διατύπωση της εκφοράς είναι η επιτέλεση μιας πράξης» [σ. 26]. Ένα από τα παραδείγματα επιτελεστικών εκφορών που προσφέρει ο Austin είναι το εξής: «Δέχομαι αυτή τη γυναίκα ως νόμιμη σύζυγό μου» [σ.24] (στην εκκλησία, με την παρουσία ιερέα, με τις κατάλληλες συμπεριφορές, κ.λπ.). Ένα άλλο, δικό μας, παράδειγμα: ο αξιωματικός φωνάζει στους στρατιώτες «Πυρ!». Το πρόβλημα όμως με τον τρόπο που εννοεί και χρησιμοποιεί ο Austin τις επιτελεστικές εκφορές είναι το εξής: *Προϋποθέτουν* και, δεν είναι δυνατό να λειτουργήσουν ανεξάρτητα από, μια ήδη υπάρχουσα σύμβαση ή θεσμό. Στο πρώτο από τα παραδείγματα που παραθέσαμε, προϋποτίθεται ο θεσμός του γάμου, στο δεύτερο η υπακοή προς τους ανωτέρους. Βέβαια, η επιτελεστική εκφορά, σε αντιδιαστολή προς την περιγραφική εκφορά, αλλάζει αυτό στο οποίο αναφέρεται (π.χ. ανακηρύσσει –και *κάνει*– δύο άτομα συζύγους, ενώ πριν ήταν μόνοι τους). Αλλά αλλάζει με τον τρόπο που υπαγορεύεται από τη σύμβαση ή τον θεσμό δίχως να επιτρέπει καμία παρέκκλιση. Και, συγκεκριμένα, το πρόβλημα είναι το εξής: το σύστημα μας εφοδιάζει με κατασκευασμένες κατηγορίες ή έννοιες και απαιτεί από μας να επιτελούμε με βάση αυτές τις κατηγορίες ή έννοιες *με τον τρόπο όμως που τις εννοεί το σύστημα* –με τον τρόπο δηλαδή που εννοεί έννοιες όπως "δημοκρατία", "ελευθερία", και «άλλα ηχηρά παρόμοια». Για παράδειγμα, ένας εργάτης έχει μάθει να λέει: «Διεκδικώ το δικαίωμα στην εργασία». Αλλά, από ποιους το διεκδικεί; Από αυτούς τους ίδιους τους εκμεταλλευτές που του απονέμουν το δικαίωμα! Με αυτόν τον τρόπο, η χρήση της επιτελεστικότητας που κάνει, όχι μόνο ενισχύει το σύστημα αλλά, επιπρόσθετα, *υποθηκεύει τον εαυτό του σ' αυτό* και εναποθέτει διηνεκώς τον εαυτό του για θυσία στο βωμό της εκμετάλλευσης. Εμείς, ωστόσο, διαβλέπουμε και μια διαφορετική χρήση της επιτελεστικότητας: μια χρήση που δεν επικυρώνει ούτε αποδέχεται το σύστημα, αλλά, αντίθετα, το *αμφισβητεί*, το *απαξιώνει* και το *ακυρώνει*.

Η άλλη χρήση της επιτελεστικότητας συνίσταται στο να

των οριζόντων" [όρος του Hans-George Gadamer, *Truth and Method*]. Τώρα βγαίνουμε από την υποκειμενικότητά μας και μπαίνουμε σε ένα πεδίο συλλογικής σκέψης και δράσης.

Τώρα αρνούμαστε τα όριά μας –τα όρια που μας έχει επιβάλλει ένας προσχεδιασμένος κόσμος, που το μόνο που κάνει είναι να μας *εγκλωβίζει* και να μας *αναλώνει*. Τώρα βγαίνουμε από την κατάσταση **της αδρανούς ύπαρξης** και μεταστοιχειωνόμαστε σε *πρόσωπα*.

Είναι αυτό ακριβώς που κάνει ο Σωκράτης. Χρησιμοποιεί την "επιτελεστικότητα" όχι με τον τρόπο που την υπαγορεύει το σύστημα ή ο κυρίαρχος εξουσιαστικός λόγος. Αυτό που κάνει ο Σωκράτης είναι να αρνείται κάθε *προσχεδιασμένο* κόσμο, να διανοίγει τους ορίζοντες προς το άπειρο, και να φανερώνει καινούριες δυνατότητες –δυνατότητες που βρίσκονται κρυμμένες μέσα στον κάθε άνθρωπο, αλλά που σε πολλούς από μας έχουν περιπέσει σε νάρκη. Βυθιζόμαστε όλο και πιο βαθιά σ' έναν εφιαλτικό ύπνο από τον οποίο, το ξύπνημα, κάθε μέρα που περνάει και κάθε νύχτα που έρχεται, γίνεται όλο και περισσότερο οδυνηρό, γίνεται όλο και λιγότερο εφικτό. Κάτω από αυτή την οπτική, η σωκρατική διαλεκτική ως πράξη επιτελεστικότητας είναι πρώτα απ' όλα μια πράξη *αφύπνισης*. Συνιστά *άλμα προς τα εμπρός*.

III

Η εικόνα του Σωκράτη. Αν ήταν να δώσουμε την εικόνα του Σωκράτη με μια πρόταση, θα λέγαμε ότι είναι αυτός που αμφισβήτησε τον κυρίαρχο και εξουσιαστικό λόγο. Και θα μπορούσαμε να τον παρομοιάσουμε με τον Αίσωπο. Ο Αίσωπος αμφισβήτησε τον κυρίαρχο λόγο των ανθρώπων με το να *δώσει* λόγο στα όντα που, λόγω της φύσης τους, δεν έχουν λόγο και, μη έχοντας λόγο, *κακοποιούνται*: τα ζώα. Από την άλλη μεριά, ο Σωκράτης *αφαίρεσε* (ή τουλάχιστον, προσπάθησε να αφαιρέσει) το λόγο από εκείνους που, λόγω της θέσης τους, έχουν λόγο και, έχοντας λόγο, *κακοποιούν*: τους εξουσιαστές.

Βέβαια, και οι δύο πλήρωσαν το τίμημα και το πλήρωσαν ακριβά: με τη ζωή τους.

Π.Π.Ν.Σ.

νικής τους θέσης, σπάνια αμφισβητούνται –η κοινωνική και πολιτική τους θέση εγγυάται για τη δήθεν εγκυρότητα των απόψεών τους και, βέβαια, δυσφορούν όταν οι γνώμες τους εξετάζονται. Αυτό που αποκαλύπτει η διαλεκτική είναι ότι η γνώση τους δεν είναι τίποτε άλλο από επιτήδευση. Ο κοινωνικός ρόλος της διαλεκτικής οδηγεί τον Σωκράτη σε ηθικο-πολιτικές ερωτήσεις, όπως «Είναι η αρετή διδακτέα;», ή «Είναι αναγκαίο να έχουμε έναν δάσκαλο για να μας μάθει την αρετή;». Ο Σωκράτης βέβαια πιστεύει ότι η αρετή βρίσκεται *μέσα* στον κάθε άνθρωπο, και, απλώς, με τον κατάλληλο τρόπο –με τη διαλεκτική –αφυπνίζεται. Και πώς γίνεται αυτό; Η εξής φράση είναι χαρακτηριστική: «Γνώρισε τον εαυτό σου» [*Χαρμίδης* 164d] –που μας φέρνει στο νου τη φημισμένη προτροπή του Οράτιου: *Sapere Aude! (Τόλμησε να σκεφτείς!).* Έτσι λοιπόν η αρετή βρίσκεται μέσα στον καθένα μας και δεν είναι αποτέλεσμα τεχνικής, ούτε επιδεξιότητας ούτε διδασκαλίας, ούτε βέβαια αντικείμενο χορηγίας.

Κι αν δεν *ενεργοποιήσουμε* την αρετή που βρίσκεται μέσα μας, αργά ή γρήγορα θα οδηγηθούμε στο αναπόφευκτο –στο Ροβεσπιέρο: «Η αρετή δίχως τον τρόμο είναι κενή έννοια» [*Ομιλία στη Συμβατική, 5/2/1794*]. Αλλά αυτό είναι το πρώτο στάδιο. Το επόμενο που ακολουθεί είναι η απόλυτη απελπισία: «Τρόμος *δίχως* αρετή».

Ας πούμε τώρα, πριν κλείσουμε αυτή την ενότητα, λίγα λόγια, ιδιαίτερα σχηματικά και συνοπτικά, για τη διάκριση ανάμεσα στη διαλεκτική και στη ρητορική. Το κοινό χαρακτηριστικό και των δύο είναι η πειθώ. Αλλά στη διαλεκτική η πειθώ πρέπει να είναι το αποτέλεσμα αυστηρά λογικής διαδικασίας, εδώ οι προτάσεις, έστω και αν αναφέρονται σε ένα συγκεκριμένο άτομο, αφορούν όλα τα άτομα καθολικά –ό,τι ισχύει για τους συμμετέχοντες στη διαλεκτική ισχύει για *όλους* (εμβέλεια της διαλεκτικής είναι η *καθολικότητα*)– ενώ, από την άλλη μεριά η ρητορική αφορά *συγκεκριμένα* άτομα (εμβέλεια της ρητορικής είναι η *γενικότητα*), έχει μόνον μία κατεύθυνση –από τον ρήτορα προς τους δέκτες –και κάνει χρήση όχι μόνο του λόγου αλλά και του συναισθήματος (π.χ. τόνο της φωνής, ένταση, κ.λπ.). Η διαλεκτική λοιπόν είναι η διαδικασία της λογικής δομής και **απευθύνεται στη σκέψη**, ενώ **η ρητορική στοχεύει στην πράξη**. Και είναι γνωστό ότι ο λόγος από μόνος του δεν κινεί. Εκείνο που κινεί είναι η όρεξη. Έτσι, η ρητορική, που στοχεύει στην κινητοποίηση του ατόμου, πρέπει να απευθυνθεί στην όρεξη –στο επιθυμητικό μέρος της ψυχής, έστω και αν σε κάποιες περιπτώσεις αυτό αντιστρατεύεται το λόγο. Με αυτή την έννοια, σφέρει ο Austin είναι το εξής: «Δέχομαι αυτή τη γυναίκα ως νόμιμη σύζυγό μου» [σ.24] (στην εκκλησία, με την παρουσία ιερέα, με τις κατάλληλες συμπεριφορές, κ.λπ.). Ένα άλλο, δικό μας, παράδειγμα: ο αξιωματικός φωνάζει στους στρατιώτες «Πυρ!». Το πρόβλημα όμως με τον τρόπο που εννοεί και χρησιμοποιεί ο Austin τις επιτελεστικές εκφορές είναι το εξής: *Προϋποθέτουν* και, δεν είναι δυνατό να λειτουργήσουν ανεξάρτητα από, μια ήδη υπάρχουσα σύμβαση ή θεσμό. Στο πρώτο από τα παραδείγματα που παραθέσαμε, προϋποτίθεται ο θεσμός του γάμου, στο δεύτερο η υπακοή προς τους ανωτέρους. Βέβαια, η επιτελεστική εκφορά, σε αντιδιαστολή προς την περιγραφική εκφορά, αλλάζει αυτό στο οποίο αναφέρεται (π.χ. ανακηρύσσει –και *κάνει*– δύο άτομα συζύγους, ενώ πριν ήταν μόνοι τους). Αλλά αλλάζει με τον τρόπο που υπαγορεύεται από τη σύμβαση ή τον θεσμό δίχως να επιτρέπει καμία παρέκκλιση. Και, συγκεκριμένα, το πρόβλημα είναι το εξής: το σύστημα μας εφοδιάζει με κατασκευασμένες κατηγορίες ή έννοιες και απαιτεί από μας να επιτελούμε με βάση αυτές τις κατηγορίες ή έννοιες *με τον τρόπο όμως που τις εννοεί το σύστημα* –με τον τρόπο δηλαδή που εννοεί έννοιες όπως "δημοκρατία", "ελευθερία", και «άλλα ηχηρά παρόμοια». Για παράδειγμα, ένας εργάτης έχει μάθει να λέει: «Διεκδικώ το δικαίωμα στην εργασία». Αλλά, από ποιους το διεκδικεί; Από αυτούς τους ίδιους τους εκμεταλλευτές που του απονέμουν το δικαίωμα! Με αυτόν τον τρόπο, η χρήση της επιτελεστικότητας που κάνει, όχι μόνο ενισχύει το σύστημα αλλά, επιπρόσθετα, *υποθηκεύει τον εαυτό του σ' αυτό* και εναποθέτει διηνεκώς τον εαυτό του για θυσία στο βωμό της εκμετάλλευσης. Εμείς, ωστόσο, διαβλέπουμε και μια διαφορετική χρήση της επιτελεστικότητας: μια χρήση που δεν επικυρώνει ούτε αποδέχεται το σύστημα, αλλά, αντίθετα, το *αμφισβητεί*, το *απαξιώνει* και το *ακυρώνει*.

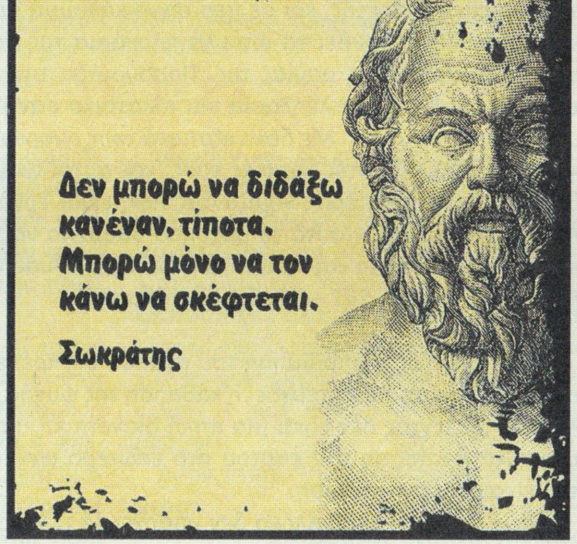
Η άλλη χρήση της επιτελεστικότητας συνίσταται στο να βλέπουμε τον εαυτό μας *με δυνατότητες*, και όχι με τον τρόπο που μας βλέπει το σύστημα και που μας επιβάλλει να βλέπουμε τον εαυτό μας, δηλαδή, όπως έλεγε κι ένας παλιός μας φίλος –με τον οποίο χώρισαν οι δρόμοι μας –«Σαν ένα σακί με πατάτες». Το να δεις όμως τον εαυτό σου με δυνατότητες σημαίνει *διάνοιξη του ορίζοντα*. Αλλά τι είναι ο ορίζοντας; Είναι η διάσταση μέσα στην οποία οι πράξεις και οι σκέψεις αποκτούν νόημα. Αυτή η διάσταση όμως, δεν περιορίζεται (ή τουλάχιστον *δεν πρέπει* να περιορίζεται) στο άμεσο, στο συγκεκριμένο, και στο αναγκαίο. Αντίθετα, ο ορίζοντας διανοίγεται δυνητικά στο νάρκη. Βυθιζόμαστε όλο και πιο βαθιά σ' έναν εφιαλτικό ύπνο από τον οποίο, το ξύπνημα, κάθε μέρα που περνάει και κάθε νύχτα που έρχεται, γίνεται όλο και περισσότερο οδυνηρό, γίνεται όλο και λιγότερο εφικτό. Κάτω από αυτή την οπτική, η σωκρατική διαλεκτική ως πράξη επιτελεστικότητας είναι πρώτα απ' όλα μια πράξη *αφύπνισης*. Συνιστά *άλμα προς τα εμπρός*.

III

Η εικόνα του Σωκράτη. Αν ήταν να δώσουμε την εικόνα του Σωκράτη με μια πρόταση, θα λέγαμε ότι είναι αυτός που αμφισβήτησε τον κυρίαρχο και εξουσιαστικό λόγο. Και θα μπορούσαμε να τον παρομοιάσουμε με τον Αίσωπο. Ο Αίσωπος αμφισβήτησε τον κυρίαρχο λόγο των ανθρώπων με το να *δώσει* λόγο στα όντα που, λόγω της φύσης τους, δεν έχουν λόγο και, μη έχοντας λόγο, *κακοποιούνται*: τα ζώα. Από την άλλη μεριά, ο Σωκράτης *αφαίρεσε* (ή τουλάχιστον, προσπάθησε να αφαιρέσει) το λόγο από εκείνους που, λόγω της θέσης τους, έχουν λόγο και, έχοντας λόγο, *κακοποιούν*: τους εξουσιαστές.

Βέβαια, και οι δύο πλήρωσαν το τίμημα και το πλήρωσαν ακριβά: με τη ζωή τους.

Π.Π.Ν.Σ.

Η ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ ΕΙΝΑΙ ΕΛΛΗΝΙΚΗ. Η ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ ΕΙΝΑΙ ΕΒΡΑΪΚΗ;

(Μέρος 2ο)

Οι τεταμένες και συχνά εχθρικές σχέσεις μεταξύ της ελληνικής και εβραϊκής κοινότητας της Θεσσαλονίκης εντείνονταν πολλές φορές από περιστατικά όπου εμπλέκονταν μέλη και των δύο κοινοτήτων. Τα οικονομικά κίνητρα συγχρονίζονταν πολλές φορές με πολιτικές επιδιώξεις σε μια περίοδο έντονων ανακατατάξεων ως προς τη νομή της εθνικής και κρατικής εξουσίας. Είναι δεδομένο, λοιπόν, ότι η πλειονότητα των εβραίων αντιμετώπιζε αρνητικά την προσάρτηση της πόλης, το 1912, στο ελληνικό κράτος. Αυτή τους η στάση οφειλόταν στο ότι η Θεσσαλονίκη, κατά τη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αποτελούσε μια πολυπολιτισμική πόλη, με έντονο εμπορικό χαρακτήρα και το λιμάνι της αποτελούσε πύλη για τα βαλκάνια και την Ευρώπη, πέραν των προνομίων που μέλη της εβραϊκής κοινότητας απολάμβαναν. Η δυναμική του συγκεκριμένου λιμανιού θα μειωνόταν, αφού λίγα χιλιόμετρα βορειότερα θα υπήρχαν σύνορα και συνεπώς οι μεταφορές προς τη βαλκανική χερσόνησο δεν θα είχαν την ίδια αμεσότητα προς τη βαλκανική ενδοχώρα.

Οι προβληματισμοί της εβραϊκής κοινότητας δεν εντάσσονταν μόνο στο οικονομικό σκέλος αλλά και στο πολιτικό. Εντός της κοινότητας υπήρχαν, από τις αρχές του 20ου αι., τρεις κύριες τάσεις: οι σιωνιστές, οι αφομοιωτικοί, οι οποίοι πίστευαν ότι πρέπει να ενσωματώνονται στη κυρίαρχη εξουσία και να μην λειτουργούν διακριτά ή ανταγωνιστικά. Γι' αυτό το λόγο συμμετείχαν ενεργά στο κίνημα των νεοτούρκων στη Θεσσαλονίκη. Οι σοσιαλιστές αποτελούσαν τη τρίτη τάση και θεωρούσαν ότι το εθνικό ζήτημα στα Βαλκάνια όφειλε να υποταχθεί στη προοπτική της σοσιαλιστικής αναδιάρθρωσης της οθωμανικής κοινωνίας.

Επί πλέον, εντός της κοινότητας, σταθερά αναπτύσσονταν ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ εργατών και λοιπών καταπιεσμέ-

λονίκης με δικαίωμα εκλογής τεσσάρων εδρών για τη συντακτική συνέλευση και του Εκλογικού Συλλόγου Μουσουλμάνων Θράκης. Ο εκλογικός διαχωρισμός των ελλήνων υπηκόων συνεχίστηκε μέχρι και το 1934, αφού εν τω μεταξύ κρίθηκε αντισυνταγματική η ίδρυση χωριστού Εκλογικού Συλλόγου Ισραηλιτών του Δήμου Θεσσαλονίκης. Οι εβραίοι της Θεσσαλονίκης, στις εκλογές του 1923, διαμαρτυρόμενοι για το διαχωρισμό τους από το υπόλοιπο εκλογικό σώμα, απείχαν από τη διαδικασία. Αυτό έδωσε την ευκαιρία στην **εφημερίδα *Μακεδονία*** να επαναλάβει και να εντείνει τις αντιεβραϊκές της επιθέσεις, οι οποίες απέκτησαν συστηματικότητα και διάρκεια.

Οι εξελίξεις αυτές, εν έτει 1923, αποτελούν για πολλούς πρόαγγελο για εκείνα που θα ακολουθήσουν λίγα χρόνια αργότερα. Τη δεκαετία του '20 συνεχίζεται το κύμα φυγής των εβραίων από τη Θεσσαλονίκη, που είχε ξεκινήσει το 1912, προς άλλα μέρη και ιδιαιτέρως προς το Παρίσι. Ταυτόχρονα, εξαθλιωμένοι πρόσφυγες ελληνικής καταγωγής συνέρρεαν στη Θεσσαλονίκη και σημαντικό κομμάτι εκείνων θα επιδείξει μια αντιεβραϊκή στάση. Επιχειρηματικές έριδες, ανταγωνισμοί και η καθιέρωση υποχρεωτικής κυριακάτικης αργίας, το 1924, για όλα τα μαγαζιά, ακόμα και αυτά που έκλειναν το Σάββατο (εβραϊκή αργία), δημιούργησαν νέα δεδομένα και έναν υποχθόνιο αλλά διάχυτο αντισημιτισμό.

Στις αρχές του 1927, η πρωτοεμφανιζόμενη οργάνωση Εθνική Ένωσις «η Ελλάς» (ΕΕΕ), θα εκφράσει με απόλυτο τρόπο τον αντισημιτισμό της. Οι αφορμές δεν άργησαν να δοθούν ή να «εφευρεθούν» ώστε οι φασίστες να αναλάβουν δράση. Κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα του 1931 προβάλλεται σε κινηματογράφο της πόλης η ταινία *Βασιλεύς των Βασιλέων*, προκαλώντας την αντίδραση των σιωνιστών οι οποίοι εισέβαλαν στο κινηματογράφο, με αποτέλεσμα την

λησαν τον συγκεκριμένο καταυλισμό. Η παραγκούπολη του Κάμπελ φιλοξενούσε από το '17 τους φτωχούς πυροπαθείς της μεγάλης πυρκαγιάς. Μετά από αυτή την ενέργεια σημαντικό κομμάτι εβραίων καταφεύγει στην Παλαιστίνη, όπου απασχολήθηκαν κυρίως ως λιμενεργάτες και αχθοφόροι. Στη δίκη που διεξήχθη ένα χρόνο αργότερα, με κατηγορούμενους μέλη της ΕΕΕ και τον διευθυντή της *Μακεδονίας*, όλοι κρίθηκαν αθώοι.

Παρατηρείται ξεκάθαρα, ότι στη νέα Θεσσαλονίκη, την μετά του 1912, με την διαδικασία ελληνοποίησης με τη προσθήκη χιλιάδων ελλήνων προσφύγων, συχνές ήταν οι αντιπαραθέσεις και οι βιαιοπραγίες μεταξύ ελλήνων (χριστιανών, εθνικιστών) και εβραίων ελληνικής καταγωγής. Με τη συνδρομή του τύπου και δηλώσεων πολιτικών υπήρξαν περίοδοι διάχυτης αντισημιτικής στάσης. Γι' αυτό, ίσως, δεν είναι τυχαία η απόλυτη σχεδόν «επιτυχία» της «τελικής λύσης» στη περίπτωση της Θεσσαλονίκης. Όπως σημειώνει και η Ρ. Μπενβενίστε (*Αυτοί επέζησαν, εκδ. Πόλις*): *«Χάρη σε πληροφορίες κατασκόπων που δρούσαν από τη δεκαετία του 1930, η ναζιστική ηγεσία γνώριζε λεπτομέρειες για την εβραϊκή κοινότητα*

δια αλληλογραφίας από τους ναζί να τους δωθούν «εγκαταλελειμμένα εβραϊκά καταστήματα». Ο Γ. Πούλος, γνωστός ταγματασφαλίτης, πούλησε τα αποθέματα καταστημάτων για να χρηματοδοτήσει τη δράση του, ενώ ο Λάσκαρης Παπαναούμ, γνωστός αντισημίτης της πόλης, παρέλαβε για τους «κόπους» του δυο καταστήματα. ***«Με τον ίδιο τρόπο πλούτισαν από τις περιουσίες της ΥΔΙΠ πολλοί γκεσταπίτες, πράκτορες ή απλώς φίλοι και συγγενείς των κορυφαίων επαγγελματικών κύκλων της πόλης»*** (Μ. Mazower, Οι συνέπειες του διωγμού των εβραίων). Τον Δεκέμβριο του 1942 καταστρέφεται το πανάρχαιο **εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης, στο σημείο όπου σήμερα στέκεται το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.**

Εκεί, λοιπόν, όπου οι ναζί κατέστρεψαν και σύλησαν, οι έλληνες δημοκράτες διαχειριστές έκτισαν το Πανεπιστήμιο. Αλλά οι αποφάσεις των ναζί και του γερμανού διοικητή Μέρτεν, δεν εκπορεύονταν από κεντρικές οδηγίες για καταστροφή του νεκροταφείου, το οποίο αποτέλεσε ουσιαστικά ένα «δώρο» προς τους έλληνες συνεργάτες του. Άλλωστε, από το 1925 διάφορα σχέδια αναπλάσεων προέβλεπαν τη μεταφορά

τατάξεων ως προς τη νομή της εθνικής και κρατικής εξουσίας. Είναι δεδομένο, λοιπόν, ότι η πλειονότητα των εβραίων αντιμετώπιζε αρνητικά την προσάρτηση της πόλης, το 1912, στο ελληνικό κράτος. Αυτή τους η στάση οφειλόταν στο ότι η Θεσσαλονίκη, κατά τη περίοδο της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, αποτελούσε μια πολυπολιτισμική πόλη, με έντονο εμπορικό χαρακτήρα και το λιμάνι της αποτελούσε πύλη για τα βαλκάνια και την Ευρώπη, πέραν των προνομίων που μέλη της εβραϊκής κοινότητας απολάμβαναν. Η δυναμική του συγκεκριμένου λιμανιού θα μειωνόταν, αφού λίγα χιλιόμετρα βορειότερα θα υπήρχαν σύνορα και συνεπώς οι μεταφορές προς τη βαλκανική χερσόνησο δεν θα είχαν την ίδια αμεσότητα προς τη βαλκανική ενδοχώρα.

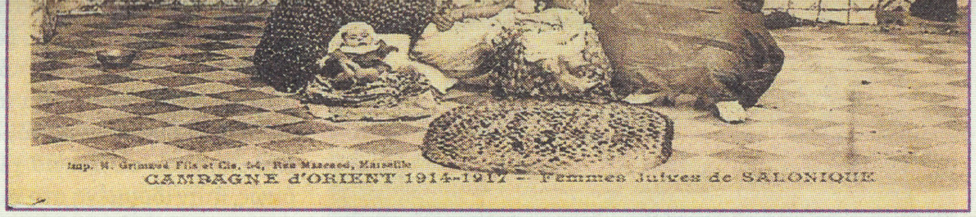
Οι προβληματισμοί της εβραϊκής κοινότητας δεν εντάσσονταν μόνο στο οικονομικό σκέλος αλλά και στο πολιτικό. Εντός της κοινότητας υπήρχαν, από τις αρχές του 20ου αι., τρεις κύριες τάσεις: οι σιωνιστές, οι αφομοιωτικοί, οι οποίοι πίστευαν ότι πρέπει να ενσωματώνονται στη κυρίαρχη εξουσία και να μην λειτουργούν διακριτά ή ανταγωνιστικά. Γι' αυτό το λόγο συμμετείχαν ενεργά στο κίνημα των νεοτούρκων στη Θεσσαλονίκη. Οι σοσιαλιστές αποτελούσαν τη τρίτη τάση και θεωρούσαν ότι το εθνικό ζήτημα στα Βαλκάνια όφειλε να υποταχθεί στη προοπτική της σοσιαλιστικής αναδιάρθρωσης της οθωμανικής κοινωνίας.

Επί πλέον, εντός της κοινότητας, σταθερά αναπτύσσονταν ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ εργατών και λοιπών καταπιεσμένων, και εβραίων βιομηχάνων και επιχειρηματιών. Από την άλλη πλευρά, στο κυρίαρχο εθνικό πολιτικό σκηνικό, όπως αυτό διαμορφωνόταν μετά το πέρας των βαλκανικών πολέμων και του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, οι εβραϊκές κοινότητες εξυπηρετούσαν τις επιδιώξεις της ελληνικής διπλωματίας. Για παράδειγμα, ο υπουργός εξωτερικών Ν. Πολίτης, ένα μήνα μετά την εγκατάσταση της κυβέρνησης Βενιζέλου στην Αθήνα, έκανε μια ιδιαιτέρως σημαντική δήλωση, εκφράζοντας την υποστήριξη της ελληνικής κυβέρνησης στην ιδέα για την ίδρυση «εθνικής εβραϊκής εστίας» στην Παλαιστίνη. Μια δήλωση που έγινε πέντε μήνες νωρίτερα από την περιβόητη «Δια-λονίκης. Οι εβραίοι της Θεσσαλονίκης, στις εκλογές του 1923, διαμαρτυρόμενοι για το διαχωρισμό τους από το υπόλοιπο εκλογικό σώμα, απείχαν από τη διαδικασία. Αυτό έδωσε την ευκαιρία στην **εφημερίδα *Μακεδονία*** να επαναλάβει και να εντείνει τις αντιεβραϊκές της επιθέσεις, οι οποίες απέκτησαν συστηματικότητα και διάρκεια.

Οι εξελίξεις αυτές, εν έτει 1923, αποτελούν για πολλούς προάγγελο για εκείνα που θα ακολουθήσουν λίγα χρόνια αργότερα. Τη δεκαετία του '20 συνεχίζεται το κύμα φυγής των εβραίων από τη Θεσσαλονίκη, που είχε ξεκινήσει το 1912, προς άλλα μέρη και ιδιαιτέρως προς το Παρίσι. Ταυτόχρονα, εξαθλιωμένοι πρόσφυγες ελληνικής καταγωγής συνέρρεαν στη Θεσσαλονίκη και σημαντικό κομμάτι εκείνων θα επιδείξει μια αντιεβραϊκή στάση. Επιχειρηματικές έριδες, ανταγωνισμοί και η καθιέρωση υποχρεωτικής κυριακάτικης αργίας, το 1924, για όλα τα μαγαζιά, ακόμα και αυτά που έκλειναν το Σάββατο (εβραϊκή αργία), δημιούργησαν νέα δεδομένα και έναν υποχθόνιο αλλά διάχυτο αντισημιτισμό.

Στις αρχές του 1927, η πρωτοεμφανιζόμενη οργάνωση Εθνική Ένωσις «η Ελλάς» (ΕΕΕ), θα εκφράσει με απόλυτο τρόπο τον αντισημιτισμό της. Οι αφορμές δεν άργησαν να δοθούν ή να «εφευρεθούν» ώστε οι φασίστες να αναλάβουν δράση. Κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα του 1931 προβάλλεται σε κινηματογράφο της πόλης η ταινία *Βασιλεύς των Βασιλέων*, προκαλώντας την αντίδραση των σιωνιστών οι οποίοι εισέβαλαν στο κινηματογράφο, με αποτέλεσμα την διακοπή της ταινίας. Ο ηγέτης τους Α. Ρεκανάτι υποστηρίζει ότι *«το μαρτύριον του Γολγοθά είναι μύθος εφευρεθείς υπό των ιερέων προς εκμετάλλευσιν των πιστών»*.

Ο κύβος ερρίφθη και σε συνδυασμό με την παραπληροφόρηση ενός γεγονότος όπου εμπλεκόταν ο εκπρόσωπος της Μακάμπι Θεσσαλονίκης, οι επιθέσεις και συμπλοκές μεταξύ εβραίων και τρεψιλιτών ήταν συχνές με αποκορύφωμα την επίθεση στα γραφεία της Μακάμπι και το μποϊκοτάζ στα εβραϊκά μαγαζιά. Η κατάσταση ήταν εκτός ελέγχου και ας προέβαινε σε δηλώσεις αποδοκιμασίας, των πράξεων της ΕΕΕ, ο πρωθυπουργός Βενιζέλος. Να σημειώσουμε ότι η εφημερίδα *Μακεδονία* με τη

λησαν τον συγκεκριμένο καταυλισμό. Η παραγκούπολη του Κάμπελ φιλοξενούσε από το '17 τους φτωχούς πυροπαθείς της μεγάλης πυρκαγιάς. Μετά από αυτή την ενέργεια σημαντικό κομμάτι εβραίων καταφεύγει στην Παλαιστίνη, όπου απασχολήθηκαν κυρίως ως λιμενεργάτες και αχθοφόροι. Στη δίκη που διεξήχθη ένα χρόνο αργότερα, με κατηγορούμενους μέλη της ΕΕΕ και τον διευθυντή της *Μακεδονίας,* όλοι κρίθηκαν αθώοι.

Παρατηρείται ξεκάθαρα, ότι στη νέα Θεσσαλονίκη, την μετά του 1912, με την διαδικασία ελληνοποίησης με τη προσθήκη χιλιάδων ελλήνων προσφύγων, συχνές ήταν οι αντιπαραθέσεις και οι βιαιοπραγίες μεταξύ ελλήνων (χριστιανών, εθνικιστών) και εβραίων ελληνικής καταγωγής. Με τη συνδρομή του τύπου και δηλώσεων πολιτικών υπήρξαν περίοδοι διάχυτης αντισημιτικής στάσης. Γι' αυτό, ίσως, δεν είναι τυχαία η απόλυτη σχεδόν «επιτυχία» της «τελικής λύσης» στη περίπτωση της Θεσσαλονίκης. Όπως σημειώνει και η Ρ. Μπενβενίστε *(Αυτοί επέζησαν, εκδ. Πόλις)*: *«Χάρη σε πληροφορίες κατασκόπων που δρούσαν από τη δεκαετία του 1930, η ναζιστική ηγεσία γνώριζε λεπτομέρειες για την εβραϊκή κοινότητα και η καταστροφή των εβραίων της Θεσσαλονίκης αποτελούσε μέρος του ναζιστικού σχεδίου από το φθινόπωρο του 1941»*. Με εξαίρεση λίγες δεκάδες θεσσαλονικιών που ρίσκαραν και βοήθησαν τους εβραίους της πόλης, η πλειονότητα είτε σιωπούσε αδιάφορη, είτε εποφθαλμιούσε τις περιουσίες τους. Σημειώνει η Μπάρμπαρα Σπένγλερ-Αξιοπούλου: «...*πόλεις στις οποίες υπήρξαν έντονα ανταγωνιστικές επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ εβραίων και χριστιανών, οι εβραίοι δεν μπορούσαν να αναμένουν τη συμπαράσταση των χριστιανών συμπολιτών τους. Υπήρξε λοιπόν στην Ελλάδα βοήθεια και αλληλεγγύη; Και ναι, και όχι*». Και γι' αυτό το λόγο συναντώνται πόλεις που

δια αλληλογραφίας από τους ναζί να τους δωθούν «εγκαταλελειμμένα εβραϊκά καταστήματα». Ο Γ. Πούλος, γνωστός ταγματασφαλίτης, πούλησε τα αποθέματα καταστημάτων για να χρηματοδοτήσει τη δράση του, ενώ ο Λάσκαρης Παπαναούμ, γνωστός αντισημίτης της πόλης, παρέλαβε για τους «κόπους» του δυο καταστήματα. ***«Με τον ίδιο τρόπο πλούτισαν από τις περιουσίες της ΥΔΙΠ πολλοί γκεσταπίτες, πράκτορες ή απλώς φίλοι και συγγενείς των κορυφαίων επαγγελματικών κύκλων της πόλης» (***Μ. Mazower, Οι συνέπειες του διωγμού των εβραίων). Τον Δεκέμβριο του 1942 καταστρέφεται το πανάρχαιο **εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης, στο σημείο όπου σήμερα στέκεται το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.**

Εκεί, λοιπόν, όπου οι ναζί κατέστρεψαν και σύλησαν, οι έλληνες δημοκράτες διαχειριστές έκτισαν το Πανεπιστήμιο. Αλλά οι αποφάσεις των ναζί και του γερμανού διοικητή Μέρτεν, δεν εκπορεύονταν από κεντρικές οδηγίες για καταστροφή του νεκροταφείου, το οποίο αποτελέσε ουσιαστικά ένα «δώρο» προς τους έλληνες συνεργάτες του. Άλλωστε, από το 1925 διάφορα σχέδια αναπλάσεων προέβλεπαν τη μεταφορά του νεκροταφείου, ενώ το 1937 ένας μεταξικός νόμος όριζε ότι μέρος της έκτασης θα αποδιδόταν στο ΑΠΘ και η υπόλοιπη θα μετατρεπόταν σε άλσος, χωρίς να πειραχτούν οι υφιστάμενοι τάφοι, αλλά με την πάροδο ενός έτους να σταματήσουν και οι νέες ταφές. Από τη καταστροφή του νεκροταφείου, αρκετές δεκάδες επιτήδειοι, προμηθεύονται επιτύμβιες πλάκες για να μαρμαροστρώσουν πεζόδρομια και αυλές ή να χτίσουν μαντρότοιχους. Το ίδιο εφαρμόζει και ο Δήμος Θεσσαλονίκης, ενώ η σύληση συνεχίζεται και το 1947 όπου με πλάκες γεμίζει ο περίβολος του ναού του Αγ. Δημητρίου. Δεν χωρά, λοιπόν, καμιά αμφιβολία ότι στην πόλη ήταν σταθερά παρούσα μια

Οι προβληματισμοί της εβραϊκής κοινότητας δεν εντάσσονταν μόνο στο οικονομικό σκέλος αλλά και στο πολιτικό. Εντός της κοινότητας υπήρχαν, από τις αρχές του 20ου αι., τρεις κύριες τάσεις: οι σιωνιστές, οι αφομοιωτικοί, οι οποίοι πίστευαν ότι πρέπει να ενσωματώνονται στη κυρίαρχη εξουσία και να μην λειτουργούν διακριτά ή ανταγωνιστικά. Γι' αυτό το λόγο συμμετείχαν ενεργά στο κίνημα των νεοτούρκων στη Θεσσαλονίκη. Οι σοσιαλιστές αποτελούσαν τη τρίτη τάση και θεωρούσαν ότι το εθνικό ζήτημα στα Βαλκάνια όφειλε να υποταχθεί στη προοπτική της σοσιαλιστικής αναδιάρθρωσης της οθωμανικής κοινωνίας.

Επί πλέον, εντός της κοινότητας, σταθερά αναπτύσσονταν ανταγωνιστικές σχέσεις μεταξύ εργατών και λοιπών καταπιεσμένων, και εβραίων βιομηχάνων και επιχειρηματιών. Από την άλλη πλευρά, στο κυρίαρχο εθνικό πολιτικό σκηνικό, όπως αυτό διαμορφωνόταν μετά το πέρας των βαλκανικών πολέμων και του πρώτου παγκοσμίου πολέμου, οι εβραϊκές κοινότητες εξυπηρετούσαν τις επιδιώξεις της ελληνικής διπλωματίας. Για παράδειγμα, ο υπουργός εξωτερικών Ν. Πολίτης, ένα μήνα μετά την εγκατάσταση της κυβέρνησης Βενιζέλου στην Αθήνα, έκανε μια ιδιαιτέρως σημαντική δήλωση, εκφράζοντας την υποστήριξη της ελληνικής κυβέρνησης στην ιδέα για την ίδρυση «εθνικής εβραϊκής εστίας» στην Παλαιστίνη. Μια δήλωση που έγινε πέντε μήνες νωρίτερα από την περίφημη «Διακήρυξη Μπάλφουρ» και προφανώς με την επιδίωξη της όξυνσης της κρίσης στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, μέρος της οποίας αποτελούσε τότε και η Παλαιστίνη.

Μετά και την Μικρασιατική Καταστροφή και σε συνδυασμό με τα εκλογικά αποτελέσματα του 1920, διάχυτη ήταν η θεωρία περί αλλοεθνούς και αντεθνικής ψήφου, η οποία ουσιαστικά κυριαρχούσε στις αναλύσεις από το 1915. Έτσι, ο εκλογικός νόμος που ψηφίστηκε το 1923 όριζε την ίδρυση Εκλογικού Συλλόγου Ισραηλιτών Θεσσαλονίκης, έτσι ώστε να πάρει ο εβραϊκός πληθυσμός μια αντιεβραϊκή στάση. Επιχειρηματικές έριδες, ανταγωνισμοί και η καθιέρωση υποχρεωτικής κυριακάτικης αργίας, το 1924, για όλα τα μαγαζιά, ακόμα και αυτά που έκλειναν το Σάββατο (εβραϊκή αργία), δημιούργησαν νέα δεδομένα και έναν υποχθόνιο αλλά διάχυτο αντισημιτισμό.

Στις αρχές του 1927, η πρωτοεμφανιζόμενη οργάνωση Εθνική Ένωσις «η Ελλάς» (ΕΕΕ), θα εκφράσει με απόλυτο τρόπο τον αντισημιτισμό της. Οι αφορμές δεν άργησαν να δοθούν ή να «εφευρεθούν» ώστε οι φασίστες να αναλάβουν δράση. Κατά τη Μεγάλη Εβδομάδα του 1931 προβάλλεται σε κινηματογράφο της πόλης η ταινία *Βασιλεύς των Βασιλέων*, προκαλώντας την αντίδραση των σιωνιστών οι οποίοι εισέβαλαν στο κινηματογράφο, με αποτέλεσμα την διακοπή της ταινίας. Ο ηγέτης τους Α. Ρεκανάτι υποστηρίζει ότι *«το μαρτύριον του Γολγοθά είναι μύθος εφευρεθείς υπό των ιερέων προς εκμετάλλευσιν των πιστών»*.

Ο κύβος ερρίφθη και σε συνδυασμό με την παραπληροφόρηση ενός γεγονότος όπου εμπλεκόταν ο εκπρόσωπος της Μακάμπι Θεσσαλονίκης, οι επιθέσεις και συμπλοκές μεταξύ εβραίων και τριεψιλιτών ήταν συχνές με αποκορύφωμα την επίθεση στα γραφεία της Μακάμπι και το μποϋκοτάζ στα εβραϊκά μαγαζιά. Η κατάσταση ήταν εκτός ελέγχου και ας προέβαινε σε δηλώσεις αποδοκιμασίας, των πράξεων της ΕΕΕ, ο πρωθυπουργός Βενιζέλος. Να σημειώσουμε ότι η εφημερίδα *Μακεδονία* με τη γνωστή αντιεβραϊκή της στάση ήταν σταθερά βενιζελική, καθώς επίσης ότι πολλά στελέχη του Κόμματος Φιλελευθέρων του Βενιζέλου θα υποστηρίξουν την ΕΕΕ, ενώ βασική δεξαμενή μελών της προέρχονταν από τους προσφυγικούς καταυλισμούς, όπου δεν χωρά αμφιβολία για την επιρροή του Βενιζέλου.

Στις 29 Ιουνίου του '31, λοιπόν, εθνικιστές της ΕΕΕ και άλλων οργανώσεων μετέβησαν στον **εβραϊκό καταυλισμό Κάμπελ** (σημερινή περιοχή Βότση Καλαμαριάς) και πυρπόλησαν ...

Παρατηρείται ξεκάθαρα, ότι στη νέα Θεσσαλονίκη, την μετά του 1912, με την διαδικασία ελληνοποίησης με τη προσθήκη χιλιάδων ελλήνων προσφύγων, συχνές ήταν οι αντιπαραθέσεις και οι βιαιοπραγίες μεταξύ ελλήνων (χριστιανών, εθνικιστών) και εβραίων ελληνικής καταγωγής. Με τη συνδρομή του τύπου και δηλώσεων πολιτικών υπήρξαν περίοδοι διάχυτης αντισημιτικής στάσης. Γι' αυτό, ίσως, δεν είναι τυχαία η απόλυτη σχεδόν «επιτυχία» της «τελικής λύσης» στη περίπτωση της Θεσσαλονίκης. Όπως σημειώνει και η Ρ. Μπενβενίστε (*Αυτοί επέζησαν, εκδ. Πόλις*): *«Χάρη σε πληροφορίες κατασκόπων που δρούσαν από τη δεκαετία του 1930, η ναζιστική ηγεσία γνώριζε λεπτομέρειες για την εβραϊκή κοινότητα και η καταστροφή των εβραίων της Θεσσαλονίκης αποτελούσε μέρος του ναζιστικού σχεδίου από το φθινόπωρο του 1941»*. Με εξαίρεση λίγες δεκάδες θεσσαλονικιών που ρίσκαραν και βοήθησαν τους εβραίους της πόλης, η πλειονότητα είτε σιωπούσε αδιάφορη, είτε εποφθαλμιούσε τις περιουσίες τους. Σημειώνει η Μπάρμπαρα Σπένγλερ-Αξιοπούλου: *«...πόλεις στις οποίες υπήρξαν έντονα ανταγωνιστικές επαγγελματικές σχέσεις μεταξύ εβραίων και χριστιανών, οι εβραίοι δεν μπορούσαν να αναμένουν τη συμπαράσταση των χριστιανών συμπολιτών τους. Υπήρξε λοιπόν στην Ελλάδα βοήθεια και αλληλεγγύη; Και ναι, και όχι»*. Και γι' αυτό το λόγο συναντώνται πόλεις που είχαν λίγες απώλειες με αρκετή αλληλεγγύη, όπως Αθήνα, Χαλκίδα, Ζάκυνθος ενώ στον αντίποδα στέκουν τα Γιάννενα, η Θεσσαλονίκη, η Ρόδος κ.ά.

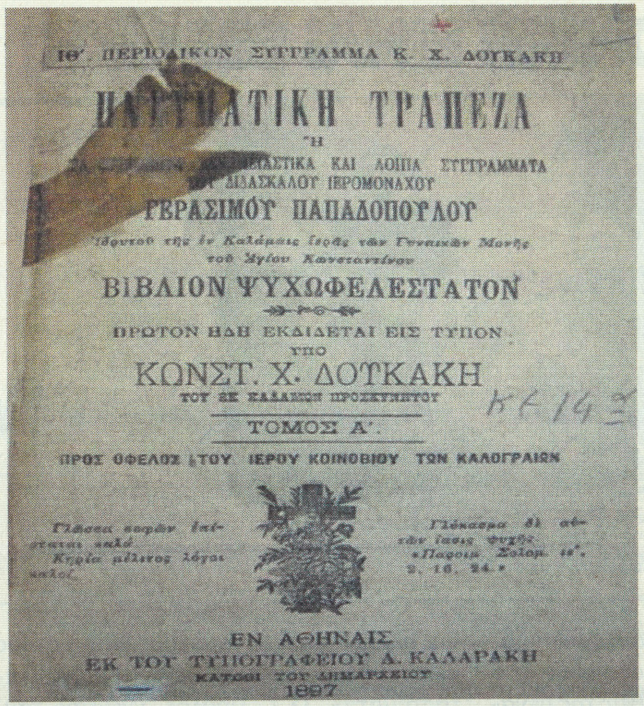
Για τη **διαχείριση των ισραηλιτικών περιουσιών** οι ναζί ίδρυσαν στις 7/3/1943 την Υπηρεσία Διαχειρίσεως Ισραηλιτικών Περιουσιών (ΥΔΙΠ), όπου όπως διαπιστώνεται από σχετικά αρχεία, υπάλληλοι ενδιαφέρονταν να τους ανατεθεί απογραφή καταστημάτων, όπως χρυσοχοεία, για τη κλοπή και ιδιοποίηση αντικειμένων. Σε άλλες περιπτώσεις, έλληνες ζητούσαν ... ***των κορυφαίων επαγγελματικών κύκλων της πόλης»*** (Μ. Mazower, Οι συνέπειες του διωγμού των εβραίων). Τον Δεκέμβριο του 1942 καταστρέφεται το πανάρχαιο **εβραϊκό νεκροταφείο της πόλης, στο σημείο όπου σήμερα στέκεται το Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο.**

Εκεί, λοιπόν, όπου οι ναζί κατέστρεψαν και σύλησαν, οι έλληνες δημοκράτες διαχειριστές έκτισαν το Πανεπιστήμιο. Αλλά οι αποφάσεις των ναζί και του γερμανού διοικητή Μέρτεν, δεν εκπορεύονταν από κεντρικές οδηγίες για καταστροφή του νεκροταφείου, το οποίο αποτέλεσε ουσιαστικά ένα «δώρο» προς τους έλληνες συνεργάτες του. Άλλωστε, από το 1925 διάφορα σχέδια αναπλάσεων προέβλεπαν τη μεταφορά του νεκροταφείου, ενώ το 1937 ένας μεταξικός νόμος όριζε ότι μέρος της έκτασης θα αποδιδόταν στο ΑΠΘ και η υπόλοιπη θα μετατρεπόταν σε άλσος, χωρίς να πειραχτούν οι υφιστάμενοι τάφοι, αλλά με την πάροδο ενός έτους να σταματήσουν και οι νέες ταφές. Από τη καταστροφή του νεκροταφείου αρκετές δεκάδες επιτήδειοι, προμηθεύονται επιτύμβιες πλάκες για να μαρμαροστρώσουν πεζοδρόμια και αυλές ή να χτίσουν μαντρότοιχους. Το ίδιο εφαρμόζει και ο Δήμος Θεσσαλονίκης, ενώ η σύληση συνεχίζεται και το 1947 όπου με πλάκες γεμίζει ο περίβολος του ναού του Αγ. Δημητρίου. Δεν χωρά, λοιπόν, καμιά αμφιβολία ότι στην πόλη ήταν σταθερά παρούσα μια αντισημιτική στάση που «βοήθησε» τους ναζί να πετύχουν το μεγαλύτερο ποσοστό εκτόπισης στον ευρωπαϊκό χώρο, 96% σε σύνολο 49.000 ανθρώπων. Αλλά αυτή η «στάση» θα συνεχιστεί δεκαετίες μετά την εκτόπιση μέσω της αποσιώπησης...

Οι ευθύνες βαρύνουν, εκτός φυσικά των άμεσα δρώντων ναζί, μόνο την ελληνική πλευρά; Κατηγορηματικά όχι. Τεράστιες είναι οι **ευθύνες των εβραϊκών ηγεσιών** και των ραβίνων. Συγκεκριμένα, ο διορισμένος

συνέχεια στη σελ. 10

ΜΕΤΑΞΙ, ΡΑΣΟ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

ΙΘ'. ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ Κ. Χ. ΔΟΥΚΑΚΗ

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Η

...ΣΤΙΚΑ ΚΑΙ ΛΟΙΠΑ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑΤΑ

...ΔΙΔΑΣΚΑΛΟΥ ΙΕΡΟΜΟΝΑΧΟΥ

ΓΕΡΑΣΙΜΟΥ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Ἱδρυτοῦ τῆς ἐν Καλάμαις ἱερᾶς τῶν Γυναικῶν Μονῆς τοῦ Ἁγίου Κωνσταντίνου

ΒΙΒΛΙΟΝ ΨΥΧΩΦΕΛΕΣΤΑΤΟΝ

ΠΡΩΤΟΝ ΗΔΗ ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΕΙΣ ΤΥΠΟΝ

ΥΠΟ

ΚΩΝΣΤ. Χ. ΔΟΥΚΑΚΗ

ΤΟΥ ΕΚ ΚΑΛΑΜΩΝ ΠΡΟΣΚΥΝΗΤΟΥ

ΤΟΜΟΣ Α'.

ΠΡΟΣ ΟΦΕΛΟΣ ΤΟΥ ΙΕΡΟΥ ΚΟΙΝΟΒΙΟΥ ΤΩΝ ΚΑΛΟΓΡΑΙΩΝ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

ΕΚ ΤΟΥ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟΥ Δ. ΚΑΛΛΑΡΑΚΗ

ΚΑΤΩΘΙ ΤΟΥ ΔΗΜΑΡΧΕΙΟΥ

1897

Ταυτόχρονα με τις «μεγάλες» ιστορίες και τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα, υπάρχουν και οι «μικρές» ιστορίες οι οποίες διαδραματίζονται υπό την ομπρέλα των «μεγάλων» ιστορικών γεγονότων. Άλλοτε προσωπογραφούν και άλλοτε διαψεύδουν τις «μεγάλες» ιστορίες. Συνήθως οι «μεγάλες» ιστορίες είναι ευάλωτες στην παραποίηση και την μεθόδευση και επιλέγονται ως «μεγάλες» ανάλογα με τον πολιτικό σκοπό που πρόκειται να υπηρετήσουν. Οι «μικρές», από την άλλη, συνήθως παραμένουν αλώβητες από κάθε είδους πολιτική εκμετάλλευση και πάντα **μέσα τους εμπεριέχουν συμπυκνωμένη, ολόκληρη και αναλλοίωτη την αλήθεια ενός οποιουδήποτε «μεγάλου» ιστορικού γεγονότος.**

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο θα παρουσιαστεί η «μικρή» ιστορία ενός ιερομόναχου του Γεράσιμου Παπαδόπουλου, που έζησε στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης του 1821 και υπήρξε ένθερμος ενάντιός της. Υπήρξε αντιπρόσωπος της πόλης της Καλαμάτας στη Β΄ Εθνοσυνέλευση στο Άστρος, γεγονός που φανερώνει την επιρροή που είχε στην πόλη. Η συμμετοχή ενός τέτοιου ανθρώπου στην Β΄ Εθνοσυνέλευση φανερώνει και το κλίμα που επικρατούσε σε αυτήν, που κατέληξε στον εμφύλιο. Η στάση του και ο λόγος του, όπου ο ίδιος έχει αποτυπώσει σε βιβλίο του, φανερώνουν την αρνητικότητά του απέναντι στην επανάσταση. Η στάση του αντικατοπτρίζει την αρνητικότητα της

Η ανάπτυξη της μεταξουργίας. Από την οικοτεχνία στην βιοτεχνία.

Έτσι, λοιπόν, ο ιερομόναχος Γεράσιμος Παπαδόπουλος γεννήθηκε το 1763 στην Ζατούνα Αρκαδίας. Ήταν παιδί πλούσιας οικογένειας εμπόρων που είχαν τις δραστηριότητες τους στην Καλαμάτα, αλλά και υποκατάστημα στην Κριμαία, όπου το διεύθυνε ο ετεροθαλής αδελφός του. Φοίτησε στην φημισμένη ιερατική σχολή της Δημητσάνας· από την ίδια σχολή είχαν αποφοιτήσει ο Γρηγόριος ο Ε΄, ο Παλαιών Πατρών Γερμανός και ο Παπαφλέσσας[1]. Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι το 1821 η βιβλιοθήκη της σχολής διέθετε περίπου 5.000 τόμους και ήταν η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του ελλαδικού χώρου της εποχής. Η βιβλιοθήκη όμως, ήταν ιδρυμένη στο χωριό όπου παρασκευαζόταν όλη η μπαρούτη της επανάστασης. Αποτέλεσμα ήταν χιλιάδες βιβλία να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή φυσιγγίων. Έτσι, λοιπόν, το κάθε φυσίγγι στον Μωριά και την Ρούμελη που κρατούσε στα χέρια του κάποιος αγωνιστής, ήταν απόκομμα από κάποιο βιβλίο της βιβλιοθήκης της Δημητσάνας. Μετά την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς η βιβλιοθήκη συρρικνώθηκε στους 600 τόμους βιβλίων.

Με την οικονομική άνεση που διέθετε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος έχτισε στην Καλαμάτα μια εκκλησία και ένα γυναικείο μοναστήρι το 1796 σε ηλικία 33 χρονών. Πίσω, όμως, από την φαινομενική ιδέα του μοναστηριού ο ιερομόναχος είχε άλλες βλέψεις, επιχειρηματικές. Ο ιερομόναχος, γνωρίζοντας από την Δημητσάνα την τεχνική της σηροτροφίας (καλλιέργεια μεταξοσκώληκα)[2] μέσω του μοναστηριού, ξεκίνησε να δημιουργεί την πρώτη βιοτεχνία μεταξιού. Οι πρώτες δύο μοναχές που ξεκινούν την λειτουργία του μοναστηριού είναι Μεσσήνιες από κάποιο μοναστήρι της Νάξου. Οι «εισαγόμενες» μοναχές που προσκάλεσε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος δεν ήταν τυχαία επιλογή, γιατί κατείχαν γνώση και εμπειρία στην κατεργασία του μεταξιού. Εν συνεχεία καταφθάνουν και άλλες τέσσερις μοναχές από το μοναστήρι της Νάξου, καθώς και πολλά ορφανά κορίτσια, όπου μαθαίνουν την τεχνική της επεξεργασίας του κουκουλιού του μεταξοσκώληκα, όπως και τρόπους ύφανσης των πολύτιμων μεταξωτών υφασμάτων.

Ο ιερομόναχος επέκτεινε τις δραστηριότητες του δημιουργώντας 27 εργαστήρια επεξεργασίας μεταξιού στην Καλαμάτα. Στα εργαστήρια δούλευαν κυρίως μοναχές και

βαίνει σε μια πιο βιομηχανική φάση για τα δεδομένα της εποχής. Έτσι, τον Γεράσιμο Παπαδόπουλο μπορούμε να τον χαρακτηρίσουμε ως έναν θρησκευτικό καπιταλιστή.

Η ανάπτυξη στον τομέα της σηροτροφίας και επεξεργασίας του μεταξιού στις αρχές του 19ου αιώνα ήταν μεγάλη. Ο άγγλος περιηγητής William Gell, που επισκέφτηκε την Καλαμάτα το 1805, αναφέρει ότι σε κάθε σπίτι που συνάντησε υπήρχε και ένα επί πλέον δωμάτιο για τους μεταξοσκώληκες. Μας αναφέρει ότι το μετάξι ήταν το κύριο εξαγωγικό προϊόν της εποχής. Πολλοί ακόμα ξένοι περιηγητές περιγράφουν την αλματώδη ανάπτυξη της σηροτροφίας και της επεξεργασίας του μεταξιού. Ο Βρετανός αξιωματικός και ιστοριοδίφης William Martin Leake αναφέρει ότι 1.500 οκάδες ακατέργαστου μεταξιού καταναλώνονται τον χρόνο για μαντήλια και κουνουπιέρες που μετά την επεξεργασία η τιμή αυξάνεται 60 φορές. Ο Εσθονός Otto Magnus Von Stackeiberg, που επισκέφτηκε την πόλη το 1811, περιγράφει: *«Τα νήματα του μεταξιού, τα ξερά σύκα και τα λεπτά υφάσματα με χρυσοκλωστές, με τα οποία οι κάτοικοι διεξάγουν ένα μεγάλο εμπόριο, τους παρέχουν ασφαλώς ευπορία».* Ευπορία για ποιους άραγε;

Τέλος, πληροφορίες για την σηροτροφία, αλλά και ειδικότερα για την μονή του Γεράσιμου Παπαδόπουλου, μας δίνει ο πρεσβευτής της Μεγάλης Βρετανίας στην Ελλάδα από το 1849 έως 1862 Sir Thomas Wyse. Ο Wyse ήταν επιφορτισμένος από την Βρετανία να καταγράψει τις φυσικές πηγές πλούτου του ελλαδικού χώρου, ώστε να τις εκμεταλλευτούν στην συνέχεια. Το 1858, λοιπόν, περνάει από την Καλαμάτα και αναφέρει σχετικά με το μοναστήρι: *«Πολύ λίγες από τις μοναστικές κοινότητες αυξάνονται στην Ελλάδα όπως αυτή η Μονή. [...] Η κατασκευή και η σχολή για το μετάξι που ίδρυσε η μονή είναι προς την σωστή κατεύθυνση [...] αυτό που γίνεται από την μονή Καλογραιών μπορεί να εξελιχθεί σε μια πρακτική βοηθητική κατάσταση για την γενική εκπαίδευση των θηλέων, θα αποδεικνυόταν, έπειτα από μια τέτοια εκπαίδευση, επικερδής τόσο για την Καλαμάτα όσο και για παρόμοιες κοινωνίες».*[3]

Ο ρόλος του μοναχού στην επανάσταση του 1821

Όσο πλησίαζε ο καιρός για το ξέσπασμα της επανάστασης τόσο ο ιερομόναχος δεν κοιμόταν ήσυχα τα βράδια. Ο φόβος του ιερομόναχου ήταν πως μια επανάσταση θα μπορούσε να ανατρέψει ή να βάλει σε άλλη βάση όλες του τις

Ταυτόχρονα με τις «μεγάλες» ιστορίες και τα μεγάλα ιστορικά γεγονότα, υπάρχουν και οι «μικρές» ιστορίες οι οποίες διαδραματίζονται υπό την ομπρέλα των «μεγάλων» ιστορικών γεγονότων. Άλλοτε προσυπογράφουν και άλλοτε διαψεύδουν τις «μεγάλες» ιστορίες. Συνήθως οι «μεγάλες» ιστορίες είναι ευάλωτες στην παραποίηση και την μεθόδευση και επιλέγονται ως «μεγάλες» ανάλογα με τον πολιτικό σκοπό που πρόκειται να υπηρετήσουν. Οι «μικρές», από την άλλη, συνήθως παραμένουν αλώβητες από κάθε είδους πολιτική εκμετάλλευση και πάντα **μέσα τους εμπεριέχουν συμπυκνωμένη, ολόκληρη και αναλλοίωτη την αλήθεια ενός οποιουδήποτε «μεγάλου» ιστορικού γεγονότος.**

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο θα παρουσιαστεί η «μικρή» ιστορία ενός ιερομόναχου του Γεράσιμου Παπαδόπουλου, που έζησε στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης του 1821 και υπήρξε ένθερμος ενάντιός της. Υπήρξε αντιπρόσωπος της πόλης της Καλαμάτας στη Β΄ Εθνοσυνέλευση στο Άστρος, γεγονός που φανερώνει την επιρροή που είχε στην πόλη. Η συμμετοχή ενός τέτοιου ανθρώπου στην Β΄ Εθνοσυνέλευση φανερώνει και το κλίμα που επικρατούσε σε αυτήν, που κατέληξε στον εμφύλιο. Η στάση του και ο λόγος του, όπου ο ίδιος έχει αποτυπώσει σε βιβλίο του, φανερώνουν την αρνητικότητά του απέναντι στην επανάσταση. Η στάση του αντικατοπτρίζει την αρνητικότητα της εκκλησίας, του κλήρου σε μεγάλο βαθμό, καθώς και όσων είχαν βολευτεί οικονομικά και συναλλάσσονταν μια χαρά με τις οθωμανικές αρχές. **Ο συγκεκριμένος ιερομόναχος εκφράζει και τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά, καθώς εκτός από ιερομόναχος ήταν και επιχειρηματίας, αφού κατείχε κτήματα, ένα γυναικείο μοναστήρι, ακίνητα και 27 εργαστήρια επεξεργασίας μεταξιού.** Μάλιστα η φήμη που απέκτησε η Καλαμάτα για τα μεταξωτά υφαντά της, εξ ού και το δημοτικό τραγούδι «Μαντήλι Καλαματιανό», ήταν λόγω της έντονης επιχειρηματικής δραστηριότητας του συγκεκριμένου ιερομόναχου, που εκτίναξε την παραγωγή μεταξιού, κάνοντας την Καλαμάτα γνωστή για τα μεταξωτά μαντήλια της.

λαιών Πατρών Γερμανός και ο Παπαφλέσσας[1]. Στο σημείο αυτό να σημειώσουμε ότι το 1821 η βιβλιοθήκη της σχολής διέθετε περίπου 5.000 τόμους και ήταν η μεγαλύτερη βιβλιοθήκη του ελλαδικού χώρου της εποχής. Η βιβλιοθήκη όμως, ήταν ιδρυμένη στο χωριό όπου παρασκευαζόταν όλη η μπαρούτη της επανάστασης. Αποτέλεσμα ήταν χιλιάδες βιβλία να χρησιμοποιηθούν για την κατασκευή φυσιγγίων. Έτσι, λοιπόν, το κάθε φυσίγγι τον Μωριά και την Ρούμελη που κρατούσε στα χέρια του κάποιος αγωνιστής, ήταν απόκομμα από κάποιο βιβλίο της βιβλιοθήκης της Δημητσάνας. Μετά την απελευθέρωση από τους Οθωμανούς η βιβλιοθήκη συρρικνώθηκε στους 600 τόμους βιβλίων.

Με την οικονομική άνεση που διέθετε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος έχτισε στην Καλαμάτα μια εκκλησία και ένα γυναικείο μοναστήρι το 1796 σε ηλικία 33 χρονών. Πίσω, όμως, από την φαινομενική ιδέα του μοναστηριού ο ιερομόναχος είχε άλλες βλέψεις, επιχειρηματικές. Ο ιερομόναχος, γνωρίζοντας από την Δημητσάνα την τεχνική της σηροτροφίας (καλλιέργεια μεταξοσκώληκα)[2] μέσω του μοναστηριού, ξεκίνησε να δημιουργεί την πρώτη βιοτεχνία μεταξιού. Οι πρώτες δύο μοναχές που ξεκινούν την λειτουργία του μοναστηριού είναι Μεσσήνιες από κάποιο μοναστήρι της Νάξου. Οι «εισαγόμενες» μοναχές που προσκάλεσε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος δεν ήταν τυχαία επιλογή, γιατί κατείχαν γνώση και εμπειρία στην κατεργασία του μεταξιού. Εν συνεχεία καταφθάνουν και άλλες τέσσερις μοναχές από το μοναστήρι της Νάξου, καθώς και πολλά ορφανά κορίτσια, όπου μαθαίνουν την τεχνική της επεξεργασίας του κουκουλιού του μεταξοσκώληκα, όπως και τρόπους ύφανσης των πολύτιμων μεταξωτών υφασμάτων.

Ο ιερομόναχος επέκτεινε τις δραστηριότητες του δημιουργώντας 27 εργαστήρια επεξεργασίας μεταξιού στην Καλαμάτα. Στα εργαστήρια δούλευαν κυρίως μοναχές και ορφανά κορίτσια. Όλο αυτό το δωρεάν εργατικό δυναμικό ήταν το αναγκαίο συστατικό ώστε οι δουλειές του μοναχού να πηγαίνουν πολύ καλά. Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι της Καλαμάτας μεγάλωναν μεταξοσκώληκες και τους πωλούσαν στον μοναχό για επεξεργασία. **Με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του μοναχού η παραδοσιακή σηροτροφία και η επεξεργασία του μεταξιού που υπήρχε για αιώνες στην περιοχή αλλά ήταν στα πλαίσια της οικοτεχνείας, μετα-**

γωγικό προϊόν της εποχής. Πολλοί ακόμα ξένοι περιηγητές περιγράφουν την αλματώδη ανάπτυξη της σηροτροφίας και της επεξεργασίας του μεταξιού. Ο Βρετανός αξιωματικός και ιστοριοδίφης William Martin Leake αναφέρει ότι 1.500 οκάδες ακατέργαστου μεταξιού καταναλώνονται τον χρόνο για μαντήλια και κουνουπιέρες που μετά την επεξεργασία η τιμή αυξάνεται 60 φορές. Ο Εσθονός Otto Magnus Von Stackeiberg, που επισκέφτηκε την πόλη το 1811, περιγράφει: *«Τα νήματα του μεταξιού, τα ξερά σύκα και τα λεπτά υφάσματα με χρυσοκλωστές, με τα οποία οι κάτοικοι διεξάγουν ένα μεγάλο εμπόριο, τους παρέχουν ασφαλώς ευπορία»*. Ευπορία για ποιους άραγε;

Τέλος, πληροφορίες για την σηροτροφία, αλλά και ειδικότερα για την μονή του Γεράσιμου Παπαδόπουλου, μας δίνει ο πρεσβευτής της Μεγάλης Βρετανίας στην Ελλάδα από το 1849 έως 1862 Sir Thomas Wyse. Ο Wyse ήταν επιφορτισμένος από την Βρετανία να καταγράψει τις φυσικές πηγές πλούτου του ελλαδικού χώρου, ώστε να τις εκμεταλλευτούν στην συνέχεια. Το 1858, λοιπόν, περνάει από την Καλαμάτα και αναφέρει σχετικά με το μοναστήρι: *«Πολύ λίγες από τις μοναστικές κοινότητες αυξάνονται στην Ελλάδα όπως αυτή η Μονή. [...] Η κατασκευή και η σχολή για το μετάξι που ίδρυσε η μονή είναι προς την σωστή κατεύθυνση [...] αυτό που γίνεται από την μονή Καλογραιών μπορεί να εξελιχθεί σε μια πρακτική βοηθητική κατάσταση για την γενική εκπαίδευση των θηλέων, θα αποδεικνυόταν, έπειτα από μια τέτοια εκπαίδευση, επικερδής τόσο για την Καλαμάτα όσο και για παρόμοιες κοινωνίες».*[3]

Ο ρόλος του μοναχού στην επανάσταση του 1821

Όσο πλησίαζε ο καιρός για το ξέσπασμα της επανάστασης τόσο ο ιερομόναχος δεν κοιμόταν ήσυχα τα βράδια. Ο φόβος του ιερομόναχου ήταν πως μια επανάσταση θα μπορούσε να ανατρέψει ή να βάλει σε άλλη βάση όλες του τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μέσα από το βιβλίο του, που έγραψε το 1836, δεκαπέντε χρόνια μετά την έναρξη της επανάστασης, μας περιγράφει τις αγωνιώδεις του προσπάθειες ματαίωσης της. Το βιβλίο εκδόθηκε το 1897 υπό τον τίτλο *«Πνευματική Τράπεζα»*.

Το βιβλίο μπορεί να χωριστεί σε τρία μέρη: **Στο πρώτο**

1. Η εκτίμηση που έτρεφε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος για τον Παπαφλέσσα ήταν μηδαμινή. Στα γραπτά του τον αναφέρει ως «ψευδόπαπα» και «κατοικητήριον του Διαβόλου».
2. Από την λέξη «ο σήρ του σηρός» που αποκαλούσαν το μετάξι στον αρχαίο ελλαδικό χώρο. Σήρες ονόμαζαν τους κινέζους οι αρχαίοι έλληνες και Σηρία την χώρα τους.

3. Όπως και έγινε! Οι βιοτεχνικές μονάδες μετά τον Γεράσιμο Παπαδόπουλο πολλαπλασιάστηκαν. Πολλές ξένες εταιρίες καταφθάνουν στην πόλη και επενδύουν στην υπόθεση του μεταξιού, μεταξύ των οποίων και ο εμπορικός οίκος Fells. Την περίοδο 1853-1859 ιδρύθηκαν πέντε μεγάλα ατμοκίνητα μεταξουργεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 1853 η πόλη είχε παράγει 30.000 οκάδες μετάξι, όταν η συνολική παραγωγή σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο ήταν 150.000 οκάδες.

συνέχεια από τη σελ. 9

γνώμη του δεν επέτρεψαν στους εβραίους **τους έγιναν γρανάζι της καταστροφικής** υπάρχουν και δρουν διεκπεραιώνουν ου-

με τον πολιτικό σκοπό που πρόκειται να υπηρετήσουν. Οι «μικρές», από την άλλη, συνήθως παραμένουν αλώβητες από κάθε είδους πολιτική εκμετάλλευση και πάντα **μέσα τους εμπεριέχουν συμπυκνωμένη, ολόκληρη και αναλλοίωτη την αλήθεια ενός οποιουδήποτε «μεγάλου» ιστορικού γεγονότος.**

Μέσα στο παραπάνω πλαίσιο θα παρουσιαστεί η «μικρή» ιστορία ενός ιερομόναχου του Γεράσιμου Παπαδόπουλου, που έζησε στα χρόνια της ελληνικής επανάστασης του 1821 και υπήρξε ένθερμος ενάντιός της. Υπήρξε αντιπρόσωπος της πόλης της Καλαμάτας στη Β΄ Εθνοσυνέλευση στο Άστρος, γεγονός που φανερώνει την επιρροή που είχε στην πόλη. Η συμμετοχή ενός τέτοιου ανθρώπου στην Β΄ Εθνοσυνέλευση φανερώνει και το κλίμα που επικρατούσε σε αυτήν, που κατέληξε στον εμφύλιο. Η στάση του και ο λόγος του, όπου ο ίδιος έχει αποτυπώσει σε βιβλίο του, φανερώνουν την αρνητικότητά του απέναντι στην επανάσταση. Η στάση του αντικατοπτρίζει την αρνητικότητα της εκκλησίας, του κλήρου σε μεγάλο βαθμό, καθώς και όσων είχαν βολευτεί οικονομικά και συναλλάσσονταν μια χαρά με τις οθωμανικές αρχές. **Ο συγκεκριμένος ιερομόναχος εκφράζει και τα δύο παραπάνω χαρακτηριστικά, καθώς εκτός από ιερομόναχος ήταν και επιχειρηματίας, αφού κατείχε κτήματα, ένα γυναικείο μοναστήρι, ακίνητα και 27 εργαστήρια επεξεργασίας μεταξιού.** Μάλιστα η φήμη που απέκτησε η Καλαμάτα για τα μεταξωτά υφαντά της, εξ ού και το δημοτικό τραγούδι «Μαντήλι Καλαματιανό», ήταν λόγω της έντονης επιχειρηματικής δραστηριότητας του συγκεκριμένου ιερομόναχου, που εκτίναξε την παραγωγή μεταξιού, κάνοντας την Καλαμάτα γνωστή για τα μεταξωτά μαντήλια της.

μόναχος είχε άλλες βλέψεις, επιχειρηματικές. Ο ιερομόναχος, γνωρίζοντας από την Δημητσάνα την τεχνική της σηροτροφίας (καλλιέργεια μεταξοσκώληκα)[2] μέσω του μοναστηριού, ξεκίνησε να δημιουργεί την πρώτη βιοτεχνία μεταξιού. Οι πρώτες δύο μοναχές που ξεκινούν την λειτουργία του μοναστηριού είναι Μεσσήνιες από κάποιο μοναστήρι της Νάξου. Οι «εισαγόμενες» μοναχές που προσκάλεσε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος δεν ήταν τυχαία επιλογή, γιατί κατείχαν γνώση και εμπειρία στην κατεργασία του μεταξιού. Εν συνεχεία καταφθάνουν και άλλες τέσσερις μοναχές από το μοναστήρι της Νάξου, καθώς και πολλά ορφανά κορίτσια, όπου μαθαίνουν την τεχνική της επεξεργασίας του κουκουλιού του μεταξοσκώληκα, όπως και τρόπους ύφανσης των πολύτιμων μεταξωτών υφασμάτων.

Ο ιερομόναχος επέκτεινε τις δραστηριότητες του δημιουργώντας 27 εργαστήρια επεξεργασίας μεταξιού στην Καλαμάτα. Στα εργαστήρια δούλευαν κυρίως μοναχές και ορφανά κορίτσια. Όλο αυτό το δωρεάν εργατικό δυναμικό ήταν το αναγκαίο συστατικό ώστε οι δουλειές του μοναχού να πηγαίνουν πολύ καλά. Σχεδόν όλοι οι κάτοικοι της Καλαμάτας μεγάλωναν μεταξοσκώληκες και τους πωλούσαν στον μοναχό για επεξεργασία. **Με τις επιχειρηματικές δραστηριότητες του μοναχού η παραδοσιακή σηροτροφία και η επεξεργασία του μεταξιού που υπήρχε για αιώνες στην περιοχή αλλά ήταν στα πλαίσια της οικοτεχνείας, μετατράπηκε σε μια από τις πιο σημαντικές** πηγές πλούτου του ελλαδικού χώρου, ώστε να τις εκμεταλλευτούν στην συνέχεια. Το 1858, λοιπόν, περνάει από την Καλαμάτα και αναφέρει σχετικά με το μοναστήρι: *«Πολύ λίγες από τις μοναστικές κοινότητες αυξάνονται στην Ελλάδα όπως αυτή η Μονή. [...] Η κατασκευή και η σχολή για το μετάξι που ίδρυσε η μονή είναι προς την σωστή κατεύθυνση [...] αυτό που γίνεται από την μονή Καλογραιών μπορεί να εξελιχθεί σε μια πρακτική βοηθητική κατάσταση για την γενική εκπαίδευση των θηλέων, θα αποδεικνυόταν, έπειτα από μια τέτοια εκπαίδευση, επικερδής τόσο για την Καλαμάτα όσο και για παρόμοιες κοινωνίες».*[3]

Ο ρόλος του μοναχού στην επανάσταση του 1821

Όσο πλησίαζε ο καιρός για το ξέσπασμα της επανάστασης τόσο ο ιερομόναχος δεν κοιμόταν ήσυχα τα βράδια. Ο φόβος του ιερομόναχου ήταν πως μια επανάσταση θα μπορούσε να ανατρέψει ή να βάλει σε άλλη βάση όλες του τις επιχειρηματικές δραστηριότητες. Μέσα από το βιβλίο του, που έγραψε το 1836, δεκαπέντε χρόνια μετά την έναρξη της επανάστασης, μας περιγράφει τις αγωνιώδεις του προσπάθειες ματαίωσης της. Το βιβλίο εκδόθηκε το 1897 υπό τον τίτλο *«Πνευματική Τράπεζα»*.

Το βιβλίο μπορεί να χωριστεί σε τρία μέρη: **Στο πρώτο**

1. Η εκτίμηση που έτρεφε ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος για τον Παπαφλέσσα ήταν μηδαμινή. Στα γραπτά του τον αναφέρει ως «ψευδόπαπα» και «κατοικητήριον του Διαβόλου».

2. Από την λέξη «ο σήρ του σηρός» που αποκαλούσαν το μετάξι στον αρχαίο ελλαδικό χώρο. Σήρες ονόμαζαν τους κινέζους οι αρχαίοι έλληνες και Σηρία την χώρα τους.

3. Όπως και έγινε! Οι βιοτεχνικές μονάδες μετά τον Γεράσιμο Παπαδόπουλο πολλαπλασιάστηκαν. Πολλές ξένες εταιρίες καταφθάνουν στην πόλη και επενδύουν στην υπόθεση του μεταξιού, μεταξύ των οποίων και ο εμπορικός οίκος Fells. Την περίοδο 1853-1859 ιδρύθηκαν πέντε μεγάλα ατμοκίνητα μεταξουργεία. Ενδεικτικά αναφέρουμε ότι το 1853 η πόλη είχε παράγει 30.000 οκάδες μετάξι, όταν η συνολική παραγωγή σε ολόκληρο τον ελλαδικό χώρο ήταν 150.000 οκάδες.

συνέχεια από τη σελ. 9

ηγέτης της κοινότητας από τους ναζί αρχιραβίνος Κόρετς, συγκεντρώνει τα πυρά όλων σχεδόν των επιζώντων. Οι πιο μετριοπαθείς τού καταλογίζουν τουλάχιστον έλλειψη διορατικότητας, ενώ πολλοί καταγγέλλουν ρητά ως προδοτική τη στάση του. Σίγουρα μερίμνησε με μεγάλη προθυμία για την εφαρμογή των γερμανικών διαταγών και παραπλάνησε τον πληθυσμό καθησυχάζοντάς τον. Ήδη το 1948, ο ραβίνος Μ. Μόλχο απαριθμεί τους λόγους που κατά τη γνώμη του δεν επέτρεψαν στους εβραίους της Θεσσαλονίκης να διαφύγουν την εκτόπιση: *Οι καθησυχαστικοί λόγοι του Κόρετς, η έλλειψη οικονομικών μέσων για εξαγορά της διάσωσης, η δυσκολία απόκρυψης της εβραϊκής ταυτότητας λόγω της προφοράς, η μεγάλη διάδοση των καταδόσεων, η οικογενειακή αλληλεγγύη που δεν επέτρεπε στους νέους να εγκαταλείψουν τους γηραιότερους.*

Σύμφωνα με τον **ιστορικό και πολιτικό επιστήμονα Ραούλ Χίλμπεργκ, τα εβραϊκά συμβούλια και οι κοινοτικοί ηγέτες τους έγιναν γρανάζι της καταστροφικής ναζιστικής μηχανής, ενώ η Χάνα Άρεντ πίστευε ότι εάν οι εβραίοι ήταν χωρίς ηγεσία, η καταστροφή θα ήταν μεγάλη αλλά ο συνολικός αριθμός των θυμάτων πολύ μικρότερος.**

Θεωρούμε ότι ακριβώς αυτό είναι το μεγάλο δίδαγμα που προσφέρει η ιστορία της εκτόπισης των εβραίων, ότι δηλαδή η ηγεσία, ακόμη και αν προσφέρεται ή αναπτύσσεται σε μια εσωτερική κοινοτική διάσταση, επιφέρει και πάλι καταστροφικά αποτελέσματα. Οι δομές ιεραρχίας που υπάρχουν και δρουν διεκπεραιώνουν ουσιαστικά τις αποφάσεις που εκπορεύονται από παράλληλα συστήματα κυριαρχίας, με ικανοποιητικό για την εξουσία τρόπο. Είναι η παρουσία της δομηθείσας εξουσίας που καταστρέφει, ακόμη και όταν οι λόγοι επίκλησης αυτών των χαρακτηριστικών είναι για τη διατήρηση της ταυτότητας και τη συνέχεια μιας εθνοτικής ή θρησκευτικής ομάδας.

Αυτές οι επικλήσεις δεν λείπουν ούτε σήμερα...

Αναρχικός Πυρήνας Χαλκίδας

μέρος ο ιερομόναχος αναπτύσσει την αρνητική ρητορική του για την επανάσταση. Ο ιερομόναχος προσπαθεί να αποδείξει (;) ότι η επανάσταση είναι έργο του διαβόλου και ότι ο Θεός θέλει τον άνθρωπο υποταγμένο στους εξουσιαστές. Εκεί χαρακτηρίζει την επανάσταση και τους επαναστάτες όργανα του διαβόλου: *«[...] ότι γίνονται εκ συνέργειας του Διαβόλου και ουχί του Θεού αυτή η ελληνική επανάστασις·».* Και συνεχίζει: *« [...] εκ του Διαβόλου εκινήθησαν και εκινούντο είς τοιαύτην φρικτήν και αφρονεστάτην μεγάλην επανάστασιν[...]».* Διακηρύσσει την πίστη στην εξουσία, ντόπια ή ξένη. Οι εξουσίες για τον ιερομόναχο προστατεύουν τους αγαθούς και αποτρέπουν τους κακούς. *«[...] ο Θεός θέλει και μας προστάζει να έχωμεν πάσαν υποταγήν εις τας εξουσίας, ως υπ' αυτού τεταγμένας [...]».* Μάλιστα, ο Θεός δεν προστάζει υποταγή μόνο στους ντόπιους εξουσιαστές αλλά και σε ξένους· διεθνιστική υποταγή: *«[...] ο Θεός θέλει να υποτασσώμεθα και είς τους αλλοπίστους βασιλείς και εξουσιαστάς και να τους αγαπώμεν, ώστε και να προσευχώμεθα υπέρ αυτών».*

Στο δεύτερο μέρος, ο ιερομόναχος αφηγείται τις κινήσεις του ώστε να ματαιωθεί η επανάσταση. Αναφέρεται στις επαφές που είχε με τον Πέτρο Μαυρομιχάλη, με τους πρόκριτους της Καλαμάτας λίγες μέρες πριν την κατάληψη της πόλης καθώς και με τους αποκλεισμένους τούρκους, παρα-

Λίγες μέρες πριν την άλωση της Τρίπολης, ο ιερομόναχος ισχυρίζεται ότι έλαβε γράμμα από τον Μαυρομιχάλη και κάποιους καλαματιανούς που δεν ήθελαν την επανάσταση, να πάει να συνδιαλλαγεί με τους πολιορκημένους τούρκους ώστε να πετύχει ειρήνη[4]. *«Ο δε Μαυρομιχάλης βλέπων την τοσαύτην ανορεξίαν εις τους πολέμους, και τοσαύτην αρπαγήν τον μανιατών μετονόησεν, ότι με παρήκουσε, και εσυμφώνησε με τους καλαματιανούς, ως μη θέλοντας την επανάστασιν, και μοι έγραψαν με ταχυδρόμον [...] να με στείλουν εις την Τροπολιτζάν, ίνα ποιήσω ειρήνην με τους τούρκους [...]».*

Ο Παπαδόπουλος ισχυρίζεται ότι ο λόγος που δέχθηκε αυτό το γράμμα ήταν γιατί ο Μαυρομιχάλης πληροφορήθηκε ότι οι μανιάτες δεν πολεμούσαν τους τούρκους αλλά ουσιαστικά πλιατσικολογούσαν τα χωριά. Περνούσαν από τα χωριά φωνάζοντας ότι τους κυνηγούν τούρκοι· οι χωριάτες εγκατέλειπαν τρομαγμένοι τις εστίες τους και οι μανιάτες τις λεηλατούσαν. *«[...] βλέποντες οι χωριάται τους μανιάτας φεύγοντας, και φωνάζοντας ούτω· νομίζοντες, ότι τους κυνηγούν οι τούρκοι, άρπασαν ο καθείς τα γυναικόπαιδα του, αφήσαντες τα οσπήτια των ανοικτά, και τα κτήνη των εις τους κάμπους [...] οι μανιάται δεν εστέκοντο να πολεμήσουν, αλλ' ευθύς έφευγον· επειδή δεν εξήλθον ινα πολεμώσι με τους τούρκους, διότι οι τούρκοι δεν τους έβλαπταν ποτέ· αλλ' εξήλθον, ινα αρπάζωσι των χριστιανών τα πράγματα».* Στα παραπάνω λεγόμενα του Παπαδόπουλου υπάρχει μια ιστορική αλήθεια που δεν έχουμε λόγο να αμφισβητήσουμε. Ιστορικά σε περιόδους εξεγέρσεων υπάρχουν περιστατικά παρόμοια με αυτά που εξιστορούνται παραπάνω.

«Εγώ δε φοβούμενος τους ένοπλους ρωμαίους περισσότερον, δι' ων έμελλον να περάσω, ή τους τούρκους, ρίψας όμως πάσαν την ελπίδα μου εις τον μακαρίζοντα τους ειρηνοποιούς Θεόν, υπήγα εις το περισσότερον στράτευμα των ένοπλων ρωμαίων κακείθεν εις την Τριπολιτζάν, εις ην με εδέχθησαν οι τούρκοι άπαντες μετά μεγάλης προπομπής[...]». «Έγώ γαρ επρόβαλα αυτοίς, ινά ειρηνεύσωμεν οι μωραίται τούρκοι και ρωμαίοι ως γείτονες, παραβλέψαντες τα παρελθόντα [...] να έχωμεν υποταγήν εις τον βασιλέα μας, και εις τους πεμπομένους παρ' αυτού εξουσιαστάς πασάν[...] να πληρώνωμεν τον χαζαριέ του πασά κατά την βασιλική προσταγήν[...]». Ο ιερομόναχος ισχυρίζεται ότι διαπραγματεύτηκε την μη πληρωμή του χαρατσιού για τρία έτη, ώστε με αυτό τον τρόπο να ηρεμήσουν οι

έπρεπε να εγκαταλείψουν την μοναχική ζωή, και οι μονές θα έπρεπε να αριθμούν τουλάχιστον 30 μοναχές για να μπορούν να μην διαλυθούν. Το διάταγμα περαιτέρω κάνει λόγο για διοίκηση των γυναικείων μονών από διπλή εξουσία, πνευματική από τον οικείο επίσκοπο και κοσμική από τον εκάστοτε νομάρχη.

Όλα τα παραπάνω ήταν φυσικό να εξοργίσουν τον επιχειρηματία ιερομόναχο που έβλεπε την μονή-επιχείρηση να κινδυνεύει να κλείσει, τα δωρεάν εργατικά χέρια να παύουν να υφίστανται και τα κέρδη να εξανεμίζονται. Ο ιερομόναχος τότε επαναστάτησε! *«Εγώ όμως μαθών ταύτα, δεν έπαυσα από του να φωνάζω προς πάντας, ότι τον βασιλέα αρχηγόν της εκκλησίας δεν τον γνωρίζω, και βασιλικήν διαταγήν εις τα εκκλησιαστικά δεν δέχομαι [...]».* Μάλιστα για την απόφαση του Όθωνα να κλείσει τα μοναστήρια και να περιέλθει όλη η περιουσία στα χέρια του κράτους ο ιερομόναχος οικτήρει την επανάσταση και την συνδέει με το κλείσιμο των μοναστηριών. *«Και ταύτα μεν κατά της επαναστάσεως βούλομαι δεν ειπείν τινα και κατά των Λουθηροκαλβίνων των καλούντων εαυτούς Διαμαρτυρομένους».*

Οι φόβοι και η διαίσθηση του ιερομόναχου, τελικά ήταν αληθείς. Το κράτος έδωσε στον ιερομόναχο 25 μέρες διορία για να φύγει από την πόλη και να επιλέξει να πάει σε όποιο μοναστήρι επιθυμεί.: *«μοί έστειλαν διαταγήν ότι δεν μοι είναι συγχωρημένον να διατριβώ εις την πόλιν περισσότερων από ημερών 25[...] εγώ απεκρίθην, ότι μήτε είς ταύτην την πόλιν θέλω να μείνω, μήτε εις άλλην της Ελλάδος, μήτε εις μοναστήριον υπάγω αλλά διαβατήριον να μοί δοθή να φύγω από το κράτος της Ελλάδος· τοσαύτην αγανάκτησιν είχεν η ψυχή μου[...]».*

Έτσι ο ιερομόναχος, αφού αυτές τις 25 μέρες συνέχισε να προσπαθεί να αλλάξει την νομοθεσία, ταξιδεύοντας στην Αθήνα για να μιλήσει με άλλους ιερείς, αποφάσισε να φύγει. Η μονή έκλεισε καθώς και όλα τα εργαστήρια: *«[...] και μη υποφέρων να υπόκημαι εις τοιαύτας αντιθέους νομοθεσίας ανεχώρησα, καταλιπών και συγγενείς, και πατρίδα, και κτήματα πατρικά, και κτήρια ενός γυναικείου μοναστηρίου, προοικοδομηθέντος παρ' εμού, και 27 εργαστηρίων δι' αυτό άπερ εξουσίασεν η κυβέρνησις διώξασα τας εν αυτώ μοναζούσας, και ενοικίασεν αυτά τα παρ' εμού οικοδομηθέντα οικείοις αναλώμασιν εικοσι επτά εργαστήρια δύο και ήμισυ χιλιάδες τάλαρα δίστυλα και κατετόλμησα τοσαύτου πελάγους εν τοιούτω εσχάτω γήρατι; [...]».*

μέρος ο ιερομόναχος αναπτύσσει την αρνητική ρητορική του για την επανάσταση. Ο ιερομόναχος προσπαθεί να αποδείξει (;) ότι η επανάσταση είναι έργο του διαβόλου και ότι ο Θεός θέλει τον άνθρωπο υποταγμένο στους εξουσιαστές. Εκεί χαρακτηρίζει την επανάσταση και τους επαναστάτες όργανα του διαβόλου: *«[...] ότι γίνονται εκ συνέργειας του Διαβόλου και ουχί του Θεού αυτή η ελληνική επανάστασις·».* Και συνεχίζει: *« [...] εκ του Διαβόλου εκινήθησαν και εκινούντο είς τοιαύτην φρικτήν και αφρονεστάτην μεγάλην επανάστασιν[...]».* Διακηρύσσει την πίστη στην εξουσία, ντόπια ή ξένη. Οι εξουσίες για τον ιερομόναχο προστατεύουν τους αγαθούς και αποτρέπουν τους κακούς. *«[...] ο Θεός θέλει και μας προστάζει να έχωμεν πάσαν υποταγήν εις τας εξουσίας, ως υπ' αυτού τεταγμένας [...]».* Μάλιστα, ο Θεός δεν προστάζει υποταγή μόνο στους ντόπιους εξουσιαστές αλλά και σε ξένους· διεθνιστική υποταγή: *«[...] ο Θεός θέλει να υποτασσώμεθα και είς τους αλλοπίστους βασιλείς και εξουσιαστάς και να τους αγαπώμεν, ώστε και να προσευχώμεθα υπέρ αυτών».*

Στο δεύτερο μέρος, ο ιερομόναχος αφηγείται τις κινήσεις του ώστε να ματαιωθεί η επανάσταση. Αναφέρεται στις επαφές που είχε με τον Πέτρο Μαυρομιχάλη, με τους πρόκριτους της Καλαμάτας λίγες μέρες πριν την κατάληψη της πόλης καθώς και με τους αποκλεισμένους τούρκους, παραμονές της άλωσης της Τρίπολης. Η ιδιαίτερη περίπτωση του Γεράσιμου Παπαδόπουλου φανερώνει την γενική συστολή έως και την αρνητική στάση που είχαν αρκετοί προύχοντες στην επανάσταση. Πολλοί ήταν αυτοί, που όπως ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος, τα είχαν βρει με την οθωμανική κυριαρχία και έκαναν τις δουλειές τους δίχως κανένα πρόβλημα. Είναι όλοι αυτοί που οι ξένοι περιηγητές αναφέρουν ότι είναι εύποροι λόγω του εμπορίου, αλλά η πόλη αποτελείται κυρίως από καλύβες! Ο,τιδήποτε μπορούσε να αλλάξει τους συσχετισμούς και τα δεδομένα, όπως μια επανάσταση, σίγουρα τρόμαζε. *«[...] όπερ μαθόντες οι πρόκριτοι της Καλαμάτας, ήλθαν είς την κατοικίαν μου, γιγνώσκοντες πάντες την μεγαλωτάτην αγανάκτησιν, όπου είχα διά αυτήν την επανάστασιν, και με παρακάλεσαν, να υπάγω είς την Μάνην προς τον Μαυρομιχάλην, να τον εμποδίσω από την επανάστασιν·[...]».* Οι συναντήσεις που είχε με τον Μαυρομιχάλη δεν απέδωσαν τα αποτελέσματα που θα ήθελε *[...] να με στείλουν εις την Τροπολιτζάν, ίνα ποιήσω ειρήνην με τους τούρκους [...]».*

Ο Παπαδόπουλος ισχυρίζεται ότι ο λόγος που δέχθηκε αυτό το γράμμα ήταν γιατί ο Μαυρομιχάλης πληροφορήθηκε ότι οι μανιάτες δεν πολεμούσαν τους τούρκους αλλά ουσιαστικά πλιατσικολογούσαν τα χωριά. Περνούσαν από τα χωριά φωνάζοντας ότι τους κυνηγούν τούρκοι· οι χωριάτες εγκατέλειπαν τρομαγμένοι τις εστίες τους και οι μανιάτες τις λεηλατούσαν. *«[...] βλέποντες οι χωριάται τους μανιάτας φεύγοντας, και φωνάζοντας ούτω· νομίζοντες, ότι τους κυνηγούν οι τούρκοι, άρπασαν ο καθείς τα γυναικόπαιδα του, αφήσαντες τα οσπήτια των ανοικτά, και τα κτήνη των εις τους κάμπους [...] οι μανιάται δεν εστέκοντο να πολεμήσουν, αλλ' ευθύς έφευγον· επειδή δεν εξήλθον ινα πολεμώσι με τους τούρκους, διότι οι τούρκοι δεν τους έβλαπταν ποτέ· αλλ' εξήλθον, ινα αρπάζωσι των χριστιανών τα πράγματα».* Στα παραπάνω λεγόμενα του Παπαδόπουλου υπάρχει μια ιστορική αλήθεια που δεν έχουμε λόγο να αμφισβητήσουμε. Ιστορικά σε περιόδους εξεγέρσεων υπάρχουν περιστατικά παρόμοια με αυτά που εξιστορούνται παραπάνω.

«Εγώ δε φοβούμενος τους ένοπλους ρωμαίους περισσότερον, δι' ων έμελλον να περάσω, ή τους τούρκους, ρίψας όμως πάσαν την ελπίδα μου εις τον μακαρίζοντα τους ειρηνοποιούς Θεόν, υπήγα εις το περισσότερον στράτευμα των ένοπλων ρωμαίων κακείθεν εις την Τριπολιτζάν, εις ην με εδέχθησαν οι τούρκοι άπαντες μετά μεγάλης προπομπής[...]». Έγώ γαρ επρόβαλα αυτοίς, ινά ειρηνεύσωμεν οι μωραΐται τούρκοι και ρωμαίοι ως γείτονες, παραβλέψαντες τα παρελθόντα [...] να έχωμεν υποταγήν εις τον βασιλέα μας, και εις τους πεμπομένους παρ' αυτού εξουσιαστάς πασάν[...] να πληρώνωμεν τον χαζαριέ του πασά κατά την βασιλική προσταγήν[...]». Ο ιερομόναχος ισχυρίζεται ότι διαπραγματεύτηκε την μη πληρωμή του χαρατσιού για τρία έτη, ώστε με αυτό τον τρόπο να ηρεμήσουν οι έλληνες. Μάλιστα, παρακίνησε αρκετούς αποκλεισμένους αγάδες να στείλουν το παραπάνω αίτημα σε γράμμα στον σουλτάνο και να προσθέσουν ότι οι έλληνες παρακινήθηκαν *«από κάποιους Διαβόλους ξένους, και από την μεγάλην δυστηχίαν, ήρθαν εις αυτήν την παραφροσύνην μερικοί παράφρονες· οι δε λοιποί έστειλαν και ζητούν έλεος».* Αντ' αυτού, όμως, οι αγάδες της Τρίπολης έδωσαν ένα γράμμα στον ιερομόναχο όπου ανέφεραν, ότι μόνο όσοι πάνε να τους προσκυνήσουν θα λάβουν συγχώρεση, οι υπόλοιποι θα εξολοθρευθούν.

Η πρόσκαιρη διάλυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ιερομόναχου

Παρ' όλο που ο ιερομόναχος δήλωνε πίστη σε όλους του βασιλιάδες και εξουσιαστές, στο τρίτο μέρος, περιγράφει την επανάστασή του απέναντι στον βασιλιά Όθωνα. Αι-**παύουν να υφίστανται και τα κέρδη να εξανεμίζονται. Ο ιερομόναχος τότε επαναστάτησε!** *«Εγώ όμως μαθών ταύτα, δεν έπαυσα από του να φωνάζω προς πάντας, ότι τον βασιλέα αρχηγόν της εκκλησίας δεν τον γνωρίζω, και βασιλικήν διαταγήν εις τα εκκλησιαστικά δεν δέχομαι [...]».* Μάλιστα για την απόφαση του Όθωνα να κλείσει τα μοναστήρια και να περιέλθει όλη η περιουσία στα χέρια του κράτους ο ιερομόναχος οικτήρει την επανάσταση και την συνδέει με το κλείσιμο των μοναστηριών. *«Και ταύτα μεν κατά της επαναστάσεως βούλομαι δεν ειπείν τινα και κατά των Λουθηροκαλβίνων των καλούντων εαυτούς Διαμαρτυρομένους».*

Οι φόβοι και η διαίσθηση του ιερομόναχου, τελικά ήταν αληθείς. Το κράτος έδωσε στον ιερομόναχο 25 μέρες διορία για να φύγει από την πόλη και να επιλέξει να πάει σε όποιο μοναστήρι επιθυμεί.: *«μοί έστειλαν διαταγήν ότι δεν μοι είναι συγχωρημένον να διατριβώ εις την πόλιν περισσότερων από ημερών 25[...] εγώ απεκρίθην, ότι μήτε είς ταύτην την πόλιν θέλω να μείνω, μήτε εις άλλην της Ελλάδος, μήτε εις μοναστήριον υπάγω αλλά διαβατήριον να μοί δοθή να φύγω από το κράτος της Ελλάδος· τοσαύτην αγανάκτησιν είχεν η ψυχή μου[...]».*

Έτσι ο ιερομόναχος, αφού αυτές τις 25 μέρες συνέχισε να προσπαθεί να αλλάξει την νομοθεσία, ταξιδεύοντας στην Αθήνα για να μιλήσει με άλλους ιερείς, αποφάσισε να φύγει. Η μονή έκλεισε καθώς και όλα τα εργαστήρια:*«[...] και μη υποφέρων να υπόκημαι εις τοιαύτας αντιθέους νομοθεσίας ανεχώρησα, καταλιπών και συγγενείς, και πατρίδα, και κτήματα πατρικά, και κτήρια ενός γυναικείου μοναστηρίου, προοικοδομηθέντος παρ' εμού, και 27 εργαστηρίων δι' αυτό άπερ εξουσίασεν η κυβέρνησις διώξασα τας εν αυτώ μοναζούσας, και ενοικίασεν αυτά τα παρ' εμού οικοδομηθέντα οικείοις αναλώμασιν εικοσι επτά εργαστήρια δύο και ήμισυ χιλιάδες τάλαρα δίστυλα και κατετόλμησα τοσούτου πελάγους εν τοιούτω εσχάτω γήρατι· [...]».*

Ο ιερομόναχος εκτοπίσθηκε σε μοναστήρι της Μεσσηνίας αλλά συνέχισε να είναι δραστήριος και να προσπαθεί να βρει τρόπους να επαναλειτουργήσει την μονή. Μετά από τρία χρόνια, οι καλόγριες του ιερομόναχου, παρέα με αρκετούς κατοίκους, καταλαμβάνουν εκ νέου την μονή και ένα χρόνο μετά, το 1838, η αντιβασιλεία επιτρέπει την επαναλειτουργία της. Μέχρι τον θάνατό του, στις 7 Ιουλίου 1844, σε ηλικία 81 χρονών, διοικούσε την μονή. Ο τάφος του παραμένει μέχρι και σήμερα στην μονή Καλογραιών.

Η μονή συνεχίζει την δραστηριότητα της στην επεξεργασία του μεταξιού και ανταγωνίζεται μεγάλες επιχειρήσεις.[5] Ακόμα και σήμερα παράγει μεταξωτά υφάσματα σε περιορισμένο βαθμό και έχει βραβευθεί σε πολλές διεθνείς και ελληνικές εκθέσεις μεταξωτών. Με αυτό τον τρόπο η μονή πρέπει να είναι η μακροβιότερη εμπορική επιχείρηση του ελλαδικού χώρου.

την μεγάλην επανάστασιν[...]». Διακηρύσσει την πίστη στην εξουσία, ντόπια ή ξένη. Οι εξουσίες για τον ιερομόναχο προστατεύουν τους αγαθούς και αποτρέπουν τους κακούς. *«[...] ο Θεός θέλει και μας προστάζει να έχωμεν πάσαν υποταγήν εις τας εξουσίας, ως υπ' αυτού τεταγμένας [...]»*. Μάλιστα, ο Θεός δεν προστάζει υποταγή μόνο στους ντόπιους εξουσιαστές αλλά και σε ξένους· διεθνιστική υποταγή: *«[...] ο Θεός θέλει να υποτασσώμεθα και είς τους αλλοπίστους βασιλείς και εξουσιαστάς και να τους αγαπώμεν, ώστε και να προσευχώμεθα υπέρ αυτών»*.

Στο δεύτερο μέρος, ο ιερομόναχος αφηγείται τις κινήσεις του ώστε να ματαιωθεί η επανάσταση. Αναφέρεται στις επαφές που είχε με τον Πέτρο Μαυρομιχάλη, με τους πρόκριτους της Καλαμάτας λίγες μέρες πριν την κατάληψη της πόλης καθώς και με τους αποκλεισμένους τούρκους, παραμονές της άλωσης της Τρίπολης. Η ιδιαίτερη περίπτωση του Γεράσιμου Παπαδόπουλου φανερώνει την γενική συστολή έως και την αρνητική στάση που είχαν αρκετοί πρoύχοντες στην επανάσταση. Πολλοί ήταν αυτοί, που όπως ο Γεράσιμος Παπαδόπουλος, τα είχαν βρει με την οθωμανική κυριαρχία και έκαναν τις δουλειές τους δίχως κανένα πρόβλημα. Είναι όλοι αυτοί που οι ξένοι περιηγητές αναφέρουν ότι είναι εύποροι λόγω του εμπορίου, αλλά η πόλη αποτελείται κυρίως από καλύβες! Ο,τιδήποτε μπορούσε να αλλάξει τους συσχετισμούς και τα δεδομένα, όπως μια επανάσταση, σίγουρα τρόμαζε. *«[...] όπερ μαθόντες οι πρόκριτοι της Καλαμάτας, ήλθαν είς την κατοικίαν μου, γιγνώσκοντες πάντες την μεγαλωτάτην αγανάκτησιν, όπου είχα διά αυτήν την επανάστασιν, και με παρακάλεσαν, να υπάγω είς την Μάνην προς τον Μαυρομιχάλην, να τον εμποδίσω από την επανάστασιν·[...]»*. Οι συναντήσεις που είχε με τον Μαυρομιχάλη δεν απέδωσαν τα αποτελέσματα που θα ήθελε ο ιερομόναχος. Μάλιστα ισχυρίζεται, ότι ο Μαυρομιχάλης εξαπατήθηκε από κάποιους που του ανέφεραν ότι ο πασάς ετοιμάζει άλλον αρχηγό για την Μάνη, αφού πρώτα εξοντώσει τον ίδιο. Με αυτό τον τρόπο ο Μαυρομιχάλης, σύμφωνα με τον ιερομόναχο, πείστηκε να συμμετέχει στην επανάσταση. Μετά από αυτό, μια μέρα μετά την κατάληψη της Καλαμάτας, ο ιερομόναχος εγκαταλείπει την πόλη μαζί με τις καλόγριες του μοναστηριού, τις αδελφές του με τους άνδρες και τα παιδιά τους και κατευθύνεται προς την Μάνη με σκοπό αργότερα να περάσει στα Επτάνησα. *«[...] μη υποφέρων δε εγώ να βλέπω την επανάστασιν ενεργουμένην έφυγον την άλλην ημέραν[...]»*.

να αμφισβητήσουμε. Ιστορικά σε περιόδους εξεγέρσεων υπάρχουν περιστατικά παρόμοια με αυτά που εξιστορούνται παραπάνω.

«Εγώ δε φοβούμενος τους ένοπλους ρωμαίους περισσότερον, δι' ων έμελλον να περάσω, ή τους τούρκους, ρίψας όμως πάσαν την ελπίδα μου εις τον μακαρίζοντα τους ειρηνοποιούς Θεόν, υπήγα εις το περισσότερον στράτευμα των ένοπλων ρωμαίων κακείθεν εις την Τριπολιτζάν, εις ην με εδέχθησαν οι τούρκοι άπαντες μετά μεγάλης προπομπής[...]». *«Έγώ γαρ επρόβαλα αυτοίς, ινά ειρηνεύσωμεν οι μωραΐται τούρκοι και ρωμαίοι ως γείτονες, παραβλέψαντες τα παρελθόντα [...] να έχωμεν υποταγήν εις τον βασιλέα μας, και εις τους πεμπομένους παρ' αυτού εξουσιαστάς πασάν[...] να πληρώνωμεν τον χαζαριέ του πασά κατά την βασιλική προσταγήν[...]»*. Ο ιερομόναχος ισχυρίζεται ότι διαπραγματεύτηκε την μη πληρωμή του χαρατσιού για τρία έτη, ώστε με αυτό τον τρόπο να ηρεμήσουν οι έλληνες. Μάλιστα, παρακίνησε αρκετούς αποκλεισμένους αγάδες να στείλουν το παραπάνω αίτημα σε γράμμα στον σουλτάνο και να προσθέσουν ότι οι έλληνες παρακινήθηκαν *«από κάποιους Διαβόλους ξένους, και από την μεγάλην δυστηχίαν, ήρθαν εις αυτήν την παραφροσύνην μερικοί παράφρονες· οι δε λοιποί έστειλαν και ζητούν έλεος»*. Αντ' αυτού, όμως, οι αγάδες της Τρίπολης έδωσαν ένα γράμμα στον ιερομόναχο όπου ανέφεραν, ότι μόνο όσοι πάνε να τους προσκυνήσουν θα λάβουν συγχώρεση, οι υπόλοιποι θα εξολοθρευθούν.

Η πρόσκαιρη διάλυση των επιχειρηματικών δραστηριοτήτων του ιερομόναχου

Παρ' όλο που ο ιερομόναχος δήλωνε πίστη σε όλους του βασιλιάδες και εξουσιαστές, στο τρίτο μέρος, περιγράφει την επανάστασή του απέναντι στον βασιλιά Όθωνα. Αιτία είναι η απόφαση της διάλυσης πολλών μοναστηριών το 1833 και οι προγραμματισμένες δημοπρασίες για τα κτήματα και τις περιουσίες των μονών. Επίσης, τα οικονομικά έσοδα των μονών θα περνούσαν από κρατικό έλεγχο.

Το βασιλικό διάταγμα προέβλεπε ότι από την 25η Φεβρουαρίου το 1834 θα καταργούνταν όλες οι γυναικείες μονές εκτός από τρεις. Οι μοναχές κάτω των 49 ετών, θα

την πόλιν θέλω να μείνω, μήτε εις άλλην της Ελλάδος, μήτε εις μοναστήριον υπάγω αλλά διαβατήριον να μοί δοθή να φύγω από το κράτος της Ελλάδος· τοσαύτην αγανάκτησιν είχεν η ψυχή μου[...]».

Έτσι ο ιερομόναχος, αφού αυτές τις 25 μέρες συνέχισε να προσπαθεί να αλλάξει την νομοθεσία, ταξιδεύοντας στην Αθήνα για να μιλήσει με άλλους ιερείς, αποφάσισε να φύγει. Η μονή έκλεισε καθώς και όλα τα εργαστήρια:*«[...] και μη υποφέρων να υπόκημαι εις τοιαύτας αντιθέους νομοθεσίας ανεχώρησα, καταλιπών και συγγενείς, και πατρίδα, και κτήματα πατρικά, και κτήρια ενός γυναικείου μοναστηρίου, προοικοδομηθέντος παρ' εμού, και 27 εργαστηρίων δι' αυτό άπερ εξουσίασεν η κυβέρνησις διώξασα τας εν αυτώ μοναζούσας, και ενοικίασεν αυτά τα παρ' εμού οικοδομηθέντα οικείοις αναλώμασιν εικοσι επτά εργαστήρια δύο και ήμισυ χιλιάδες τάλαρα δίστυλα και κατετόλμησα τοσούτου πελάγους εν τοιούτω εσχάτω γήρατι· [...]»*.

Ο ιερομόναχος εκτοπίσθηκε σε μοναστήρι της Μεσσηνίας αλλά συνέχισε να είναι δραστήριος και να προσπαθεί να βρει τρόπους να επαναλειτουργήσει την μονή. Μετά από τρία χρόνια, οι καλόγριες του ιερομόναχου, παρέα με αρκετούς κατοίκους, καταλαμβάνουν εκ νέου την μονή και ένα χρόνο μετά, το 1838, η αντιβασιλεία επιτρέπει την επαναλειτουργία της. Μέχρι τον θάνατό του, στις 7 Ιουλίου 1844, σε ηλικία 81 χρονών, διοικούσε την μονή. Ο τάφος του παραμένει μέχρι και σήμερα στην μονή Καλογραιών.

Η μονή συνεχίζει την δραστηριότητα της στην επεξεργασία του μεταξιού και ανταγωνίζεται μεγάλες επιχειρήσεις.[5] Ακόμα και σήμερα παράγει μεταξωτά υφάσματα σε περιορισμένο βαθμό και έχει βραβευθεί σε πολλές διεθνείς και ελληνικές εκθέσεις μεταξωτών. Με αυτό τον τρόπο η μονή πρέπει να είναι η μακροβιότερη εμπορική επιχείρηση του ελλαδικού χώρου.

Ελευθερόκοκκος

Πηγές:

Παπαδόπουλος Γεράσιμος, *Πνευματική Τράπεζα*, επιμέλεια Δουκάκης Κωνσταντίνος, 1897.

Χρυσομάλλης Αλέξανδρος, Ο δρόμος της αυταπάρνησης. Η ιστορία και η δράση της ιεράς μονής Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης Καλογραιών, Καλαμάτα 1992.

4. Εξαιτίας της αντίθεσης του με την επανάσταση, αλλά και για τις συνομιλίες που είχε με τους τούρκους στην Τρίπολη, ο Δεληγιάννης στα απομνημονεύματά του τον αναφέρει ως «τουρκογεράσιμο».

5. Το 1940, λίγο πριν την γερμανική κατοχή αναφέρεται, μεταξύ άλλων πέντε επιχειρήσεων, στον κατάλογο των βιομηχανιών μεταξουργίας.

τικής της Κομιντέρν (Κομμουνιστική Διεθνής) για τα Βαλκάνια, πολιτική που εφάρμοσε το ΚΚΕ σε μια προσπάθεια αναίρεσης των αποτελεσμάτων των Βαλκανικών πολέμων και ενοποίησης των Βαλκανίων υπό την εποπτεία των Σοβιετικών. Στις μέρες μας, η σύγκρουση αυτοκρατορίας και εθνο-κρατικών δομήσεων εντείνεται και τα πράγματα περιπλέκονται ακόμη περισσότερο σε κοινωνικό επίπεδο, καθώς η Δυτική αυτοκρατορία ενσωματώνει και χρησιμοποιεί στοιχεία του πάλαι ποτέ επαναστατικού διεθνισμού, για να υποσκάψει τη βάση του εθνο-κράτους, θέλοντας πλέον να το απορροφήσει ολοκληρωτικά στις δομές της. Το κράτος δηλαδή πρέπει να ισχυροποιηθεί μεν εφ' όσον θα κάνει τη δουλειά του αυτοκρατορικού ελεγκτή μιας γεωγραφικής επαρχίας, αλλά να χάσει τα εθνικά του χαρακτηριστικά, που δημιουργούν «περιττές» διαφοροποιήσεις στα πλαίσια της αυτοκρατορίας.

Τα λέμε όλα αυτά (εξ ανάγκης κι εν συντομία) για να ξεκαθαρίσουμε πως δεν έχουμε κανένα πρόβλημα με τον εθνισμό του οποιουδήποτε, αρκεί αυτό να εκφράζει μια βιωματική και όχι φαντασιακή συνθήκη και κυρίως να είναι ειλικρινής, δηλαδή να μην τροφοδοτείται από ιστορικά ψεύδη. Όχι κραυγαλέα ιστορικά ψεύδη τουλάχιστον, όπως συμβαίνει τώρα με την περίπτωση των Σλαύων των Σκοπίων, γιατί, δυστυχώς, το σύνολο της Ιστορικής αλήθειας και γενικότερα του παρελθόντος θεωρούμε πως δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε στην πληρότητά του. Ειλικρίνεια, επίσης, σημαίνει το να δεχόμαστε το σύνολο της αλήθειας (σε όση ιστορική αλήθεια έχουμε πρόσβαση) είτε μας βολεύει είτε όχι.

Στα πλαίσια που περιγράφηκαν, λοιπόν, ο διεθνισμός μεταπολεμικά άρχισε να κερδίζει έδαφος, είτε ήταν ο κομμουνιστικός διεθνισμός, είτε ο διεθνισμός από τον οποίον διεπόταν η εξελισσόμενη Ευρωπαϊκή «ολοκλήρωση». Μετά το 1990, με την επικράτηση μιας τάσης των οραμάτων για παγκόσμια κυριαρχία, **ο κομμουνιστικός διεθνισμός**, σταδιακά (και ολοκληρωτικά στις μέρες μας) **ενσωματώθηκε στον διεθνισμό της παγκοσμιοποίησης**. Δεν χρειάστηκε και πολύ προσπάθεια γι' αυτό· άλλωστε και οι δύο, όπως είπαμε προηγουμένως, είχαν παρόμοιες λογικές με στόχευση την ουτοπία μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας. Στις μέρες μας είναι εύκολο το να καταφέρεται κάποιος εναντίον του εθνικισμού, γιατί πλέον έχει την ολόπλευρη ιδεολογική υποστήριξη της επικρατούσας τάσης της διεθνούς εξουσί-

Οι «φασίστες», οι «εθνικιστές» και ο «μίτος» της Βαρδαρίας

Είναι εθνικιστικό το συλλαλητήριο για τη Μακεδονία;

Η επαναφορά στο προσκήνιο του λεγόμενου Μακεδονικού ζητήματος και ο «Μαύρος Κύκνος»1 του ογκώδους συλλαλητηρίου για τη Μακεδονία, μας υποχρεώνει να τοποθετηθούμε συνολικά για τα εν λόγω ζητήματα.

Και τα ζητήματα που ανοίγονται είναι πράγματι πολλά και ευρεία. Θεωρούμε, πως είναι μια καλή ευκαιρία ξεκαθαρίσματός τους από την πλευρά μας, καθώς η περίοδος που διανύουμε είναι κρίσιμης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ξεκινώντας από το πρόσφατο συλλαλητήριο, ας πούμε ευθύς εξ αρχής πως το θεωρούμε περισσότερο εθνικού παρά εθνικιστικού χαρακτήρα και πως ως τέτοιο θα το προσεγγίσουμε. Πολύ περισσότερο, δε, όταν είναι φανερό, για όσους θέλουν να το δουν, πως πίσω από τον εθνικό χαρακτήρα υποκρύπτονται βαθιές κοινωνικές διεργασίες που σχετίζονται άμεσα με τον οικονομικής υφής εξανδραποδισμό της τελευταίας δεκαετίας.

Έχοντας αναφέρει το παραπάνω, δεν αγνοούμε πως στο συλλαλητήριο συμμετείχαν – φυσικά – άπαντες οι εθνικιστές, αλλά δεν ήταν αυτοί που έδωσαν το «εσωτερικό χρώ-

της καταπίεσης ή του πολέμου άλλους πληθυσμούς με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αποτελεί μια λογική ιστορική διεργασία η οποία μπορεί να συνδέεται ή να μην συνδέεται καθόλου με μια οργανωμένη δομή εξουσίας.

Οι συμμετέχοντες στο συλλαλητήριο δεν επέδειξαν στην πλειοψηφία τους τέτοιας μορφής επιθετικά χαρακτηριστικά προς τον πληθυσμό των Σκοπίων, επομένως ο χαρακτηρισμός τους συλλήβδην ως «εθνικιστών» είναι πλήρως ανεδαφικός.

Κάποιοι θα απέρριπταν τη διάκριση που κάνουμε, θεωρώντας πως δεν μπορεί να υφίσταται το ένα δίχως το άλλο, ο εθνικισμός δηλαδή δίχως τον εθνισμό και το αντίστροφο. Ο εθνισμός, όμως, είναι πανάρχαια υπόθεση. Έχει να κάνει με τα «νομιζόμενα» και «πρέπει» ενός τόπου με κυρίαρχο στοιχείο φυσικά τη γλώσσα, επειδή η γλώσσα αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο της σκέψης και συγχρόνως τρόπο διαμόρφωσης της. Ο εθνικισμός, όμως, αφορά τη νεωτερική εποχή στα πλαίσια κυρίως της βιομηχανικής ανάπτυξης και συνδέεται με τη διαδικασία διάλυσης των παλιών αυτοκρατοριών και τη συγκρότηση της εξουσίας γύρω από το λεγόμενο εθνικό ιδεώδες. Προσοχή, το εθνικό ιδεώδες, όμως, εδώ νοείται ως μια ιδεολογικοποιημένη κατασκευή και όχι ως μια βιωμένη κατάσταση εθνισμού σε συνθήκες

οι «εθνικιστές» και ο «μίτος» της Βαρδαρίας

Είναι εθνικιστικό το συλλαλητήριο για τη Μακεδονία;

Η επαναφορά στο προσκήνιο του λεγόμενου Μακεδονικού ζητήματος και ο «Μαύρος Κύκνος»1 του ογκώδους συλλαλητηρίου για τη Μακεδονία, μας υποχρεώνει να τοποθετηθούμε συνολικά για τα εν λόγω ζητήματα.

Και τα ζητήματα που ανοίγονται είναι πράγματι πολλά και ευρεία. Θεωρούμε, πως είναι μια καλή ευκαιρία ξεκαθαρίσματός τους από την πλευρά μας, καθώς η περίοδος που διανύουμε είναι κρίσιμης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ξεκινώντας από το πρόσφατο συλλαλητήριο, ας πούμε ευθύς εξ αρχής πως το θεωρούμε περισσότερο εθνικού παρά εθνικιστικού χαρακτήρα και πως ως τέτοιο θα το προσεγγίσουμε. Πολύ περισσότερο, δε, όταν είναι φανερό, για όσους θέλουν να το δουν, πως πίσω από τον εθνικό χαρακτήρα υποκρύπτονται βαθιές κοινωνικές διεργασίες που σχετίζονται άμεσα με τον οικονομικής υφής εξανδραποδισμό της τελευταίας δεκαετίας.

Έχοντας αναφέρει το παραπάνω, δεν αγνοούμε πως στο συλλαλητήριο συμμετείχαν – φυσικά – άπαντες οι εθνικιστές, αλλά δεν ήταν αυτοί που έδωσαν το «εσωτερικό χρώμα» της κινητοποίησης παρά μόνον, ίσως, το επίχρισμά της. Σε 300 – 400 χιλιάδες κόσμου (με μια μάλλον προσεγγιωμένη εκτίμηση) η παρουσία τους ήταν μειοψηφική και η ανάδειξή τους προήλθε κυρίως από την προσοχή που, βεβαίως, τους έδωσαν οι «αντίπαλοί» τους ως απόπειρα δικής τους άμυνας.

Για εμάς υπάρχει μια λεπτή αλλά υπαρκτή και πολύ σημαντική διαφορά μεταξύ *εθνισμού* και *εθνικισμού*. Ο εθνισμός συνδέεται με την ύπαρξη και κυρίως τη συνειδητοποίηση πολιτιστικών συγγενειών, κυρίως γλωσσικών, συγγενειών «έθους» και αντιλήψεων για τη ζωή και τον θάνατο, βασικό ρόλο στις οποίες παίζουν και οι θρησκευτικές ή άλλες φιλοσοφικές αντιλήψεις. Συνδέεται, επίσης και με την αντίληψη μιας ιστορικής συνέχειας αυτών των χαρακτηριστικών, που μπορεί να είναι σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό υπαρκτή. Αντίθετα, ο εθνικισμός συνδέεται, αναγκαία, με την ύπαρξη μιας κρατικής οντότητας, η οποία οργανώνει τον πυρήνα και την ιδεολογική συνοχή της στη βάση μιας κυρίαρχης εθνότητας– είτε υπαρκτής είτε υπό κατασκευή – σε

της καταπίεσης ή του πολέμου άλλους πληθυσμούς με διαφορετικά χαρακτηριστικά. Αποτελεί μια λογική ιστορική διεργασία η οποία μπορεί να συνδέεται ή να μην συνδέεται καθόλου με μια οργανωμένη δομή εξουσίας.

Οι συμμετέχοντες στο συλλαλητήριο δεν επέδειξαν στην πλειοψηφία τους τέτοιας μορφής επιθετικά χαρακτηριστικά προς τον πληθυσμό των Σκοπίων, επομένως ο χαρακτηρισμός τους συλλήβδην ως «εθνικιστών» είναι πλήρως ανεδαφικός.

Κάποιοι θα απέρριπταν τη διάκριση που κάνουμε, θεωρώντας πως δεν μπορεί να υφίσταται το ένα δίχως το άλλο, ο εθνικισμός δηλαδή δίχως τον εθνισμό και το αντίστροφο. Ο εθνισμός, όμως, είναι πανάρχαια υπόθεση. Έχει να κάνει με τα «νομιζόμενα» και «πρέπει» ενός τόπου με κυρίαρχο στοιχείο φυσικά τη γλώσσα, επειδή η γλώσσα αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο της σκέψης και συγχρόνως τρόπο διαμόρφωσής της. Ο εθνικισμός, όμως, αφορά τη νεωτερική εποχή στα πλαίσια κυρίως της βιομηχανικής ανάπτυξης και συνδέεται με τη διαδικασία διάλυσης των παλιών αυτοκρατοριών και τη συγκρότηση της εξουσίας γύρω από το λεγόμενο εθνικό ιδεώδες. Προσοχή, το εθνικό ιδεώδες, όμως, εδώ νοείται ως μια ιδεολογικοποιημένη κατασκευή και όχι ως μια βιωμένη κατάσταση εθνισμού σε συνθήκες πραγματικής ζωής.

Εδώ είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως και ο εθνικισμός, όταν πρωτοεμφανίστηκε στο προσκήνιο, ήταν ένα επαναστατικό ρεύμα που πρέσβευε την απελευθέρωση από τη δεσποτική εξουσία είτε των αυτοκρατόρων είτε των αποικιοκρατών. Τον 19ο αιώνα έως τις αρχές του 20ου, σχεδόν όλες οι ανερχόμενες εξουσιαστικές συγκροτήσεις ήταν εθνικιστικές. Οπότε το ευρύτερο γεωπολιτικό παιχνίδι παιζόταν γύρω από το πλαίσιο της «αυτοδιάθεσης των λαών». Θέλουμε να πούμε πως εκείνη την εποχή ο εθνικισμός δεν είχε καθόλου «κακό» όνομα. Αυτό άρχισε να το αποκτά μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και ειδικότερα τα τελευταία 40 περίπου χρόνια. Ο λόγος γι' αυτό είναι απλός. Μεταπολεμικά άρχισε να συγκροτείται βήμα – βήμα η σύγχρονη Δυτική αυτοκρατορία (ΕΕ – ΝΑΤΟ). Η αυτοκρατορική δόμηση της εξουσίας που προϋποθέτουν οι νέοι σχηματισμοί είναι εξ ορισμού ανταγωνιστική προς τον εθνικισμό, εφ' όσον αυτή φιλοδοξεί να κυριαρχήσει σε ένα πλήθος διαφορετι-

το απορροφήσει ολοκληρωτικά στις δομές της. Το κράτος δηλαδή πρέπει να ισχυροποιηθεί μεν εφ' όσον θα κάνει τη δουλειά του αυτοκρατορικού ελεγκτή μιας γεωγραφικής επαρχίας, αλλά να χάσει τα εθνικά του χαρακτηριστικά, που δημιουργούν «περιττές» διαφοροποιήσεις στα πλαίσια της αυτοκρατορίας.

Τα λέμε όλα αυτά (εξ ανάγκης κι εν συντομία) για να ξεκαθαρίσουμε πως δεν έχουμε κανένα πρόβλημα με τον εθνισμό του οποιουδήποτε, αρκεί αυτό να εκφράζει μια βιωματική και όχι φαντασιακή συνθήκη και κυρίως να είναι ειλικρινής, δηλαδή να μην τροφοδοτείται από ιστορικά ψεύδη. Όχι κραυγαλέα ιστορικά ψεύδη τουλάχιστον, όπως συμβαίνει τώρα με την περίπτωση των Σλαύων των Σκοπίων, γιατί, δυστυχώς, το σύνολο της Ιστορικής αλήθειας και γενικότερα του παρελθόντος θεωρούμε πως δεν μπορούμε να το γνωρίζουμε στην πληρότητά του. Ειλικρίνεια, επίσης, σημαίνει το να δεχόμαστε το σύνολο της αλήθειας (σε όση ιστορική αλήθεια έχουμε πρόσβαση) είτε μας βολεύει είτε όχι.

Στα πλαίσια που περιγράφηκαν, λοιπόν, ο διεθνισμός μεταπολεμικά άρχισε να κερδίζει έδαφος, είτε ήταν ο κομμουνιστικός διεθνισμός, είτε ο διεθνισμός από τον οποίον διεπόταν η εξελισσόμενη Ευρωπαϊκή «ολοκλήρωση». Μετά το 1990, με την επικράτηση μιας τάσης των οραμάτων για παγκόσμια κυριαρχία, **ο κομμουνιστικός διεθνισμός**, σταδιακά (και ολοκληρωτικά στις μέρες μας) **ενσωματώθηκε στον διεθνισμό της παγκοσμιοποίησης**. Δεν χρειάστηκε και πολύ προσπάθεια γι' αυτό· άλλωστε και οι δύο, όπως είπαμε προηγουμένως, είχαν παρόμοιες λογικές με στόχευση την ουτοπία μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας. Στις μέρες μας είναι εύκολο το να καταφέρεται κάποιος εναντίον του εθνικισμού, γιατί πλέον έχει την ολόπλευρη ιδεολογική υποστήριξη της επικρατούσας τάσης της διεθνούς εξουσίας. **Ο διεθνισμός**, όμως, πλέον, **έχει αποδειχθεί χειρότερος του εθνικισμού**, γιατί έχει ευρύτερες φιλοδοξίες και έχει ισχυρότερη εμμονή στην κατασκευή πλαστών ταυτοτήτων. Κατασκεύασε επί 70 χρόνια την ανύπαρκτη ταυτότητα του Σοβιετικού πολίτη και σήμερα κατασκευάζει την εξ ίσου ανύπαρκτη ταυτότητα του Ευρωπαίου πολίτη. Δεν είμαστε βέβαιοι για το ποιος από τους δύο θα αποδειχθεί ο χειρότερος υπήκοος, αλλά είμαστε σίγουροι πως και το σημερινό οικοδόμημα έχει ημερομηνία λήξεως όπως η οποιαδήποτε κατασκευή που δεν συμβαίνει με αβίαστο τρόπο. Πάντως, ο εντόπιος επαναστατικός διεθνισμός στην ουσία κλείνει το μάτι, ευνοώντας από το δικό του μετερίζι αυτήν την εξέλιξη.

Οι εθνικιστές, λοιπόν, βρέθηκαν με την πλάτη στον τοίχο. Όχι όμως μόνον αυτοί. Το σύνολο των ανθρώπων που δεν έβλεπαν το λόγο για να απορρίψουν τον εθνισμό τους βρέθηκαν απολογούμενοι, βιώνοντας μια άνευ προηγουμένου επίθεση ανακατασκευής στη γλώσσα και την ιστορία τους. Ιστορία που μπορεί να την έμαθαν μερικώς στρεβλά υπό

θούμε συνολικά για τα εν λόγω ζητήματα.

Και τα ζητήματα που ανοίγονται είναι πράγματι πολλά και ευρεία. Θεωρούμε, πως είναι μια καλή ευκαιρία ξεκαθαρίσματός τους από την πλευρά μας, καθώς η περίοδος που διανύουμε είναι κρίσιμης σημασίας για την ευρύτερη περιοχή των Βαλκανίων και της Ανατολικής Μεσογείου.

Ξεκινώντας από το πρόσφατο συλλαλητήριο, ας πούμε ευθύς εξ αρχής πως το θεωρούμε περισσότερο εθνικού παρά εθνικιστικού χαρακτήρα και πως ως τέτοιο θα το προσεγγίσουμε. Πολύ περισσότερο, δε, όταν είναι φανερό, για όσους θέλουν να το δουν, πως πίσω από τον εθνικό χαρακτήρα υποκρύπτονται βαθιές κοινωνικές διεργασίες που σχετίζονται άμεσα με τον οικονομικής υφής εξανδραποδισμό της τελευταίας δεκαετίας.

Έχοντας αναφέρει το παραπάνω, δεν αγνοούμε πως στο συλλαλητήριο συμμετείχαν – φυσικά – άπαντες οι εθνικιστές, αλλά δεν ήταν αυτοί που έδωσαν το «εσωτερικό χρώμα» της κινητοποίησης παρά μόνον, ίσως, το επίχρισμά της. Σε 300 – 400 χιλιάδες κόσμου (με μια μάλλον προσγειωμένη εκτίμηση) η παρουσία τους ήταν μειοψηφική και η ανάδειξή τους προήλθε κυρίως από την προσοχή που, βεβαίως, τους έδωσαν οι «αντίπαλοι» τους ως απόπειρα δικής τους άμυνας.

Για εμάς υπάρχει μια λεπτή αλλά υπαρκτή και πολύ σημαντική διαφορά μεταξύ *εθνισμού* και *εθνικισμού*. Ο εθνισμός συνδέεται με την ύπαρξη και κυρίως τη συνειδητοποίηση πολιτιστικών συγγενειών, κυρίως γλωσσικών, συγγενειών «έθους» και αντιλήψεων για τη ζωή και τον θάνατο, βασικό ρόλο στις οποίες παίζουν και οι θρησκευτικές ή άλλες φιλοσοφικές αντιλήψεις. Συνδέεται, επίσης και με την αντίληψη μιας ιστορικής συνέχειας αυτών των χαρακτηριστικών, που μπορεί να είναι σε μικρότερο ή μεγαλύτερο βαθμό υπαρκτή. Αντίθετα, ο εθνικισμός συνδέεται, αναγκαία, με την ύπαρξη μιας κρατικής οντότητας, η οποία οργανώνει τον πυρήνα και την ιδεολογική συνοχή της στη βάση μιας κυρίαρχης εθνότητας– είτε υπαρκτής είτε υπό κατασκευή – σε έναν γεωγραφικό χώρο, προσδοκώντας στην μακροημέρευσή της μέσω της ταύτισης των συμφερόντων της εξουσίας με τα συμφέροντα των μελών της εθνότητας.

Ο εθνισμός, λοιπόν, δεν διαθέτει τα επιθετικά χαρακτηριστικά του εθνικισμού που επιθυμεί να ενσωματώσει δια στικά προς τον πληθυσμό των Σκοπίων, επομένως ο χαρακτηρισμός τους συλλήβδην ως «εθνικιστών» είναι πλήρως ανεδαφικός.

Κάποιοι θα απέρριπταν τη διάκριση που κάνουμε, θεωρώντας πως δεν μπορεί να υφίσταται το ένα δίχως το άλλο, ο εθνικισμός δηλαδή δίχως τον εθνισμό και το αντίστροφο. Ο εθνισμός, όμως, είναι πανάρχαια υπόθεση. Έχει να κάνει με τα «νομιζόμενα» και «πρέπει» ενός τόπου με κυρίαρχο στοιχείο φυσικά τη γλώσσα, επειδή η γλώσσα αποτελεί θεμελιώδες εργαλείο της σκέψης και συγχρόνως τρόπο διαμόρφωσής της. Ο εθνικισμός, όμως, αφορά τη νεωτερική εποχή στα πλαίσια κυρίως της βιομηχανικής ανάπτυξης και συνδέεται με τη διαδικασία διάλυσης των παλιών αυτοκρατοριών και τη συγκρότηση της εξουσίας γύρω από το λεγόμενο εθνικό ιδεώδες. Προσοχή, το εθνικό ιδεώδες, όμως, εδώ νοείται ως μια ιδεολογικοποιημένη κατασκευή και όχι ως μια βιωμένη κατάσταση εθνισμού σε συνθήκες πραγματικής ζωής.

Εδώ είναι σημαντικό να σημειώσουμε πως και ο εθνικισμός, όταν πρωτοεμφανίστηκε στο προσκήνιο, ήταν ένα επαναστατικό ρεύμα που πρέσβευε την απελευθέρωση από τη δεσποτική εξουσία είτε των αυτοκρατόρων είτε των αποικιοκρατών. Τον 19ο αιώνα έως τις αρχές του 20ου, σχεδόν όλες οι ανερχόμενες εξουσιαστικές συγκροτήσεις ήταν εθνικιστικές. Οπότε το ευρύτερο γεωπολιτικό παιχνίδι παιζόταν γύρω από το πλαίσιο της «αυτοδιάθεσης των λαών». Θέλουμε να πούμε πως εκείνη την εποχή ο εθνικισμός δεν είχε καθόλου «κακό» όνομα. Αυτό άρχισε να το αποκτά μετά το 2ο Παγκόσμιο Πόλεμο και ειδικότερα τα τελευταία 40 περίπου χρόνια. Ο λόγος γι' αυτό είναι απλός. Μεταπολεμικά άρχισε να συγκροτείται βήμα – βήμα η σύγχρονη Δυτική αυτοκρατορία (ΕΕ – ΝΑΤΟ). Η αυτοκρατορική δόμηση της εξουσίας που προϋποθέτουν οι νέοι σχηματισμοί είναι εξ ορισμού ανταγωνιστική προς τον εθνικισμό, εφ' όσον αυτή φιλοδοξεί να κυριαρχήσει σε ένα πλήθος διαφορετικών εθνοτήτων με έναν ενιαίο τρόπο δίχως τη «δυσκολία» προσαρμογής της στις επί μέρους πληθυσμιακές διαφοροποιήσεις. Επί πλέον, ήδη πριν τον πόλεμο, με την επικράτηση των μπολσεβίκων στη Ρωσσία και την συγκρότηση της 3ης Διεθνούς, είχαμε τη γέννηση ενός άλλου αυτοκρατορικού επεκτατικού οράματος με όχημα την δήθεν «κοινωνική απελευθέρωση», το οποίο, ενώ ήταν εξ ίσου εχθρικό προς τον εθνικισμό, τον αντιμετώπιζε ωστόσο εργαλειακά κατά τόπους για την επίτευξη των δικών του σκοπών.

Κάπου εδώ θα συναντήσουμε αργότερα και την κατασκευή του Μακεδονικού ζητήματος ως μέρους της πολι-

λικρινεία, επίσης, σημαίνει το να δεχόμαστε το σύνολο της αλήθειας (σε όση ιστορική αλήθεια έχουμε πρόσβαση) είτε μας βολεύει είτε όχι.

Στα πλαίσια που περιγράφηκαν, λοιπόν, ο διεθνισμός μεταπολεμικά άρχισε να κερδίζει έδαφος, είτε ήταν ο κομμουνιστικός διεθνισμός, είτε ο διεθνισμός από τον οποίον διεπόταν η εξελισσόμενη Ευρωπαϊκή «ολοκλήρωση». Μετά το 1990, με την επικράτηση μιας τάσης των οραμάτων για παγκόσμια κυριαρχία, **ο κομμουνιστικός διεθνισμός**, σταδιακά (και ολοκληρωτικά στις μέρες μας) **ενσωματώθηκε στον διεθνισμό της παγκοσμιοποίησης**. Δεν χρειάστηκε και πολύ προσπάθεια γι' αυτό· άλλωστε και οι δύο, όπως είπαμε προηγουμένως, είχαν παρόμοιες λογικές με στόχευση την ουτοπία μιας παγκόσμιας αυτοκρατορίας. Στις μέρες μας είναι εύκολο το να καταφέρεται κάποιος εναντίον του εθνικισμού, γιατί πλέον έχει την ολόπλευρη ιδεολογική υποστήριξη της επικρατούσας τάσης της διεθνούς εξουσίας. **Ο διεθνισμός**, όμως, πλέον, **έχει αποδειχθεί χειρότερος του εθνικισμού**, γιατί έχει ευρύτερες φιλοδοξίες και έχει ισχυρότερη εμμονή στην κατασκευή πλαστών ταυτοτήτων. Κατασκεύασε επί 70 χρόνια την ανύπαρκτη ταυτότητα του Σοβιετικού πολίτη και σήμερα κατασκευάζει την εξ ίσου ανύπαρκτη ταυτότητα του Ευρωπαίου πολίτη. Δεν είμαστε βέβαιοι για το ποιος από τους δύο θα αποδειχθεί ο χειρότερος υπήκοος, αλλά είμαστε σίγουροι πως και το σημερινό οικοδόμημα έχει ημερομηνία λήξεως όπως η οποιαδήποτε κατασκευή που δεν συμβαίνει με αβίαστο τρόπο. Πάντως, ο εντόπιος επαναστατικός διεθνισμός στην ουσία κλείνει το μάτι, ευνοώντας από το δικό του μετερίζι αυτήν την εξέλιξη.

Οι εθνικιστές, λοιπόν, βρέθηκαν με την πλάτη στον τοίχο. Όχι όμως μόνον αυτοί. Το σύνολο των ανθρώπων που δεν έβλεπαν το λόγο για να απορρίψουν τον εθνισμό τους βρέθηκαν απολογούμενοι, βιώνοντας μια άνευ προηγουμένου επίθεση ανακατασκευής στη γλώσσα και την ιστορία τους. Ιστορία που μπορεί να την έμαθαν μερικώς στρεβλά υπό τα κελεύσματα είτε της πάλαι ποτέ «εθνικοφροσύνης» είτε αντίστοιχα της μεταπολεμικής «αριστεροσύνης», αλλά που στη γενικότητά της δεν ήταν ψεύτικη. Λέμε στη «γενικότητα», επειδή οι λεπτομέρειες έχουν τη σημασία τους. Επίθεση συγκεκαλυμμένη αρχικά και απροκάλυπτη στη συνέχεια. Θα λέγαμε πως τα τελευταία 20 χρόνια ο Ελλαδικός χώρος εισέρχεται και βιώνει τα τελικά στάδια της νεωτερικότητας και του μοντερνισμού της Δύσης και, όπως όλες οι τάσεις που τον επηρέασαν τα τελευταία 40 χρόνια, αυτό συνέβη πολύ γρήγορα, ασυνάρτητα και βίαια, αλλά πάντως μεθοδευμένα. Το αποτέλεσμα είναι πως σήμερα η συντριπτική

---

1. Ο Nicholas Taleb στο βιβλίο του «Μαύρος Κύκνος» περιγράφει ως Μαύρο Κύκνο ένα απρόβλεπτο γεγονός το οποίο λόγω της φύσης του είναι έξω από κάθε δυνατότητα πρόβλεψης, αλλά οι συνέπειές του είναι καταλυτικές για την εξέλιξη των πραγμάτων. Εκεί, αναλύει γλαφυρά πως αυτό που πραγματικά έχει σημασία στην Ιστορία είναι αυτό που δεν μπορεί να προβλεφθεί.

πλειοψηφία ψάχνει σταθερό έδαφος να πατήσει και δεν το βρίσκει πουθενά, κάτι που επιτείνεται φυσικά και από τον καθημερινό οικονομικό πόλεμο.

Κάποιοι, βεβαίως, θα βρουν – και βρίσκουν – αυτό το έδαφος με το να γίνουν περισσότερο υποτακτικοί ως υπήκοοι μέσα στη «θαλπωρή» μιας κομματικής στρούγκας. Κάποιοι άλλοι ακόμα βρίσκονται σε αναζήτηση, την ώρα που πολλοί έχουν ήδη ξεκινήσει την Οδύσσειά τους στο εξωτερικό, αφήνοντας πίσω τους ένα δυσαναπλήρωτο κενό. Παρασκηνιακές πολιτικές δυνάμεις περιμένουν την ευκαιρία τους, καθώς το «άστρο» της «πρώτης φοράς αριστερά» δύει. Υπάρχει, ωστόσο, αυτήν τη στιγμή, μία ακαθόριστη μεν, ευδιάκριτη δε, τάση διάσπαρτων ανθρώπων που αναζητά μια περισσότερο βαθιά και ειλικρινή σχέση με την ιστορία και το «είναι» τόσο του εαυτού τους όσο και αυτού του τόπου με όλες του τις αντιφάσεις, με άγνωστη, προς το παρόν, κατάληξη. Αυτή η βαθύτερη ζύμωση είναι, κατ' αρχήν, από εμάς καλοδεχούμενη.

Τα λέμε αυτά, γιατί πιστεύουμε πως όλα τα παραπάνω έπαιξαν το ρόλο τους στη μεγάλη παρουσία κόσμου στο συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης. **Ας τα σκεφθούν όλα αυτά όσοι πιπιλάνε την καραμέλα του «εθνικιστή» και του «φασίστα», επειδή έτσι συμφέρει στην ιδεολογική τους τύφλωση και ας βάλουν (επί τέλους!) έναν καθρέφτη ενώπιων τους.**

Ποιος είναι τελικά ο φασίστας;

Η κατά κόρον και καταχρηστική χρήση του όρου «φασίστας», εδώ και πολλά χρόνια, δεν συμβαίνει τυχαία και έρχεται να καλύψει την ολοκληρωτική γύμνια της Αριστεράς, «επαναστατικής» και μη, έως και τις παρυφές του αναρχισμού, απέναντι στην διαμορφούμενη πραγματικότητα. Το ίδιο συμβαίνει και με άλλους όρους, όπως για παράδειγμα ο ρατσισμός. Διόλου τυχαία οι όροι αυτοί μπήκαν στο καθημερινό «οπλοστάσιο» και χρησιμοποιούνται σαν σφαίρες, επιβεβλημένοι από το ρεύμα της «πολιτικής ορθότητας», που είναι ουσιαστικά ιδεολογικό αποκύημα της αριστερής πτέρυγας της παγκοσμιοποίησης με έδρα τις ΗΠΑ, η οποία μέχρι πρότινος καθοδηγούσε το άρμα της παγκοσμιοποιητικής διαδικασίας. Λέμε, μέχρι πρότινος, γιατί εσχάτως φαίνεται πως η καρέκλα της τρίζει, αλλά οψόμεθα. **Ουσιαστικά «φασίστας» τείνει να είναι απλά όποιος δεν συμφωνεί μαζί τους.** Ο οποιοσδήποτε πρέπει πρώτα να απο-

ρεύμα που διακήρυττε την θεσμοθετημένη σύμπηξη κράτους και κεφαλαίου και την συμπαγή και άρρηκτη ενότητα κεφαλαιοκρατών και εργατών στη βάση του έθνους, που βρίσκει την έκφρασή της στο πρόσωπο του Αρχηγού. Αυτό, συγκεκριμένα, είναι ο φασισμός και τίποτε άλλο, οπότε οποιαδήποτε άλλη μορφή απολυταρχίας ας κατονομάζεται συγκεκριμένα. **Το ότι ο φασισμός είχε και εθνικιστικά χαρακτηριστικά, δεν μετατρέπει αυτόματα όλους τους εθνικιστές σε φασίστες.** Ας κρίνεται ο καθένας γι' αυτό που είναι και όχι γι' αυτό που βολεύει.

Επίσης, η παραπάνω πρακτική αιτιολογεί και το γιατί το πολιτικό σύστημα στα χρόνια των Μνημονίων είχε την απόλυτη ανάγκη της Χρυσής Αυγής. Μπροστά στα τερατώδη που έπραξαν, τί παραπάνω θα είχε κάνει ένας πραγματικός φασίστας; Η Χρυσή Αυγή αποτέλεσε κυριολεκτικά την ασπίδα τους. «Δεν είμαστε εμείς οι φασίστες, αλλά αυτοί οι φουσκωτοί με τα ξυρισμένα κεφάλια». Οι πραγματικοί εκφραστές του ολοκληρωτισμού κρύφτηκαν πίσω από τους νεοναζιστές και έβγαλαν τον εαυτό τους από το κάδρο. Έκτοτε, όποιος εξέφραζε μια διαφορετική άποψη θα έβλεπε μπροστά του το σκιάχτρο της Χρυσής Αυγής. «Είσαι μαζί τους». Έτσι έγινε εφικτή η σύμπηξη του «δημοκρατικού τόξου», στη βάση του οποίου ένας-ένας με τη σειρά προχωρούσε το σχέδιο των Μνημονίων ένα βήμα παρακάτω. Και οι «επαναστάτες» ψάχνουν στα σοκκάκια και τις γωνιές να βρουν τους φασίστες. Ο αποπροσανατολισμός τους είναι πλήρης.

Η άποψη περί «φασιστών» έχει και μία ακόμη πονηρή παράμετρο, ενισχύοντας τα «στερεότυπα» επιβολής. «Οι Έλληνες δεν είναι απλά τεμπέληδες. Είναι και φασίστες. Επομένως, δεν τους αξίζουν μόνον όσα έχουν ήδη πάθει αλλά ακόμη χειρότερα». Ας αναρωτηθεί κάποιος (νοών φυσικά...), στις παρούσες συνθήκες οικονομικού πολέμου και καταπίεσης, ποιους εξυπηρετεί ένα τέτοιο συμπέρασμα.

Αυτές οι τακτικές πλέον δεν πιάνουν και όσοι είτε ατυχώς είτε εσκεμμένα τις εξέθρεψαν θα τις βρουν μπροστά τους. Συνθήματα του τύπου «Έλληνας δεν γεννιέσαι, καταντάς» που εμφανίστηκαν στον Λευκό Πύργο, πέρα από το ότι φανερώνουν την προσωπική τραγωδία των εμπνευστών τους, εκδηλώνουν και έναν ξεκάθαρο ανθελληνισμό ρατσιστικού χαρακτήρα. Τα δήθεν «αντιρατσιστικά» αισθήματα ισχύουν μόνο για τους άλλους και όχι για τους Έλληνες; **Κάποιοι παραμυθιάζονται ότι είναι δυνατόν να ενδιαφέρεσαι πραγματικά για τους ανθρώπους σε άλλα μέρη της Γης**

Τα αληθινά σχέδια των εξουσιαστών για τη Μακεδονία

Όσοι θέλουν να προσεγγίσουν το Μακεδονικό ζήτημα, απ' όποια θέση κι αν προέρχονται, θα πρέπει να το σκεφτούν ως εξής: **Από την εποχή που εμφανίστηκε το Μακεδονικό ζήτημα (ήδη πριν την εποχή των Βαλκανικών πολέμων) έως και σήμερα, σημαίνει ένα – και μόνον ένα – πράγμα: Επαναχάραξη συνόρων και επανασχεδιασμό όρων κυριαρχίας. Αυτό το δεδομένο οφείλει ο καθένας να αντικρύσει κατάματα και με ειλικρίνεια και να αναρωτηθεί τί ακριβώς σημαίνει αυτό σήμερα σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο.** Οι μειονότητες, είτε υπαρκτές είτε ανύπαρκτες, με τα «δίκαια» ή τα «άδικά» τους σ' αυτήν τη διαδικασία χρησιμοποιούνταν και θα χρησιμοποιούνται ως όχημα είτε των εθνικιστικών είτε των διεθνιστικών – αυτοκρατορικών επιδιώξεων, οπότε ας τ' αφήσουν αυτά, κάποιοι, κατά μέρος. Και δεν υπάρχει λόγος να φανταζόμαστε την αλλαγή συνόρων δια του πολέμου: πόλεμος στα πλαίσια του ΝΑΤΟ δεν θα γίνει, εκτός κι αν μιλάμε πλέον για παγκόσμιο πόλεμο. Μπορούμε, όμως, να τη φανταστούμε υπό τη μορφή των «Ειδικών Οικονομικών Ζωνών» (ΕΟΖ). Είναι ο «πολιτισμένος» τρόπος αλλαγής συνόρων. Εντός μιας ΕΟΖ δεν ασκείται ουσιαστικά κρατική κυριαρχία παρά μόνον κατ' όνομα. Ισχύουν ειδικοί νόμοι και τα θεσμοθετημένα, πλέον, αφεντικά της περιοχής γίνονται οι εταιρείες που αναλαμβάνουν την «αξιοποίηση» τους. Δεν μας είναι δύσκολο λοιπόν να φανταστούμε μια ευρύτερη ΕΟΖ στο σύνολο της γεωγραφικής Μακεδονίας στο βαθμό που και το Ελληνικό και το κράτος των Σκοπίων θα βρίσκονται εντός του ΝΑΤΟ και της ΕΕ. Τι σημαίνει ΕΟΖ; Το έσχατο όριο του κορπορατισμού, άρα σκληρότερες συνθήκες επιβολής για όλους με ακόμη μικρότερες δυνατότητες αντίδρασης.

Πολλοί θεωρούν την αλλαγή συνόρων ως φαιδρό σενάριο, λόγω της δεδομένης αδυναμίας του γειτονικού κράτους να αντιπαρατεθεί στο Ελληνικό. Το ζήτημα, όμως δεν είναι στα Σκόπια, δεν αφορά καν σχεδόν τους άμεσα εμπλεκόμενους εκατέρωθεν των συνόρων. Αφορά τους αυτοκράτορες στην άλλη όχθη του Ατλαντικού οι οποίοι είναι πάτρωνες και των δύο κρατών. Στην Ελλάδα οι Αμερικανοί πανηγυρίζουν για το γεγονός ότι «ποτέ οι σχέσεις μας δεν ήταν καλύτερες», εννοώντας πως ποτέ δεν είχαν τέτοιον έλεγχο και ευήκοα ώτα στο Ελλαδικό κράτος, και όσο για τα Σκόπια, αυτά απλώς δεν θα υπήρχαν χωρίς τους Αμερικανούς. Επομένως, όπως έλεγε ο Taleb, όταν το χέρι που σε ταΐζει είναι και το ίδιο

νιακές πολιτικές δυνάμεις περιμένουν την ευκαιρία τους, καθώς το «άστρο» της «πρώτης φοράς αριστερά» δύει. Υπάρχει, ωστόσο, αυτήν τη στιγμή, μία ακαθόριστη μεν, ευδιάκριτη δε, τάση διάσπαρτων ανθρώπων που αναζητά μια περισσότερο βαθιά και ειλικρινή σχέση με την ιστορία και το «είναι» τόσο του εαυτού τους όσο και αυτού του τόπου με όλες του τις αντιφάσεις, με άγνωστη, προς το παρόν, κατάληξη. Αυτή η βαθύτερη ζύμωση είναι, κατ' αρχήν, από εμάς καλοδεχούμενη.

Τα λέμε αυτά, γιατί πιστεύουμε πως όλα τα παραπάνω έπαιξαν το ρόλο τους στη μεγάλη παρουσία κόσμου στο συλλαλητήριο της Θεσσαλονίκης. **Ας τα σκεφθούν όλα αυτά όσοι πιπιλάνε την καραμέλα του «εθνικιστή» και του «φασίστα», επειδή έτσι συμφέρει στην ιδεολογική τους τύφλωση και ας βάλουν (επί τέλους!) έναν καθρέφτη ενώπιων τους.**

Ποιος είναι τελικά ο φασίστας;

Η κατά κόρον και καταχρηστική χρήση του όρου «φασίστας», εδώ και πολλά χρόνια, δεν συμβαίνει τυχαία και έρχεται να καλύψει την ολοκληρωτική γύμνια της Αριστεράς, «επαναστατικής» και μη, έως και τις παρυφές του αναρχισμού, απέναντι στην διαμορφούμενη πραγματικότητα. Το ίδιο συμβαίνει και με άλλους όρους, όπως για παράδειγμα ο ρατσισμός. Διόλου τυχαία οι όροι αυτοί μπήκαν στο καθημερινό «οπλοστάσιο» και χρησιμοποιούνται σαν σφαίρες, επιβεβλημένοι από το ρεύμα της «πολιτικής ορθότητας», που είναι ουσιαστικά ιδεολογικό αποκύημα της αριστερής πτέρυγας της παγκοσμιοποίησης με έδρα τις ΗΠΑ, η οποία μέχρι πρότινος καθοδηγούσε το άρμα της παγκοσμιοποιητικής διαδικασίας. Λέμε, μέχρι πρότινος, γιατί εσχάτως φαίνεται πως η καρέκλα της τρίζει, αλλά οψόμεθα. **Ουσιαστικά «φασίστας» τείνει να είναι απλά όποιος δεν συμφωνεί μαζί τους.** Ο οποιοσδήποτε πρέπει πρώτα να αποδείξει πως δεν είναι «φασίστας» και μετά να αναπτύξει την επιχειρηματολογία του. Πρόκειται για μια πονηρή τακτική συντριβής του αντιπάλου σου δίχως να μπεις στον κόπο να επιχειρηματολογήσεις σοβαρά. Επί προσθέτως, δείχνεις ότι προτιμάς να ετεροπροσδιοριστείς, επιλέγοντας τον αντίπαλό σου και συγκρινόμενος σταθερά μ' αυτόν. **Η σύγκριση με τον «φασίστα» θα σε βγάζει πάντα ασπροπρόσωπο ακόμα κι αν οι πράξεις σου είναι εξ ίσου ελεεινές.** Επί πλέον, οποιαδήποτε διαφορετική άποψη υποχρεωτικά θα πρέπει να συγκλίνει στο δικό σου δίπολο: «φασισμός» και «αντιφασισμός», οπότε τα στρατόπεδα γίνονται συγκεκριμένα και ο καθένας απορροφά το μερίδιό του, συνθλίβοντας όλες τις υπόλοιπες απόψεις. Νομίζουμε πως η πραγματική γύμνια της πρακτικής είναι ολοφάνερη, αν και ομολογουμένως έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Για να μπορούμε να συνεννοηθούμε σαν άνθρωποι, θα πρέπει πρωτίστως να αποκαταστήσουμε την αξία και ση-

είναι και όχι γι' αυτό που βολεύει.

Επίσης, η παραπάνω πρακτική αιτιολογεί και το γιατί το πολιτικό σύστημα στα χρόνια των Μνημονίων είχε την απόλυτη ανάγκη της Χρυσής Αυγής. Μπροστά στα τερατώδη που έπραξαν, τί παραπάνω θα είχε κάνει ένας πραγματικός φασίστας; Η Χρυσή Αυγή αποτέλεσε κυριολεκτικά την ασπίδα τους. «Δεν είμαστε εμείς οι φασίστες, αλλά αυτοί οι φουσκωτοί με τα ξυρισμένα κεφάλια». Οι πραγματικοί εκφραστές του ολοκληρωτισμού κρύφτηκαν πίσω από τους νεοναζιστές και έβγαλαν τον εαυτό τους από το κάδρο. Έκτοτε, όποιος εξέφραζε μια διαφορετική άποψη θα έβλεπε μπροστά του το σκιάχτρο της Χρυσής Αυγής. «Είσαι μαζί τους». Έτσι έγινε εφικτή η σύμπηξη του «δημοκρατικού τόξου», στη βάση του οποίου ένας-ένας με τη σειρά προχωρούσε το σχέδιο των Μνημονίων ένα βήμα παρακάτω. Και οι «επαναστάτες» ψάχνουν στα σοκκάκια και τις γωνιές να βρουν τους φασίστες. Ο αποπροσανατολισμός τους είναι πλήρης.

Η άποψη περί «φασιστών» έχει και μία ακόμη πονηρή παράμετρο, ενισχύοντας τα «στερεότυπα» επιβολής. «Οι Έλληνες δεν είναι απλά τεμπέληδες. Είναι και φασίστες. Επομένως, δεν τους αξίζουν μόνον όσα έχουν ήδη πάθει αλλά ακόμη χειρότερα». Ας αναρωτηθεί κάποιος (νοών φυσικά...), στις παρούσες συνθήκες οικονομικού πολέμου και καταπίεσης, ποιους εξυπηρετεί ένα τέτοιο συμπέρασμα.

Αυτές οι τακτικές πλέον δεν πιάνουν και όσοι είτε ατυχώς είτε εσκεμμένα τις εξέθρεψαν θα τις βρουν μπροστά τους. Συνθήματα του τύπου «Έλληνας δεν γεννιέσαι, καταντάς» που εμφανίστηκαν στον Λευκό Πύργο, πέρα από το ότι φανερώνουν την προσωπική τραγωδία των εμπνευστών τους, εκδηλώνουν και έναν ξεκάθαρο ανθελληνισμό ρατσιστικού χαρακτήρα. Τα δήθεν «αντιρατσιστικά» αισθήματα ισχύουν μόνο για τους άλλους και όχι για τους Έλληνες; **Κάποιοι παραμυθιάζονται ότι είναι δυνατόν να ενδιαφέρεσαι πραγματικά για τους ανθρώπους σε άλλα μέρη της Γης, μισώντας αυτούς που ζουν και αναπνέουν δίπλα σου.** Γελιούνται. Δεν ενδιαφέρονται για τίποτε άλλο παρά μόνον για τον εαυτό τους.

Όλα αυτά, όμως, είναι αποκυήματα της Λενινιστικής λογικής και πρακτικής που πρέσβευε την ενίσχυση και υποστήριξη των ασθενέστερων εθνοτήτων έναντι των ισχυρότερων με σκοπό να τις ελέγξει όλες. Η (προσωρινά...) ασθενέστερη εθνότητα που λαμβάνει ολόπλευρη υποστήριξη, εάν πριμοδοτηθεί και ισχυροποιηθεί, ασφαλώς θα χρωστά τα πάντα στους διεθνιστές υποστηρικτές της και θα ελέγχεται από αυτούς. Το έχουμε ξαναγράψει: **Ο «έσχατος» που θα γίνει «πρώτος» με τις πλάτες άλλων, θα είναι δούλος τους και θα βοηθήσει ώστε να γίνουν δούλοι και οι υπόλοιποι.**

Είμαστε Αναρχικοί και μιλάμε Ελληνικά. Αυτό σημαίνει, αναπόφευκτα, ότι σκεφτόμαστε Ελληνικά (εφ' όσον η γλώσσα είναι το εργαλείο της σκέψης). Δεν θα μπούμε στην

κρούει κατάματα και να αναρωτηθεί τι ακριβώς σημαίνει αυτό σήμερα σε ευρύτερο κοινωνικό επίπεδο. Οι μειονότητες, είτε υπαρκτές είτε ανύπαρκτες, με τα «δίκαια» ή τα «άδικά» τους σ' αυτήν τη διαδικασία χρησιμοποιούνταν και θα χρησιμοποιούνται ως όχημα είτε των εθνικιστικών είτε των διεθνιστικών – αυτοκρατορικών επιδιώξεων, οπότε ας τ' αφήσουν αυτά, κάποιοι, κατά μέρος. Και δεν υπάρχει λόγος να φανταζόμαστε την αλλαγή συνόρων δια του πολέμου: πόλεμος στα πλαίσια του ΝΑΤΟ δεν θα γίνει, εκτός κι αν μιλάμε πλέον για παγκόσμιο πόλεμο. Μπορούμε, όμως, να τη φανταστούμε υπό τη μορφή των «Ειδικών Οικονομικών Ζωνών» (ΕΟΖ). Είναι ο «πολιτισμένος» τρόπος αλλαγής συνόρων. Εντός μιας ΕΟΖ δεν ασκείται ουσιαστικά κρατική κυριαρχία παρά μόνον κατ' όνομα. Ισχύουν ειδικοί νόμοι και τα θεσμοθετημένα, πλέον, αφεντικά της περιοχής γίνονται οι εταιρείες που αναλαμβάνουν την «αξιοποίησή» τους. Δεν μας είναι δύσκολο λοιπόν να φανταστούμε μια ευρύτερη ΕΟΖ στο σύνολο της γεωγραφικής Μακεδονίας στο βαθμό που και το Ελληνικό και το κράτος των Σκοπίων θα βρίσκονται εντός του ΝΑΤΟ και της ΕΕ. Τι σημαίνει ΕΟΖ; Το έσχατο όριο του κορπορατισμού, άρα σκληρότερες συνθήκες επιβολής για όλους με ακόμη μικρότερες δυνατότητες αντίδρασης.

Πολλοί θεωρούν την αλλαγή συνόρων ως φαιδρό σενάριο, λόγω της δεδομένης αδυναμίας του γειτονικού κράτους να αντιπαρατεθεί στο Ελληνικό. Το ζήτημα, όμως δεν είναι στα Σκόπια, δεν αφορά καν σχεδόν τους άμεσα εμπλεκόμενους εκατέρωθεν των συνόρων. Αφορά τους αυτοκράτορες στην άλλη όχθη του Ατλαντικού οι οποίοι είναι πάτρωνες και των δύο κρατών. Στην Ελλάδα οι Αμερικανοί πανηγυρίζουν για το γεγονός ότι «ποτέ οι σχέσεις μας δεν ήταν καλύτερες», εννοώντας πως ποτέ δεν είχαν τέτοιον έλεγχο και ευήκοα ώτα στο Ελλαδικό κράτος, και όσο για τα Σκόπια, αυτά απλώς δεν θα υπήρχαν χωρίς τους Αμερικανούς. Επομένως, όπως έλεγε ο Taleb, όταν το χέρι που σε ταΐζει είναι και το ίδιο που μπορεί να σε δολοφονήσει, η πρόβλεψη των πραγμάτων γίνεται πολύ δυσχερής. Ενώπιων των αποφάσεων, μάλιστα, «ανησυχεί» και ο Αμερικανός πρέσβης για ενδεχόμενο «ατύχημα» στο Αιγαίο με την Τουρκία. **Νομίζουμε πως όλοι αντιλαμβάνονται την «πολιτισμένη» του απειλή...**

Ελπίζουμε να έχει γίνει αντιληπτό το τι εννοούμε όταν λέμε να μην μετατρεπόμαστε σε χρήσιμους ηλίθιους.

Οι Αμερικανοί χειρίζονται το Μακεδονικό ζήτημα σήμερα όπως το έκαναν παλαιότερα οι Σοβιετικοί, δηλαδή σε αντίστοιχες γραμμές και με αντίστοιχες επιδιώξεις: τον έλεγχο των Βαλκανίων. Η πάλαι ποτέ «Βαλκανική Κομμουνιστική Ομοσπονδία» (ΒΚΟ) που υποστήριζε η Κομιντέρν, πριμοδοτώντας τότε κυρίως τη Βουλγαρία στο χώρο της Μακεδονίας, σήμερα προωθείται, κατ' αντιστοιχία και τηρουμένων των αναλογιών, στα πλαίσια του ΝΑΤΟ και της ΕΕ με την πριμοδότηση των Σκοπίων. Τότε οι Δυτικοί δεν το ήθελαν,

Ποιος είναι τελικά ο φασίστας;

Η κατά κόρον και καταχρηστική χρήση του όρου «φασίστας», εδώ και πολλά χρόνια, δεν συμβαίνει τυχαία και έρχεται να καλύψει την ολοκληρωτική γύμνια της Αριστεράς, «επαναστατικής» και μη, έως και τις παρυφές του αναρχισμού, απέναντι στην διαμορφούμενη πραγματικότητα. Το ίδιο συμβαίνει και με άλλους όρους, όπως για παράδειγμα ο ρατσισμός. Διόλου τυχαία οι όροι αυτοί μπήκαν στο καθημερινό «οπλοστάσιο» και χρησιμοποιούνται σαν σφαίρες, επιβεβλημένοι από το ρεύμα της «πολιτικής ορθότητας», που είναι ουσιαστικά ιδεολογικό αποκύημα της αριστερής πτέρυγας της παγκοσμιοποίησης με έδρα τις ΗΠΑ, η οποία μέχρι πρότινος καθοδηγούσε το άρμα της παγκοσμιοποιητικής διαδικασίας. Λέμε, μέχρι πρότινος, γιατί εσχάτως φαίνεται πως η καρέκλα της τρίζει, αλλά οψόμεθα. **Ουσιαστικά «φασίστας» τείνει να είναι απλά όποιος δεν συμφωνεί μαζί τους.** Ο οποιοσδήποτε πρέπει πρώτα να αποδείξει πως δεν είναι «φασίστας» και μετά να αναπτύξει την επιχειρηματολογία του. Πρόκειται για μια πονηρή τακτική συντριβής του αντιπάλου σου δίχως να μπεις στον κόπο να επιχειρηματολογήσεις σοβαρά. Επί προσθέτως, δείχνεις ότι προτιμάς να ετεροπροσδιοριστείς, επιλέγοντας τον αντίπαλό σου και συγκρινόμενος σταθερά μ' αυτόν. **Η σύγκριση με τον «φασίστα» θα σε βγάζει πάντα ασπροπρόσωπο ακόμα κι αν οι πράξεις σου είναι εξ ίσου ελεεινές.** Επί πλέον, οποιαδήποτε διαφορετική άποψη υποχρεωτικά θα πρέπει να συγκλίνει στο δικό σου δίπολο: «φασισμός» και «αντιφασισμός», οπότε τα στρατόπεδα γίνονται συγκεκριμένα και ο καθένας απορροφά το μερίδιό του, συνθλίβοντας όλες τις υπόλοιπες απόψεις. Νομίζουμε πως η πραγματική γύμνια της πρακτικής είναι ολοφάνερη, αν και ομολογουμένως έχει αποδειχθεί ιδιαίτερα αποτελεσματική.

Για να μπορούμε να συνεννοηθούμε σαν άνθρωποι, θα πρέπει πρωτίστως να αποκαταστήσουμε την αξία και σημασία των λέξεων. Ο φασισμός, όπως εκφράστηκε από τον Μουσολίνι (πρώην σοσιαλιστής), ήταν ένα επαναστατικό2

πλήρης.

Η άποψη περί «φασιστών» έχει και μία ακόμη πονηρή παράμετρο, ενισχύοντας τα «στερεότυπα» επιβολής. «Οι Έλληνες δεν είναι απλά τεμπέληδες. Είναι και φασίστες. Επομένως, δεν τους αξίζουν μόνον όσα έχουν ήδη πάθει αλλά ακόμη χειρότερα». Ας αναρωτηθεί κάποιος (νοών φυσικά...), στις παρούσες συνθήκες οικονομικού πολέμου και καταπίεσης, ποιους εξυπηρετεί ένα τέτοιο συμπέρασμα.

Αυτές οι τακτικές πλέον δεν πιάνουν και όσοι είτε ατυχώς είτε εσκεμμένα τις εξέθρεψαν θα τις βρουν μπροστά τους. Συνθήματα του τύπου «Έλληνας δεν γεννιέσαι, καταντάς» που εμφανίστηκαν στον Λευκό Πύργο, πέρα από το ότι φανερώνουν την προσωπική τραγωδία των εμπνευστών τους, εκδηλώνουν και έναν ξεκάθαρο ανθελληνισμό ρατσιστικού χαρακτήρα. Τα δήθεν «αντιρατσιστικά» αισθήματα ισχύουν μόνο για τους άλλους και όχι για τους Έλληνες; **Κάποιοι παραμυθιάζονται ότι είναι δυνατόν να ενδιαφέρεσαι πραγματικά για τους ανθρώπους σε άλλα μέρη της Γης, μισώντας αυτούς που ζουν και αναπνέουν δίπλα σου.** Γελιούνται. Δεν ενδιαφέρονται για τίποτε άλλο παρά μόνον για τον εαυτό τους.

Όλα αυτά, όμως, είναι αποκυήματα της Λενινιστικής λογικής και πρακτικής που πρέσβευε την ενίσχυση και υποστήριξη των ασθενέστερων εθνοτήτων έναντι των ισχυρότερων με σκοπό να τις ελέγξει όλες. Η (προσωρινά...) ασθενέστερη εθνότητα που λαμβάνει ολόπλευρη υποστήριξη, εάν πριμοδοτηθεί και ισχυροποιηθεί, ασφαλώς θα χρωστά τα πάντα στους διεθνιστές υποστηρικτές της και θα ελέγχεται από αυτούς. Το έχουμε ξαναγράψει: **Ο «έσχατος» που θα γίνει «πρώτος» με τις πλάτες άλλων, θα είναι δούλος τους και θα βοηθήσει ώστε να γίνουν δούλοι και οι υπόλοιποι.**

Είμαστε Αναρχικοί και μιλάμε Ελληνικά. Αυτό σημαίνει, αναπόφευκτα, ότι σκεφτόμαστε Ελληνικά (εφ' όσον η γλώσσα είναι το εργαλείο της σκέψης). Δεν θα μπούμε στην τραγωδία να πολεμάμε τον εαυτό μας, δημιουργώντας τρικυμία και στους υπόλοιπους. Οι απόψεις μας για το κράτος, την εξουσία, τον εθνικισμό ή ότι άλλο, είναι απόσταγμα αυτού του εαυτού. Δεν είμαστε, ούτε θα γίνουμε εκούσιοι ή ακούσιοι πράκτορες της παγκοσμιοποίησης και των τωρινών σχεδιασμών των αυτοκρατόρων στα Βαλκάνια, ως χρήσιμοι ηλίθιοι, απλά για να μην κινδυνεύουμε να μας κατονομάσουν, δήθεν, ως «εθνικιστές» και «φασίστες». Οι καταστάσεις είναι πολύ σοβαρές.

...λουν να φανταστούμε μια ευρύτερη ΕΟΖ στο σύνολο της γεωγραφικής Μακεδονίας στο βαθμό που και το Ελληνικό και το κράτος των Σκοπίων θα βρίσκονται εντός του ΝΑΤΟ και της ΕΕ. Τι σημαίνει ΕΟΖ; Το έσχατο όριο του κορπορατισμού, άρα σκληρότερες συνθήκες επιβολής για όλους με ακόμη μικρότερες δυνατότητες αντίδρασης.

Πολλοί θεωρούν την αλλαγή συνόρων ως φαιδρό σενάριο, λόγω της δεδομένης αδυναμίας του γειτονικού κράτους να αντιπαρατεθεί στο Ελληνικό. Το ζήτημα, όμως δεν είναι στα Σκόπια, δεν αφορά καν σχεδόν τους άμεσα εμπλεκόμενους εκατέρωθεν των συνόρων. Αφορά τους αυτοκράτορες στην άλλη όχθη του Ατλαντικού οι οποίοι είναι πάτρωνες και των δύο κρατών. Στην Ελλάδα οι Αμερικανοί πανηγυρίζουν για το γεγονός ότι «ποτέ οι σχέσεις μας δεν ήταν καλύτερες», εννοώντας πως ποτέ δεν είχαν τέτοιον έλεγχο και ευήκοα ώτα στο Ελλαδικό κράτος, και όσο για τα Σκόπια, αυτά απλώς δεν θα υπήρχαν χωρίς τους Αμερικανούς. Επομένως, όπως έλεγε ο Taleb, όταν το χέρι που σε ταΐζει είναι και το ίδιο που μπορεί να σε δολοφονήσει, η πρόβλεψη των πραγμάτων γίνεται πολύ δυσχερής. Ενώπιων των αποφάσεων, μάλιστα, «ανησυχεί» και ο Αμερικανός πρέσβης για ενδεχόμενο «ατύχημα» στο Αιγαίο με την Τουρκία. **Νομίζουμε πως όλοι αντιλαμβάνονται την «πολιτισμένη» του απειλή...**

Ελπίζουμε να έχει γίνει αντιληπτό το τι εννοούμε όταν λέμε να μην μετατρεπόμαστε σε χρήσιμους ηλίθιους.

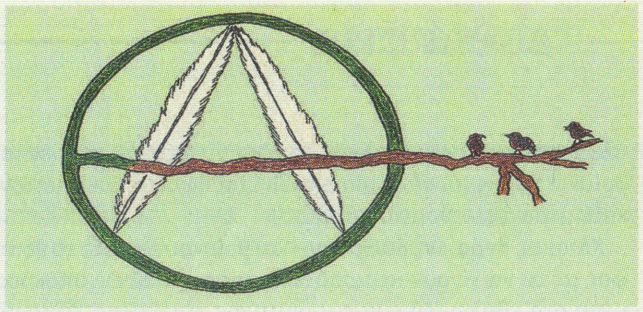
Οι Αμερικανοί χειρίζονται το Μακεδονικό ζήτημα σήμερα όπως το έκαναν παλαιότερα οι Σοβιετικοί, δηλαδή σε αντίστοιχες γραμμές και με αντίστοιχες επιδιώξεις: τον έλεγχο των Βαλκανίων. Η πάλαι ποτέ «Βαλκανική Κομμουνιστική Ομοσπονδία» (ΒΚΟ) που υποστήριζε η Κομιντέρν, πριμοδοτώντας τότε κυρίως τη Βουλγαρία στο χώρο της Μακεδονίας, σήμερα προωθείται, κατ' αντιστοιχία και τηρουμένων των αναλογιών, στα πλαίσια του ΝΑΤΟ και της ΕΕ με την πριμοδότηση των Σκοπίων. Τότε οι Δυτικοί δεν το ήθελαν. Τώρα είναι οι Δυτικοί που θέλουν κάτι αντίστοιχο και οι Ρώσσοι είναι που διαμαρτύρονται. «Εντυπωσιαζόμαστε», όμως, από το γεγονός πως αυτοί που εκείνη την εποχή υποστήριζαν το σχέδιο της Κομιντέρν υπό τα κελεύσματα των Σοβιετικών (ΚΚΕ), είναι οι ίδιοι ιδεολογικά μ' αυτούς που σήμερα υποστηρίζουν ένα αντίστοιχο σχέδιο υπό τα κελεύσματα των Αμερικανών. Κανείς δεν μπορεί να ισχυριστεί πως η Ιστορία δεν διαθέτει ισχυρές δόσεις ειρωνείας. Δεν νομίζουμε, όμως, πως θα τους εγγράψει στο ενεργητικό της ως «τραγικούς» ήρωες.

Αναρχική συλλογικότητα ***Πυργΐται***

---

2. Επαναστατικό, βεβαίως, σε σχέση με τις τότε υπάρχουσες πολιτικές δομές, όχι μόνον στα στενά όρια της Ιταλίας, αλλά και στο ευρύτερο Ευρωπαϊκό πολιτικό γίγνεσθαι. Άλλως τε, έχουμε αναπτύξει ουκ ολίγες φορές στο παρελθόν την άποψή μας για την λέξη *επανάσταση* και τα παράγωγά της. Εν ολίγοις, ο επαναστάτης επιθυμεί, μέσα από θεωρητικά και, κυρίως, πρακτικά μέσα, να ανατρέψει μια υπάρχουσα πολιτική-κυβερνητική δομή έναντι μιας άλλης. Αυτό, ασφαλώς, δεν σημαίνει, εκ των προτέρων, πως μια τέτοια κίνηση θα έχει απελευθερωτική στόχευση. Κι ανατρέχοντας στην ιστορική εμπειρία συνήθως οι επαναστάσεις ανέτρεπαν μια μορφή εξουσίας , για να επιβάλλουν μια άλλη φρικτότερη. Ως εκ τούτου, μια χαρά επαναστάτης ήταν ο Μουσολίνι και οι έτεροι επαναστάτες πολιτικοί «συγγενείς» του.

Σχετικά μ' εμάς

Τα σπουργίτια, λένε, δεν αντέχουν να ζουν σε κλουβιά, αλλά αν τα φυλακίσεις, προτιμούν να πεθάνουν από την πείνα. Ζουν παντού, σε πόλεις και αγρούς, σε χωριά και σε πολύβουες γειτονιές. Διεκδικούν την τροφή τους και στέκουν άφοβα σε κάθε λογής ζωντανό που τα βλέπει σαν μεζέ. Πετούν ανέμελα ανάμεσα σε σκεπτόμενους και ανόητους διαβάτες, ανάμεσα σε σπουδαίους κι ασήμαντους. Επιβιώνουν στα δύσκολα.

Αν θα έπρεπε να επιλέξουμε μία και μόνον λέξη, αυτή σίγουρα θα ήταν η αλήθεια. Η α-λήθεια, ως μη λήθη, άρα κι ως καθάρια από το πολιτικό, αλλά και κάθε ψεύδος ζώσα μνήμη. Κι εδώ ακριβώς βρίσκεται η ουσία, ο θεμέλιος λίθος κάθε άποψης και πρακτικής που επιθυμεί να συμβάλει ενεργά στην απελευθερωτική διαδικασία κι όχι να μπερδέψει, να συγχύσει, να στρεβλώσει. Κάθε τέτοια άποψη οφείλει να είναι γνήσια ειλικρινής, να αποκαλύπτει την αλήθεια σε όλο της το εύρος, να μην μπερδεύει, αλλά, αντιθέτως, να βοηθά κάθε έναν που την κοινωνεί, να ξεδιαλύνει μέσα και γύρω του το σκότος της πολιτικής, που παραμορφώνει σκοπίμως την πραγματικότητα. Η χειρότερη μορφή ψεύδους για μας προκύπτει, όταν μικρές «δόσεις» αλήθειας αναμιγνύονται με τερατώδη ψέματα.

Στο ανωτέρω είμαστε ξεκάθαροι. **Θεωρούμε πως ψέμα και πολιτική είναι σχήματα αλληλένδετα· δεν νοείται το ένα δίχως το άλλο. Κι ασφαλώς, μιλώντας για αυτήν, εννοούμε το πλήρες φάσμα της, ουδεμίας ιδεολογίας ή απόχρωσης αυτής εξαιρουμένης.** Η πολιτική, λοιπόν, είναι γέννημα του ψεύδους και το κράτος γέννημα της πολιτικής· ουδέποτε στην ανθρώπινη Ιστορία υπήρξε κρατικός σχηματισμός, σε οιανδήποτε μορφή, δίχως να στηρίζει επί το πλείστον την επιβολή του μέσω αυτής, άρα και μέσω του ψεύδους. Εν ολίγοις, ακόμη και οι βιαιότερες απολυταρχίες, για να ελέγξουν και να επιβληθούν, επιτέλεσαν με ζήλο τη σπουδή τους στο ψέμα και δη στην πλέον οργανωμένη και ευτελέστατη μορφή του, αυτήν της πολιτικής.

Κάθε μορφή της, μάλιστα, είτε πρόκειται για κομματική, κινηματική, ομοσπονδιακή είτε για οιανδήποτε άλλη, αποτελεί για μας απλώς διαφορετική μεταμφίεση του ίδιου μασκαρά. Παρόλα αυτά, θεωρούμε πως η κινηματική μορφή της πολιτικής έχει αποδειχθεί μάλλον δολιότερη· εγκλωβίζει με τον πλέον ύπουλο τρόπο τους συμμετέχοντες σε αυτήν, αφού τους οδηγεί πάντοτε –έπειτα από μια «νίκη» ή «ήττα»–, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, σε έναν ή περισ-

θέλουν και προσπαθούν να είναι ελεύθεροι και με αυτή την προοπτική να δημιουργείς ομάδες και κοινότητες μαζί τους. Η Αναρχία, η ανεμπόδιστα ελεύθερη συμβίωση των ανθρώπων, δεν εγκλωβίζει, δεν απορροφά, αλλά αντιθέτως μεγεθύνει και πολλαπλασιάζει τις ανθρώπινες δυνατότητες, ενώ, παράλληλα, τόσο το άτομο, όσο και το σύνολο αυτοβελτιώνονται διαρκώς μέσα σε αυτήν.

Ουδείς για εμάς αποτελεί αυθεντία ούτε φέρει σφραγίδα γνησιότητας. Προσεγγίζουμε κριτικά κάθε άποψη και κάθε πρακτική που θα θεωρήσουμε ενδιαφέρουσα. Κι ο,τιδήποτε κρίνουμε πως συμβάλλει στην απελευθερωτική διαδικασία του παρόντος το αναδεικνύουμε. Διότι στόχος μας είναι η απελευθέρωση· όχι να βάλουμε έναν ακόμη λίθο στην φυλακή κάποιας ιδεολογίας. Κι απελευθέρωση πρώτα και πάνω από όλα σημαίνει ειλικρίνεια, σημαίνει αναζήτηση της αλήθειας δίχως παραμορφωτικούς φακούς. Ως εκ τούτου, αν κρίνουμε πως λειτουργεί απελευθερωτικά στο παρόν μας ένα επί μέρους των λόγων ή των πράξεων του Ιησού, φερ' ειπείν, δεν θα διστάσουμε να τα αναδείξουμε. **Δεν θα αυτολογοκριθούμε για να γίνουμε αρεστοί σε κανέναν.** Με άλλα λόγια, δεν έχει καμία σημασία αν τα λόγια ή οι πράξεις είναι του Μαλατέστα, του Επίκτητου, ή του Τζελαλαντίν Ρούμι, αλλά αν αυτά λειτουργούν απελευθερωτικά, αν εμπλουτίζουν ουσιαστικά το ζωντανό σώμα της απελευθερωτικής διαδικασίας.

Δεν πιστεύουμε πως η Αναρχία είναι κάτι καινούριο, δεν υπάρχει στον κόσμο αυτόν τίποτα το καινούριο, κάτι που ήδη δεν έχει αναδειχθεί ή ειπωθεί σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, προσέγγιση και μορφή, από ένα πλήθος διαφορετικών ανθρώπων και φιλοσοφιών στο πέρασμα των αιώνων. Ο άνθρωπος είναι αντιμέτωπος με τις ίδιες πάντα προκλήσεις από καταβολής κόσμου. Η κοινωνία που δημιουργεί και οι συνθήκες που επικρατούν είναι που αλλάζουν –και έχουν αλλάξει πολύ-, αλλά οι συνθήκες τελικά πάντοτε ανασυνθέτουν τις ίδιες ακριβώς προκλήσεις. Προκλήσεις, απέναντι στις οποίες θα πρέπει κάθε φορά να γίνεται μία επιλογή. Αν αυτή η επιλογή είναι συνειδητή και όχι τυχαία –κι αυτό είναι ένα ζήτημα καίριας σημασίας-, τότε ο άνθρωπος γίνεται το ίδιο το μέσον του Σύμπαντος για να «βλέπει» και να εξελίσσει τον εαυτό του. Οπότε, δεν είναι ο στόχος μας να «παράγουμε» κάτι καινούριο, στο βαθμό που ο πολύ μεγάλος πλούτος της γνώσης και πρακτικής που έχουν αναδείξει οι άνθρωποι δεν έχει γίνει ήδη βίωμα της ανθρωπότητας σε

κατανόηση. Αυτήν την κατανόηση κανένας και καμία εξουσία δεν μπορεί να την αφαιρέσει από έναν άνθρωπο γιατί γίνεται ένα μ' αυτόν. Οπότε, γίνεται αντιληπτό το συμφέρον της κάθε εξουσίας να εμποδίζει μια τέτοια εξέλιξη.

Η γνώση λοιπόν, είναι ανώτερη από την άποψη και η κατανόηση ανώτερη από τη γνώση. Άνθρωποι που κατανοούν ή έστω βάζουν τον εαυτό τους σε μια τέτοια πορεία, μπορούν να συνεννοηθούν, να συνυπάρξουν και να δράσουν από κοινού, ακόμη κι αν έχουν διαφορετικές απόψεις για ένα ζήτημα: ο λόγος που μπορούν, είναι ακριβώς γιατί αντιλαμβάνονται τον υποκειμενισμό τους την ώρα που αυτός εκδηλώνεται.

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν το γιατί δεν μας ενδιαφέρουν οι ιδεολογίες. Μας ενδιαφέρει το πολυσύνθετο πλέγμα της πραγματικότητας, όχι για να το ελέγξουμε όπως παθιασμένα επιθυμεί η κυριαρχία, οδηγώντας μας από καταστροφή σε καταστροφή, αλλά για να ζήσουμε ελεύθεροι μέσα σ' αυτό, κατανοώντας το. Εάν μας ενδιαφέρει η Αναρχία είναι γιατί ενδιαφερόμαστε να εμφανιστεί κάποια στιγμή -εκτεταμένα, σε ευρεία κλίμακα και όχι μεμονωμένα– το είδος του συνειδητού ανθρώπου. Κι αυτό, γιατί οι πράξεις ενός τέτοιου ανθρώπου, όπως και να αποφασίσει να διαμορφώσει το κοινωνικό του περιβάλλον, είναι που μπορούν να έχουν πραγματική σημασία, εφόσον είναι συνειδητές. Συνειδητές σημαίνει πως ξέρει τι κάνει, γιατί το κάνει, αν μπορεί να το κάνει, τι συμβαίνει και ποιες είναι οι επιπτώσεις εσωτερικά και εξωτερικά την ώρα που πράττει, ποια είναι τα κίνητρα και οι προθέσεις του και ποιες είναι οι επιρροές που δέχεται. Ο άνθρωπος που γνωρίζει το πώς να είναι χρήσιμος στον εαυτό του, σε μια ομάδα, σε μια ολόκληρη κοινωνία. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν θα είναι ποτέ δούλος. Αυτό, σε αντιδιαστολή με τις πράξεις τουλάχιστον της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων σήμερα, όπου στην ουσία δεν καταλαβαίνουμε καν τι κάνουμε και γιατί, αλλά παρ' όλα αυτά έχουμε τη μόνιμη και σταθερή ψευδαίσθηση πως γνωρίζουμε. Και φαινόμαστε τόσο σίγουροι γι' αυτές και τον εαυτό μας ή την όποια ιδεολογία «μας», ώστε να

γουρα θα ήταν η αλήθεια. Η α-λήθεια, ως μη λήθη, άρα κι ως καθάρια από το πολιτικό, αλλά και κάθε ψεύδος ζώσα μνήμη. Κι εδώ ακριβώς βρίσκεται η ουσία, ο θεμέλιος λίθος κάθε άποψης και πρακτικής που επιθυμεί να συμβάλει ενεργά στην απελευθερωτική διαδικασία κι όχι να μπερδέψει, να συγχύσει, να στρεβλώσει. Κάθε τέτοια άποψη οφείλει να είναι γνήσια ειλικρινής, να αποκαλύπτει την αλήθεια σε όλο της το εύρος, να μην μπερδεύει, αλλά, αντιθέτως, να βοηθά κάθε έναν που την κοινωνεί, να ξεδιαλύνει μέσα και γύρω του το σκότος της πολιτικής, που παραμορφώνει σκοπίμως την πραγματικότητα. Η χειρότερη μορφή ψεύδους για μας προκύπτει, όταν μικρές «δόσεις» αλήθειας αναμιγνύονται με τερατώδη ψέματα.

Στο ανωτέρω είμαστε ξεκάθαροι. **Θεωρούμε πως ψέμα και πολιτική είναι σχήματα αλληλένδετα· δεν νοείται το ένα δίχως το άλλο. Κι ασφαλώς, μιλώντας για αυτήν, εννοούμε το πλήρες φάσμα της, ουδεμίας ιδεολογίας ή απόχρωσης αυτής εξαιρουμένης.** Η πολιτική, λοιπόν, είναι γέννημα του ψεύδους και το κράτος γέννημα της πολιτικής· ουδέποτε στην ανθρώπινη Ιστορία υπήρξε κρατικός σχηματισμός, σε οιανδήποτε μορφή, δίχως να στηρίζει επί το πλείστον την επιβολή του μέσω αυτής, άρα και μέσω του ψεύδους. Εν ολίγοις, ακόμη και οι βιαιότερες απολυταρχίες, για να ελέγξουν και να επιβληθούν, επιτέλεσαν με ζήλο τη σπουδή τους στο ψέμα και δη στην πλέον οργανωμένη και ευτελέστατη μορφή του, αυτήν της πολιτικής.

Κάθε μορφή της, μάλιστα, είτε πρόκειται για κομματική, κινηματική, ομοσπονδιακή είτε για οιανδήποτε άλλη, αποτελεί για μας απλώς διαφορετική μεταμφίεση του ίδιου μασκαρά. Παρόλα αυτά, θεωρούμε πως η κινηματική μορφή της πολιτικής έχει αποδειχθεί μάλλον δολιότερη· εγκλωβίζει με τον πλέον ύπουλο τρόπο τους συμμετέχοντες σε αυτήν, αφού τους οδηγεί πάντοτε –έπειτα από μια «νίκη» ή «ήττα»–, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, σε έναν ή περισσότερους κομματικούς σχηματισμούς. Άλλως τε, ουδέποτε υπήρξε κάποιο κίνημα που, είτε εξαρχής είτε εκ των υστέρων, δεν ποδηγετήθηκε από την εξουσία. Όσο για τα κόμματα, αστικά ή λεγόμενα επαναστατικά, δεν έκαναν ποτέ τίποτε περισσότερο από το να απομυζούν την ενέργεια και την δημιουργικότητα των ανθρώπων, μεταπλάθοντας την σε καθημερινές αλυσίδες για τους ίδιους.

Ως εκ τούτου, κάθε πολιτική, κάθε κόμμα ή κίνημα, όσο «δεξιά» ή «αριστερά» κι αν βρίσκεται, είναι εχθρός της αλήθειας. Κι ό,τι εχθρεύεται την αλήθεια, εχθρεύεται και την ελευθερία, εχθρεύεται και την ίδια την ανθρώπινη φύση, μιας κι ο άνθρωπος διαβίωσε για χιλιάδες χρόνια ελεύθερος και ειλικρινής, δίχως κράτος και πολιτική. Καθιστούμε, λοιπόν, ξεκάθαρο πως ούτε ίχνος ελευθερίας δεν μπορεί να ανθίσει στην έρημο των πολιτικών ιδεολογιών, όποιες κι αν είναι αυτές.

Δεν αγωνιζόμαστε για τον αναρχισμό, αλλά για την Αναρχία. Ο αναρχισμός, αν και σε κάποιον βαθμό εμπεριέχει στοιχεία Αναρχίας, αποτελεί ιδεολογία, άρα και κομμάτι κάθε πρακτική που θα θεωρήσουμε ενδιαφέρουσα. Κι ο,τιδήποτε κρίνουμε πως συμβάλλει στην απελευθερωτική διαδικασία του παρόντος το αναδεικνύουμε. Διότι στόχος μας είναι η απελευθέρωση· όχι να βάλουμε έναν ακόμη λίθο στην φυλακή κάποιας ιδεολογίας. Κι απελευθέρωση πρώτα και πάνω από όλα σημαίνει ειλικρίνεια, σημαίνει αναζήτηση της αλήθειας δίχως παραμορφωτικούς φακούς. Ως εκ τούτου, αν κρίνουμε πως λειτουργεί απελευθερωτικά στο παρόν μας ένα επί μέρους των λόγων ή των πράξεων του Ιησού, φερ' ειπείν, δεν θα διστάσουμε να τα αναδείξουμε. **Δεν θα αυτολογοκριθούμε για να γίνουμε αρεστοί σε κανέναν.** Με άλλα λόγια, δεν έχει καμία σημασία αν τα λόγια ή οι πράξεις είναι του Μαλατέστα, του Επίκτητου, ή του Τζελαλαντίν Ρούμι, αλλά αν αυτά λειτουργούν απελευθερωτικά, αν εμπλουτίζουν ουσιαστικά το ζωντανό σώμα της απελευθερωτικής διαδικασίας.

Δεν πιστεύουμε πως η Αναρχία είναι κάτι καινούριο, δεν υπάρχει στον κόσμο αυτόν τίποτα το καινούριο, κάτι που ήδη δεν έχει αναδειχθεί ή ειπωθεί σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, προσέγγιση και μορφή, από ένα πλήθος διαφορετικών ανθρώπων και φιλοσοφιών στο πέρασμα των αιώνων. Ο άνθρωπος είναι αντιμέτωπος με τις ίδιες πάντα προκλήσεις από καταβολής κόσμου. Η κοινωνία που δημιουργεί και οι συνθήκες που επικρατούν είναι που αλλάζουν –και έχουν αλλάξει πολύ-, αλλά οι συνθήκες τελικά πάντοτε ανασυνθέτουν τις ίδιες ακριβώς προκλήσεις. Προκλήσεις, απέναντι στις οποίες θα πρέπει κάθε φορά να γίνεται μία επιλογή. Αν αυτή η επιλογή είναι συνειδητή και όχι τυχαία –κι αυτό είναι ένα ζήτημα καίριας σημασίας-, τότε ο άνθρωπος γίνεται το ίδιο το μέσον του Σύμπαντος για να «βλέπει» και να εξελίσσει τον εαυτό του. Οπότε, δεν είναι ο στόχος μας να «παράγουμε» κάτι καινούριο, στο βαθμό που ο πολύ μεγάλος πλούτος της γνώσης και πρακτικής που έχουν αναδείξει οι άνθρωποι δεν έχει γίνει ήδη βίωμα της ανθρωπότητας σε ευρεία κλίμακα. Και ασφαλώς η πολιτική εξουσία έχει παίξει τεράστιο ρόλο σε κάτι τέτοιο. Αντίθετα, θα θέλαμε να αναδείξουμε αυτόν τον πλούτο μέσα από τις δικές μας λέξεις και τον δικό μας βαθμό κατανόησης και να δούμε το πώς μπορεί να λειτουργήσει στην κατεύθυνση της ελευθερίας, ατομικής και συλλογικής.

Αν λοιπόν θα έπρεπε να προσθέσουμε λίγες ακόμη λέξεις δίπλα στην αλήθεια, αυτές θα ήταν γνώση, κατανόηση, συνείδηση. Πράγματα που μας αφορούν και μας επηρεάζουν πολύ περισσότερο από τις απόψεις – ακόμη κι αν πρόκειται για τις δικές μας. Οι απόψεις εμπεριέχουν, αναπόφευκτα, τον υποκειμενισμό του καθενός, έναν υποκειμενισμό από τον οποίον πάσχουμε όλοι ως ανθρώπινα όντα. Και ο υποκειμενισμός εμφανίζεται πάντα με τη θέαση ενός μικρού μέρους της αλήθειας. Πολλοί, πιστεύουν πως μπορούν να κρεμαστούν από το κομμάτι αυτό για να στηρίζουν τον εγωισμό τους, αφού θεωρούν πως τους δίνει επαρκή επιχειρήματα για να «έχουν δίκιο». Αυτό όμως είναι και η πηγή της αδυνατης κάθε εξουσίας να εμποδίζει μια τέτοια εξέλιξη.

Η γνώση λοιπόν, είναι ανώτερη από την άποψη και η κατανόηση ανώτερη από τη γνώση. Άνθρωποι που κατανοούν ή έστω βάζουν τον εαυτό τους σε μια τέτοια πορεία, μπορούν να συνεννοηθούν, να συνυπάρξουν και να δράσουν από κοινού, ακόμη κι αν έχουν διαφορετικές απόψεις για ένα ζήτημα: ο λόγος που μπορούν, είναι ακριβώς γιατί αντιλαμβάνονται τον υποκειμενισμό τους την ώρα που αυτός εκδηλώνεται.

Γίνεται αντιληπτό λοιπόν το γιατί δεν μας ενδιαφέρουν οι ιδεολογίες. Μας ενδιαφέρει το πολυσύνθετο πλέγμα της πραγματικότητας, όχι για να το ελέγξουμε όπως παθιασμένα επιθυμεί η κυριαρχία, οδηγώντας μας από καταστροφή σε καταστροφή, αλλά για να ζήσουμε ελεύθεροι μέσα σ' αυτό, κατανοώντας το. Εάν μας ενδιαφέρει η Αναρχία είναι γιατί ενδιαφερόμαστε να εμφανιστεί κάποια στιγμή -εκτεταμένα, σε ευρεία κλίμακα και όχι μεμονωμένα– το είδος του συνειδητού ανθρώπου. Κι αυτό, γιατί οι πράξεις ενός τέτοιου ανθρώπου, όπως και να αποφασίσει να διαμορφώσει το κοινωνικό του περιβάλλον, είναι που μπορούν να έχουν πραγματική σημασία, εφόσον είναι συνειδητές. Συνειδητές σημαίνει πως ξέρει τι κάνει, γιατί το κάνει, αν μπορεί να το κάνει, τι συμβαίνει και ποιες είναι οι επιπτώσεις εσωτερικά και εξωτερικά την ώρα που πράττει, ποια είναι τα κίνητρα και οι προθέσεις του και ποιες είναι οι επιρροές που δέχεται. Ο άνθρωπος που γνωρίζει το πώς να είναι χρήσιμος στον εαυτό του, σε μια ομάδα, σε μια ολόκληρη κοινωνία. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν θα είναι ποτέ δούλος. Αυτό, σε αντιδιαστολή με τις πράξεις τουλάχιστον της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων σήμερα, όπου στην ουσία δεν καταλαβαίνουμε καν τι κάνουμε και γιατί, αλλά παρ' όλα αυτά έχουμε τη μόνιμη και σταθερή ψευδαίσθηση πως γνωρίζουμε. Και φαινόμαστε τόσο σίγουροι γι' αυτές και τον εαυτό μας ή την όποια ιδεολογία «μας», ώστε να βαδίζουμε από κόλαση σε κόλαση «γνωρίζοντας». Αυτές οι πράξεις πραγματικά δεν έχουν καμία σημασία, ακόμη κι αν αυτοί που τις εξελίσσουν ισχυρίζονται πως είναι αναρχικοί.

Έως τότε θα προσπαθούμε να αφαιρούμε από την πραγματικότητα το ψεύδος που συντηρεί, εξελίσσει και ανασυνθέτει διαρκώς η κυριαρχία, προσδοκώντας να υποβιβάσει τους ανθρώπους σε ένα μόνιμο καθεστώς εσωτερικής και συλλογικής δουλείας. Δεν επιλέγουμε τη φυγή για τα «θερμά κλίματα», αλλά μένουμε σταθεροί στις μεταβολές των εποχών στο ίδιο μέρος και παρατηρούμε την εναλλαγή του κρύου και της ζέστης, όπως οι πυργίται δηλαδή τα σπουργίτια. Προσπαθούμε να απελευθερωθούμε, εκπληρώνοντας την φύση μας, ακόμη κι αν δυσκολευόμαστε και κάνουμε λάθη. Θέλουμε να είμαστε ελεύθεροι κι απαλλαγμένοι από τις διαστρεβλώσεις του πολιτισμού και των επίκτητων «αναγκών» που τυφλώνουν τον άνθρωπο. Δεν έχει σημασία ποιοι είμαστε ως πρόσωπα, επειδή μέσα από τα κείμενά μας γινόμαστε ο Κανένας και γι' αυτό ο Καθένας. Δεν είμαστε

απόχρωσης αυτής εξαιρουμένης. Η πολιτική, λοιπόν, είναι γέννημα του ψεύδους και το κράτος γέννημα της πολιτικής· ουδέποτε στην ανθρώπινη Ιστορία υπήρξε κρατικός σχηματισμός, σε οιανδήποτε μορφή, δίχως να στηρίζει επί το πλείστον την επιβολή του μέσω αυτής, άρα και μέσω του ψεύδους. Εν ολίγοις, ακόμη και οι βιαιότερες απολυταρχίες, για να ελέγξουν και να επιβληθούν, επιτέλεσαν με ζήλο τη σπουδή τους στο ψέμα και δη στην πλέον οργανωμένη και ευτελέστατη μορφή του, αυτήν της πολιτικής.

Κάθε μορφή της, μάλιστα, είτε πρόκειται για κομματική, κινηματική, ομοσπονδιακή είτε για οιανδήποτε άλλη, αποτελεί για μας απλώς διαφορετική μεταμφίεση του ίδιου μασκαρά. Παρόλα αυτά, θεωρούμε πως η κινηματική μορφή της πολιτικής έχει αποδειχθεί μάλλον δολιότερη· εγκλωβίζει με τον πλέον ύπουλο τρόπο τους συμμετέχοντες σε αυτήν, αφού τους οδηγεί πάντοτε –έπειτα από μια «νίκη» ή «ήττα»–, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, σε έναν ή περισσότερους κομματικούς σχηματισμούς. Άλλως τε, ουδέποτε υπήρξε κάποιο κίνημα που, είτε εξαρχής είτε εκ των υστέρων, δεν ποδηγετήθηκε από την εξουσία. Όσο για τα κόμματα, αστικά ή λεγόμενα επαναστατικά, δεν έκαναν ποτέ τίποτε περισσότερο από το να απομυζούν την ενέργεια και την δημιουργικότητα των ανθρώπων, μεταπλάθοντας την σε καθημερινές αλυσίδες για τους ίδιους.

Ως εκ τούτου, κάθε πολιτική, κάθε κόμμα ή κίνημα, όσο «δεξιά» ή «αριστερά» κι αν βρίσκεται, είναι εχθρός της αλήθειας. Κι ό,τι εχθρεύεται την αλήθεια, εχθρεύεται και την ελευθερία, εχθρεύεται και την ίδια την ανθρώπινη φύση, μιας κι ο άνθρωπος διαβίωσε για χιλιάδες χρόνια ελεύθερος και ειλικρινής, δίχως κράτος και πολιτική. Καθιστούμε, λοιπόν, ξεκάθαρο πως ούτε ίχνος ελευθερίας δεν μπορεί να ανθίσει στην έρημο των πολιτικών ιδεολογιών, όποιες κι αν είναι αυτές.

Δεν αγωνιζόμαστε για τον αναρχισμό, αλλά για την Αναρχία. Ο αναρχισμός, αν και σε κάποιον βαθμό εμπεριέχει στοιχεία Αναρχίας, αποτελεί ιδεολογία, άρα και κομμάτι της πολιτικής. Αυτό βεβαίως δεν σημαίνει πως οι άνθρωποι που αγωνίστηκαν για τον αναρχισμό ήταν κατά βάση ανειλικρινείς και ιδιοτελείς. Σε καμία περίπτωση. Και δεν έχουμε κανέναν ενδοιασμό να παραδεχθούμε πως ειλικρινείς κι ανιδιοτελείς διέθεταν στις τάξεις τους οι περισσότεροι των πολιτικών, αλλά και θεολογικών-θρησκευτικών σχηματισμών. Ωστόσο, όπως ήδη γράψαμε, η μέγγενη της πολιτικής εγκλωβίζει, στραγγαλίζει και εν τέλει ισοπεδώνει το αυθόρμητο, το αβίαστο, το αυθεντικά ανθρώπινο.

Αντιθέτως, η Αναρχία δεν είναι πολιτικό σύστημα, αλλά ένας τρόπος ζωής, μια κίνηση προς την συνολική απελευθέρωση, στο να συμβιώνεις με ανθρώπους που κι αυτοί υπάρχει στον κόσμο αυτόν τίποτα το καινούριο, κάτι που ήδη δεν έχει αναδειχθεί ή ειπωθεί σε μια συγκεκριμένη γλώσσα, προσέγγιση και μορφή, από ένα πλήθος διαφορετικών ανθρώπων και φιλοσοφιών στο πέρασμα των αιώνων. Ο άνθρωπος είναι αντιμέτωπος με τις ίδιες πάντα προκλήσεις από καταβολής κόσμου. Η κοινωνία που δημιουργεί και οι συνθήκες που επικρατούν είναι που αλλάζουν –και έχουν αλλάξει πολύ-, αλλά οι συνθήκες τελικά πάντοτε ανασυνθέτουν τις ίδιες ακριβώς προκλήσεις. Προκλήσεις, απέναντι στις οποίες θα πρέπει κάθε φορά να γίνεται μία επιλογή. Αν αυτή η επιλογή είναι συνειδητή και όχι τυχαία –κι αυτό είναι ένα ζήτημα καίριας σημασίας-, τότε ο άνθρωπος γίνεται το ίδιο το μέσον του Σύμπαντος για να «βλέπει» και να εξελίσσει τον εαυτό του. Οπότε, δεν είναι ο στόχος μας να «παράγουμε» κάτι καινούριο, στο βαθμό που ο πολύ μεγάλος πλούτος της γνώσης και πρακτικής που έχουν αναδείξει οι άνθρωποι δεν έχει γίνει ήδη βίωμα της ανθρωπότητας σε ευρεία κλίμακα. Και ασφαλώς η πολιτική εξουσία έχει παίξει τεράστιο ρόλο σε κάτι τέτοιο. Αντίθετα, θα θέλαμε να αναδείξουμε αυτόν τον πλούτο μέσα από τις δικές μας λέξεις και τον δικό μας βαθμό κατανόησης και να δούμε το πώς μπορεί να λειτουργήσει στην κατεύθυνση της ελευθερίας, ατομικής και συλλογικής.

Αν λοιπόν θα έπρεπε να προσθέσουμε λίγες ακόμη λέξεις δίπλα στην αλήθεια, αυτές θα ήταν γνώση, κατανόηση, συνείδηση. Πράγματα που μας αφορούν και μας επηρεάζουν πολύ περισσότερο από τις απόψεις – ακόμη κι αν πρόκειται για τις δικές μας. Οι απόψεις εμπεριέχουν, αναπόφευκτα, τον υποκειμενισμό του καθενός, έναν υποκειμενισμό από τον οποίον πάσχουμε όλοι ως ανθρώπινα όντα. Και ο υποκειμενισμός εμφανίζεται πάντα με τη θέαση ενός μικρού μέρους της αλήθειας. Πολλοί, πιστεύουν πως μπορούν να κρεμαστούν από το κομμάτι αυτό για να στηρίζουν τον εγωισμό τους, αφού θεωρούν πως τους δίνει επαρκή επιχειρήματα για να «έχουν δίκιο». Αυτό όμως είναι και η πηγή της αδυναμίας πραγματικής συνεννόησης μεταξύ των ανθρώπων. Εάν όλοι βλέπουν ένα μικρό μέρος την αλήθεια, τότε η τριβή μεταξύ τους μπορεί να έχει νόημα μόνον ως προσπάθειας συνολικής της θέασης από κοινού, ειδάλλως μιλάμε για αμοιβαία σύγκρουση κυριαρχίας. Και όταν στην σύγκρουση αυτήν εμπλέκονται συμφέροντα, μικρότερα, ή μεγαλύτερα, ατομικά ή κοινωνικά και πολιτικά, τότε δεν θέλει και πολύ προσπάθεια για να καταλάβουμε γιατί βρισκόμαστε στην σημερινή μας θέση. Η συνολική θέαση της αλήθειας δεν έχει πλέον υποκειμενικά χαρακτηριστικά αλλά έχει το στοιχείο της αντικειμενικότητας άρα της γνώσης. Και εάν η γνώση τρίβεται με την εμπειρία και το συναίσθημα, γίνεται του συνειδητού ανθρώπου. Κι αυτό, γιατί οι πράξεις ενός τέτοιου ανθρώπου, όπως και να αποφασίσει να διαμορφώσει το κοινωνικό του περιβάλλον, είναι που μπορούν να έχουν πραγματική σημασία, εφόσον είναι συνειδητές. Συνειδητές σημαίνει πως ξέρει τι κάνει, γιατί το κάνει, αν μπορεί να το κάνει, τι συμβαίνει και ποιες είναι οι επιπτώσεις εσωτερικά και εξωτερικά την ώρα που πράττει, ποια είναι τα κίνητρα και οι προθέσεις του και ποιες είναι οι επιρροές που δέχεται. Ο άνθρωπος που γνωρίζει το πώς να είναι χρήσιμος στον εαυτό του, σε μια ομάδα, σε μια ολόκληρη κοινωνία. Ένας τέτοιος άνθρωπος δεν θα είναι ποτέ δούλος. Αυτό, σε αντιδιαστολή με τις πράξεις τουλάχιστον της συντριπτικής πλειοψηφίας των ανθρώπων σήμερα, όπου στην ουσία δεν καταλαβαίνουμε καν τι κάνουμε και γιατί, αλλά παρ' όλα αυτά έχουμε τη μόνιμη και σταθερή ψευδαίσθηση πως γνωρίζουμε. Και φαινόμαστε τόσο σίγουροι γι' αυτές και τον εαυτό μας ή την όποια ιδεολογία «μας», ώστε να βαδίζουμε από κόλαση σε κόλαση «γνωρίζοντας». Αυτές οι πράξεις πραγματικά δεν έχουν καμία σημασία, ακόμη κι αν αυτοί που τις εξελίσσουν ισχυρίζονται πως είναι αναρχικοί.

Έως τότε θα προσπαθούμε να αφαιρούμε από την πραγματικότητα το ψεύδος που συντηρεί, εξελίσσει και ανασυνθέτει διαρκώς η κυριαρχία, προσδοκώντας να υποβιβάσει τους ανθρώπους σε ένα μόνιμο καθεστώς εσωτερικής και συλλογικής δουλείας. Δεν επιλέγουμε τη φυγή για τα «θερμά κλίματα», αλλά μένουμε σταθεροί στις μεταβολές των εποχών στο ίδιο μέρος και παρατηρούμε την εναλλαγή του κρύου και της ζέστης, όπως οι πυργίται δηλαδή τα σπουργίτια. Προσπαθούμε να απελευθερωθούμε, εκπληρώνοντας την φύση μας, ακόμη κι αν δυσκολευόμαστε και κάνουμε λάθη. Θέλουμε να είμαστε ελεύθεροι κι απαλλαγμένοι από τις διαστρεβλώσεις του πολιτισμού και των επίκτητων «αναγκών» που τυφλώνουν τον άνθρωπο. Δεν έχει σημασία ποιοι είμαστε ως πρόσωπα, επειδή μέσα από τα κείμενά μας γινόμαστε ο Κανένας και γι' αυτό ο Καθένας. Δεν είμαστε περισσότερο ή λιγότερο γνήσιοι, αλλά πετάμε προς μια ανοιχτή θεώρηση, που ενσωματώνει λόγο και πράξη.

Η αναρχική συλλογικότητα *Πυργῖται,* καθώς και οι σύντροφοι για την *Αναρχική απελευθερωτική δράση*, συμμετέχουν στον κύκλο σύνταξης της μηνιαίας πανελλαδικής Αναρχικής εφημερίδας *Διαδρομή Ελευθερίας*, καθώς και στον διαδικτυακό αναρχικό ιστότοπο *anarchypress.gr*.

6 Φεβρουαρίου 2018

Αναρχική συλλογικότητα ***Πυργῖται***

http://pyrgitai.gr/

email: anarchiki-drasi@anarchy.gr

(Α' μέρος)

Πατρίδα και μητρίδα: Αναζητώντας το ρίζωμα

Οφείλουμε σεβασμό προς έναν αγρό με σιτάρι, όχι για τον ίδιο τον αγρό, αλλά γιατί αποτελεί πηγή τροφής για τους ανθρώπους.

Κατά ανάλογο τρόπο, οφείλουμε σεβασμό προς μια συλλογικότητα, όποια κι αν είναι –πατρίδα, οικογένεια ή οτιδήποτε άλλο-, όχι για την ίδια, αλλά ως τροφή για κάποιον αριθμό ανθρώπινων ψυχών.

Αυτή η υποχρέωση επιβάλλει πρακτικά διαφορετικές συμπεριφορές και πράξεις, ανάλογα με τις διάφορες καταστάσεις. Όμως θεωρούμενη αυτή καθαυτή, είναι ίδια για όλους.

Ειδικότερα είναι απολύτως ίδια για όλους όσους βρίσκονται έξω από αυτή τη συλλογικότητα.

Ο βαθμός του οφειλόμενου προς τις ανθρώπινες συλλογικότητες σεβασμού είναι πολύ υψηλός, για πολλούς λόγους.

Κατ' αρχάς, καθεμία είναι μοναδική και, εάν καταστραφεί, δεν αντικαθίσταται. Ένας σάκος σιτάρι μπορεί πάντα να αντικατασταθεί από έναν άλλον σάκο σιτάρι. Η τροφή που παρέχει μια κοινότητα στην

της αναζήτησης τής ρίζας. Ωστόσο, όπως συμβαίνει με τα δέντρα, δεν μπορεί κανείς να ανυψωθεί προς το φως, χωρίς να βυθίζει τις ρίζες του βαθιά στο χώμα. Για να μπορεί να ατενίζει κανείς τον ουρανό, έχει ανάγκη πρώτα να στρέφεται μέσα στη γη. Κάθε άνθρωπος, άσχετα από τον τόπο και τον χρόνο που ζει, εμπεριέχει την αρχέγονη ανάγκη της ψυχής του να καταβυθίζεται στην ύπαρξή του. Μέρος αυτής της καταβύθισης είναι η ανάγκη τού να συνδέεται με τις ρίζες του. Το ρίζωμα δεν συνδέεται μονάχα με το παρελθόν, αλλά και το μέλλον. Αποτελεί συγχρόνως έντονη βίωση του παρόντος.

Η αναζήτηση της ρίζας παίρνει και την μορφή της πατρίδας. Η λέξη πατρίδα εμπεριέχει την λέξη πατέρας, δηλαδή τον πρόγονο. Συχνά αναφέρεται κι η λέξη μητρίδα, από την μητέρα. Οι ρίζες απλώνονται και διακλαδώνονται στην καταγωγή του καθενός. **Η αναζήτηση της πατρίδας και της μητρίδας είναι οι βαθύτερες μνήμες μας, οι πρωταρχικοί τρόποι ζωής με τους**

σμένα, εκτοπισμούς, ανταλλαγές πληθυσμών, μετακινήσεις, ως απότοκα πολέμων. Δεν υπάρχουν κράτη που αλλάζουν τα σύνορά τους, δίχως να χυθεί αίμα και να ανατραπεί η ζωή χιλιάδων ανθρώπων. Η εθνική ταυτότητα καλλιεργείται τις περισσότερες φορές με πιεστικό και βίαιο τρόπο, καθώς όσοι κατοικούν εντός κοινών κρατικών συνόρων πρέπει να έχουν κοινό πολιτισμό και αντιλήψεις, ενιαία γλώσσα και ει δυνατόν έθιμα. Το μονοπώλιο στο δικαίωμα ορισμού της εθνικότητας το έχει το εκάστοτε κράτος, που μέσω των σχολείων και των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και με τη συμβολή άλλων θεσμών (π.χ. θρησκευτικών, πολιτισμικών κλπ.) θέτει τα αυστηρά κριτήρια για το τι είναι εθνικό και τι όχι και μάλιστα, τι είναι εθνικά ορθό και τι όχι. Ωστόσο, επειδή ακριβώς αυτή η διαδικασία επιβλήθηκε, όπως και τόσες άλλες άλλωστε (βιομηχανική ανάπτυξη, αποικιοκρατική εξάπλωση, ιμπεριαλιστικές κατακτήσεις εθνικών κρατών, παγκοσμιοποίηση, ευρωπαϊκή ταυτότητα κλπ.), διαποτί-

ή αντιεξουσιαστής ίσον διεθνιστής μένει να διαφεντεύει πολλές γενιές ανθρώπων, που σπάνια εντοπίζουν ότι κι ο διεθνιστής αποδέχεται την ύπαρξη έθνους-κράτους, με βασική ωστόσο προϋπόθεση το εν λόγω έθνος-κράτος να θεμελιωθεί σε αδύναμες βάσεις και, φυσικά, να χρωστά την ύπαρξή του στην διεθνιστική «αλληλεγγύη», με άλλα λόγια να είναι πλήρως ελέγξιμο και χειραγωγήσιμο. Βεβαίως, ο διεθνισμός έχει απολέσει στην πράξη προ καιρού την όποια υποτιθέμενη αθωότητά του, ενδυόμενος το προσωπείο της παγκοσμιοποίησης, της παγκόσμιας διακυβέρνησης, του παγκόσμιου εμπορίου, της μαζικότητας, της ομογενοποίησης και άλλων δεινών.

Ωστόσο, υπάρχει κάτι διαφορετικό που μπορούμε να κάνουμε από το να μένουμε καθηλωμένοι απέναντι στο δίπολο εθνικιστής-διεθνιστής. Χρειάζεται πρώτα να παρατηρήσουμε ειλικρινά και προσεκτικά τα συστατικά που διαμόρφωσαν τη δική μας ταυτότητα. Σε αυτήν την παρατήρηση, η σύγκριση με άλλες περιπτώσεις μπορεί

(Α' μέρος)

Πατρίδα και μητρίδα: Αναζητώντας το ρίζωμα

Οφείλουμε σεβασμό προς έναν αγρό με σιτάρι, όχι για τον ίδιο τον αγρό, αλλά γιατί αποτελεί πηγή τροφής για τους ανθρώπους.

Κατά ανάλογο τρόπο, οφείλουμε σεβασμό προς μια συλλογικότητα, όποια κι αν είναι –πατρίδα, οικογένεια ή οτιδήποτε άλλο-, όχι για την ίδια, αλλά ως τροφή για κάποιον αριθμό ανθρώπινων ψυχών.

Αυτή η υποχρέωση επιβάλλει πρακτικά διαφορετικές συμπεριφορές και πράξεις, ανάλογα με τις διάφορες καταστάσεις. Όμως θεωρούμενη αυτή καθαυτή, είναι ίδια για όλους.

Ειδικότερα είναι απολύτως ίδια για όλους όσους βρίσκονται έξω από αυτή τη συλλογικότητα.

Ο βαθμός του οφειλόμενου προς τις ανθρώπινες συλλογικότητες σεβασμού είναι πολύ υψηλός, για πολλούς λόγους.

Κατ' αρχάς, καθεμία είναι μοναδική και, εάν καταστραφεί, δεν αντικαθίσταται. Ένας σάκος σιτάρι μπορεί πάντα να αντικατασταθεί από έναν άλλον σάκο σιτάρι. Η τροφή που παρέχει μια κοινότητα στην ψυχή εκείνων που είναι μέλη της δεν έχει ισοδύναμο σε ολόκληρο τον κόσμο.

Έπειτα, λόγω της διάρκειάς της, η κοινότητα διεισδύει ήδη στο μέλλον. Περιέχει τροφή, όχι μόνο για τις ψυχές των ζωντανών, αλλά και για εκείνες πλασμάτων που δεν έχουν ακόμη γεννηθεί, που θα έρθουν στον κόσμο τους επόμενους αιώνες.

Τέλος, λόγω και πάλι της διάρκειάς της, η συλλογικότητα έχει τις ρίζες της στο παρελθόν. Συνιστά το μοναδικό όργανο διατήρησης για τους πνευματικούς θησαυρούς που έχουν συγκεντρωθεί από εκείνους που έχουν πεθάνει, το μοναδικό όργανο μεταβίβασης μέσω του οποίου οι νεκροί

της αναζήτησης τής ρίζας. Ωστόσο, όπως συμβαίνει με τα δέντρα, δεν μπορεί κανείς να ανυψωθεί προς το φως, χωρίς να βυθίζει τις ρίζες του βαθιά στο χώμα. Για να μπορεί να ατενίζει κανείς τον ουρανό, έχει ανάγκη πρώτα να στρέφεται μέσα στη γη. Κάθε άνθρωπος, άσχετα από τον τόπο και τον χρόνο που ζει, εμπεριέχει την αρχέγονη ανάγκη της ψυχής του να καταβυθίζεται στην ύπαρξή του. Μέρος αυτής της καταβύθισης είναι η ανάγκη τού να συνδέεται με τις ρίζες του. Το ρίζωμα δεν συνδέεται μονάχα με το παρελθόν, αλλά και το μέλλον. Αποτελεί συγχρόνως έντονη βίωση του παρόντος.

Η αναζήτηση της ρίζας παίρνει και την μορφή της πατρίδας. Η λέξη πατρίδα εμπεριέχει την λέξη πατέρας, δηλαδή τον πρόγονο. Συχνά αναφέρεται κι η λέξη μητρίδα, από την μητέρα. Οι ρίζες απλώνονται και διακλαδώνονται στην καταγωγή του καθενός. **Η αναζήτηση της πατρίδας και της μητρίδας είναι οι βαθύτερες μνήμες μας, οι πρωταρχικοί τρόποι ζωής με τους οποίους συνδεόμαστε, ακόμη κι αν δεν το γνωρίζουμε ή αδιαφορούμε για αυτό.** Η πατρίδα δίνει τόπο στις ρίζες των αναμνήσεών μας. Στις πιο βαθιές μας ανάγκες, σωματικές και πνευματικές. Το να μην έχει κανείς πατρίδα ή το να ξεριζώνεται, όπως συνηθίζουμε να λέμε, είναι μια από τις πιο βίαιες πράξεις που μπορεί να δεχτεί.

Δεν είναι τόσο εύκολο να ξεριζωθούν οι άνθρωποι. Ακόμη και γενιές ολόκληρες μεταναστών και προσφύγων που εξαναγκάστηκαν και εκδιώχθηκαν, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, από την πατρίδα τους, την φέρουν μέσα τους. Ακόμη κι αν κάποιος γκρέμισε συθέμελα το σπίτι και τη γειτονιά **σμένα, εκτοπισμούς, ανταλλαγές πληθυσμών, μετακινήσεις, ως απότοκα πολέμων. Δεν υπάρχουν κράτη που αλλάζουν τα σύνορά τους, δίχως να χυθεί αίμα και να ανατραπεί η ζωή χιλιάδων ανθρώπων.** Η εθνική ταυτότητα καλλιεργείται τις περισσότερες φορές με πιεστικό και βίαιο τρόπο, καθώς όσοι κατοικούν εντός κοινών κρατικών συνόρων πρέπει να έχουν κοινό πολιτισμό και αντιλήψεις, ενιαία γλώσσα και ει δυνατόν έθιμα. Το μονοπώλιο στο δικαίωμα ορισμού της εθνικότητας το έχει το εκάστοτε κράτος, που μέσω των σχολείων και των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και με τη συμβολή άλλων θεσμών (π.χ. θρησκευτικών, πολιτισμικών κλπ.) θέτει τα αυστηρά κριτήρια για το τι είναι εθνικό και τι όχι και μάλιστα, τι είναι εθνικά ορθό και τι όχι. Ωστόσο, επειδή ακριβώς αυτή η διαδικασία επιβλήθηκε, όπως και τόσες άλλες άλλωστε (βιομηχανική ανάπτυξη, αποικιοκρατική εξάπλωση, ιμπεριαλιστικές κατακτήσεις εθνικών κρατών, παγκοσμιοποίηση, ευρωπαϊκή ταυτότητα κλπ.), διαποτίζοντας πολλές εκφάνσεις τής καθημερινής ζωής, είναι δύσκολο πια να διακριθεί η ήρα από το στάχυ.

Πολλές φορές, οι άνθρωποι αναζητώντας τις ρίζες και την ταυτότητά τους, δεν είναι εύκολο να διαχωρίσουν τα προσωπικά τους βιώματα από τα εθνικά επιβεβλημένα βιώματα, που διαποτίζουν τις εμπειρίες τους. Έτσι, για παράδειγμα, όλοι οι Έλληνες στις παιδικές αναμνήσεις τους έχουν μεταξύ άλλων και τις γιορτές για εθνικές επετείους, τις παρελάσεις και τις σχετικές εκδηλώσεις. Μπορεί σήμερα να διαφωνούν με την προσέγγιση, αλλά ήδη έχουν περάσει πολλά από τα πρώτα χρό-

ή αντιεξουσιαστής ίσον διεθνιστής μένει να διαφεντεύει πολλές γενιές ανθρώπων, που σπάνια εντοπίζουν ότι κι ο διεθνιστής αποδέχεται την ύπαρξη έθνους-κράτους, με βασική ωστόσο προϋπόθεση το εν λόγω έθνος-κράτος να θεμελιωθεί σε αδύναμες βάσεις και, φυσικά, να χρωστά την ύπαρξή του στην διεθνιστική «αλληλεγγύη», με άλλα λόγια να είναι πλήρως ελέγξιμο και χειραγωγήσιμο. Βεβαίως, ο διεθνισμός έχει απολέσει στην πράξη προ καιρού την όποια υποτιθέμενη αθωότητά του, ενδυόμενος το προσωπείο της παγκοσμιοποίησης, της παγκόσμιας διακυβέρνησης, του παγκόσμιου εμπορίου, της μαζικότητας, της ομογενοποίησης και άλλων δεινών.

Ωστόσο, υπάρχει κάτι διαφορετικό που μπορούμε να κάνουμε από το να μένουμε καθηλωμένοι απέναντι στο δίπολο εθνικιστής-διεθνιστής. Χρειάζεται πρώτα να παρατηρήσουμε ειλικρινά και προσεκτικά τα συστατικά που διαμόρφωσαν τη δική μας ταυτότητα. Σε αυτήν την παρατήρηση, η σύγκριση με άλλες περιπτώσεις μπορεί να μας διαφωτίσει καλύτερα. Έτσι, λοιπόν, στρεφόμενοι σε άλλους λαούς, παρατηρούμε ότι οι ιθαγενείς του Καναδά για παράδειγμα ή της Αυστραλίας αναζητούν την ταυτότητά τους, επιχειρώντας να ανασυνθέσουν τον τρόπο ζωής τους, πριν κατακτηθούν από τους Ευρωπαίους. Προσπαθούν να αναδείξουν όσα υπήρξαν για χιλιάδες χρόνια πριν την εμφάνιση των κατακτητών. Αν στον σημερινό ελλαδικό χώρο κάνουμε την ίδια ερώτηση και προσπαθήσουμε να απαντήσουμε με ειλικρίνεια και καθαρή σκέψη, θα αντιληφθούμε ότι η απάντηση δεν είναι εύκολο να δοθεί, όσο κι αν το ερώτημα φαίνεται απλό: ποιοι ήταν οι πρώτοι

κάποιον αριθμό ανθρώπινων ψυχών.

Αυτή η υποχρέωση επιβάλλει πρακτικά διαφορετικές συμπεριφορές και πράξεις, ανάλογα με τις διάφορες καταστάσεις. Όμως θεωρούμενη αυτή καθαυτή, είναι ίδια για όλους.

Ειδικότερα είναι απολύτως ίδια για όλους όσους βρίσκονται έξω από αυτή τη συλλογικότητα.

Ο βαθμός του οφειλόμενου προς τις ανθρώπινες συλλογικότητες σεβασμού είναι πολύ υψηλός, για πολλούς λόγους.

Κατ' αρχάς, καθεμία είναι μοναδική και, εάν καταστραφεί, δεν αντικαθίσταται. Ένας σάκος σιτάρι μπορεί πάντα να αντικατασταθεί από έναν άλλον σάκο σιτάρι. Η τροφή που παρέχει μια κοινότητα στην ψυχή εκείνων που είναι μέλη της δεν έχει ισοδύναμο σε ολόκληρο τον κόσμο.

Έπειτα, λόγω της διάρκειάς της, η κοινότητα διεισδύει ήδη στο μέλλον. Περιέχει τροφή, όχι μόνο για τις ψυχές των ζωντανών, αλλά και για εκείνες πλασμάτων που δεν έχουν ακόμη γεννηθεί, που θα έρθουν στον κόσμο τους επόμενους αιώνες.

Τέλος, λόγω και πάλι της διάρκειάς της, η συλλογικότητα έχει τις ρίζες της στο παρελθόν. Συνιστά το μοναδικό όργανο διατήρησης για τους πνευματικούς θησαυρούς που έχουν συγκεντρωθεί από εκείνους που έχουν πεθάνει, το μοναδικό όργανο μεταβίβασης μέσω του οποίου οι νεκροί μπορούν να μιλούν στους ζωντανούς. Και το μοναδικό επίγειο πράγμα που συνδέεται άμεσα με την αιώνια μοίρα του ανθρώπου, είναι η ακτινοβολία εκείνων που κατόρθωσαν να αποκτήσουν πλήρη συνείδηση αυτής της μοίρας, ακτινοβολία η οποία μεταβιβάστηκε από γενιά σε γενιά.

SIMON WIEL, *Ανάγκη για ρίζες.*

Όταν προσπαθούμε να αναζητήσουμε την ταυτότητά μας, ανατρέχουμε αυτομάτως στο παρελθόν. Η ταυτότητα είναι μια ατομική και συλλογική συνειδητοποίηση τόπο και τον χρόνο που ζει, εμπεριέχει την αρχέγονη ανάγκη της ψυχής του να καταβυθίζεται στην ύπαρξή του. Μέρος αυτής της καταβύθισης είναι η ανάγκη τού να συνδέεται με τις ρίζες του. Το ρίζωμα δεν συνδέεται μονάχα με το παρελθόν, αλλά και το μέλλον. Αποτελεί συγχρόνως έντονη βίωση του παρόντος.

Η αναζήτηση της ρίζας παίρνει και την μορφή της πατρίδας. Η λέξη πατρίδα εμπεριέχει την λέξη πατέρας, δηλαδή τον πρόγονο. Συχνά αναφέρεται κι η λέξη μητρίδα, από την μητέρα. Οι ρίζες απλώνονται και διακλαδώνονται στην καταγωγή του καθενός. **Η αναζήτηση της πατρίδας και της μητρίδας είναι οι βαθύτερες μνήμες μας, οι πρωταρχικοί τρόποι ζωής με τους οποίους συνδεόμαστε, ακόμη κι αν δεν το γνωρίζουμε ή αδιαφορούμε για αυτό.** Η πατρίδα δίνει τόπο στις ρίζες των αναμνήσεών μας. Στις πιο βαθιές μας ανάγκες, σωματικές και πνευματικές. Το να μην έχει κανείς πατρίδα ή το να ξεριζώνεται, όπως συνηθίζουμε να λέμε, είναι μια από τις πιο βίαιες πράξεις που μπορεί να δεχτεί.

Δεν είναι τόσο εύκολο να ξεριζωθούν οι άνθρωποι. Ακόμη και γενιές ολόκληρες μεταναστών και προσφύγων που εξαναγκάστηκαν και εκδιώχθηκαν, με τον έναν ή τον άλλον τρόπο, από την πατρίδα τους, την φέρουν μέσα τους. Ακόμη κι αν κάποιος γκρέμισε συθέμελα το σπίτι και τη γειτονιά των παιδικών αναμνήσεων, εκείνα στέκονται ανέπαφα στην ψυχή του ξεριζωμένου ανθρώπου και κληρονομούνται ως τραύμα, αλλά και ως παρηγοριά, ως σταθερό σημείο. Είναι οδυνηρό όταν ένας άνθρωπος φέρει ως τραύμα την ίδια του τη ρίζα.

Συχνά γίνεται λόγος και για εθνική ταυτότητα. Πολλές φορές γράφεται ότι είναι μια τεχνητή κατασκευή, ένας μύθος του ρομαντισμού και της γέννησης εθνικών κρατών. Δεν θα διαφωνήσουμε σε αυτό. Πράγματι, **η εθνική ταυτότητα συνδέεται με κρατικά σύνορα βίαια κατασκευα**τρόπο, καθώς όσοι κατοικούν εντός κοινών κρατικών συνόρων πρέπει να έχουν κοινό πολιτισμό και αντιλήψεις, ενιαία γλώσσα και ει δυνατόν έθιμα. Το μονοπώλιο στο δικαίωμα ορισμού της εθνικότητας το έχει το εκάστοτε κράτος, που μέσω των σχολείων και των άλλων εκπαιδευτικών ιδρυμάτων και με τη συμβολή άλλων θεσμών (π.χ. θρησκευτικών, πολιτισμικών κλπ.) θέτει τα αυστηρά κριτήρια για το τι είναι εθνικό και τι όχι και μάλιστα, τι είναι εθνικά ορθό και τι όχι. Ωστόσο, επειδή ακριβώς αυτή η διαδικασία επιβλήθηκε, όπως και τόσες άλλες άλλωστε (βιομηχανική ανάπτυξη, αποικιοκρατική εξάπλωση, ιμπεριαλιστικές κατακτήσεις εθνικών κρατών, παγκοσμιοποίηση, ευρωπαϊκή ταυτότητα κλπ.), διαποτίζοντας πολλές εκφάνσεις τής καθημερινής ζωής, είναι δύσκολο πια να διακριθεί η ήρα από το στάχυ.

Πολλές φορές, οι άνθρωποι αναζητώντας τις ρίζες και την ταυτότητά τους, δεν είναι εύκολο να διαχωρίσουν τα προσωπικά τους βιώματα από τα εθνικά επιβεβλημένα βιώματα, που διαποτίζουν τις εμπειρίες τους. Έτσι, για παράδειγμα, όλοι οι Έλληνες στις παιδικές αναμνήσεις τους έχουν μεταξύ άλλων και τις γιορτές για εθνικές επετείους, τις παρελάσεις και τις σχετικές εκδηλώσεις. Μπορεί σήμερα να διαφωνούν με την προσέγγιση, αλλά ήδη έχουν περάσει πολλά από τα πρώτα χρόνια της ζωής τους, ενσωματώνοντας, ενδεχομένως, τέτοιες διαδικασίες ως φυσικές. Πράγματι, η ανάγκη για ρίζες, καθώς συνδέεται και με τα παιδικά μας χρόνια, εμπλέκει στα προσωπικά μας συναισθήματα και εθνικά συναισθήματα. Το να νιώθουμε ένοχοι και να προσπαθούμε να «διορθώσουμε» ό,τι νιώθουμε, μας προκαλεί συχνά άλλου είδους ζητήματα, πολύ πιο σύνθετα και προβληματικά από το οποίο επιβεβλημένο εθνικό συναίσθημα. Το ζήτημα δεν είναι τόσο απλό όσο φαίνεται. Το δίπολο πατριώτης ίσον εθνικιστής ξή του στην διεθνιστική «αλληλεγγύη», με άλλα λόγια να είναι πλήρως ελέγξιμο και χειραγωγήσιμο. Βεβαίως, ο διεθνισμός έχει απολέσει στην πράξη προ καιρού την όποια υποτιθέμενη αθωότητά του, ενδυόμενος το προσωπείο της παγκοσμιοποίησης, της παγκόσμιας διακυβέρνησης, του παγκόσμιου εμπορίου, της μαζικότητας, της ομογενοποίησης και άλλων δεινών.

Ωστόσο, υπάρχει κάτι διαφορετικό που μπορούμε να κάνουμε από το να μένουμε καθηλωμένοι απέναντι στο δίπολο εθνικιστής-διεθνιστής. Χρειάζεται πρώτα να παρατηρήσουμε ειλικρινά και προσεκτικά τα συστατικά που διαμόρφωσαν τη δική μας ταυτότητα. Σε αυτήν την παρατήρηση, η σύγκριση με άλλες περιπτώσεις μπορεί να μας διαφωτίσει καλύτερα. Έτσι, λοιπόν, στρεφόμενοι σε άλλους λαούς, παρατηρούμε ότι οι ιθαγενείς του Καναδά για παράδειγμα ή της Αυστραλίας αναζητούν την ταυτότητά τους, επιχειρώντας να ανασυνθέσουν τον τρόπο ζωής τους, πριν κατακτηθούν από τους Ευρωπαίους. Προσπαθούν να αναδείξουν όσα υπήρξαν για χιλιάδες χρόνια πριν την εμφάνιση των κατακτητών. Αν στον σημερινό ελλαδικό χώρο κάνουμε την ίδια ερώτηση και προσπαθήσουμε να απαντήσουμε με ειλικρίνεια και καθαρή σκέψη, θα αντιληφθούμε ότι η απάντηση δεν είναι εύκολο να δοθεί, όσο κι αν το ερώτημα φαίνεται απλό: ποιοι ήταν οι πρώτοι κάτοικοι πριν τους κατακτητές σε αυτόν που σήμερα ονομάζουμε ελλαδικό χώρο;

Σε έναν τόπο με τόσες πολλές κατακτήσεις, μεταβολές, μετακινήσεις και ανταλλαγές πληθυσμών, που συνθέτει τόσο έντονες αντιφάσεις (χριστιανισμός και αρχαιοελληνικό πνεύμα, επιβίωση οργιαστικών εθίμων και εξωστρέφεια με ευρωπαϊκού τύπου προσεγγίσεις) είναι ακατόρθωτο να εντοπίσουμε το πριν και το μετά της κατάκτησης, τους ιθαγενείς πληθυσμούς και τον τρόπο ζωής μας, πριν κατακτηθούμε.

συνέχεια στη σελ. 16

Πατρίδα και μητρίδα

συνέχεια από τη σελ. 15

Οι πρώτοι κάτοικοι που ίσως μας έρθουν στο μυαλό είναι μάλλον οι Μυκηναίοι ή οι προϊστορικοί κάτοικοι, ανώνυμοι και χωρίς πολλά κατάλοιπα, μια σχηματική αναπαράσταση στο μυαλό μας περισσότερο, παρά αληθείς πρόγονοι. Όταν ακούμε έναν ιθαγενή της Αφρικής, της Αμερικής ή της Ωκεανίας να μιλάει για προγόνους, που σε πολλές περιπτώσεις θεωρεί και θεότητες, δεν τον κατονομάζουμε φυσικά ούτε εθνικιστή ούτε σωβινιστή ούτε τον κατηγορούμε ότι υπακούει σε έναν εθνικό μύθο. Το μυαλό μας πηγαίνει –και ορθά– στη βία και τις εξοντώσεις που δέχτηκαν αυτοί οι άνθρωποι από τους κατακτητές τους. Όταν, όμως, σήμερα ένας Έλληνας μιλάει για τους προγόνους του, η συζήτηση πηγαίνει αυτομάτως στην επιβεβλημένη εθνική του ταυτότητα.

Όταν σκεφτόμαστε τις ρίζες μας, ποιοι είμαστε, ποιοι έμεναν εδώ πριν τους κατακτητές, δεν μπορούμε να βρούμε μια άμεση ρίζα, μια άμεση πηγή, απαλλαγμένη από κρατικά μορφώματα. Είμαστε αναγκασμένοι να ανατρέξουμε στην αρχαία Ελλάδα, ενδεχομένως στην εποχή του Χαλκού κλπ. Επίσης, η αναζήτηση μιας ρίζας οδηγεί αυτόματα το νου μας στη σύνδεση με τον εθνικισμό, δηλαδή στη σύνδεση με ένα εθνικό κρατικό μόρφωμα, συνδεδεμένο με τη σειρά του με την Επανάσταση του ‘21 και τους «εθνικούς» ήρωες. Άλλοτε, η αναζήτηση μιας ρίζας πέφτει πάνω σε συλλογικά τραύματα (εμφύλιος, κατοχή, πρόσφυγες και μικρασιατική καταστροφή). Επομένως, η αναζήτηση μιας ρίζας περιστρέφεται μονίμως γύρω από την ίδρυση του ελληνικού εθνικού κράτους και των δεινών με τα οποία συνδέθηκε. Αυτή η εθνικότητα, όμως, φέρει από μόνη της μια ενοχή, επειδή, αν δεν επαναπαύεσαι σε εύκολες λύσεις (θύτης-θύμα, κατακτητής-κατακτημένος), υπερασπιστής μιας ταυτότητας που δεν συνοδεύεται από έναν τρόπο ζωής, αλλά μένει ένας τίτλος και μια βολική ανάγνωση του παρελθόντος (το τελευταίο το κάνουν τελικά οι περισσότεροι «παραδοσιακοί» σύλλογοι), τότε προβληματίζεσαι, επειδή αναγκάζεσαι να περάσεις ανάμεσα στις συμπληγάδες: εθνικισμός ή διεθνισμός;

Φυσικά, έχει χυθεί πολύ αίμα και πολύ μελάνι που δικαιολογούν αυτή την καχυποψία απέναντι στους Έλληνες προγόνους. Ακριβώς, η σχολική επιτήρηση και η κοινωνικά αποδεκτή εθνικότητα συνέδεσαν την έννοια του προγόνου όχι με αυθόρμητες προσωπικές αναζητήσεις της ρίζας, αλλά με τεχνητές και επιβεβλημένες ταυτότητες, με ένα λεξιλόγιο που φύτευσε στο μυαλό του καθενός, πριν καν το συνειδητοποιήσει, μια στρεβλή εικόνα για τους προγόνους. Ωστόσο, το να επιθυμεί κανείς να αναζητήσει τις ρίζες του, την πατρίδα του, το παρελθόν του είναι μια διαδικασία πολύ πιο ουσιαστική και περίπλοκη από την αναπαραγωγή εθνικών ταυτοτήτων.

Αυτήν εκμεταλλεύονται οι εθνικιστές και δημιουργούν αυτές τις αυτόματες συνδέσεις. **Το να αναζητάς τις ρίζες σου δεν σημαίνει ότι αναζητάς μια εθνική ταυτότητα.** Είναι πολύ διαφορετικό. Το να αναζητάς τις ρίζες σου σημαίνει να αφαιρέσεις πολλά ψεύτικα ενδύματα και λέξεις, για να φτάσεις τελικά στην αλήθεια. Εμείς δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε την πορεία μνήμης του ιθαγενούς της Αυστραλίας ή αυτού της Αμερικανικής ηπείρου. Αν θέλουμε να αναζητούμε τις ρίζες μας, δεν πρέπει πρώτα να δούμε από πού αντλούμε την σκέψη και τον τρόπο ζωής μας; Τι σημαίνουν σήμερα για έναν νέο άνθρωπο; Τι σημαίνουν για έναν μεγαλύτερο; Το χριστιανικό δόγμα εμφυτεύτηκε βίαια μέσα στην αρχαία ελληνική σκέψη και πλέον στην σημερινή ελληνική παράδοση μόνο σε αναβιώσεις «παγανιστικών» θρησκευτικών τελετών αναδεικνύονται πλήρως οι αρχαίες ελληνικές προεκτάσεις. Τι σημαίνει, για παράδειγμα, η χριστιανική τελετή του Ψυχοσάββατου; Τι σημαίνει η αποκριά; Τι σημαίνουν οι σαράντα μέρες λοχείας και οι σαράντα μέρες πένθους ή νηστείας; Τι σημαίνουν οι λατρευτικές καθαρτήριες φωτιές κι οι λατρείες των ιερών δέντρων σήμερα;

Πολλοί άνθρωποι στο παρελθόν και στο παρόν αναζήτησαν και αναζητούν την ελληνικότητα με έναν διαφορετικό τρόπο. Μέσα από έναν άλλον τρόπο ζωής, σκέψης και συγκρότησης. Για παράδειγμα, αυτό που ονομάζεται «αρχαίο ελληνικό πνεύμα» δεν παρουσιάζει την ομοιομορφία που μας εμφανίζουν στα σχολικά αφηγήματα. Το αρχαίο ελληνικό πνεύμα –έστω και αποσπασματικά σωζόμενο–, η αρχαία ελληνική θρησκεία, ιστορία, φιλοσοφία, αστρονομία, κοσμολογία και γλώσσα, δεν αποτελούν ένα συμπαγές και αδιατάρακτο αφήγημα εν είδει δόγματος. Απεναντίας, παρουσιάζει εξαιρετική ποικιλομορφία, πλούσιους μύθους, μυστηριακές λατρείες, φιλοσοφικούς δρόμους με εξαιρετικές εκφάνσεις της ζωής. Ωστόσο, ιδωμένο μέσα από το χριστιανικό φακό, διαστρεβλώνεται όλο και περισσότερο. Οι αρχαίες ελληνικές πόλεις παρήγαγαν μια πλούσια και πολυποίκιλη παράδοση, ανομοιογενή και με διάφορες αντιφάσεις, από τα οποία ο χριστιανισμός διατήρησε τα ιδεαλιστικά, εξιδανικευμένα πρότυπα σκέψης, αφηρημένες έννοιες περισσότερο παρά τρόπους ζωής, αγάλματα χωρίς την ψυχή που διέθεταν στην αρχαιότητα, πρότυπα αισθητικής που δεν ανταποκρίνονταν στην αρχαία σκέψη με τόσο αποστειρωμένο τρόπο.

Το ευρωπαϊκό πνεύμα ήρθε να ολοκληρώσει από την άλλη το έργο του χριστιανισμού. Οι αρχαίοι Έλληνες, κατά την ευρωπαϊκή προπαγάνδα, ήταν οι πρώτοι ορθολογιστές, που μας έδειξαν τον δρόμο για την λογική, απαλλαγμένη από δεισιδαιμονίες. Παρ' όλο που κάθε λαός του παρελθόντος δεν ένιωθε καμιά ανάγκη να διαχωρίσει σε ξεχωριστές κατηγορίες το ιερό από το μη ιερό, το λογικό από το μη λογικό, οι νέες δυιστικές κατηγορίες της Δύσης φυτεύτηκαν στο παρελθόν μας.

Οπότε, στρεφόμενοι στο παρελθόν, στεκόμαστε μπροστά σε αμίλητα

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ
ΔΙΑΔΡΟΜΗ
ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

θεότητες, δεν τον κατονομάζουμε φυσικά ούτε εθνικιστή ούτε σωβινιστή ούτε τον κατηγορούμε ότι υπακούει σε έναν εθνικό μύθο. Το μυαλό μας πηγαίνει –και ορθά– στη βία και τις εξοντώσεις που δέχτηκαν αυτοί οι άνθρωποι από τους κατακτητές τους. Όταν, όμως, σήμερα ένας Έλληνας μιλάει για τους προγόνους του, η συζήτηση πηγαίνει αυτομάτως στην επιβεβλημένη εθνική του ταυτότητα.

Όταν σκεφτόμαστε τις ρίζες μας, ποιοι είμαστε, ποιοι έμεναν εδώ πριν τους κατακτητές, δεν μπορούμε να βρούμε μια άμεση ρίζα, μια άμεση πηγή, απαλλαγμένη από κρατικά μορφώματα. Είμαστε αναγκασμένοι να ανατρέξουμε στην αρχαία Ελλάδα, ενδεχομένως στην εποχή του Χαλκού κλπ. Επίσης, η αναζήτηση μιας ρίζας οδηγεί αυτόματα το νου μας στη σύνδεση με τον εθνικισμό, δηλαδή στη σύνδεση με ένα εθνικό κρατικό μόρφωμα, συνδεδεμένο με τη σειρά του με την Επανάσταση του '21 και τους «εθνικούς» ήρωες. Άλλοτε, η αναζήτηση μιας ρίζας πέφτει πάνω σε συλλογικά τραύματα (εμφύλιος, κατοχή, πρόσφυγες και μικρασιατική καταστροφή). Επομένως, η αναζήτηση μιας ρίζας περιστρέφεται μονίμως γύρω από την ίδρυση του ελληνικού εθνικού κράτους και των δεινών με τα οποία συνδέθηκε. Αυτή η εθνικότητα, όμως, φέρει από μόνη της μια ενοχή, επειδή, αν δεν επαναπαύεσαι σε εύκολες λύσεις (θύτης-θύμα, κατακτητής-κατακτημένος), υπερασπιστής μιας ταυτότητας που δεν συνοδεύεται από έναν τρόπο ζωής, αλλά μένει ένας τίτλος και μια βολική ανάγνωση του παρελθόντος (το τελευταίο το κάνουν τελικά οι περισσότεροι «παραδοσιακοί» σύλλογοι), τότε προβληματίζεσαι, επειδή αναγκάζεσαι να περάσεις ανάμεσα στις συμπληγάδες: εθνικισμός ή διεθνισμός;

Φυσικά, έχει χυθεί πολύ αίμα και πολύ μελάνι που δικαιολογούν αυτή την καχυποψία απέναντι στους Έλληνες προγόνους. Ακριβώς, η σχολική επιτήρηση και η κοινωνικά αποδεκτή εθνικότητα συνέδεσαν την έννοια του προγόνου όχι με αυθόρμητες προσωπικές αναζητήσεις της ρίζας, αλλά με τεχνητές και επιβεβλημένες ταυτότητες, με ένα λεξιλόγιο που φύτευσε στο μυαλό του καθενός, πριν καν το συνειδητοποιήσει, μια στρεβλή εικόνα για τους προγόνους. Ωστόσο, το να επιθυμεί κανείς να αναζητήσει τις ρίζες του, την πατρίδα του, το παρελθόν του είναι μια διαδικασία πολύ πιο ουσιαστική και περίπλοκη από την αναπαραγωγή εθνικών ταυτοτήτων.

Αυτήν εκμεταλλεύονται οι εθνικιστές και δημιουργούν αυτές τις αυτόματες συνδέσεις. **Το να αναζητάς τις ρίζες σου δεν σημαίνει ότι αναζητάς μια εθνική ταυτότητα.** Είναι πολύ διαφορετικό. Το να αναζητάς τις ρίζες σου σημαίνει να αφαιρέσεις πολλά ψεύτικα ενδύματα και λέξεις, για να φτάσεις τελικά στην αλήθεια. Εμείς δεν μπορούμε να ακολουθήσουμε την πορεία μνήμης του ιθαγενούς της Αυστραλίας ή αυτού της Αμερικανικής ηπείρου. Αν θέλουμε να αναζητούμε τις ρίζες μας, δεν πρέπει πρώτα να δούμε από πού αντλούμε την σκέψη και τον τρόπο ζωής μας; Τι σημαίνουν σήμερα για έναν νέο άνθρωπο; Τι σημαίνουν για έναν μεγαλύτερο; Το χριστιανικό δόγμα εμφυτεύτηκε βίαια μέσα στην αρχαία ελληνική σκέψη και πλέον στην σημερινή ελληνική παράδοση μόνο σε αναβιώσεις «παγανιστικών» θρησκευτικών τελετών αναδεικνύονται πλήρως οι αρχαίες ελληνικές προεκτάσεις. Τι σημαίνει, για παράδειγμα, η χριστιανική τελετή του Ψυχοσάββατου; Τι σημαίνει η αποκριά; Τι σημαίνουν οι σαράντα μέρες λοχείας και οι σαράντα μέρες πένθους ή νηστείας; Τι σημαίνουν οι λατρευτικές καθαρτήριες φωτιές κι οι λατρείες των ιερών δέντρων σήμερα;

ελληνική θρησκεία, ιστορία, φιλοσοφία, αστρονομία, κοσμολογία και γλώσσα, δεν αποτελούν ένα συμπαγές και αδιατάρακτο αφήγημα εν είδει δόγματος. Απεναντίας, παρουσιάζει εξαιρετική ποικιλομορφία, πλούσιους μύθους, μυστηριακές λατρείες, φιλοσοφικούς δρόμους με εξαιρετικές εκφάνσεις της ζωής. Ωστόσο, ιδωμένο μέσα από το χριστιανικό φακό, διαστρεβλώνεται όλο και περισσότερο. Οι αρχαίες ελληνικές πόλεις παρήγαγαν μια πλούσια και πολυποίκιλη παράδοση, ανομοιογενή και με διάφορες αντιφάσεις, από τα οποία ο χριστιανισμός διατήρησε τα ιδεαλιστικά, εξιδανικευμένα πρότυπα σκέψης, αφηρημένες έννοιες περισσότερο παρά τρόπους ζωής, αγάλματα χωρίς την ψυχή που διέθεταν στην αρχαιότητα, πρότυπα αισθητικής που δεν ανταποκρίνονταν στην αρχαία σκέψη με τόσο αποστειρωμένο τρόπο.

Το ευρωπαϊκό πνεύμα ήρθε να ολοκληρώσει από την άλλη το έργο του χριστιανισμού. Οι αρχαίοι Έλληνες, κατά την ευρωπαϊκή προπαγάνδα, ήταν οι πρώτοι ορθολογιστές, που μας έδειξαν τον δρόμο για την λογική, απαλλαγμένη από δεισιδαιμονίες. Παρ' όλο που κάθε λαός του παρελθόντος δεν ένιωθε καμιά ανάγκη να διαχωρίσει σε ξεχωριστές κατηγορίες το ιερό από το μη ιερό, το λογικό από το μη λογικό, οι νέες δυιστικές κατηγορίες της Δύσης φυτεύτηκαν στο παρελθόν μας.

Οπότε, στρεφόμενοι στο παρελθόν, στεκόμαστε μπροστά σε αμίλητα, αγέλαστα, ψυχρά μάρμαρα, που η θέασή τους ανήκει στο βλέμμα του ειδικού. Οι απλοί, αμαθείς άνθρωποι αρκεί να λαμβάνουν απλώς το χάπι της εθνικότητας και του «αρχαίου ελληνικού πνεύματος» πρωί-βράδυ πριν κοιμηθούν. Αυτός ο εθνικός μύθος δεν αφυπνίζει, αλλά αποκοιμίζει. Επειδή δεν μπορεί όλοι οι αρχαίοι Έλληνες να ήταν γενναίοι πολεμιστές. Δεν μπορεί όλοι να ήταν σπουδαίοι φιλόσοφοι ή σπουδαίοι καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες. Οι περισσότεροι θα υπέφεραν από τις ίδιες ματαιώσεις και ατέλειες με τις δικές μας. Θα ένιωθαν κι αυτοί χαμένοι. Και το κυριότερο: δεν θα πίστευαν ότι είναι αλάθαστοι. Είναι ασφάλεια να καθα-

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 17ος, Φύλλο 180
ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
Τηλέφωνο: 69 73 79 92 07
Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα)
116/611-838-03

κού κλπ. Επίσης, η αναζήτηση μιας ρίζας οδηγεί αυτόματα το νου μας στη σύνδεση με τον εθνικισμό, δηλαδή στη σύνδεση με ένα εθνικό κρατικό μόρφωμα, συνδεδεμένο με τη σειρά του με την Επανάσταση του '21 και τους «εθνικούς» ήρωες. Άλλοτε, η αναζήτηση μιας ρίζας πέφτει πάνω σε συλλογικά τραύματα (εμφύλιος, κατοχή, πρόσφυγες και μικρασιατική καταστροφή). Επομένως, η αναζήτηση μιας ρίζας μελάνι που δικαιολογούν αυτή την καχυποψία απέναντι στους Έλληνες προγόνους. Ακριβώς, η σχολική επιτήρηση και η κοινωνικά αποδεκτή εθνικότητα συνέδεσαν την έννοια του προγόνου όχι με αυθόρμητες προσωπικές αναζητήσεις της ρίζας, αλλά με τεχνητές και επιβεβλημένες ταυτότητες, με ένα λεξιλόγιο που φύτευσε στο μυαλό του καθενός, πριν καν το συνειδητοποιήσει, μια στρεβλή εικόνα για τους προγόνους. Ωστόσο, το να επιθυμεί κανείς να αναζητήσει τις ρίζες του, την πατρίδα του, το παρελθόν του είναι μια διαδικασία πολύ πιο ουσιαστική και περίπλοκη από Τι σημαίνουν για έναν μεγαλύτερο; Το χριστιανικό δόγμα εμφυτεύτηκε βίαια μέσα στην αρχαία ελληνική σκέψη και πλέον στην σημερινή ελληνική παράδοση μόνο σε αναβιώσεις «παγανιστικών» θρησκευτικών τελετών αναδεικνύονται πλήρως οι αρχαίες ελληνικές προεκτάσεις. Τι σημαίνει, για παράδειγμα, η χριστιανική τελετή του Ψυχοσάββατου; Τι σημαίνει η αποκριά; Τι σημαίνουν οι σαράντα μέρες λοχείας και οι σαράντα μέρες πένθους ή νηστείας; Τι σημαίνουν οι λατρευτικές καθαρτήριες φωτιές κι οι λατρείες των ιερών δέντρων σήμερα;

θεταν στην αρχαιότητα, πρότυπα αισθητικής που δεν ανταποκρίνονταν στην αρχαία σκέψη με τόσο αποστειρωμένο τρόπο.

Το ευρωπαϊκό πνεύμα ήρθε να ολοκληρώσει από την άλλη το έργο του χριστιανισμού. Οι αρχαίοι Έλληνες, κατά την ευρωπαϊκή προπαγάνδα, ήταν οι πρώτοι ορθολογιστές, που μας έδειξαν τον δρόμο για την λογική, απαλλαγμένη από δεισιδαιμονίες. Παρ' όλο που κάθε λαός του παρελθόντος δεν ένιωθε καμιά ανάγκη να διαχωρίσει σε ξεχωριστές κατηγορίες το ιερό από το μη ιερό, το λογικό από το μη λογικό, οι νέες δυτικές κατηγορίες της Δύσης φυτεύτηκαν στο παρελθόν μας.

Οπότε, στρεφόμενοι στο παρελθόν, στεκόμαστε μπροστά σε αμίλητα, αγέλαστα, ψυχρά μάρμαρα, που η θέασή τους ανήκει στο βλέμμα του ειδικού. Οι απλοί, αμαθείς άνθρωποι αρκεί να λαμβάνουν απλώς το χάπι της εθνικότητας και του «αρχαίου ελληνικού πνεύματος» πρωί-βράδυ πριν κοιμηθούν. Αυτός ο εθνικός μύθος δεν αφυπνίζει, αλλά αποκοιμίζει. Επειδή δεν μπορεί όλοι οι αρχαίοι Έλληνες να ήταν γενναίοι πολεμιστές. Δεν μπορεί όλοι να ήταν σπουδαίοι φιλόσοφοι ή σπουδαίοι καλλιτέχνες και αρχιτέκτονες. Οι περισσότεροι θα υπέφεραν από τις ίδιες ματαιώσεις και ατέλειες με τις δικές μας. Θα ένιωθαν κι αυτοί χαμένοι. Και το κυριότερο: δεν θα πίστευαν ότι είναι αλάνθαστοι. Είναι σφάλμα να καθαγιάζεται το παρελθόν σαν κάτι ακέραιο και πλήρες, τέλειο και αλάνθαστο. Ίσα-ίσα, ο τρόπος που συνομιλεί με το παρόν ή και το μέλλον ακόμη το μεταμορφώνει κάθε φορά και του δίνει διαφορετικές διαστάσεις. Οπότε, με αυτή την έννοια, ούτε το παρελθόν είναι στατικό.

σύντροφοι για την
Αναρχική απελευθερωτική δράση

ΜΗΝΙΑΙΑ ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ

ΔΙΑΔΡΟΜΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑΣ

ΧΡΟΝΟΣ 17ος, Φύλλο 180
ΜΑΡΤΙΟΣ 2018

ΕΚΔΟΣΗ: ΑΡΧΕΙΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΑΓΩΝΩΝ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΑΝΑΡΧΙΚΗ ΑΡΧΕΙΟΘΗΚΗ Α.Μ.Κ.
ΣΑΡΙΠΟΛΟΥ 8, ΑΘΗΝΑ, Τ.Κ. 106 82
Τηλέφωνο: 69 73 79 92 07
Υπεύθυνος Έκδοσης
Παναγιώτης Ι. Λιόλιος

Συνδρομή (για 10 τεύχη)
ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ: 20 ευρώ, ΕΥΡΩΠΗΣ: 30 ευρώ.
Με κατάθεση του αντίστοιχου ποσού στον αριθμό λογαριασμού: (Εθνική Τράπεζα)
116/611-838-03
IBAN: GR77 0110 1160 0000 1166 1183 803
bic: ETHNGRAA

Σε περίπτωση συνδρομής είναι απαραίτητη η αποστολή των στοιχείων σας (Ονοματεπώνυμο, διεύθυνση, ταχυδρομικός κώδικας, τηλέφωνο) μέσω του ταχυδομείου (ηλεκτρονικού ή κανονικού) ή τηλεφωνικά.
Επίσης συστημένες επιστολές και δέματα θα πρέπει να στέλλονται προς:
Γεώργιο Ν. Βλασσόπουλο
Σαριπόλου 8, Αθήνα, Τ.Κ. 106 82

